

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos švietimo
ir mokslo ministro 2013 m. liepos 12 d.
įsakymu Nr. V-655

SPECIALIZUOTO UGDYMO KRYPTIES PROGRAMŲ (PRADINIO, PAGRINDINIO IR VIDURINIO UGDYMO KARTU SU MUZIKOS UGDYMU PROGRAMŲ) MUZIKOS UGDYMO DALIS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Specializuoto ugdymo krypties programų (pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo kartu su muzikos ugdymu programų) muzikos ugdymo dalis (toliau – Programa) skirta mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių dėl išskirtinių asmens gabumų muzikai (toliau – mokiniai), nuosekliai, sistemingai ir kryptingai ugdyti ir suteikti jiems reikiamų žinių, gebėjimų ir vertybinių nuostatų.

2. Programą įgyvendina pradinį, pagrindinį ir vidurinį ugdymą kartu su muzikos ugdymu vykdančios mokyklos. Mokyklos, vadovaudamosi Programa, formuoja savo mokyklos ugdymo turinį pagal mokinių poreikius ir gebėjimus.

3. Programoje vartojamos sąvokos:

Audijavimas – mąstymas muzikinėmis struktūromis.

Dermė – muzikinių garsų aukščio santykių sistema.

Intonavimas – tikslus muzikinio garso aukščio atlikimas.

Melodijos darinys – nedidelės apimties įvairaus aukščio garsų junginys, pagrįstas derminiais santykiais, naudojamas mokymo tikslais.

Metras – periodinė stipriųjų ir silpnųjų takto dalių kaita.

Metro pulsavimas – dirigavimo pradmenų vertikalus judesys ranka žemyn, pažymintis muzikinio metro dalis.

Muzikinis ritmas – muzikos kūrinio garsų trukmės santykiai.

Muzikos kūrinio interpretacija – saviškas kūrinio atlikimas, sukurtas muzikos teksto pagrindu.

Muzikos tekstas – natomis parašytas muzikos kūrinys arba jo ištrauka.

Pulsas – akustiškai juntamas muzikinio ritmo periodiškumas, pagrįstas stipriųjų ir silpnųjų takto dalių kaita.

Ritmavimas – išraiškingas ir tikslus muzikinių garsų trukmės santykių atlikimas.

Ritmo darinys – nedidelės apimties įvairios trukmės muzikinių garsų junginys, naudojamas mokymo tikslais.

Solmizacija – natų skaitymo metodas dainuojant, vartojant specialius skiemenis;

Vokalizavimas – dainavimas neutraliu skiemeniu arba balsiais, neįvardijant muzikinių

garsų solmizacijos skiemenimis.

Kitos Programoje vartojamos sąvokos atitinka Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme (Žin., 1991, Nr. 23-593; 2011, Nr.38-1804) ir kituose švietimą reglamentuojančiuose teisės aktuose vartojamas sąvokas.

4. Programa parengta remiantis šiais principais:

4.1. šiuolaikiškumo ir dermės – apmąstyta, išanalizuota ir apibendrinta darbo su gabiais muzikai vaikais patirtis, suderintos tradicijos ir inovacijos;

4.2. individualizavimo – orientacija į mokinį, jo pasiekimus ir mokymosi ypatumus, individualią gabumų raidą;

4.3. sistemingumo ir perimamumo – atsižvelgiant į mokinių patirtį, amžiaus tarpsnių ypatumus, numatant motyvacijos ir kūrybiškumo krizes, nuosekliai pagal koncentrus aprašomas ugdymo turinys;

4.4. kūrybingumo ir iniciatyvumo – Programoje iškeliamas mokinių kūrybinio mąstymo ugdymas, atsakomybės už savo mokymąsi prisiėmimas, muzikinės raiškos laimėjimų pristatymas visuomenei;

4.5. nuoseklumo ir sudėtingumo plėtojimo – įgytą patirtį nuolat papildant naujomis žiniomis ir įgūdžiais ir tobulinant gebėjimus. Atskirų dalykų programos parengtos derinant turinio apimtį, susiejant jas glaudžiais, viena kitą plėtojančiais ir papildančiais ryšiais, integralumu užtikrinant kuo geresnius mokinių pasiekimus;

4.6. mokymosi visą gyvenimą – Programa siekiama ugdyti mokinių metakognityvinį mąstymą: pabrėžiama mokėjimo mokytis, įsivertinimo ir karjeros planavimo gebėjimų ugdymo svarba.

5. Programa sudaro sąlygas ugdyti ne tik mokinių muzikinę kompetenciją, bet ir bendrąsias kompetencijas – mokėjimo mokytis, komunikavimo, pažinimo, iniciatyvumo ir kūrybingumo, asmeninės, socialinės, kultūrinio sąmoningumo, – kurios ypač svarbios kiekvieno žmogaus sėkmingam gyvenimui ir profesiniam tobulėjimui.

6. Muzikiniai gabumai atsiskleidžia ankstyvojoje vaikystėje, tačiau vaikams augant gabumų raiška gali silpnėti dėl individualių fizinių, psichinių, motyvacijos, valios ir asmenybės veiksnių, todėl labai svarbu gabius mokinius nuolat stebėti ir prireikus laiku suteikti jiems kvalifikuotą pedagoginę pagalbą. Ugdant mokinius, ypač svarbu užtikrinti palankią, psichologiškai ir fiziškai saugią aplinką, užtikrinti Programą vykdančių mokytojų kompetenciją ir ugdymo kokybę, aprūpinti reikalingomis ugdymo priemonėmis, sudaryti sąlygas dalyvauti koncertuose, konkursuose ir kituose renginiuose.

7. Programos tikslas – stebint ir analizuojant mokinių išskirtinių gabumų muzikai ir asmeninių savybių raidą sukurti tinkamas sąlygas bręsti muzikaliai, kūrybingai, sąmoningai asmenybei, įsipareigojusiai muzikinės ir meninės kultūros sklaidai.

8. Programos uždaviniai:

8.1. sudaryti mokiniams galimybę rinktis savo gabumus, interesus bei poreikius atitinkančius dalykus, dalykų modulių programas;

8.2. ugdyti muzikinius gebėjimus, padedančius subtiliai ir profesionaliai suvokti ir spręsti meninius bei interpretacinius muzikos kūrimo, atlikimo, analizavimo, vertinimo uždavinius;

8.3. skatinti mokinius aktyviai savarankiškai kūrybinei, koncertinei veiklai, mokyti muzikos žinias ir raiškos gebėjimus pritaikyti socialinėje kultūrinėje veikloje;

8.4. ugdyti kritinį mąstymą, savimonę ir profesinius įgūdžius, kurių reikės tolesnėje muzikinėje veikloje;

8.5. padėti mokiniams kaupti ir realizuoti individualų koncertinį repertuarą, įsivertinti ir sisteminti per meninę raišką įgytą gerąją patirtį, gebėti ją panaudoti asmeniniam tobulėjimui.

9. Programos struktūra. Programą sudaro:

9.1. Privalomo branduolio dalykai:

9.1.1. Pagrindinis branduolio dalykas – atlikėjo raiška (1–12 klasėje – akordeonas arba fortepijonas, arba gitara, arba vienas iš liaudies, arba mušamųjų, arba pučiamųjų, arba styginių instrumentų, arba choro dainavimas ir dirigavimas, arba 5–12 klasėje dainavimas, arba 9–12 klasėje vargonai) arba 9–12 klasėje garso režisūra, arba muzikos teorija. Mokinys pasirenka vieną pagrindinį privalomo branduolio dalyką;

9.1.2. 1–12 klasėje solfedžio;

9.1.3. 3–4 klasėje muzikos pažinimas;

9.1.4. 5–12 klasėje muzikos istorija;

9.1.5. 9–12 klasėje muzikos teorija ir harmonija;

9.2. Programos branduolį pagal pagrindinį dalyką papildantys dalykai:

9.2.1. 1–12 klasėje bendrasis fortepijonas (išskyrus fortepijoną);

9.2.2. 3–12 klasėje ansamblinis muzikavimas (išskyrus garso režisūrą ir muzikos teoriją);

9.2.3. 5–12 klasėje balso ugdymas (choro dainavimui ir dirigavimui);

9.2.4. 11–12 klasėse muzikos kūrinių analizė (muzikos teorijai);

9.2.5. 12 klasėje polifonija (muzikos teorijai).

9.3. Laisvai pasirenkamieji dalykai. Mokykla laisvai pasirenkamųjų dalykų programomis išryškina savo savitumą ir sustiprina ugdymo prioritetus. Siekdamos, kad mokinys pagilintų ir praplėstų žinias apie muzikos kalbos dėsnius, jos struktūrą, estetinę vertę, istorinį kontekstą, raiškos ypatumus, vartotų jas savo kūrybinėje praktinėje veikloje, mokyklos pagal savo galimybes ir

mokinių poreikius siūlo laisvai pasirenkamuosius dalykus: instrumentuotę, aranžuotę, kompoziciją, improvizaciją, dirigavimą ir kt. Mokiniam instrumentininkams sudaromos galimybės ugdytis vokaličius gebėjimus ar pasirinkus dainavimo dalyką papildomai išmolti groti instrumentu. Savo indėlių į dalykinį ir bendrą mokinių išprusimo ugdymą įneša dalyvavimas meno kolektyvų veikloje. Tai – chorai, orkestrai, didesnės sudėties ansambliai, atitinkantys pasirinktą atlikėjo raiškos dalyką. Rekomenduojama: choras – choro dainavimo, choro dirigavimo, dainavimo mokiniams, orkestras – atlikėjo raiškos instrumentininkams.

10. Mokantis atlikėjo raiškos (išskyrus choro dainavimo ir dirigavimo 1-6 klasėje), balso ugdymo, bendrojo fortepijono, dainavimo, garso režisūros, kompozicijos, improvizacijos, dirigavimo, muzikos teorijos dalyko mokinys nuosekliai mokosi individualiai mokomas mokytojo, taikoma pavienio mokymosi forma.

11. Pagal Programą besimokantys mokiniai 1–8 klasėje privalo mokytis trijų, 9–12 klasėje – keturių branduolio dalykų ir ne mažiau kaip dviejų branduolį papildančių dalykų. Pasirenkamuosius dalykus mokinys renkasi savarankiškai iš rekomenduojamų pagal jo pasirinktą pagrindinį Programos dalyką. Pasirenkamiesiems dalykams valandos skiriamos iš neformaliojo švietimo valandų.

II. PRADINIO UGDYMO KARTU SU MUZIKOS UGDYMU PROGRAMOS

MUZIKOS DALIS

I. PRADINIO UGDYMO KARTU SU MUZIKOS UGDYMU PROGRAMOS MUZIKOS DALIES PRIVALOMOJO BRANDUOLIO DALYKAI

12. Atlikėjo raiška – pasirenkamasis pagrindinis Pradinio ugdymo kartu su muzikos ugdymu programos muzikos dalies privalomojo branduolio dalykas.

12.1. Dalyko paskirtis – atskleisti ir ugdyti prigimtinių mokinio muzikalumą, atlikėjui reikalingus įgūdžius, sudaryti palankias sąlygas atsiskleisti mokinio kūrybiškumui.

12.2. Dalyko tikslas – padėti mokiniui įgyti taisyklingus dainavimo, grojimo pasirinktu instrumentu įgūdžius, ugdytis atlikėjo meistriškumo gebėjimus, kūrybinį mąstymą, puoselėti estetinę nuovoką ir emocinį jautrumą.

12.3. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad per dalyko pamokas mokiniai:

12.3.1. lavintųsi grojimo, dainavimo technikos įgūdžius;

12.3.2. ugdytųsi muzikinę vaizduotę, mokytųsi suvokti ir perteikti atliekamos muzikos emocijas;

12.3.3. sistemingai atliktų saviruošos užduotis;

12.3.4. dalyvautų koncertinėje veikloje.

12.4. Dalyko struktūra. Dalyką sudaro trys veiklos sritys:

12.4.1. muzikos atlikimo technikos įvaldymas;

12.4.2. muzikos kūrinių interpretavimas;

12.4.3. muzikos atlikėjo raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

12.5. Didaktinės nuostatos:

12.5.1. Pamokoje formuojami pradiniai instrumento, balso valdymo įgūdžiai, savarankiško mokymosi gebėjimai, integruojami teorinių žinių ir muzikinio rašto pradmenys. Pagrindinis atlikėjo raiškos siekis – teigiami išgyvenimai (džiaugsmas ir pasitenkinimas) įgyvendinant kūrybines idėjas.

12.5.2. Mokiniam sudaromos individualios programos, atsižvelgiant į kiekvieno mokinio asmeninius gebėjimus ir charakterį. Motyvaciją dainuoti, groti ypač žadina ansamblinis muzikavimas. Įvairios sudėties ansamblius mokinys gali atlikti su mokytoju, vyresniųjų klasių mokiniais ar savo bendraamžiais.

12.5.3. Mokytojas siekia išsilinti ir atsižvelgti į mokinio prigimtinių muzikalumą, individualias charakterio ir muzikinio mąstymo savybes. Reikalinga klasė su instrumentu, esant galimybei – muzikos klausyimosi aparatūra, garso įrašai.

12.5.4. Pamokose pasirenkami ir naudojami mokymosi metodai, kurie atitinka jaunesniojo mokyklinio amžiaus vaikų raidos ypatumus, yra veiksmingi pedagoginiu požiūriu ir patrauklūs šio amžiaus mokiniams (pvz., inscenizavimas, vaizdinių metodas ir kt.).

12.5.5. Mokiniai vertinami atsižvelgiant į visų ugdymo sričių pasiekimus: muzikos atlikimo technikos įvaldymą, muzikos kūrinių interpretaciją, muzikos atlikėjo raišką socialinėje kultūrinėje aplinkoje. Vertinamos ne tik žinios ir gebėjimai, bet ir aktyvumas, daroma pažanga, rodomos pastangos. Kiekvienoje pamokoje mokiniui pateikiami komentarai, kaip tobulinti rezultatus. Su mokiniu kalbama apie jo pasiekimų raidą, sėkmes ir sunkumus. Nurodymai ir komentarai savarankiškam mokymuisi pateikiami raštu. Mokinių pasiekimai ir pažanga vertinami pagal mokykloje numatytą vertinimo tvarką.

12.6. Mokinių pasiekimai:

12.6.1. 1–2 klasėje:

1. Muzikos atlikimo technikos įvaldymas	
Nuostata – siekti pradinių atlikimo technikos įgūdžių tikslumo ir suprasti jų reikšmę.	
Esminis gebėjimas – teisingai atlikti muzikinį tekstą.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Tiksliai ritmiškai perskaityti nesudėtingą muzikinį tekstą.	1.1.1. Atpažinti garsų ritmines vertes. 1.1.2. Išlaikyti duotą tempą.
1.2. Taisyklingai demonstruoti pagrindinius garso išgavimo būdus.	1.2.1. Paaiškinti taisyklingos laikysenos svarbą. 1.2.2. Atpažinti ir apibūdinti skirtingus garso išgavimo būdus.
1.3. Atlikti saviruošos užduotis.	1.3.1. Paaiškinti savarankiško mokymosi svarbą. 1.3.2. Savarankiškai parengti nesudėtingą muzikinį tekstą.

2. Muzikos kūrinių interpretavimas	
Nuostata – suvokti ir perteikti muzikos kūrinio keliamas emocijas. Esminis gebėjimas – taikyti muzikos išraiškos priemonės, padedančias išraiškingai atskleisti muzikos kūrinio nuotaiką.	
2.1. Išraiškingai atlikti skirtingo charakterio kūrinius.	2.1.1. Savais žodžiais apibūdinti muzikos kūrinio nuotaiką. 2.1.2. Paašškinti tempo ir artikuliacijos pasikeitimus.
2.2. Apibūdinti nesudėtingas muzikos kūrinių formas.	2.2.1. Savais žodžiais paašškinti kūrinio struktūrinius elementus (motyvas, frazė, sakiny). 2.2.2. Vartoti „tempo“, „dinamikos“ sąvokas.
3. Atlikėjo raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje	
Nuostata – pasitikėti savo jėgomis ir noriai dalyvauti koncertinėje veikloje. Esminis gebėjimas – atlikti nesudėtingą koncertinę programą.	
3.1. Sukoncentruoti dėmesį per savo pasirodymą.	3.1.1. Paašškinti pasiruošimo koncertiniam atlikimui svarbą. 3.1.2. Žinoti sceninės kultūros principus.
3.2. Įsivertinti savo viešą pasirodymą.	3.2.1. Įvardyti sėkmes ir nesėkmes. 3.2.2. Palyginti savo ir draugų pasirodymą. 3.2.3. Pasiūlyti, ką reikėtų tobulinti.

12.6.2. 3–4 klasėje:

1. Muzikos atlikimo technikos įvaldymas	
Nuostata – siekti pradinių atlikimo technikos įgūdžių tikslumo ir suprasti jų reikšmę. Esminis gebėjimas – teisingai atlikti muzikinį tekstą.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Tiksliai perskaityti ir atlikti sudėtingesnį muzikinį tekstą.	1.1.1. Paašškinti garsų trukmės tarpusavio santykius. 1.1.2. Koordinuoti regėjimo, klausos, motorikos komponentus, laikytis nurodyto tempo.
1.2. Suprasti garso išgavimo instrumentu, balsu būdų įvairovę, gebėti juos iliustruoti grojant, arba dainuojant.	1.2.1. Groti, dainuoti taisyklinga laikysena. 1.2.2. Apibūdinti ir pademonstruoti skirtingus garso išgavimo būdus.
1.3. Atlikti saviruošos užduotis.	1.3.1. Apibūdinti savarankiško mokymosi svarbą. 1.3.2. Savarankiškai parengti nesudėtingą muzikinį kūrinį.
2. Muzikos kūrinių interpretavimas	
Nuostata – suvokti ir perteikti muzikos kūrinio keliamas emocijas. Esminis gebėjimas – taikyti muzikos išraiškos priemonės, padedančias išraiškingai atskleisti muzikos kūrinio nuotaiką.	
2.1. Išraiškingai atlikti įvairių žanrų ir charakterio kūrinius.	2.1.1. Apibūdinti pagrindines muzikinio kūrinio išraiškos priemones. 2.1.2. Demonstruoti tempo ir artikuliacijos pasikeitimus.

2.2. Apibūdinti nesudėtingų muzikos kūrinų formų skirtumus.	2.2.1. Žinoti ir apibūdinti pagrindinius muzikos kūrinų struktūros elementus (motyvas, frazė, kūrinio dalių pradžios, pabaigos, kulminacija). 2.2.2. Žinoti ir panaudoti grojant tempo, dinamikos pasikeitimus.
3. Atlikėjo raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje	
Nuostata – pasitikėti savo jėgomis ir noriai dalyvauti koncertinėje veikloje. Esminis gebėjimas – atlikti nesudėtingą koncertinę programą.	
3.1. Susikaupti per savo pasirodymą.	3.1.1. Paaiškinti pasiruošimo koncertiniam atlikimui svarbą. 3.1.2. Žinoti sceninės kultūros principus.
3.2. Įsivertinti savo viešą pasirodymą.	3.2.1. Apibūdinti sėkmes ir nesėkmes. 3.2.2. Palyginti savo ir draugų pasirodymą. 3.2.3. Pasiūlyti, ką reikėtų tobulinti.

12.7. Turinio apimtys:

12.7.1. Muzikos atlikimo technikos įvaldymas:

12.7.1.1. Balso sandaros galimybių pažinimas, taisyklinga laikysena ir burnos padėtis dainuojant, kvėpavimo, fiziologinių balso sandaros pagrindų pradmenys, artikuliacijos įgūdžių supažindinimas ir lavinimas, unisono, ansambliško ir dvibalsiško pradmenų lavinimas ir ugdymas.

12.7.1.2. Instrumento galimybių pažinimas: taisyklinga laikysena, judesių koordinavimas, kvėpavimas. Pagrindiniai garso išgavimo būdai, pirštuotė, fortepijono pedalo naudojimo pagrindai, akordeono registrai, dumplių valdymo pradmenys, stryko valdymo technika ir pan. Mažorinės, minorinės gamos pagal metodinės grupės reikalavimus.

12.7.1.3. Fortepijono programinį repertuarą pusmečiui sudaro:

12.7.1.3.1. 1 klasė – 7–10 įvairaus charakterio pjesių ir etiudų: liaudies dainų, pjesių su polifonijos elementais, ansamblių;

12.7.1.3.2. 2–4 klasės – 6–7 kūriniai: polifoninis kūrinys, stambios formos kūrinys, 2 pjesės, 3–4 etiudai.

12.7.1.4. Styginių instrumentų programinį repertuarą pusmečiui sudaro:

12.7.1.4.1. 1 klasė – 4–5 pjesės, 1–3 etiudai. Paprastieji legato ir detache deriniai;

12.7.1.4.2. 2 klasė – 2–3 pjesės arba 1 stambios formos kūrinys, 1–3 etiudai, pažintis su II, III pozicijomis, paruošiamieji vibrato pratimai;

12.7.1.4.3. 3 klasė – 2–3 pjesės arba 1 stambios formos kūrinys, 1–3 etiudai, štrichų deriniai. I, II, III pozicijų įvaldymas, įvairūs pozicijų keitimo tipai, chromatinės slinkty, natūralūs flažoletai, vibrato naudojimas griežiant ilgas natas;

12.7.1.4.4. 4 klasė – 1 stambios formos kūrinys, 2–3 pjesės, 4–5 etiudai, pažintis su V–VII pozicijomis, nesudėtingi akordai, vibrato tobulinimas.

12.7.1.5. Gitaros programinį repertuarą pusmečiui sudaro:

12.7.1.5.1. 1 klasė – 2 etiudai, 3–4 pjesės, pratimai. I ir II pozicijų pažinimas, pirštuotės žymėjimas;

12.7.1.5.2. 2 klasė – 2 etiudai, 3–4 pjesės, pratimai, vienbalsiai, dvibalsiai etiudai, pjesės, pjesė su arpeggio elementais, „bendro“ piršto sąvoka keičiant akordus, pjesė arba etiudas su dvigarsių panaudojimu (pageidautina taškuotu ritmu);

12.7.1.5.3. 3 klasė – 2 etiudai, 3–4 pjesės, pratimai, „legato žemyn“, „legato aukštyn“ pratimai įvairiomis stygomis ir įvairiose pozicijose, tembrinių spalvų metalico (sul pont), dolce (sul tasto) ir natural įvaldymas, ritminių figūrų įvaldymas, sinkopės;

12.7.1.5.4. 4 klasė – stambios formos kūrinys, 2 etiudai, 2 pjesės, pratimai, „legato žemyn“ pratimai 3–2; 4–2; 4–3 pirštais, „legato aukštyn“ pratimai 2–3; 2–4; 3–4 pirštais įvairiomis stygomis ir įvairiose pozicijose.

12.7.1.6. Lietuvių liaudies instrumentų, akordeono programinį repertuarą pusmečiui sudaro:

12.7.1.6.1. 1–3 klasės – 5 skirtingo charakterio ir stiliaus kūriniai, etiudai;

12.7.1.6.2. 4 klasė – stambios formos kūrinys, 2 skirtingo charakterio ir stiliaus pjesės, 2 etiudai.

12.7.1.7. Pučiamųjų, mušamųjų instrumentų programinį repertuarą pusmečiui sudaro 10–15 kūrinių (pratimai, etiudai, pjesės – lietuvių liaudies dainos, šokiai, žaidimai).

12.7.1.8. Skaitymo iš lapo pagrindai ir sistemingas įgūdžių lavinimas.

12.7.1.9. Atliktų kūrinių ir įrašų analizė.

12.7.1.10. Muzikos kūrinių interpretavimas: nesudėtingų muzikos kūrinių formų (periodas, paprastosios 2 arba 3 dalių reprizinės / nereprizinės formos), pagrindinių sintaksinių elementų (motyvas, frazė, sakinytis), nuotaikos, charakterio apibūdinimas ir atlikimas; atliktų ir išgirstų kūrinių palyginimas.

12.7.1.11. Choro dainavimo programinį repertuarą pusmečiui sudaro 4–6 kūriniai (lietuvių liaudies dainos, sutartinės, kanonai, dvibalsės dainos, lietuvių ir užsienio kompozitorių kūryba);

12.7.2. Muzikos atlikėjo raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje. Kūrinių atlikimas ir įsivertinimas, sceninės patirties pradmenys. Gebėjimas koncentruoti dėmesį per savo pasirodymą.

12.8. Vertinimas.

Pasiekimų lygiai		
patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
1. Muzikos atlikėjo technikos įvaldymas		

Išmoksta pakankamą instrumento, balso valdymo įgūdžių. Muzikinė atmintis, ritmo pojūtis, atlikimo išraiškingumas atitinka minimalius turinio reikalavimus.	Gerai išmoksta instrumento, balso valdymo įgūdžių, taiko juos skaitydamas muzikinį tekstą. Atlieka saviruošos užduotis.	Puikiai, išradingai naudoja instrumento, balso valdymo įgūdžius. Tiksliai perskaito muzikinį tekstą. Noriai ir kūrybingai atlieka saviruošos užduotis.
2. Muzikos kūrinių interpretavimas		
Žino kai kuriuos kūrinių išraiškos elementus, padedamas mokytojo, interpretuoja muzikos kūrinius.	Savais žodžiais apibūdina muzikos kūrinių nuotaiką. Paaiškina pagrindines muzikos kūrinių išraiškos priemones. Geba įsivertinti savo atlikimą.	Kūrinius atlieka įtaigiai. Apibūdina nesudėtingų muzikos kūrinių formų skirtumus. Žino pagrindinius muzikos kūrinių struktūros elementus. Pasiūlo savo interpretacinį planą.
3. Muzikos atlikėjo raiška		
Fragmentiškai dalyvauja klasės, mokyklos viešuose pasirodymuose. Mažai domisi kultūriniais renginiais, juose dalyvauja pasyviai.	Noriai dalyvauja viešuose pasirodymuose (festivaliuose, koncertuose). Nusako savo sėkmes ir nesėkmes.	Aktyviai dalyvauja viešuose pasirodymuose, konkursuose. Geba lyginti, komentuoti atliekamą muziką. Pateikia pasiūlymus, ką reikėtų tobulinti.

13. Solfedžio – Pradinio ugdymo kartu su muzikos ugdymu programos muzikos dalies privalomojo branduolio dalykas.

13.1. Dalyko paskirtis – sudaryti sąlygas mokiniams ugdytis muzikinę klausą ir vaizduotę, esminius solfedžio dalyko gebėjimus, įgyti pradinį muzikinį raštingumą.

13.2. Dalyko tikslas – sužadinti ir skatinti mokinių domėjimąsi muzika, padėti ugdytis ritmo bei dermės pojūtį, intonavimo įgūdžius, suteikti reikalingų žinių.

13.3. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad per solfedžio pamokas solfedžiuodami, klausydami ir užrašydami muzikos fragmentus mokiniai:

13.3.1. atpažintų ir tiksliai atliktų ritminius bei melodinius darinius;

13.3.2. solfedžiuotų melodijas mažoro ir minoro tonacijomis;

13.3.3. klausia atpažintų ir užrašytų pažįstamus ritminius ir melodinius darinius bei muzikos fragmentus.

13.4. Dalyko struktūra. Dalyką sudaro trys veiklos sritys:

13.4.1. ritmavimas;

13.4.2. intonavimas;

13.4.3. muzikos klausymasis, atpažinimas ir jos fragmentų užrašymas.

13.5. Didaktinės nuostatos:

13.5.1. solfedžio pamokose mokiniai mokosi skaityti ir užrašyti iš klausos muzikos

fragmentus, lavinasi intonavimo, audijavimo, vokalizavimo įgūdžius, ugdomi ritminį jautrumą, improvizacinius ir interpretacinius gebėjimus. Su mokiniais aptariamos solfedžio pamokose įgytos patirties pritaikymo kituose dalykuose galimybės;

13.5.2. patalpoje, kurioje vyksta solfedžio pamokos, turi būti instrumentas (pianinas, fortepijonas, sintezatorius), lenta su penklinėmis arba interaktyvi lenta, pagal galimybes – kompaktinių plokštelių grotuvas, kompiuteris su muzikine programine įranga, interneto prieiga ir daugialypės terpės projektoriumi. Patalpa turi būti erdvi, pritaikyta grupiniams užsiėmimams su galimybe judėti;

13.5.3. pamokose naudotini aktyvūs mokymo(si) metodai, kurie atitinka jaunesniojo mokyklinio amžiaus vaiko raidos ypatumus, suteikia galimybes mokytis savarankiškai. Jie parenkami atsižvelgiant į pamokos turinį, mokinių gebėjimus bei poreikius. Parenkamos nuosekliai sudėtingėjančios solfedžio užduotys – nuo užduočių, atliekamų tik klausant, vėliau – pritaikant rankų judesius (pvz., dermės laipsnius parodantys rankų ženklai ar ritmo darinių atlikimas naudojant kūno perkusiją), iki natų skaitymo iš lapo. Lavinami audijavimo gebėjimai – mokoma(si) klausyti ir girdėti. Įvairių garso suvokimo ir įsiminimo užduočių kontekste, panaudojant įvairių žaidimų elementus aktyviai lavinama muzikinė atmintis, turtinamas intonacijų, ritmo, muzikos kalbos žodynas. Pamokose solfedžiuojama iš natų ir iš klausos;

13.5.4. mokiniai vertinami atsižvelgiant į visų ugdymo sričių pasiekimus: solfedžiavimą, ritmavimą, muzikinio teksto intonavimą, suvokimą bei užrašymą. Taikomas formuojamasis vertinimas, grindžiamas mokinio ir mokytojo bendradarbiavimu, nuolat įvertinant situaciją ir teikiant grįžtamąjį ryšį. Vertinimu siekiama kelti mokinių mokymosi motyvą, pasitikėjimą savo jėgomis, ugdyti atsakomybę už mokymosi rezultatus. Vertinamos ne tik žinios ir gebėjimai, bet ir aktyvumas, daroma pažanga, rodomos pastangos. Moksleivių pasiekimai ir pažanga vertinami ideografiškai. Baigiant ketvirtą klasę mokinių pasiekimai įvertinami taikant diagnostinio vertinimo būdą. Atsiskaitymo forma – pa(si)tikrinimas žodžiu ir raštu.

13.6. Mokinių pasiekimai:

13.6.1. 1–2 klasėje:

1. Ritmavimas	
Nuostata – siekti ritmavimo tikslumo, suprasti šio tikslumo svarbą muzikoje.	
Esminis gebėjimas – tiksliai atlikti ritminius darinius paprastais metrais.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Tiksliai pakartoti iš klausos ir atlikti iš natų pažįstamus ritmo darinius, atpažinti ritmines vertes.	1.1.1. Išvardyti turinio apimtyse nurodytus ritminius darinius. 1.1.2. Vartoti „ritminės vertės“ ir „takto“ sąvokas.
1.2. Improvizuoti naudojant pažįstamus ritmo darinius.	1.2.1. Užrašyti ritmo motyvus. 1.2.2. Improvizuojant laikytis tolygaus tempo.
2. Intonavimas	

Nuostata – stengtis tiksliai intonuoti atliekamą muziką. Esminis gebėjimas – tiksliai intonuoti melodijas mažorines ir minorines melodijas.	
2.1. Demonstruoti taisyklingą laikyseną, kvėpavimo ir garso formavimo įgūdžius.	2.1.1. Aiškiai tarti skiemenis, atsikvėpti tik tarp frazių. 2.1.2. Paaiškinti taisyklingos laikysenos svarbą, ją apibūdinti.
2.2. Solfedžiuoti vienbalses melodijas, pratimus mažoro tonacijomis.	2.2.1. Savais žodžiais apibūdinti mažoro dermę. 2.2.2. Išvardyti pastovius ir nepastovius dermės laipsnius. 2.2.3. Solfedžiuojant rodyti pulsą.
2.3. Improvizuoti naudojant paprastus melodinius darinius.	2.3.1. Atlikti klausimo – atsakymo formos improvizacijas. 2.3.2. Užrašyti natomis savo sukurtus melodijos motyvus. 2.3.3. Apibūdinti pojūčius improvizuojant, aptarti rezultato kokybę.
3. Muzikos klausymasis, atpažinimas ir užrašymas	
Nuostata – suprasti, kad muzikos klausytis reikia susikaupus. Esminis gebėjimas – klausia atpažinti, įvardinti, apibūdinti ir užrašyti muzikos fragmentus.	
3.1. Dėmesingai išklausyti sakinio trukmės melodijas.	
3.2. Klausia skirti dermės laipsnius, melodijos judėjimo kryptį.	3.2.1. Nurodyti dermę (mažoras, minoras) 3.2.2. Išvardyti klausia atpažintus dermės laipsnius. 3.2.3. Užrašyti frazės apimties melodinį ar ritminį diktantą.

13.6.2. 3–4 klasėje:

1. Ritmavimas	
Nuostata – siekti ritmavimo tikslumo, suprasti šio tikslumo svarbą muzikoje.	
Esminis gebėjimas – tiksliai atlikti paprastųjų metrų ritminius darinius.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Tiksliai atlikti ritminius darinius paprastais metrais, atpažinti garsų trukmes.	1.1.1. Įvardinti ir užrašyti turinio apimtyse nurodytus ritminius darinius. 1.1.2. Užrašyti garsų ritmines vertes, paaiškinti takto sąvoką. 1.1.3. Koordinuoti skirtingas veiksenas – ritmuoti pasitelkiant kūno perkusiją, naudoti mnemoninius garsų trukmės pavadinimus (ta, ti-ti ir pan.) ar diriguoti (rodyti pulsą) ir pan.
1.2. Improvizuoti naudojant pažįstamus ir originalius ritmo darinius.	1.2.1. Sukurti ir užrašyti sakinio apimties ritmo struktūras. 1.2.2. Improvizuojant laikytis pasirinkto metro, išlaikyti tolygų pulsą.
2. Intonavimas	
Nuostata – stengtis tiksliai intonuoti atliekamą muziką. Esminis gebėjimas – tiksliai intonuoti mažorines ir minorines melodijas.	
2.1. Demonstruoti taisyklingą laikyseną, kvėpavimo ir garso formavimo įgūdžius.	2.1.1. Aiškiai tarti skiemenis, atsikvėpti tik tarp frazių. 2.1.2. Paaiškinti taisyklingos laikysenos svarbą, ją apibūdinti.

2.2. Tiksliai solfedžiuoti vienbalses melodijas, mažoro ir minoro tonacijų pratimus.	2.2.1. Aptarti dermės laipsnių trauką konkrečioje melodijoje. 2.2.2. Teisingai įvardyti dermės laipsnius. 2.2.3. Solfedžiuojant diriguoti arba rodyti pulsą. 2.2.4. Paaiškinti mažoro ir minoro sandarą.
2.3. Improvizuoti muzikos tekstus.	2.3.1. Atlikti klausimo – atsakymo formos improvizacijas. 2.3.2. Sukurtus melodijos motyvus užrašyti natomis. 2.3.3. Apibūdinti pojūčius improvizuojant, aptarti rezultato kokybę.
3. Muzikos klausymasis, atpažinimas ir užrašymas	
Nuostata – suprasti, kad muzikos klausytis reikia susikaupus. Esminis gebėjimas – klausia atpažinti, įvardinti, apibūdinti ir užrašyti muzikos fragmentus.	
3.1. Dėmesingai ir atidžiai išklausyti vienos ir dviejų dalių muzikos kūrinius.	
3.2. Klausia skirti, atpažinti ir apibūdinti klausomos muzikos savybes.	3.2.1. Nustatyti muzikos metrą, dermę. 3.2.2. Nustatyti klausytos muzikos atlikėjus, žanrą. 3.2.3. Užrašyti sakinio apimties melodinį ar ritminį diktantą.

13.7. Turinio apimtys:

13.7.1. Muzikos klausymasis ir suvokimas:

13.7.1.1. 1–2 klasės. Terminai: greitai-lėtai; linksmi-liūdnei; aukštai-žemai; mažoras, minoras; dermė, tonacija; melodija, akompanimentas; pulsas, ritmas, metras, taktas, tempas, kanonas; motyvas, frazė, sakiny; artikuliacijos ir dinamikos ženklai.

13.7.1.2. 3–4 klasės. Sąvokos: tetrachordas, gama; intervalas, disonansas–konsonansas; harmonija, akordas, tonika, subdominantė, dominantė; sekvencija, kadencija, cezūra, periodas; tempas (lento, andante, moderato, allegro), metronomas.

13.7.2. Muzikos atpažinimas ir užrašymas:

13.7.2.1. 1–2 klasės. Atpažįsta klausant ir užrašo žinomus ritminius ir melodinius darinius natomis. Nurodo melodijos judėjimo kryptį (aukšty-žemyn), įsimena ir užrašo motyvo ir frazės apimties ritminius ir melodinius diktantus. Skaito ir užrašo natas pagal smuiko ir boso raktą a-f².

13.7.2.2. 3–4 klasės. Užrašo ritminius sakinio ar periodo apimties diktantus. Nurodo melodijos judėjimo kryptį (aukšty-žemyn), įsimena ir užrašo melodinius sakinio apimties diktantus. Skaito ir užrašo natas smuiko ir boso raktuose c-do³.

13.7.3. Intonavimas, dainavimas, solfedžiavimas:

13.7.3.1. 1–2 klasės. Liaudies ir autorinių dainų dainavimas. Dainavimas iš klausos ir iš natų, 2/4, 3/4 metro melodijų solfedžiavimas (parodant pulsą). Dermės laipsnių intonavimas. C-dur, G-dur, F-dur ir a-moll, e-moll, d-moll gamų dainavimas. Natų skaitymas pagal smuiko (a-f²) ir boso raktus. Nurodytos tonacijos intervalai su sprendimais (nuo primos iki tercijos).

13.7.3.2. 3–4 klasės. Kanonų dainavimas. Vienbalsių ir dvibalsių 2/4, 3/4, 3/8 (ir 4/4)

14.1. Dalyko paskirtis. Muzikos pažinimo dalykas skirtas supažindinti mokinius su muzikos įvairove ir sudaryti sąlygas kryptingai ugdytis muzikos suvokimo – muzikos klausymosi ir apibūdinimo gebėjimus, pagarbą muzikai.

14.2. Dalyko tikslas – padėti mokiniams suprasti muzikos reiškinių ir kūrybos įvairovę, ugdytis estetinę nuovoką, muzikos klausymosi gebėjimus, įvaldyti pagrindines muzikines sąvokas ir terminus.

14.3. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad mokydamiesi muzikos pažinimo mokiniai:

14.3.1. susipažindami su muzikos reiškiniais, ugdytūsi muzikinį mąstymą, įvaldytų terminiją;

14.3.2. mokytūsi įsiklausyti, suvokti ir (arba) pajauti, apibūdinti muzikos kūrinius;

14.3.3. pažintų ir suprastų muzikos paskirtį bei poveikį, kompozitoriaus, muzikos atlikėjo vaidmenis, muzikos skambėjimo erdves;

14.3.4. pritaikytų įgytas žinias, atliktų kūrybines užduotis, skatinančias moksleivius suvokti savo sugebėjimus ir patirti pasitenkinimą mokymosi procesu.

14.4. Dalyko struktūra. Muzikos pažinimo dalyką sudaro dvi veiklos sritys:

14.4.1. Muzikos kūrinių klausymasis ir apibūdinimas. Mokiniai pamokose klausosi ir aptaria įvairių stilistinių epochų muziką, susipažįsta su pagrindinėmis muzikos sąvokomis.

14.4.2. Muzikos socialinio kultūrinio konteksto supratimas.

14.5. Didaktinės nuostatos:

14.5.1. Muzikos pažinimo pamokos organizuojamos pagal aiškią pamokos struktūrą, kurią sudaro įvadinė pamokos dalis, mokymosi veikla. Ypač svarbi baigiamoji pamokos dalis – apibendrinimas, per kurį mokiniai atskleidžia, ko iš tikrųjų išmoko praėjusioje pamokoje. Apibendrinimas sudaro sąlygas mokytojui stebėti mokinių raidą, laiku koreguoti mokymosi spragas.

14.5.2. Siekdamas sudominti mokinius ir skatinti juos įsidėmėti naują medžiagą mokytojas naudoja vaizdines priemones, informacines technologijas, filmus, knygas, plakatus ir t. t. Pasitelkiamos kūrybinės užduotys, testai. Mokymo(si) metu nustatoma, ką mokiniai sužinojo ir ko išmoko, mokiniai skatinami patys įsivertinti savo darbą.

14.5.3. Muzikos pažinimo pamokose įgytos mokinių žinios ir pasiekimai vertinami lygiais, atliekant apklausas žodžiu arba raštu, testus, kūrybinius darbus. Siūloma derinti diagnostinį ir kaupiamąjį vertinimą atsižvelgiant į darbo formas, pamokos uždavinius, mokinių galimybes.

14.6. Mokinių pasiekimai.

Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1. Muzikos kūrinių klausymasis ir apibūdinimas	

Nuostata – suprasti, kad muzika yra menas, sukeliantis emocijas ir išreiškiantis mintis. Esminis gebėjimas – remiantis sukaupta muzikos pažinimo ir kitų mokomųjų dalykų patirtimi apibūdinti muzikos kūrinio keliamas emocijas, išgyvenimus, asociacijas.	
1.1. Apibūdinti muzikos kūrinio charakterį, nuotaiką, panaudotas išraiškos priemones, kilusias asociacijas.	1.1.1. Tinkamai vartoti elementarią muzikos terminiją. 1.1.2. Savais žodžiais paaiškinti „kompozitoriaus“, „atlikėjo“, „klausytojo“ sąvokas. 1.1.3. Paaiškinti „melodijos“, „ritmo“, „tempo“, „dinamikos“, „tempo“, „harmonijos“, „artikuliacijos“, „registro“ sąvokas. 1.1.4. Nustatyti klausyto muzikos kūrinio metra, tempo grupę.
1.2. Klausia atpažinti ir apibūdinti muzikos kūrinio rūšį pagal atlikėjus žanrą, sukūrimo laikotarpį.	1.2.1. Išvardyti kūrinį atliekančius instrumentus, pasakyti, koks kolektyvas, balso rūšis. 1.2.2. Nurodyti kada kūrinys galėjo būti sukurtas (senovinė ar šiuolaikinė muzika). 1.2.3. Išvardyti klausytam kūriniai giminingus žanrus. 1.2.4. Nurodyti klausyto instrumento ar balso technines galimybes (registro, dinamikos, artikuliacijos aspektai).
2. Muzikos socialinio kultūrinio konteksto supratimas	
Nuostata – išsiugdyti poreikį ir įprotį klausytis muzikos, lankytis koncertų salėse ir teatruose. Esminis gebėjimas – stebėti ir vertinti savo aplinkos muzikinius reiškinius, kaupti gyvos muzikos klausymosi patirtį.	
2.1. Išgirsti ir apibūdinti muzikos ir garso reiškinius aplinkoje.	2.1.1. Aptarti įvairius aplinkos garso šaltinius. 2.1.2. Nurodyti, kur aplinkoje girdima muzika. 2.1.3. Pristatyti savo ir šeimos muzikinius pomėgius.
2.2. Pasidalyti išpūdžiais iš aplankyto koncerto.	2.2.1. Nurodyti svarbiausias koncertines erdves Lietuvoje. 2.2.2. Išvardyti koncerte pasirodžiusius atlikėjus.

14.7. Turinio apimtys:

14.7.1. Muzikos kūrinų klausymasis ir apibūdinimas: įvairių stilių ir žanrų muzikos kūrinų pavyzdžiai; muzikos kūriniai, skirti muzikos rūšims pagal atlikėjus, muzikos išraiškos priemonėms pažinti; sąvokos: melodija, ritmas ir metras, harmonija, dinamika, tempas, artikuliacija, registras.

14.7.2. Muzikos socialinio kultūrinio konteksto pažinimas. Muzikos funkcijos: apeiginė, religinė, pramoginė, programinė, proginė muzika; sąvokos: kompozitorius, atlikėjas (solistas, ansamblis, orkestras, choras, dirigentas); muzikos tyrinėtojas (muzikologas); koncertų salė, koncertinė erdvė, aplinkos garsai ir muzika.

14.8. Vertinimas.

Pasiekimų lygiai		
patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
1. Muzikos kūrinų klausymas ir vertinimas		

Klausydamasis muzikos kūrinių mokinys nurodo kūrinio rūšį pagal atlikėjus, žanrą. Apibūdina aiškiai girdimas muzikos išraiškos priemonės.	Skiria ir apibūdina garso tembrą, dinamiką, nuotaiką, charakterį, kūrinių atliekančius instrumentus. Paaiškina šiuos muzikinius terminus. Atpažįsta ir pasako, kokius muzikos kūrinius išklausė.	Klausydamasis muzikos kūrinių mokinys pasako autorių ir kūrinio pavadinimą, apibūdina muzikos išraiškos priemonės. Vaizdingai aiškina muzikos kūrinio poveikį. Aiškiai reiškia savo mintis, tikslingai vartoja žinomas sąvokas.
2. Muzikos socialinio kultūrinio konteksto supratimas ir vertinimas		
Mokinys lanko mokytojo rekomenduotus koncertus. Savais žodžiais apibūdina girdėtą muziką, atsako į nukreipiančius klausimus.	Mokinys, dalyvauja mokyklinėje ir užklausinėje kultūrinėje veikloje. Lankosi koncertuose. Išvardija žymiausias koncertų erdves savo mieste ir Lietuvoje, žymiausias atlikėjus – solistus ir kolektyvus. Pristato savo muzikinius pomėgius, mėgstamus atlikėjus.	Noriai ir dažnai lankosi kultūriniuose renginiuose, dalyvauja mokyklos ar regiono kultūriniuose projektuose. Pristato ir analizuoja atlikėjo raiškos pamokose išmoktą repertuarą. Parengia vaizdų savo ir šeimos muzikinių pomėgių pristatymą.

II. PRADINIO UGDYMO KARTU SU MUZIKOS UGDYMU PROGRAMOS MUZIKOS DALIES BRANDUOLĮ PAPILDANTYS DALYKAI

15. Bendrasis fortepijonas – atlikėjo raiškos (išskyrus fortepijoną) Pradinio ugdymo kartu su muzikos ugdymu programos muzikos dalies branduolį pagal pagrindinį dalyką papildantis dalykas.

15.1. Dalyko paskirtis. Bendrasis fortepijonas skirtas praplėsti mokinių atlikėjo raiškos patirtį ir sudaryti sąlygas įgyti gebėjimų groti fortepijonu. Grojimo fortepijonu gebėjimai gali būti plačiai taikomi ugdant muzikos atlikėjo kompetenciją.

15.2. Dalyko tikslas – padėti mokiniams įgyti pradinius fortepijono valdymo įgūdžius ir suprasti fortepijono taikymo galimybes per kitų dalykų pamokas.

15.3. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad per dalyko pamokas mokiniai:

15.3.1. lavintūsi skambinimo fortepijonu įgūdžius;

15.3.2. mokytoji išiklausyti, pajauti, suvokti ir perteikti atliekamo kūrinio menines emocijas;

15.3.3. ugdytoji savarankiško darbo įgūdžius;

15.3.4. naudotūsi fortepijonu saviruošai ir ir kitose muzikos dalykų pamokose.

15.4. Dalyko struktūra. Dalyką sudaro trys veiklos sritys:

15.4.1. grojimo technikos ugdymas;

15.4.2. muzikos kūrinių interpretavimas;

15.4.3. atlikėjo raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

15.5. Didaktinės nuostatos:

15.5.1. Pradiniame etape labai svarbu pažinti vaiko individualias savybes, polinkius ir interesus, atskleisti jo gebėjimus, kryptingai ugdyti asmeninį domėjimąsi muzika. Todėl planuojant ugdymo turinį, parenkant grojimo repertuarą ir technikos lavinimo pratimus atsižvelgiama į kiekvieno mokinio gebėjimus, poreikius, pasiekimų lygį, pagrindinio programos dalyko specifiką.

15.5.2. Bendrojo fortepijono pamokose naudojami darbo metodai: repertuaro demonstravimas, pokalbis, inscenizavimas ir kt. Pamokose taikomi žaidybiniai elementai, padedantys pažinti instrumentą, jo savybes ir galimybes (instrumento sandaros, garsinės medžiagos įvairovės tyrinėjimas ir pan.). Ugdomi skaitymo iš natų gebėjimai, grojami ansambliai su mokytoju, lavinamas dėmesys, valia, atmintis.

15.5.3. Mokymasis groti fortepijonu papildo mokinio atlikėjo raiškos patirtį, todėl fortepijono pamokose jis mokomas suvokti, pajauti ir perteikti muzikos kūrinio keliamas menines emocijas, natūraliai ir išraiškingai interpretuoti atliekamą muziką.

15.5.4. Parengti kūriniai atliekami atsiskaitymuose ir koncertuose. Vieši pasirodymai skatina mokinių kūrybinę saviraišką ir norą muzikuoti, siekti geresnio rezultato.

15.5.5. Mokiniai vertinami už darbą pamokoje, savarankišką užduočių atlikimą, dalyvavimą koncertuose, galutinį repertuaro atlikimą apibendrinamuosiuose atsiskaitymuose. Individualiose pamokose mokiniams nuolat teikiamas grįžtamasis ryšys laikantis formuojamojo vertinimo normų. Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimu siekiama: motyvuoti mokinius mokytis ir siekti sėkmės, padėti koreguoti mokymąsi ir numatyti tolesnius tikslus bei siekius, apibendrinti ir nustatyti esminių dalykinių gebėjimų lygmenį.

15.6. Mokinių pasiekimai.

Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1. Grojimo technikos ugdymas	
Nuostata – suprasti grojimo fortepijonu svarbą.	
Esminis gebėjimas – teisingai perskaityti ir atlikti nesudėtingą muzikinį tekstą.	
1.1. Abiem rankomis pagroti nesudėtingą muzikinį tekstą.	1.1.1. Naudotis pradinėmis muzikos teorijos žiniomis. 1.1.2. Taikyti regėjimo, klausos ir motorikos komponentus, perteikiant skaitomą tekstą. 1.1.3. Parinkti nesudėtingą melodiją iš klausos.
1.2. Koordinuoti pagrindinius grojimo fortepijonu elementus.	1.2.1. Sutelkti dėmesį ir jį kontroliuoti. 1.2.2. Naudoti teisingą pirštuotę, atliekant kūrinį. 1.2.3. Žinoti ir taisyklingai atlikti nesudėtingo ritmo darinius. 1.2.4. Fragmentiškai naudoti pedalą.

1.3. Perteikti fortepijonu įvairius garso išgavimo būdus.	1.3.1. Suprasti teisingą rankų laikyseną, koordinaciją ir pirštų techniką. 1.3.2. Paaiškinti ir pritaikyti įvairius garso išgavimo būdus (legato, non legato, staccato ir kt.). 1.3.3. Apibūdinti ir parodyti dinamikos, garso, tembrinės spalvų skalės galimybes.
2. Muzikos kūrinių interpretavimas	
Nuostata – siekti pajauti ir perteikti muzikos kūrinio keliamas menines emocijas.	
Esminis gebėjimas – natūraliai ir išraiškingai interpretuoti atliekamus kūrinius.	
2.1. Išraiškingai atlikti skirtingo žanro ir charakterio paprastųjų formų muzikos kūrinius solo ir ansamblyje.	2.1.1. Savais žodžiais paaiškinti muzikos kūrinio nuotaiką, teisingai apibūdinti pagrindines išraiškos priemones. 2.1.2. Nurodyti kūrinio struktūrinius elementus – motyvą, frazę, sakinį, dalių pradžią ir pabaigą. 2.1.3. Aiškiai frazuoti, pritaikyti artikuliacijos, dinamikos elementus. 2.1.4. Girdėti ir derintis prie ansamblio partnerių.
3. Atlikėjo raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje	
Nuostata. Noriai muzikuoti drauge su kitais, patirti bendrumo jausmą ir ugdytis sceninę patirtį. Esminis gebėjimas. Atlikti parengtą programą viešuose pasirodymuose.	
3.1. Tinkamai elgtis scenoje.	3.1.1. Savais žodžiais apibūdinti atlikėjo sceninio elgesio taisykles. 3.1.2. Palyginti sceninio elgesio ypatybes atliekant muziką pagrindiniu instrumentu ir fortepijonu.
3.2. Įsivertinti savo sėkmes ir nesėkmes mokantis groti fortepijonu.	3.2.1. Aiškiai suvokti ir pasakyti, ko išmoko, kas pasisekė. 3.2.2. Nurodyti, kas mokantis groti fortepijonu kelia sunkumų. 3.2.3. Paaiškinti, kas padeda tobulinti grojimo įgūdžius.
3.3. Pritaikyti grojimo fortepijonu įgūdžius kitose srityse.	3.3.1. Nurodyti, kurioms pamokoms pasiruošti padeda grojimas fortepijonu. 3.3.2. Paaiškinti muzikos atlikėjo saviruošos ypatumus.

15.7. Turinio apimtys:

15.7.1. Minimalūs reikalavimai pusmečiui: ne mažiau kaip trys kūriniai (etiudas, skirtingo charakterio pjesės, pjesė su polifonijos elementais, sonatina, ansambliai). Į programą įtraukiama nežinomo muzikinio teksto skaitymas (2–3 nesudėtingos faktūros pjesės). Gamos iki 2 ženklų, akordai, jų apvertimai, trumpi ir ilgi arpeggio.

15.7.2. Grojimo technikos ugdymas: pagrindinių muzikinių gebėjimų ir įgūdžių formavimas, lavinama smulkioji grojimo technika, formuojama rankų laikysena, garso artikuliacija.

15.7.3. Muzikos kūrinių interpretavimas: nesudėtingų muzikinių formų kūrinių analizavimas ir interpretavimas, skaitymas iš lapo, atsižvelgiant į mokinio poreikius ir gebėjimus.

15.7.4. Muzikinė raiška. Muzikavimas solo ir ansamblyje, sceninės patirties ir kūrybinės saviraiškos ugdymas, dalyvaujant koncertinėje veikloje klasėje, mokykloje.

15.8. Vertinimas.

Pasiiekimų lygiai		
patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
1. Grojimo technikos ugdymas		
Teorinės žinios ir atlikimo technika atitinka minimalų turinį. Mokytojui padedant perskaito elementarų muzikos tekstą.	Naudoja įgytus technikos įgūdžius. Taiko tinkamą pirštuotę, tiksliai atlieka ritminius darinius. Skaito nesudėtingą tekstą iš natų.	Laisvai naudoja išmokus grojimo technikos įgūdžius, meninės išraiškos priemones atlikdamas kūrinus. Dirba savarankiškai, gerai skaito paprastą muzikinį tekstą.
2. Muzikos kūrinių interpretavimas		
Paaškina kai kuriuos kūrinio išraiškos elementus. Atlieka mokytojo nurodytą kūrinio interpretaciją.	Savais žodžiais apibūdina muzikos kūrinio turinį ir pritaiko artikuliacijos elementus.	Gerai supranta kūrinio esmę ir išraiškingai perteikia muzikos kūrinį.
3. Muzikinė raiška		
Atsakydamas į nukreipiančius klausimus, apibūdina savo mokymosi patirtį. Tinkamai elgiasi scenoje pasirodymo metu.	Apibūdina savo mokymosi groti fortepijonu sėkmes ir nesėkmes. Nurodo, kaip pritaikyti fortepijoną ruošiantis kitų dalykų pamokoms.	Nuolat savarankiškai ruošiasi pamokoms, atlieka visas užduotis. Stebi ir vertina savo mokymosi patirtį. Pasirodymų metu demonstruoja tinkamą sceninį elgesį, išsijautimą, muzikalumą.

16. Ansamblinis muzikavimas – Pradinio ugdymo kartu su muzikos ugdymu programos muzikos dalies branduolį pagal pagrindinį dalyką papildantis dalykas.

16.1. Dalyko paskirtis – sudaryti sąlygas mokiniams muzikuoti drauge, ugdytis specialiuosius gebėjimus, susijusius ansamblinio muzikavimo dalyko sritimis.

16.2. Dalyko tikslas – ugdyti ansamblinio muzikavimo ir meninės raiškos gebėjimus, skatinti muzikavimo motyvaciją, bendravimą ir bendradarbiavimą muzikuojant.

16.3. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad muzikuodami ansamblyje mokiniai:

16.3.1. lavintųsi instrumento / balso valdymo įgūdžius, kai muzikuoja kolektyve;

16.3.2. suvoktų ir pajautų muzikos kūrinio keliamas menines emocijas, dramaturgiją;

16.3.3. ugdytųsi kolektyvo nario atsakomybę, kaaptų sceninę patirtį;

16.3.4. mokytųsi išraiškingai atlikti ansamblinę muziką.

16.4. Dalyko struktūra. Dalyką sudaro dvi veiklos sritys:

16.4.1. ansamblio pojūčio ugdymas;

16.4.2. kūrinių ansambliams interpretavimas.

16.5. Didaktinės nuostatos:

16.5.1. Repertuaras parenkamas atsižvelgiant į kiekvieno mokinio gebėjimus ir pasiekimus, individualias charakterio ir muzikinio mąstymo savybes. Mokytojui svarbu kurti muzikalią aplinką pasirenkant tinkamiausius muzikos kūrinius. Pamokose siejamos jau įgytos teorinės žinios ir praktiniai įgūdžiai, kurie padeda perteikti ir atlikti skirtingos stilstikos ir

nuotaikos ansamblinės muzikos kūrinius. Repertuaro sudėtingumas turi atitikti visų atlikėjų bendrą pajėgumą.

16.5.2. Pamokose tobulinami skaitymo iš lapo gebėjimai, ugdomas poreikis savarankiškam individualiam darbui ir repetavimui grupėje.

16.5.3. Ansamblis programos kontekste suprantamas kaip nedidelės sudėties (2–12 dalyvių) atlikėjų grupė, atliekanti kamerinę ir kitokio žanro muziką.

16.5.4 Veikla ansamblyje organizuojama bendravimo ir bendradarbiavimo principu, vertinamas kiekvieno mokinio individualus darbas, įnašas į bendrą rezultatą ir pasiekimus. Mokytojas mokinių mokymosi rezultatus aptaria bendrai ir individualiai su kiekvienu mokiniu. Aptarime dalyvauja visi mokiniai, jiems svarbus grįžtamasis ryšys, padedantis įvertinti daromą pažangą ar priešingai. Atsiskaitymai organizuojami koncerto forma.

16.6. Mokinių pasiekimai.

Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1. Ansambliško pojūčio ugdymas	
Nuostata – siekti kūrybinio bendradarbiavimo. Esminis gebėjimas – tiksliai atlikti savo partiją ansamblyje, girdėti draugo atlikimą.	
1.1. Tiksliai atlikti savo partiją.	1.1.1. Nustatyti metrą, tempą. 1.1.2. Atpažinti štrichus.
1.2. Perteikti kūrinio nuotaiką.	1.2.1. Apibūdinti kūrinio tematiką, emocinę būseną.
1.3. Demonstruoti ansambliško pojūtį.	1.3.1. Muzikuoti ir girdėti kitus ansamblio dalyvius.
2. Kūrinių ansambliams interpretavimas	
Nuostata – ugdyti ansamblinio muzikavimo patirtį. Esminis gebėjimas – išraiškingai interpretuoti muzikos kūrinius.	
2.1. Žinoti muzikos kalbos elementus.	2.1.1. Apibūdinti kūrinio tematiką, turinį. 2.1.2. Aptarti stiliaus bruožus.
2.2. Išraiškingai atlikti kūrinius.	2.2.1. Pažinti ir paaiškinti interpretacijos ženklus. 2.2.2. Apibūdinti ir aptarti kitų atlikėjų interpretaciją.

16.7. Turinio apimtys:

16.7.1. Ansambliško pojūčio ugdymas. Ansambliniam muzikavimui mokiniai parengia 2–3 kūrinius per pusmetį. Atliekant kūrinius pagrindinis dėmesys skiriamas teksto perskaitymo įgūdžiams, ritminio pulsavimo, intonavimo tikslumui lavinti.

16.7.2. Kūrinių ansambliams interpretavimas. Nesudėtingų muzikinių formų kūrinių turinio suvokimas, kūrinio charakterio apibūdinimas, interpretavimas.

16.8. Vertinimas.

Pasiekimų lygiai		
patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
1. Ansambliško pojūčio ugdymas		
Muzikinės kalbos žinios ir ansamblinio muzikavimo įgūdžiai atitinka minimalų turinį.	Gerai skaito iš lapo. Girdi draugo atlikimą.	Gerai skaito iš lapo ir atlieka savo partiją. Pritaiko įgytas žinias.

2. Kūrinių ansambliams interpretavimas		
Lėtai išmoksta ansamblio partijas. Trūksta išraiškos, aktyvumo.	Išraiškingai atlieka savo partiją ansamblyje. Padedant mokytojui aptaria interpretacinį planą.	Pritaiko įgytas žinias. Išraiškingai ir aktyviai muzikuoja. Išsako savo nuomonę kūrinio atlikimo klausimais.

III. PAGRINDINIO UGDYMO KARTU SU MUZIKOS UGDYMU PROGRAMOS MUZIKOS DALIS

I. PAGRINDINIO UGDYMO KARTU SU MUZIKOS UGDYMU PROGRAMOS MUZIKOS DALIES PRIVALOMOJO BRANDUOLIO DALYKAI 5–6 KLASĖJE

17. Atlikėjo raiška – pasirenkamasis pagrindinis Pagrindinio ugdymo kartu su muzikos ugdymu programos muzikos dalies privalomojo branduolio dalykas.

17.1. Dalyko paskirtis – sudaryti sąlygas mokiniui tobulinti įgytus instrumento / balso valdymo įgūdžius, ugdytis muzikalumą, kūrybinius ir atlikimo gebėjimus.

17.2. Dalyko tikslas – padėti mokiniams tobulintis muzikos atlikimo valdymo įgūdžius, įgyti muzikos kūrinių interpretavimo pagrindus.

17.3. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad per dalyko pamokas mokiniai:

17.3.1. ugdytūsi atlikimo techniką;

17.3.2. dalyvautų koncertinėje veikloje, įgytų muzikos atlikėjų patirties;

17.3.3. sąmoningai skirtų laiko savarankiškam mokymuisi, kūrybiniam ieškojimams.

17.4. Dalyko struktūra. Dalyką sudaro trys veiklos sritys:

17.4.1. muzikos atlikimo technikos įvaldymas;

17.4.2. muzikos kūrinių interpretavimas;

17.4.3. muzikos atlikėjo raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

17.5. Didaktinės nuostatos:

17.5.1. Pamokose lavinami pradiniam ugdymo etape įgyti muzikos atlikimo valdymo įgūdžiai, integruojamos teorinės žinios.

17.5.2. Mokiniui sudaromas individualus repertuaras, atsižvelgiant į kiekvieno mokinio asmeninį gebėjimų lygį ir poreikius. Užduotys parenkamos didėjančio sudėtingumo principu. Skatinant mokymosi motyvą, didelis dėmesys skiriamas muzikinei veiklai planuoti (koncertai, konkursai, festivaliai).

17.5.3. Pamokose naudotini mokymo(si) metodai (pvz., stebėjimas, klausymas ir imitavimas, demonstravimas, lyginimas, vaizdiniai, emocinis imitavimas, sceninės išraiškos pratys) ir mokymo(si) strategijos, kurios atitinka amžiaus tarpsnių ypatumus, suteikia galimybes ugdytis savarankiškai, padeda sąmoningai tobulintis instrumento / balso valdymo techniką, interpretaciją ir skatina veiklą socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

17.5.4. Įvertinant visų ugdymo sričių pasiekimus fiksuojama mokinių pažanga, nustatomi dalykinių gebėjimų lygmenys. Vertinimu siekiama padėti mokiniams mokytis, įsivertinti; atsižvelgiant į pasiektus rezultatus kelti tolesnio mokymosi tikslus.

17.6. Mokinių pasiekimai.

1. Muzikos atlikimo technikos įvaldymas	
Nuostata – sąmoningai plėtoti atlikimo technikos ir savarankiško mokymosi įgūdžius, noriai siekti muzikavimo kokybės. Esminis gebėjimas – naudoti išmokus technikos elementus, atliekant sudėtingesnę repertuarą.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Tobulinti garso išgavimo techniką.	1.1.1. Žinoti ir panaudoti garso išgavimo būdus, atliekant muzikinį kūrinį. 1.1.2. Lavinti muzikos instrumento/balso galimybes. 1.1.3. Žinias apie instrumentą, balsą panaudoti kokybiškam garsui išgauti.
1.2. Atlikti sudėtingesnės faktūros bei ritminio piešinio muzikinius tekstus.	1.2.1. Skaityti iš lapo įvairius kūrinius. 1.2.2. Tikslingai vartoti ir paaiškinti muzikinius terminus. 1.2.3. Išvardyti kūrinio formos elementus, muzikos kalbos priemones.
1.3. Susikoncentruoti konkrečioms užduotims atlikti.	1.3.1. Naudoti teisingą pirštuotę. 1.3.2. Pastebėti ir atlikti artikuliacijos nuorodas. 1.3.3. Paaiškinti, kas sukuria kūrinio charakterį.
1.4. Efektyviai planuoti saviruošos laiką.	1.4.1. Paaiškinti savarankiško mokymosi naudą. 1.4.3. Savarankiškai parengti ir atlikti muzikinį tekstą.
2. Muzikos kūrinių interpretavimas	
Nuostata – siekti suprasti ir atskleisti kūrinio interpretacinį sumanymą. Esminis gebėjimas – išraiškingai atlikti muzikos kūrinius, logiškai parengti interpretacinį planą	
2.1. Atskleisti muzikos kūrinio nuotaiką, žanro ypatumus.	2.1.1. Paaiškinti muzikos išraiškos priemones, būdingas tam tikram žanrui. 2.1.2. Pritaikyti įgytas teorines bei praktines žinias interpretuojant kūrinį.
2.2. Išraiškingai ir įtaigiai atlikti kūrinius.	2.2.1. Apibūdinti interpretacinio plano sumanymą. 2.2.3. Ieškant interpretacinių sprendimų klausytis kitų atlikėjų įrašų, juos lyginti.
3. Muzikos atlikėjo raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje	
Nuostata – noriai dalyvauti koncertinėje veikloje ir ugdytis sceninę patirtį. Esminis gebėjimas – paruošti koncertinę programą ir perteikti ją klausytojui.	
3.1. Viešai atlikti paruoštą koncertinę programą.	3.1.1. Apibūdinti koncertinės aplinkos privalumus ir trūkumus. 3.1.2. Atlikti ir kaupti įvairų repertuarą. 3.1.3. Įvertinti savo pasirodymą.
3.2. Dalyvauti muzikiniuose projektuose, konkursuose, festivaliuose.	3.2.1. Paaiškinti viešų pasirodymų naudą. 3.2.2. Aptarti savo ir kitų pasirodymus.

17.7. Turinio apimtys:

17.7.1. Muzikos atlikimo technikos įvaldymas:

17.7.1.1. Instrumento galimybės; kūno laikysena, kvėpavimas, harmoninės klausos garso, ambušiūro formavimas, tembro niuansai; smulkioji, stambioji (akordinė) technika; aplikatūra; pirštuotė, rankų funkcijų koordinavimas; įvairūs garso išgavimo būdai; pedalizacija,

registrai, dumplių valdymas; mažorinės, minorinės gamos pagal metodinės grupės reikalavimus.

17.7.1.2. Balso galimybės, taisyklinga kūno laikysena, kvėpavimas, artikuliacija ir dikcija, ansambliško ir daugiabalsiško pradmenų lavinimas, dainavimo a cappella, dirigavimo pagrindai, supažindinimas su tembrinės spalvos niuansais ir partitūros analize. Balso aparato sandara ir apsauga, taisyklinga laikysena dainuojant, balsą lavinantys pratimai. Dainuojama patogi diapazonu, minkšta ir elastinga garso išgavimo ataka, naudojamas mišrus kvėpavimas, aukšta balso skambesio pozicija, siekiama tikslios intonacijos, lavinama vokalinė klausa.

17.7.1.3. Fortepijonas – polifoninis kūrinys, stambios formos kūrinys (sonatina, sonatos I d. arba II–III d., variacijos, koncertas), 3 etiudai, pjesė.

17.7.1.4. Styginiai instrumentai – stambios formos kūrinys, 2 skirtingo charakterio pjesės, 1–2 etiudai.

17.7.1.5. Gitara:

17.7.1.5.1. 5 klasė – etiudas, pjesė, 3–6 dalys iš baroko epochos siuitos arba partitos, pratimai;

17.7.1.5.2. 6 klasė – pjesė, etiudas, variacijos, pratimai.

17.7.1.6. Lietuvių liaudies instrumentai, akordeonas: 5 skirtingo charakterio ir stiliaus kūriniai, vienas iš jų stambios formos. Polifoninė pjesė (akordeonistams), 2 etiudai.

17.7.1.7. Pučiamieji, mušamieji instrumentai – 4–6 skirtingo charakterio pjesės, 5–10 etiudų, 1 etiudas marimbai ar vibrofonui.

17.7.1.8. Choro dainavimo programinį repertuarą pusmečiui sudaro 6–8 skirtingo charakterio, įvairių žanrų bei stilių, įvairių laikotarpių lietuvių ir užsienio kompozitorių kūriniai, originalios bei harmonizuotos lietuvių liaudies dainos a cappella ir su akompanimentu.

17.7.1.9. Dainavimas: 5–6 kūriniai: lietuvių ir kitų pasaulio tautų liaudies autentiškos ir harmonizuotos dainos, lietuvių ir pasaulio kompozitorių originalios dainos, lietuvių ir pasaulio kompozitorių šiuolaikinės muzikos vokaliniai kūriniai.

17.7.1.11. Programos vykdymo procese svarbus aspektas – skaitymas iš lapo. Naujo teksto suvokimo ir nagrinėjimo įgūdžiai ugdomi sistemingai.

17.7.2. Muzikos kūrinių interpretavimas. Kūrinių forma, meninė idėja, žanrų ypatumai. Interpretaciniai sumanymai, jų aptarimas, analizė, vertinimas ir įgyvendinimas. Kūrinių klausymas, lyginimas.

17.7.3. Muzikos atlikėjo raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje. Koncertinės programos rengimas, atlikimas. Koncertinės patirties kaupimas. Įsivertinimas.

17.8. Vertinimas.

Pasiekimų lygiai		
patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
1. Muzikos atlikėjo technikos įvaldymas		

Atlikdamas muzikos kūrinius, žino išmoktą muzikos kalbos techninių elementų naudojimo taisykles ir metodus nurodytus mokytojo. Skaityti ir nagrinėja tekstą padedamas mokytojo.	Kryptingai naudoja muzikos kalbos techninius elementus, geba rasti individualų sprendimą. Sistemingai atlieka saviruošos užduotis.	Puikiai valdo muzikos atlikimo techniką, kūrybingai ją naudoja rengdamas programą, geba savarankiškai paruošti kūrinių. Savo muzikinėje veikloje geba pritaikyti kitų muzikinių dalykų įgytas žinias.
2. Muzikos kūrinių interpretavimas		
Remdamasis elementariomis žiniomis, padedamas mokytojo, analizuoja mokytojo nurodytus kūrinius. Interpretuoja kūrinius vadovaudamasis mokytojo nuorodomis.	Vadovaudamasis aptartais kriterijais analizuoja ir atlieka įvairių žanrų ir stilių muziką, vertina savo ir draugų kūrinių interpretacijas.	Pateikia originalių minčių kūrinių interpretacijos klausimais, žino ryškiausių muzikų kūrinių interpretacijas. Analizuoja savo ir draugų muzikos kūrinių interpretacijas.
3. Muzikos atlikėjo raiška		
Mokytojo paskatintas, dalyvauja kūrybinėje veikloje mokykloje Mokytojui padedant apibūdina aplinkos muzikinius reiškinius.	Žino kultūrinėje aplinkoje vykstančius reiškinius, juose dalyvauja, pasako savo nuomonę apie savo ir kitų kūrybinę veiklą. Kartu su mokytoju aptaria įgytus įgūdžius ir jų tobulinimą ateityje.	Savarankiškai domisi ir dalyvauja vykstančiuose renginiuose. Sugeba organizuoti individualų ir kolektyvinių muzikavimą. Puikiai suvokia sceninio artistiško principus. Drąsiai išsako nuomonę ir pastabas apie savo ir kitų veiklą. Sieja savo kūrybinę patirtį su įgytomis žiniomis, mokydamasis kitų muzikinių dalykų.

18. Solfedžio – Pagrindinio ugdymo kartu su muzikos ugdymu programos muzikos dalies privalomojo branduolio dalykas.

18.1. Dalyko paskirtis – sudaryti sąlygas mokiniui plėtoti ir sisteminti įgytą solfedžio patirtį, tobulinti muzikinę klausą, metro ir ritmo pojūtį, didesnę dėmesį sutelkiant į muzikinės atminties lavinimą.

18.2. Dalyko tikslas – tikslingai organizuotomis solfedžio veiklomis padėti mokiniams tobulintis muzikinę klausą, ugdytis metro, ritmo ir dėsnių pojūtį, įgyti muzikos rašto ir elementariųjų muzikos teorijos žinių.

18.3. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad solfedžio pamokose solfedžiuodami, klausydami ir užrašydami muzikos fragmentus mokiniai:

18.3.1. susipažintų su muzikinio metro ir ritmo dėsningumais;

18.3.2. turtintų intonacijų žodyną, stiprintų funkcinės derinės sistemos pojūtį;

18.3.3. iš klausos atpažintų ir užrašytų muzikos kalbos elementus, naudotųsi

pagrindinėmis teorijos žiniomis.

18.4. Dalyko struktūra. Dalyką sudaro trys veiklos sritys:

18.4.1. ritmavimas;

18.4.2. intonavimas;

18.4.3. muzikos klausymasis, atpažinimas ir užrašymas.

18.5. Didaktinės nuostatos:

18.5.1. Solfedžio pamokose mokoma(si) skaityti ir užrašyti muzikos fragmentus, lavinti intonavimo, audijavimo, ritmavimo įgūdžius, skatinti kūrybinius gebėjimus. Su mokiniais aptariamos solfedžio pamokose įgytos patirties pritaikymo kituose dalykuose (atlikėjo raiškos ir muzikos istorijos) galimybės.

18.5.2. Solfedžio pamokose siekiama glaudaus ryšio su kitais muzikos dalykais. Tai suteikia mokiniui išsamesnį muzikos kūrinių suvokimą, stiprina tarpdalykinius ryšius bei bendrą muzikinio parengimo kokybę. Į solfedžio pamoką integruojami elementariosios muzikos teorijos, polifonijos, harmonijos, muzikos istorijos, muzikos kūrinių analizės elementai.

18.5.3. Solfedžio pamokoje turi būti instrumentas (pianinas, fortepijonas, sintezatorius), lenta su penklinėmis arba interaktyvi lenta, pagal galimybes – kompaktinių plokštelių grotuvas, kompiuteris su muzikine programine įranga, interneto prieiga ir daugialypės terpės projektoriumi. Patalpa turi būti erdvi, pritaikyta grupiniams užsiėmimams.

18.5.4. Pamokose naudotini mokymo(si) metodai, kurie atitinka paauglio raidos ypatumus, suteikia galimybes ugdyti formalųjį operacinį mąstymą. Jie parenkami atsižvelgiant į pamokos turinį, mokinių gebėjimus bei poreikius. Tobulinamas audijavimas – mokoma(si) klausyti ir girdėti. Ugdomas metroritminis pojūtis. Įvairių garso suvokimo ir įsiminimo užduočių kontekste aktyviai lavinama muzikinė atmintis, turtinamas intonacijų žodynas. Pamokose iš natų solfedžiuojami žinomi ir nežinomi natų tekstai. Vengiama per sunkių, neįveikiamų ar per lengvų užduočių. Mokiniai supažindinami su solfedžiavimo, ritmavimo, diktantų rašymo mokymosi strategijomis.

18.5.5. Mokiniai vertinami atsižvelgiant į visų ugdymo sričių pasiekimus: solfedžiavimą, ritmavimą, muzikinio teksto intonavimą, suvokimą ir užrašymą. Vertinimu siekiama kelti mokinių mokymosi motyvaciją, pasitikėjimą savo jėgomis, ugdyti atsakomybę už mokymosi rezultatus. Vertinamos ne tik žinios ir gebėjimai, bet ir aktyvumas, daroma pažanga, rodomos pastangos. Taikomas formuojamasis vertinimas, grindžiamas mokinio ir mokytojo bendradarbiavimu, nuolat įvertinant situaciją ir teikiant grįžtamąjį ryšį. Diagnostinis mokinių pasiekimų vertinimo būdas taikomas baigiant koncentrą.

18.6. Mokinių pasiekimai.

1. Ritmavimas

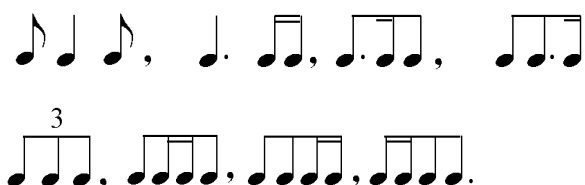
Nuostata – siekti suprasti ritmo paskirtį ir reikšmę muzikos kūrinuose. Esminis gebėjimas – tiksliai atlikti įvairius ritminius darinius sudėtiniais metrais.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Atlikti įvairius ritminius darinius sudėtiniais metrais.	1.1.1. Teisingai suskirstyti taktais ritmines formules. 1.1.2. Išvardyti ir paaiškinti sutinkamus ritmo ženklus.
1.2. Klausia suvokti ritmines formules.	1.2.1. Tiksliai pakartoti išgirstus ritmo darinius. 1.2.2. Nustatyti klausomo kūrinio metrą, atpažinti ritminius darinius.
2. Intonavimas	
Nuostata – gilinti tikslaus intonavimo įgūdžius. Esminis gebėjimas – tiksliai intonuoti mažoro minoro dermes, intervalus jose.	
2.1. Intonuoti intervalus.	2.1.1. Atpažinti ir užrašyti intervalus. 2.1.2. Sudaryti intervalus konkrečioje tonacijoje.
2.2. Analizuoti ir intonuoti natūralaus ir harmoninio mažoro bei trijų rūšių minoro gamas, dermės laipsnius.	2.2.1. Įvardyti ir išspręsti harmoninio mažoro ir trijų rūšių minoro dermės laipsnius.
2.3. Tiksliai ir muzikaliai solfedžiuoti vienbalses melodijas skirtingose tonacijose.	2.3.1. Nustatyti tonaciją, dermę, jos pavidalą. 2.3.2. Solfedžiuojant frazuoti ir taisyklingai kvėpuoti.
3. Muzikos klausymasis, atpažinimas ir užrašymas	
Nuostata – siekti geriau suprasti klausomą muziką. Esminis gebėjimas – atpažinti, analizuoti ir užrašyti visus paprastuosius melodinius ir harmoninius intervalus, dermes.	
3.1. Klausia skirti, atpažinti ir užrašyti visus paprastuosius intervalus.	3.1.1. Sudaryti ir užrašyti, paprastuosius intervalus.
3.2. Klausia nustatyti visas žinomas dermes.	3.2.1. Sudaryti ir užrašyti žinomus garsaeilius.
3.3. Atpažinti pagrindines funkcijas muzikiniame tekste.	3.3.1. Sudaryti, muzikiniame tekste nurodyti pagrindines harmonines funkcijas.
3.4. Tiksliai užrašyti sakinio apimties melodinį ar ritminį diktantą.	3.4.1. Taikyti diktanto rašymo strategijas. 3.4.2. Taisyklingai užrašyti girdėtą muzikos tekstą.

18.7. Turinio apimtys:

18.7.1. Muzikos teksto klausymasis, atpažinimas ir užrašymas. Sąvokos: harmoninės funkcijos (T, S, D, D₇), melodiniai ir harmoniniai intervalai, tritonis, kvintų ratas, akordai (kvintakordai, sekstakordai, kvartsekstakordai, septakordas, labiau pažengusiesiems – sumažinti ir padidinti trigarsiai). Vienbalsio diktanto apimtis – periodo forma (6–10 taktų).

18.7.2. Intonavimas, dainavimas, solfedžiavimas: liaudies dainų dainavimas iš natų, žinomų ir nežinomų melodijų solfedžiavimas sudėtiniais metrais (diriguojant), tetrachordai, mažorinės ir minorinės gamos iki 5 ženklų imtinai; intervalai duota tonacija su sprendimu: gr. 1 – gr. 8 (6-oje klasėje – tritonis); intervalai nuo garso: gr. 1 – d. 6; akordai: T⁵₃, S⁵₃ ir D⁵₃ su apvertimais, D₇. Trumpos intervalų arba akordų sekos.

18.7.3. Ritmavimas: sudėtiniai metrai, ritmo ostinato dainuojant, ritminis rondo; naujos ritminės formulės (perskaito ir atlieka):

18.8. Vertinimas.

Pasiiekimų lygiai		
patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
1. Ritmavimas		
Iš dalies tiksliai atlieka įvairius ritminius darinius sudėtiniuose metruose	Tiksliai atlieka įvairius ritminius darinius sudėtiniuose metruose, melodijai pritaiko ostinatinį ritmą.	Tiksliai ir išraiškingai atlieka įvairius ritminius darinius sudėtiniuose metruose, melodijai pritaiko nepasikartojantį ritmą, kurį sudaro skirtingos ritminės formulės.
2. Intonavimas		
Intonuoja intervalus mažoro ir minoro tonacijomis, bet ne visada tiksliai.	Tiksliai intonuoja intervalus mažoro ir minoro tonacijomis, nuo garso sudaro ir intonuoja visus reikalaujamus intervalus.	Tiksliai ir išraiškingai intonuoja intervalus mažoro ir minoro tonacijomis, nuo garso sudaro ir intonuoja intervalus ir akordus.
3. Muzikos tekstų klausymasis, atpažinimas ir užrašymas		
Patentkinamai klausia atpažįsta, analizuoja ir užrašo visus paprastuosius melodinius ir harmoninius intervalus.	Gerai klausia atpažįsta, analizuoja ir užrašo visus paprastuosius melodinius ir harmoninius intervalus, atpažįsta periodo formą, be muzikinio konteksto atpažįsta tetrachordus.	Tiksliai klausia atpažįsta, analizuoja ir užrašo visus paprastuosius melodinius ir harmoninius intervalus, atpažįsta periodo ir sudėtingesnes formas, be muzikinio konteksto atpažįsta tetrachordus, atpažįsta pagrindinių funkcijų akordus.

19. Muzikos istorija – Pagrindinio ugdymo kartu su muzikos ugdymu programos muzikos dalies privalomojo branduolio dalykas.

19.1. Dalyko paskirtis. Muzikos istorijos kursas padės mokiniams pažinti muzikos instrumentus, suprasti instrumentinės muzikos raidą, instrumentinių ansamblių ir orkestrų rūšis, suprasti instrumentinės muzikos raidą. Instrumentinės muzikos žanrų ir formų apžvalga pateikiama istoriniame kontekste.

19.2. Dalyko tikslas – sudaryti muzikai gabiems mokiniams palankias sąlygas kryptingai ugdytis instrumentinės muzikos pažinimą, istorinį mąstymą, stiliaus sampratą, požiūrį į instrumentinės muzikos reiškinius, suteikiant reikalingų muzikos kalbos žinių ir gebėjimų pagrindus.

19.3. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad mokydamiesi muzikos istorijos mokiniai:

19.3.1. mokytūsi klasifikuoti instrumentus į grupes pagal garso šaltinį: aerofonai

(pučiamieji), idiofonai ir membrafonai (mušamieji), chordofonai (styginiai), klavišiniai bei elektroniniai instrumentai;

19.3.2. klausia nustatytų instrumentų tembrus, muzikos garso išgavimo būdus, žinotų instrumentinių ansamblių ir orkestrų sudėtis;

19.3.3. mokyti suvokti istorinių epochų instrumentinės (solo, kamerinės, orkestrinės) muzikos žanrus ir formas;

19.3.4. susipažinti su Vakarų Europos muzikos stilistinėmis epochomis, žymiausiais jų kompozitoriais, ryškiausiais instrumentiniais (solo, kameriniais, orkestriniais) kūriniais;

19.3.5. įgytus gebėjimus įprasmintų dalyvaudami kultūrinuose muzikiniuose renginiuose.

19.4. Dalyko struktūra. Dalyką sudaro dvi veiklos sritys:

19.4.1. Muzikos kūrinių klausymasis, apibūdinimas ir vertinimas. Mokiniai pamokose klausosi ir analizuoja įvairių stilistinių epochų solinę instrumentinę, kamerinę ir orkestrinę muziką, nagrinėja stiliaus kaitą, epochos savitumą.

19.4.2. Muzikos sociokultūrinio konteksto supratimas ir vertinimas. Šia veikla mokiniai skatinami suprasti, jog muzikos reiškiniai neatsiejami nuo socialinio kultūrinio konteksto. Rengiant kūrybinius darbus ir pristatant juos savo aplinkoje (klasės ir mokyklos kūrybiniuose projektuose) ugdomas mokinių kritinis mąstymas, jautrumas ir savarankiškumas.

19.5. Didaktinės nuostatos:

19.5.1. Pagrindinio ugdymo pirmos dalies pakopoje mokiniai kryptingai ugdomi muzikos klausymosi ir kūrinių atpažinimo, analizavimo ir vertinimo gebėjimus, plėtoja muzikinį raštingumą pažindami įvairių epochų reikšmingiausius kompozitorių instrumentinės muzikos kūrinius.

19.5.2. Toliau plėtojamos muzikos pažinimo įgytos dalyko žinios. Gebėjimas taikyti tai, kas išmokta, didins mokinių mokymo ir mokymosi motyvaciją, padės suprasti įgytų muzikos istorijos žinių svarbą toliau mokantis ir pritaikant žinias savo pasirinktoje muzikinėje specialybėje. Muzikos istorijos kurso planas sudaromas ciklais. Sudarant muzikos istorijos kurso planą atsižvelgiama į atlikėjo raiškos specifiką. Siekiama, kad mokiniai apibūdintų atliekamų kūrinių istorinį, socialinį, kultūrinį kontekstą, būtų tolerantiški įvairių stilių muzikai.

19.5.3. Numatoma integracija su gimtosios kalbos, socialinio, dorinio ugdymo dalykų turiniu. Informacinės komunikacinės technologijos skatina projektinę veiklą. Naudojantis internetu, vyksta solinės instrumentinės, kamerinės, orkestrinės muzikos koncertų peržiūros arba atlikėjų pristatymai. Į ugdymo procesą pagal pamokos tikslus ir turinį integruotos edukacinės išvykos į muzikos koncertus, muziejus.

19.5.4. Pagrindinė veikla per muzikos istorijos pamokas – muzikos klausymasis,

analizavimas, vertinimas ir teorinių žinių apie muziką kaupimas. Taikoma kognityvinė sistema, kai informacija yra adaptuota pagal amžiaus tarpsnio galimybes, pradedant supratimu, analize ir panaudojimu. Mokytojas konsultuoja, kokios yra pasirinkimo galimybės, eiliškumas, kaip galėtų atrodyti visuminė mokymo(si) struktūra. Sudaroma galimybė žinias ir gebėjimus pritaikyti sociokultūriniu kontekstu.

19.5.5. Pamokose taikomos teorinės ir praktinės užduotys: testai, žodinė ar informacinė apklausa – vertinimo forma, padedanti taisyklingai vartoti muzikos terminiją ir sąvokas; kūrybinės darbo formos – specialybės repertuaro pristatymas, koncertų aprašymai. Taikomas grupinio darbo, projektų metodai skatina aktyvų mokinių išitraukimą į mokymąsi. Toks darbas skatina mokinių kūrybiškumą bei gebėjimą bendradarbiauti su mokytoju, ugdo savarankiškumą.

19.5.6. Mokinių pasiekimai nustatomi įvertinant jų mokėjimą atpažinti, nagrinėti ir vertinti solinius instrumentinės, kamerinės ir orkestrinės muzikos kūrinius, atliekant žodinę/informacinę apklausą, kontrolinius rašto darbus. Taikomi visi vertinimo būdai (diagnostinis, formuojamasis, apibendrinamasis). Itin svarbus formuojamasis vertinimas, kuris padeda išsaugoti mokymosi motyvaciją, ugdyti teigiamą požiūrį į muzikos istoriją. Numatyti kūrybiniai ar projektiniai darbai (rašiniai, interviu, specialybės programų aprašymai) įvertinami.

19.6. Mokinių pasiekimai:

1. Muzikos kūrinių klausymasis, apibūdinimas ir vertinimas	
Nuostata – pažinti, suprasti ir domėtis įvairių tautų instrumentinės (solinės, kamerinės, orkestrinės) muzikos tradicijomis, jausti atsakomybę už išsakomas mintis. Esminis gebėjimas – remiantis sukaupta muzikos istorijos ir kitų mokomųjų dalykų patirtimi atpažinti instrumentų tembrus, atpažinti solinės instrumentinės, kamerinės ir orkestrinės muzikos kūrinius, juos apibūdinti ir vertinti.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Klausia atpažinti ir apibūdinti renesanso, baroko, klasicizmo, romantizmo, XX amžiaus instrumentinės (solinės, kamerinės, orkestrinės) muzikos fragmentus.	1.1.1. Nustatyti muzikos kūrinio sukūrimo istorinį periodą 1.1.2. Nurodyti renesanso, baroko, klasicizmo, romantizmo, XX amžiaus kūrinių kompozitorių. 1.1.3. Atpažinti klausomų muzikos kūrinių instrumentų tembrus, muzikos garso išgavimo būdus, skirti instrumentinių ansamblių ir orkestrų sudėtis.
1.2. Apibūdinti solinės instrumentinės, kamerinės ir orkestrinės muzikos kūrinius istoriniame kontekste nuo renesanso iki naujausių laikų.	1.2.1. Tiksliai ir taisyklingai vartoti specifinius terminus ir apibūdinimus. 1.2.2. Išvardyti nurodytos epochos solinės instrumentinės, kamerinės ir orkestrinės muzikos žanrus bei formas. 1.2.3. Pritaikant kompleksinę medžiagą apie epochą, kompozitorių, paaiškinti įvairių solinių instrumentinių, kamerinių ir orkestrinių kūrinių skirtumus.
1.3. Klausia identifikuoti ir apibūdinti instrumentinės muzikos kūrinių formą.	1.3.1. Paaiškinti formos struktūrinius elementus. 1.3.2. Nurodyti periodo, paprastųjų ir sudėtinių,

	variacijų, rondo, sonatos ir fugos formų savybes.
2. Muzikos sociokultūrinio konteksto supratimas ir vertinimas	
Nuostata – domėtis savo aplinkos muzikiniais kultūriniais reiškiniiais, aktyviai lankytis instrumentinės muzikos koncertuose, su malonumu jos klausytis. Esminis gebėjimas – apibūdinti muzikos socialinį kultūrinį kontekstą, stebėti ir vertinti savo aplinkos muzikinius reiškinius, aktyviai juose dalyvauti.	
2.1. Lankyti ir vertinti solinius instrumentinės (solinės, kamerinės ir orkestrinės) muzikos koncertus.	2.1.1. Apibūdinti išgirstų muzikos kūrinių istorinį, kultūrinį kontekstą. 2.1.2. Nusakyti nūdienos Lietuvos instrumentinės (solinės, kamerinės, orkestrinės) kultūros svarbą visuomenės gyvenime. 2.1.3. Nurodyti Lietuvos ir pasaulio žymiausius instrumentinės muzikos solistus, kamerinius ansamblius, orkestrus, dirigentus, koncertines sales.
2.2. Aktyviai dalyvauti klasės, mokyklos kultūrinėje veikloje, meniniuose projektuose.	2.2.1. Apibūdinti meninės veiklos formas ir jų reikšmę savo aplinkos socialiniam kultūriniam gyvenimui. 2.2.2. Parengti ir pristatyti pamokose, mokyklos projektus savo kūrybinius darbus – rašinius apie išklausytus koncertus, pristatymus, interviu su atlikėjais.

19.7. Turinio apimty:

19.7.1. Instrumentinės muzikos raidos bruožai: muzikos istorijos bendra apžvalga, instrumentų klasifikacija, orkestro istorinė raida, rūšys ir sudėtis; baroko, klasicizmo, romantizmo, XX amžiaus žymiausi kompozitoriai, reikšmingiausi jų instrumentiniai kūriniai; instrumentinės muzikos formos: periodas, paprastosios bei sudėtinės dviejų ir trijų dalių, variacijos, rondo, sonatos, fuga; instrumentinės muzikos žanrai: šokis, šokių siuita, koncertas, pjesė, fantazija, sonata, etiudas, kvartetas, simfonija, uvertiūra, simfoninė poema.

19.7.2. Nagrinėjami instrumentinę muziką reprezentuojantys kompozitoriai ir kūriniai:

19.7.2.1. Renesansas – muzika Renesanso instrumentams (pasirinktinai);

19.7.2.2. Barokas – J. S. Bacho, G. F. Händelio, A. Vivaldi, J. Ph. Rameau, L. Couperino, D. Scarlatti ir kt. instrumentiniai kūriniai (pasirinktinai);

19.7.2.3. Klasicizmas – J. Haydno, W. A. Mozarto, L. van Beethoveno ir kt. instrumentiniai kūriniai (pasirinktinai);

19.7.2.4. Romantizmas – N. Paganini, F. Mendelssohno, F. Schuberto, C. Saint-Saenso, R. Schumanno, P. Čaikovskio, F. Chopino, F. Liszto, E. Griego, H. Berliozo, G. Mahlerio, R. Strausso ir kt. instrumentiniai kūriniai (pasirinktinai);

19.7.2.5. XX amžius – C. Debussy, M. Ravelio, S. Prokofjevo, naujųjų Vienos klasikų, J. Cage'o, K. Pendereckio, K. Stockhauseno, S. Reicho, M. K. Čiurlionio, B. Dvariono, S. Vainiūno, J. Juzeliūno, O. Balakausko ir kt. instrumentiniai kūriniai (pasirinktinai).

19.8. Vertinimas.

Pasiiekimų lygiai		
patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
1. Muzikos kūrinių klausymas, analizė, apibūdinimas ir vertinimas		
Klausydamasis instrumentinės muzikos kūrinių mokinys nurodo atlikėjų sudėtį. Išvardina instrumentinius kūrinius, reprezentuojančius žymiausius kompozitorius. Pamini kelias instrumentinės muzikos žanrų savybes.	Klausydamasis muzikos kūrinių mokinys atpažįsta kūrinių autorių, nurodo atlikėją, kūrinių sudėtį. Apibūdina žymiausių kompozitorių instrumentinius kūrinius. Iš klausos atpažįsta instrumentų tembrus, išvardina instrumentinių ansamblių ir orkestrų sudėtis. Nusako instrumentinės muzikos kūrinių skiriamuosius bruožus, aiškiai reiškia savo mintis.	Klausydamasis instrumentinės muzikos kūrinių, mokinys identifikuoja epochą, identifikuoja autorių ir kūrinio pavadinimą, nusako instrumentinės muzikos kūrinių skiriamuosius bruožus, atlikėjų sudėtį. Palygina skirtingų epochų kūrinius stiliaus bruožų aspektu. Aiškiai reiškia savo mintis, tikslingai vartoja muzikos terminiją, paaiškina instrumentinių kūrinių stilistinius skirtumus.
2. Muzikos socialinio kultūrinio konteksto supratimas ir vertinimas.		
Mokinys parengia nedidelį referatą duota tema, jį pristato klasėje. Domisi savo aplinkos kultūrinio gyvenimu.	Mokinys dalyvauja mokyklinėje ir užklausinėje kultūrinėje veikloje. Lanko instrumentinės muzikos koncertus. Naudodamas muzikos istorijos dalyke įgytas žinias geba pristatyti specialybės repertuarą, apibūdinti kūrinius. Išvardina kelis žymius Lietuvos atlikėjus, kamerinius ansamblius, orkestrus.	Mokinys parenka konkrečiai užduočiai atlikti deramus informacijos šaltinius. Naudoja IKT priemones užduotims atlikti, teminiams pristatymams modeliuoti. Dalyvauja mokyklos ar regiono kūrybiniuose projektuose. Noriai lanko instrumentinės muzikos koncertus, juos apibūdina raštu, pristato klasėje. Diskutuoja, išvardina žymiausius Lietuvos ir pasaulio instrumentinės muzikos solistus, kamerinius ansamblius, orkestrus, dirigentus, koncertines sales.

II. PAGRINDINIO UGDYMO KARTU SU MUZIKOS UGDYMU PROGRAMOS

MUZIKOS DALIES BRANDUOLĮ PAPILDANTYS DALYKAI 5–6 KLASĖJE

20. Bendrasis fortepijonas – atlikėjo raiškos (išskyrus fortepijoną) Pagrindinio ugdymo kartu su muzikos ugdymu programos muzikos dalies branduolį pagal pagrindinį dalyką papildantis dalykas.

20.1. Dalyko paskirtis – nuosekliai lavinti grojimo fortepijonu techniką, suteikti interpretavimo patirties, atskleisti platesnes fortepijoninių įgūdžių pritaikymo galimybes.

20.2. Dalyko tikslas – padėti mokiniams, kurie tobulina skambinimo fortepijonu įgūdžius, atrasti muzikavimo džiaugsmą, plėtoti muzikos interpretavimo ir muzikavimo ansamblyje patirtį, pritaikyti gebėjimus ruošiantis atlikėjo raiškos, solfedžio, muzikos istorijos pamokoms.

20.3. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad per dalyko pamokas mokiniai:

20.3.1. plėtotų skambinimo fortepijonu smulkios, akordinės technikos įgūdžius;

20.3.2. pasinaudotų įgytomis teorinėmis žiniomis analizuodami ir atlikdami kūrinį;

20.3.3. ugdytųsi savarankiškumą, kūrybinę iniciatyvą, siektų dalintis savo muzikine patirtimi;

20.3.4. ugdytųsi sistemingo savarankiško darbo įgūdžius, mokytųsi save tam motyvuoti.

20.4. Dalyko struktūra. Dalyką sudaro trys veiklos sritys:

20.4.1. atlikimo technikos ugdymas;

20.4.2. muzikos kūrinių interpretavimas;

20.4.3. atlikėjo raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

20.5. Didaktinės nuostatos:

20.5.1. Bendrojo fortepijono pamokose individualus repertuaras parenkamas atsižvelgiant į mokinio gebėjimus, daromą pažangą, pasiekimų lygį, atlikėjo raiškos specifiką.

20.5.2. Lavinami fortepijono valdymo įgūdžiai, pagrindiniai muzikiniai gebėjimai (muzikinio rašto skaitymas, garso išgavimo technika, pedalizacija, rankų, pirštų motorika, lavinama melodinė, harmoninė klausa). Daug dėmesio skiriama skaitymo iš lapo gebėjimams ugdyti – mokiniams paaiškinami skaitymo iš lapo būdai.

20.5.3. Mokiniai dalyvauja koncertinėje ir projektinėje veikloje, įgyja sceninės patirties, lavinamas jų dėmesys, valia, meninė vaizduotė, fantazija.

20.5.4. Mokiniai vertinami už darbą pamokoje, savarankišką užduočių atlikimą, dalyvavimą koncertuose, galutinį kūrinių programos atlikimą per apibendrinamuosius atsiskaitymus. Mokiniams nuolat teikiami į mokinio rezultato tobulinimą orientuoti komentarai, mokinyi įtraukiamas į savo darbo analizę ir vertinimą, t. y. pratinamas stebėti ir kontroliuoti savo mokymąsi.

20.6. Mokinių pasiekimai.

1. Grojimo technikos ugdymas	
Nuostata – siekti gražaus, spalvingo garso skambesio. Esminis gebėjimas – įgytus technikos įgūdžius ir teorines žinias taikyti atliekant sudėtingesnę repertuarą.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Pritaikyti muzikinio rašto skaitymo įgūdžius.	1.1.1. Perskaityti sudėtingesnės faktūros ir ritminio piešinio muzikos tekstą. 1.1.2. Koordinuoti regėjimo, klausos ir motorikos komponentus grojant.
1.2. Išgauti charakteringą skirtingam stiliui garsą.	1.2.1. Pažinti įvairių stilių muzikinės kalbos ypatumus. 1.2.2. Apibūdinti skirtingo stiliaus kūrinių dinamikos ir tempo niuansus. 1.2.3. Paaiškinti pedalo naudojimo principus.

1.3. Tobulinti pagrindinius grojimo techninius įgūdžius.	1.3.1. Pritaikyti ir naudoti teisingą pirštuotę atliekant kūrinius. 1.3.2. Groti gamas ir etiudus.
1.4. Sistemingai dirbti savarankiškai.	1.4.1. Skaityti muzikinius tekstus iš natų, atpažinti štrichus, juos apibūdinti. 1.4.2. Savarankiškai paruošti muzikinį tekstą, taisyklingai jį atlikti.
2. Muzikos kūrinių interpretavimas	
Nuostata – siekti pritaikyti įgytas teorines žinias ir interpretacines išraiškos priemones atliekant kūrinius. Esminis gebėjimas – atlikti kūrinių prisilaikant numatyto interpretacinio sumanymo.	
2.1. Paašškinti ir palyginti skirtingų žanrų ir charakterių kūrinius.	2.1.1. Apibūdinti atliekamo kūrinio žanrą ir charakterį. 2.1.2. Paašškinti muzikinės kalbos elementus ir formą.
2.2. Interpretuoti skirtingų žanrų, nuotaikų, tempų, techninių užduočių kūrinius solo ir ansamblyje.	2.2.1. Paašškinti atliekamo kūrinio charakterio ypatumus. 2.2.2. Nurodyti kūrinio dinaminis niuansus, kulminacines vietas.
3. Muzikinė raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje	
Nuostata – noriai dalyvauti koncertinėje veikloje, siekti kuo geresnio meninio rezultato. Esminis gebėjimas – atlikti parengtą fortepijono programą įvairiuose kultūrinuose renginiuose.	
3.1. Parengti muzikinį kūrinių viešam pasirodymui.	3.1.1. Aptarti psichologinį pasirengimą koncertui. 3.1.2. Paašškinti klaidas, pasakyti, kaip jas ištaisyti.
3.2. Išmanyti ir perteikti sceninės kultūros pagrindus.	3.2.1. Aptarti sceninės kultūros ir artistiško principus. 3.2.2. Skatinti muzikinę iniciatyvą, fantaziją ir pasitikėjimą savimi.

20.7. Turinio apimtys:

20.7.1. Minimalūs reikalavimai pusmečiui: ne mažiau kaip 3 kūriniai (polifonija, stambios formos kūrinys, skirtingo charakterio pjesės, etiudas, ansambliai). Į programą įtraukiamas nežinomo teksto skaitymas (3–4 nesudėtingos faktūros kūriniai). Gamos iki 4 ženklų, akordai, jų apvertimai, trumpas ir ilgas arpeggio.

20.7.2. Grojimo technikos ugdymas. Fortepijoninės technikos įgūdžių lavinimas ir tobulinimas. Lavinama smulkioji, akordinė grojimo technika. Pratimai, skirti pirštų bėglumui, tempui aktyvinti.

20.7.3. Muzikos kūrinių interpretavimas. Skirtingų stilių ir žanrų muzikos kūrinių analizavimas ir interpretavimas.

20.7.4. Muzikinė raiška. Koncertinės ir projektinės veiklos planavimas, dalyvavimas mokyklos, miesto, regiono rengiamuose projektuose, kūrybinės iniciatyvos skatinimas, refleksija.

20.8. Vertinimas.

Pasiiekimų lygiai		
patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
1. Grojimo technikos ugdymas		

Naudoja nesudėtingus muzikos kalbos techninius elementus. Skaito muzikinį tekstą padedamas mokytojo.	Naudoja muzikos kalbos techninius elementus. Savarankiškai skaito muzikinį tekstą iš natų.	Taiko išmokus technikos ugdymo įgūdžius. Savarankiškai parengia muzikinį tekstą.
2. Muzikos kūrinių interpretavimas		
Paaishkina nesudėtingų formų kūrinius. Interpretuoja kūrinius pagal mokytojo nurodymą.	Geba naudotis teorinėmis žiniomis, analizuoja skirtingų epochų muziką. Pasitelkdamas muzikinę vaizduotę, bando kurti savo interpretacinį planą.	Apibūdina ir palygina atliekamus kūrinius, pritaikydamas teorines žinias. Išraiškingai interpretuoja skirtingo charakterio ir žanro kūrinius.
3. Muzikinė raiška		
Pasirodymuose trūksta sceninės savitvardos, išryškėja kūrinio parengimo trūkumai.	Įsivertina savo atlikimą, paaishkina klaidas, išsako savo nuomonę.	Noriai muzikuoja, trokšta pasirodyti scenoje ir išbandyti savo jėgas.

21. Ansamblinis muzikavimas – atlikėjo raiškos Pagrindinio ugdymo kartu su muzikos ugdymu programos muzikos dalies branduolį pagal pagrindinį dalyką papildantis dalykas.

21.1. Dalyko paskirtis – sudaryti sąlygas mokiniams muzikuoti ansamblyje, ugdytis ansamblinio muzikavimo gebėjimus, plėtoti kūrybiškumą ir muzikalumą.

21.2. Dalyko tikslas – atliekant skirtingų žanrų, stilių ir sudėčių ansamblinę muziką ugdytis ansamblinio muzikavimo pagrindus, siekti susiklausymo ir darnos.

21.3. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad per ansamblio pamokas mokiniai:

21.3.1. ugdytųsi kolektyvinio muzikavimo gebėjimus;

21.3.2. mokytųsi išraiškingai ir įtaigiai muzikuoti;

21.3.3. atliktų parengtas programas koncertuose.

21.4. Dalyko struktūra. Dalyką sudaro trys veiklos sritys:

21.4.1. ansamblio pojūčio ugdymas;

21.4.2. kūrinių ansambliams interpretavimas;

21.4.3. atlikėjo raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

21.5. Didaktinės nuostatos:

21.5.1. Ansamblis suprantamas kaip 2–12 atlikėjų grupė, siekianti darnaus kolektyvinio muzikavimo. Galimi įvairūs ansamblio sudėties variantai: instrumentiniai, vokaliniai ar mišrūs.

21.5.2. Ansamblio repertuaras sudaromas iš įvairių žanrų ir stilių kūrinių. Atsižvelgiama į kiekvieno ansamblio nario instrumento ar balso valdymo galimybes.

21.5.3. Per ansamblinio muzikavimo pamokas mokiniai mokomi muzikuoti kartu. Tobulinami skaitymo iš lapo įgūdžiai, ugdomas savarankiško darbo, repetacijų poreikis.

21.5.4. Parengę programą mokiniai savo gebėjimus ir pasiekimus pademonstruoja

įvairioms klausytojų auditorijoms – klasės, mokyklos, miesto, regiono ar kt.

21.5.5. Mokiniai, padedant mokytojui, mokosi analizuoti atliekamą repertuarą. Klausomi ir aptariami kitų atlikėjų koncertai, įrašai.

21.5.6. Mokinių pasiekimai vertinami individualiai, atsižvelgiant į kiekvieno asmeninį indėlį į ansamblio skambėjimą. Mokytojas mokinių mokymosi rezultatus aptaria su kiekvienu ansamblio dalyviu. Atsiskaitymai gali būti organizuojami koncerto forma, taikomas apibendrinamasis vertinimas.

21.6. Mokinių pasiekimai.

Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1. Ansamblio pojūčio ugdymas	
Nuostata – siekti darnaus ansamblio skambėjimo. Esminis gebėjimas – tiksliai atlikti savo partiją ansamblyje, ansambliškai muzikuoti.	
1.1. Tiksliai ir išraiškingai atlikti savo partiją ansamblyje.	1.1.1. Tiksliai intonuoti. 1.1.2. Groti ritmiškai, nurodytu tempu.
1.2. Ansambliškai muzikuoti.	1.2. Girdėti ir derintis prie kitų ansamblio narių.
2. Kūrinių ansambliams interpretavimas	
Nuostata – siekti plėtoti įgytą muzikinę patirtį, noriai muzikuoti kartu su kitais. Esminis gebėjimas – ansambliniam muzikavimui būdingomis interpretacinėmis priemonėmis perteikti atliekamo kūrinio charakterį.	
2.1. Išraiškingai ir įtaigiai perteikti atliekamų kūrinių charakterį, emocijas.	2.1.1. Naudoti interpretacijos ženklus atliekant kūrinį. 2.1.2. Nusakyti ir pagrįsti kūrinio interpretacijos variantus.
2.2. Tikslingai vartoti muzikinės kalbos elementus.	2.2.1. Nusakyti kūrinio muzikos kalbos ypatumus. 2.2.2. Taisyklingai atlikti įvairius štrichus, dinamikos ir tempo nurodymus.
3. Atlikėjo raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje	
Nuostata – atsakingai ruošti koncertams, pasirodymams scenoje. Esminis gebėjimas – darniai atlikti parengtą ansamblio programą.	
3.1. Atlikti kolektyvo parengtą koncertinę programą.	3.1.1. Suprasti bendrų repeticijų svarbą ir aktyviai jose dalyvauti. 3.1.2. Būti atsakingam dėl kitų ir kokybiškai atlikti savo partiją.
3.2. Dalyvauti mokyklos, miesto, muzikiniuose projektuose, renginiuose.	3.2.1. Meniškai ir kūrybiškai atlikti ansamblio parengtą muzikinę programą. 3.2.2. Koncertuoti mokykloje, mieste, regione.

21.7. Turinio apimtys.

21.7.1. Per pusmetį mokiniai parengia 2–3 kūrinius.

21.7.2. Siekiama kiekvieno ansamblio nario išraiškingo muzikavimo: aiškaus ritminio pulsavimo, tikslaus intonavimo, dinaminio, tembrinio balanso.

21.7.3. Atliekama įvairių stilių, žanrų muzika pagal mokinių pasirengimo lygį.

21.8. Vertinimas.

Pasiekimų lygiai		
patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
1. Ansambliškumo pojūčio ugdymas		

Muzikinės kalbos žinios ir ansamblinio muzikavimo įgūdžiai atitinka minimalų turinį. Stokojama susitelkimo bendram tikslui.	Gerai skaito iš lapo. Girdi ir derinasi prie kitų ansamblio narių.	Puikiai skaito iš lapo ir atlieka savo partiją. Greitai įsimena muzikinį tekstą..
2. Kūrinių ansambliams interpretavimas		
Mokytojui padedant sudaro kūrinio interpretacinį planą. Muzikuojant trūksta išraiškos.	Tiksliai atlieka savo partiją ansamblyje. Siūlo kūrinio interpretacinio plano variantus.	Puikiai pritaiko įgytas žinias. Įtaigiai ir išraiškingai muzikuoja ansamblyje.
3. Muzikinė raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje		
Pasyviai dalyvauja koncertinėje veikloje. Nevisada pritampa prie kitų ansamblio narių.	Siekia gerai pasirodyti. Scenoje aktyviai muzikuoja.	Scenoje puikiai muzikuoja, naudodamasis įgyta ansamblinio muzikavimo patirtimi.

22. Balso ugdymas – choro dainavimo ir dirigavimo Pagrindinio ugdymo kartu su muzikos ugdymu programos muzikos dalies branduolį pagal pagrindinį dalyką papildantis dalykas.

22.1. Dalyko paskirtis. Balso ugdymo dalykas skirtas mokiniams, besimokantiems choro dainavimo ir dirigavimo, muzikos atlikėjo kompetencijai ugdyti.

22.2. Dalyko tikslas – padėti mokiniui įgyti taisyklingus dainavimo įgūdžius, skatinti mokinio saviraišką.

22.3. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad per balso ugdymo pamokas mokinys:

22.3.1. įsisavintų pradinius garso išgavimo principus;

22.3.2. lavintų muzikinius gebėjimus ir emocijas;

22.3.3. ugdytų kūrybiškumą ir savarankiškumą atliekant vokalius kūrinius.

22.4. Dalyko struktūra. Dalyką sudaro trys veiklos sritys:

22.4.1. vokalinės technikos įvaldymas;

22.4.2. vokalinės muzikos kūrinių interpretavimas;

22.4.3. vokalinė raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

22.5. Didaktinės nuostatos:

22.5.1. Pamokoje taikomi įvairūs darbo metodai: balso lavinimo pratimai, vokalizavimas, muzikinio teksto analizavimas.

22.5.2. Repertuaras parenkamas individualiai atsižvelgiant į kiekvieno mokinio balso prigimtį, gebėjimus ir įgūdžius. Ugdomi savarankiško darbo ir paties mokinio įsivertinimo įgūdžiai.

22.6. Mokinių pasiekimai.

1. Vokalinės technikos įvaldymas	
Nuostata – siekti pradinių dainavimo įgūdžių tikslumo ir suprasti jų reikšmę. Esminis gebėjimas – teisingai atlikti nesudėtingą vokalinį kūrinį.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Suprasti pradinius vokalinio garso išgavimo principus ir taikyti juos	1.1.1. Siekti tikslios intonacijos. 1.1.2. Žinoti ir siekti taisyklingos laikysenos

atliekamuose kūrinuose.	dainuojant. 1.1.3. Lavinti mišrų kvėpavimą. 1.1.4. Dainuoti patogiu diapazonu. 1.1.5. Žinoti kaip saugoti balsą.
2. Vokalinės muzikos kūrinų interpretavimas	
Nuostata – siekti pritaikyti įgytas muzikos kalbos žinias dainuojant. Esminis gebėjimas – taikyti muzikos išraiškos priemones, padedančias išraiškingai atskleisti vokalinio kūrinio nuotaiką.	
2.1. Išraiškingai atlikti nesudėtingus vokalius kūrinius.	2.1.1. Paaiškinti muzikos išraiškos priemones, naudojamas kūrinyje. 2.1.2. Pritaikyti įgytas teorines bei praktines žinias interpretuojant vokalinį kūrinį.
2.2. Atskleisti vokalinio kūrinio nuotaiką.	2.2.1. Savais žodžiais paaiškinti vokalinio kūrinio keliamas emocijas, teisingai nusakyti pagrindines išraiškos priemones.
3. Vokalinė raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje	
Nuostata – pasitikėti savo jėgomis ir noriai dalyvauti koncertinėje veikloje. Esminis gebėjimas – atlikti nesudėtingus vokalius kūrinius.	
3.1. Viešai atlikti vokalius kūrinius.	3.1.1. Apibūdinti koncertinę aplinką. 3.1.2. Įvertinti savo pasirodymą.

22.7. Turinio apimtys:

22.7.1. Individuali programa sudaroma pusmečiui, dainuoja mintinai. Jei mokinio balsas mutuoja, jis gali tausodamas balsą deklamuoti dainos tekstą mintinai. Rekomenduojama sudaryti 4–5 kūrinų repertuarą pasirinktinai iš: lietuvių ir kitų pasaulio tautų liaudies autentiškų ir harmonizuotų dainų, lietuvių ir pasaulio kompozitorių originalių dainų, Lietuvos ir pasaulio kompozitorių populiariosios muzikos vokalių kūrinių.

22.7.1. Vokalinės technikos ugdymas: balso aparato sandara, taisyklinga laikysena dainuojant, artikuliaciją ir dikciją lavinantys pratimai, minkšta ir elastinga garso išgavimo ataka, mišrus kvėpavimas, aukšta balso skambesio pozicija, vokalinė klausa, balso apsauga.

22.7.2. Vokalių kūrinių interpretavimas: kūrinio tonacija, metras, tempas, ritmas, melodija, frazė, kulminacija. Teksto ir muzikos autoriai.

22.8. Vertinimas

Pasiekimų lygiai		
patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
1. Vokalinės technikos įvaldymas		
Žino ir naudoja pradinis vokalinio garso išgavimo principus. Balso valdymo įgūdžiai atitinka minimalius reikalavimus.	Nuosekliai naudoja vokalinio garso išgavimo principus ir taiko juos atliekamuose vokaliuose kūriniuose. Atlieka saviruošos užduotis.	Tikslingai ir kūrybingai naudoja vokalinio garso išgavimo principus ir taiko juos atliekamuose kūriniuose. Noriai ir kūrybingai atlieka saviruošos užduotis.
2. Vokalinės muzikos kūrinų interpretavimas		

Žino kai kuriuos vokalinio kūrinio išraiškos elementus, padedamas mokytojo, interpretuoja muzikos kūrinius.	Savais žodžiais apibūdina muzikos kūrinio nuotaiką. Paaiškina pagrindines muzikos kūrinio išraiškos priemones. Geba įsivertinti savo atlikimą.	Kūrinius atlieka įtaigiai. Žino ir paaiškina pagrindines muzikos kūrinio išraiškos priemones. Pasiūlo savo interpretaciją.
3. Vokalinė raiška socialinėje kultūrinėje raiškoje.		
Mokytojo paskatintas, dalyvauja klasės koncertinėje veikloje.	Noriai dalyvauja koncertinėje veikloje. Kartu su mokytoju aptaria įgytus įgūdžius ir jų tobulinimą ateityje.	Aktyviai dalyvauja viešuose pasirodymuose. Drąsiai išsako nuomonę ir pastabas apie savo veiklą. Sieja savo kūrybinę patirtį su įgytomis žiniomis.

II. PAGRINDINIO UGDYMO KARTU SU MUZIKOS UGDYMU PROGRAMOS MUZIKOS DALIES PRIVALOMOJO BRANDUOLIO DALYKAI 7–8 KLASĖJE

23. Atlikėjo raiška – pasirenkamasis pagrindinis Pagrindinio ugdymo kartu su muzikos ugdymu programos muzikos dalies privalomojo branduolio dalykas.

23.1. Dalyko paskirtis. Dalykas skirtas muzikos atlikėjo dalykinėms kompetencijoms, susijusioms su atlikėjo raiškos dalyko sritimis, ugdyti(s).

23.2. Dalyko tikslas – padėti tobulintis įgytus muzikos atlikimo valdymo gebėjimus, skatinti mokinio saviraišką, kaupti muzikos kūrinių interpretavimo patirtį, individualų koncertinį repertuarą.

23.3. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad per dalyko pamokas mokiniai:

23.3.1. tobulintų muzikos atlikimo techniką;

23.3.2. ugdytųsi gebėjimą interpretuoti ir kritiškai vertinti savo ir kitų meninę raišką;

23.3.3. nuolat dalyvautų koncertinėje veikloje ir kauptų sceninę patirtį.

23.4. Dalyko struktūra. Dalyką sudaro trys veiklos sritys:

23.4.1. muzikos atlikimo technikos įvaldymas;

23.4.2. muzikos kūrinių interpretavimas;

23.4.3. muzikos atlikėjo raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

23.5. Didaktinės nuostatos:

23.5.1. Ugdant atlikėją siekiama visaverčio kūrybinio proceso – tobulinti mokinio atlikimo raiškos priemones, techninius įgūdžius, suderinti emocionalumą ir kūrybinę vaizduotę. Pagrindinis meninės raiškos siekis – teigiami išgyvenimai įgyvendinant menines idėjas ir interpretacinius sumanymus.

23.5.2. Sudarant individualias programas atsižvelgiama į mokinio gebėjimų lygį (vengiama per sunkių ar per lengvų uždavinių), polinkius, mokymosi stilių. Parenkant repertuarą atsižvelgiama į šio amžiaus tarpsnio ypatumus ir konkretaus mokinio interesus – svarbu įtraukti ir mokinį, tartis, diskutuoti taip keliant mokymosi motyvaciją. Svarbus veiksnys parenkant repertuarą yra viešų

pasirodymų planavimas (konkursai, koncertai, festivaliai). Koncertuojant ugdomos atlikėjui būtinos savireguliacinės savybės: sceninė ištvermė, valia, dėmesio koncentracija. Stebima ir saugiai kontroliuojama mokinių balso mutacijos eiga.

23.5.3. Naudojami mokymo(si) metodai, skatinantys mokinių iniciatyvumą (klausimų pateikimo, atradimų, projektų, diskusijos, vaizdinių, pakartojimo bendradarbiaujant, problemų sprendimo paieškų ir kt.). Metodai parenkami atsižvelgiant į paauglio raidos ypatumus, specifika.

23.5.4. Mokiniai vertinami atsižvelgiant į visų ugdymo sričių pasiekimus: muzikos atlikimo technikos įvaldymą, muzikos kūrinių interpretaciją, muzikos atlikėjo raišką socialinėje kultūrinėje aplinkoje. Vertinamos ne tik žinios ir gebėjimai, bet ir aktyvumas, daroma pažanga, rodomos pastangos. Taikomas formuojamasis vertinimas, grindžiamas mokinio ir mokytojo bendradarbiavimu, nuolat įvertinant situaciją ir teikiant grįžtamąjį ryšį. Vertinimu siekiama skatinti mokinio pasitikėjimą savo gebėjimais, kartu savikritišką įsivertinimą, planuojant profesinę perspektyvą. Taip pat taikomas apibendrinamasis vertinimas; įvertinant pabrėžiama, kokią individualią pažangą mokiniams padarė.

23.6. Mokinių pasiekimai.

Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1. Muzikos atlikimo technikos įvaldymas	
Nuostata – sistemingai ir savarankiškai tobulėti. Esminis gebėjimas – įvaldyti įvairias atlikimo technikos rūšis, kritiškai vertinti savo veiklą ir numatyti tobulinimosi būdus.	
1.1. Įvaldyti garso išgavimo technikos elementus.	1.1.1. Demonstruoti platesnę garso išgavimo būdų skalę. 1.1.2. Paaikškinti muzikos instrumento, balso galimybes ir jas naudoti formuojant kokybišką garsą.
1.2. Išmanyti nežinomo muzikinio teksto skaitymo principus.	1.2.1. Apibrėžti kūrinio faktūros, ritmo sudėtingumą. 1.2.2. Apibūdinti nežinomo kūrinio pagrindinius struktūros elementus.
1.3. Savarankiškai išsiaiškinti pagrindinius atlikimo technikos elementus ir numatyti jų tikslingą jų naudojimą.	1.3.1. Panaudoti teisingą pirštuotę 1.3.2. Pritaikyti žinomas mokymosi strategijas. 1.3.3. Planuoti produktyvų savarankišką mokymąsi.
2. Muzikos kūrinių interpretavimas	
Nuostata – interpretuojant muzikos kūrinius siekti tikslumo, individualumo, savarankiškumo. Esminis gebėjimas – įtaigiai atlikti įvairių žanrų, stilistikos kūrinius.	
2.1. Išraiškingai atlikti išmoktą repertuarą.	2.1.1. Apibrėžti stiliaus ir žanro ypatumus. 2.1.2. Demonstruoti savo interpretaciją laikantis tam stiliui ir žanrui būdingų ypatumų ir nuostatų.
2.2. Sukurti individualų interpretacijos sumanymą.	2.2.1. Vartojant tinkamas muzikines sąvokas palyginti išklaustyta žinomų atlikėjų interpretacijas. 2.2.2. Demonstruoti savo interpretaciją kūrybingai panaudojant įgytas kitų muzikinių dalykų žinias.
3. Muzikos atlikėjo raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje	
Nuostata – noriai prisidėti prie muzikinės meninės veiklos planavimo, aktyviai joje dalyvauti. Esminis gebėjimas – savo sukauptą atlikėjo patirtį pritaikyti kultūrinėje veikloje.	

3.1. Dalyvauti viešuose pasirodymuose.	3.1.1. Suprasti viešo pasirodymo (konkurso, festivalio, koncerto) tikslą ir svarbą. 3.1.2. Nusakyti muzikinių technologijų įtaką šiuolaikiniam kultūriniam gyvenimui. 3.1.3. Demonstruoti dėmesio koncentraciją, sceninę ištvermę, valią.
3.2. Stebėti meninę kultūrinę aplinką, ją vertinti ir noriai dalyvauti kultūriniuose renginiuose.	3.2.1. Komentuoti socialinėje kultūrinėje aplinkoje vykstančius muzikinius reiškinius. 3.2.2. Savo išskirtinumo išraišką interpretuoti ir suvokti kaip motyvacijos aspektą.

23.7. Turinio apimtys. Turinio apimtys nustatomos laikantis didėjančio sudėtingumo principo – keliami vis sudėtingesni techniniai ir meniniai reikalavimai:

23.7.1. muzikos atlikimo technikos įvaldymas:

23.7.1.1. instrumento garso formavimas, ritmo lavinimas, tembro niuansai; smulkioji, stambioji (akordinė) technika; pirštuotė; kvėpavimas; rankų funkcijų koordinavimas; artikuliaciniai štrichai; pedalizacijos galimybių įvairovė; registrai, diapazonas, dumplių valdymo technika; mažorinės, minorinės gamos pagal metodinės grupės reikalavimus (minimaliai iki 3 ženklų);

23.7.1.2. dainavimas: balso akustika ir fiziologija, balso higiena ir apsauga, taisyklinga laikysena. Vystomas vokalinis-techninis balso paslankumas, dinamiškumas, dikcija ir artikuliacija. Plečiamas diapazonas, lyginami registrai, vystomas balso tembras, vokalinė klausa, formuojama garso atrama, naudojama minkšta ir aktyvi garso išgavimo ataka, aukšta balso skambesio pozicija;

23.7.1.3. choro dirigavimas: dirigavimo atlikimo istoriografijos meno raida, supažindinimas su manualinės dirigavimo technikos sandara, choro partitūrų skaitymo pagrindų analizė, rankų koordinacija ir anatomija, kūrinių grojimas, partijų dainavimas: chorinių kūrinių (a cappella) grojimas ir partijų dainavimas bei akompanimento grojimas ir partijų dainavimas; chorinių kūrinių analizė: trumpi duomenys apie kompozitorių, kūrybos charakteristika, literatūrinio teksto analizė, muzikos išraiškos priemonių analizė.

23.7.2. Fortepijono programinį repertuarą pusmečiui sudaro polifoninis kūrinys, stambios formos kūrinys (sonatos I d. arba II–III d., variacijos, koncertas), 3 etiudai, 1–2 pjesės;

23.7.3. Styginių instrumentų programinį repertuarą pusmečiui sudaro stambios formos kūrinys, 2 skirtingo charakterio pjesės, 1–2 etiudai;

23.7.4. Gitaros programinį repertuarą pusmečiui sudaro:

23.7.4.1. 7 klasė – 2 etiudai, 2 pjesės, 2 ar 3 dalių sonatina arba sonata;

23.7.4.2. 8 klasė: stambios formos kūrinys, 2 skirtingo charakterio pjesės, 2 etiudai;

23.7.5. Lietuvių liaudies instrumentų programinį repertuarą pusmečiui sudaro: stambios formos kūrinys (sonata, variacijos, siuita, koncertas ir t. t.), 4 skirtingo charakterio ir stiliaus pjesės, polifoninė pjesė (akordeonas), 2 etiudai;

23.7.6. Pučiamųjų, mušamųjų instrumentų programinį repertuarą pusmečiui sudaro 8 etiudai, 4 pjesės, 1 etiudas marimbai arba vibrofonui, 5 etiudai mažam būgneliui, gali būti stambios formos kūrinys (I d. arba II–III d.);

23.7.7. Choro dirigavimo programinį repertuarą pusmečiui sudaro ne mažiau kaip 2 kūriniai chorui a cappella (choro partitūros grojamos, vieno kūrinio balsų partijos dainuojamos atmintinai) ir 2 kūriniai su akompanimentu (balsų partijos dainuojamos, choro partitūros ir akompanimentas grojamas iš natų). Diriguojami du kūriniai. Kūriniai analizuojami žodžiu. Rekomenduojami 2–3 kūriniai a cappella, kurie parenkami pagal mokinio besiformuojančius analitinius gebėjimus (nagrinėja harmoniją, pastebi dermės laipsnių trauką, faktūros ir dinamikos pokyčius), skaitymui iš lapo.

23.7.8. Dainavimo programinį repertuarą pusmečiui sudaro 5–6 kūriniai: vokalizės, lietuvių ir kitų pasaulio tautų liaudies autentiškos ir harmonizuotos dainos, lietuvių ir pasaulio kompozitorių originalios dainos, lietuvių ir pasaulio kompozitorių šiuolaikinės muzikos vokaliniai kūriniai.

23.7.9. Muzikos kūrinių interpretavimas. Kūrinių stiliaus, žanro ypatumai, meninė kūrinio mintis; forma, struktūrinės dalys, faktūra. Melodikos, harmonijos, dramaturgijos ypatumai. Kūrinių klausymas, vertinimas, palyginimas. Interpretaciniai ieškojimai.

23.7.10. Muzikos atlikėjo raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje. Muzikinės veiklos planavimas. Atlikėjo savybių (sceninė ištvermė, valia, dėmesio koncentracija) ugdymas. Kultūrinės socialinės aplinkos stebėjimas, vertinimas. Kritika ir savikritika.

23.8. Vertinimas.

Pasiekimų lygiai		
patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
1. Muzikos atlikėjo technikos įvaldymas		
Atlikdamas muzikos kūrinius demonstruoja įgytus ir mokytojo rekomenduotus garso išgavimo būdus. Žino muzikos instrumento, balso galimybes. Mokytojo padedamas perskaito nežinomo kūrinio tekstą, apibūdina pagrindinius kūrinio struktūrinius elementus. Planuoja savarankišką mokymąsi.	Garso išgavimo technikos elementus demonstruoja remdamasis įgytomis kompetencijomis, žino kūrinio struktūrą, apibendrina faktūros elementus. Demonstruoja savitą technikos elementų pritaikymo būdą. Skaito nežinomo kūrinio tekstą.	Ryškiai demonstruoja garso išgavimo technikos elementus savo pasirinkta stilistika. Savarankiškai eksperimentuoja, pateikia problemų sprendimo būdus, paremtus įgytomis kompetencijomis. Puikiai skaito nežinomo kūrinio tekstą, išraiškingai atlieka kūrinius. Puikiai atsako į visus teorinius klausimus.
2. Muzikos kūrinių interpretavimas		

Pasiekimų lygiai		
patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
Interpretuodamas kūrinius, padedamas mokytojo, naudojasi įgytomis žiniomis apie muzikos kūrinių stilių ir žanrą. Vartodamas paprastas muzikines sąvokas apibūdina atlikėjų interpretacijas.	Demonstruoja savitą kūrinių interpretaciją, vertina išgirstą kūrinių atlikimą, lygina įgytas interpretacines kompetencijas ir išgirstas, kai kūrinius atlieka kiti.	Atpažįsta žymiausių menininkų interpretacijas, savarankiškai jas vertina, išreiškia originalią nuomonę. Sukauptas žinias išradingai naudoja atliekdamas kūrinius.
3. Muzikos atlikėjo raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje		
Domisi kultūrinėje aplinkoje vykstančiais reiškiniais. Išreiškia nuomonę apie savo ir kitų kūrybinę veiklą. Kartu su mokytoju aptaria įgytus įgūdžius ir jų tobulinimą ateityje.	Remdamasis įgytomis žiniomis ir patirtimi, vertina šiuolaikinius muzikinius reiškinius. Naudojasi informaciniais šaltiniais. Dalyvauja koncertinėje veikloje.	Inicijuoja renginius mokykloje, geba pritaikyti sukauptą repertuarą. Aktyviai dalyvauja koncertinėje veikloje, festivaliuose, konkursuose. Sudomina draugus, bendraklasius.

24. Solfedžio – Pagrindinio ugdymo kartu su muzikos ugdymu programos muzikos dalies privalomojo branduolio dalykas.

24.1. Dalyko paskirtis – sudaryti sąlygas mokiniams toliau lavinti audijavimo gebėjimus, nuosekliai ir sistemingai plėtoti įgytą intonavimo, ritmavimo, muzikos klausymosi, atpažinimo, skaitymo ir užrašymo patirtį daugiau dėmesio skiriant harmoninės klausos ugdymui.

24.2. Dalyko tikslas – padėti mokiniams ugdytis metro ir ritmo pojūtį, muzikinę klausą derminiu ir harmoniniu aspektais, tobulinti muzikos rašto gebėjimus, gilinti teorines žinias, skatinti muzikinį-loginį mąstymą.

24.3. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad solfedžio pamokose solfedžiuodami, klausydami ir užrašydami įvairius muzikos fragmentus mokiniai:

24.3.1. tobulintų ritmiką pojūtį;

24.3.2. ugdytųsi harmoninę klausą: turtintų intonacijų žodyną, gilintų derminių ryšių pojūtį ir suvokimą;

24.3.3. klausia atpažintų ir užrašytų girdimą muzikos tekstą, lavintų muzikinę atmintį ir vidinę klausą.

24.4. Dalyko struktūra. Dalyką sudaro trys veiklos sritys:

24.4.1. ritmavimas;

24.4.2. intonavimas;

24.4.3. muzikos teksto klausymasis, atpažinimas ir užrašymas.

24.5. Didaktinės nuostatos:

24.5.1. Patalpoje, kurioje vyksta solfedžio pamokos, turi būti instrumentas (pianinas,

fortepijonas, sintezatorius), lenta su penklinėmis, jei yra galimybių, – kompaktinių plokštelių grotuvas, kompiuteris su muzikine programine įranga, interneto prieiga ir daugialypės terpės projektoriumi. Patalpa turi būti erdvi, pritaikyta grupiniams užsiėmimams.

24.5.2. Pamokose naudotini mokymo(si) metodai, kurie atitinka paauglio raidos ypatumus, suteikia galimybes ugdyti formalųjį ir konkretųjį operacinį mąstymą akcentuojant ne imitavimą, o savarankišką ir sąmoningą užduočių atlikimo pobūdį. Metodai parenkami atsižvelgiant į pamokos turinį, mokinių gebėjimus bei poreikius. Užduodant įvairias melodines ir ritmines garso suvokimo ir įsiminimo užduotis aktyviai lavinama muzikinė atmintis, turtinamas intonacinis ir ritminis žodynas. Pamokose iš natų solfedžiuojami žinomi ir nežinomi natų tekstai, mokomasi nagrinėti atliekamo muzikos kūrinio sandarą. Mokiniai pratinami taikyti solfedžiavimo, ritmavimo, diktantų rašymo mokymosi strategijas.

24.5.3. Mokiniai vertinami atsižvelgiant į visų ugdymo sričių pasiekimus: solfedžiavimą, ritmavimą, muzikinio teksto intonavimą, suvokimą, nagrinėjimą ir užrašymą. Vertinimu siekiama kelti mokinių mokymosi motyvaciją, pasitikėjimą savo jėgomis, ugdyti atsakomybę už mokymosi rezultatus. Vertinamos ne tik žinios ir gebėjimai, bet ir aktyvumas, daroma pažanga, rodomos pastangos. Taikomas formuojamasis vertinimas, grindžiamas mokinio ir mokytojo bendradarbiavimu, nuolat įvertinant situaciją ir teikiant grįžtamąjį ryšį. Taip pat taikomas apibendrinamasis vertinimas; įvertinant pabrėžiama, kokią individualią pažangą mokinys padarė. Baigiant programą taikomas diagnostinis ir apibendrinamasis vertinimas.

24.6. Mokinių pasiekimai.

Gebėjimai	Žinios ir supratimas
Nuostata – stengtis kuo tiksliau ritmuoti. Esminis gebėjimas – tiksliai perskaityti ir atlikti mišraus metro ritminius tekstus.	
1. Ritmavimas	
1.1. Tiksliai atlikti įvairius mišriųjų metrų ritminius darinius.	1.1.1. Nustatyti ir išvardyti panaudotus metrus. 1.1.2. Nustatyti pasitaikančius sudėtingesnius ritminius darinius.
1.2. Sukurti ir atlikti mišraus metro ritminę kompoziciją.	1.2.1. Išvardyti mišriuosius metrus. 1.2.2. Paaikinti mišriųjų metrų ypatumus, taisyklingai grupuoti ritminius darinius taktuose. 1.2.2. Taisyklingai užrašyti kompoziciją.
2. Intonavimas.	
Nuostata – stengtis kuo tiksliau solfedžiuoti muzikos tekstus. Esminis gebėjimas – tiksliai intonuoti intervalus ir akordus įvairiomis dermėmis, gamas.	
2.1. Intonuoti intervalus ir akordus durmoll sistemoje.	2.1.1. Nustatyti ir užrašyti intervalus bei akordus. 2.1.2. Sudaryti ir užrašyti nurodytus intervalus bei akordus nurodyta tonacija.
2.2. Dainuoti visų pavidalų mažoro ir minoro gamas.	2.2.1. Atpažinti, išvardyti ir užrašyti visų pavidalų mažoro, minoro gamas.

2.3. Tiksliai ir išraiškingai intonuoti melodijas mažoro, minoro dermių melodijas.	2.3.1. Melodijoje nurodyti vietas, būdingas konkrečiai dermei. 2.3.2. Paaiškinti dermių intonavimo ypatumus. 2.3.3. Solfedžiuojant melodijas frazuoti ir taikyti artikuliacijos bei dinamikos elementus.
3. Muzikos klausymasis, atpažinimas ir užrašymas.	
Nuostata – stengtis dėmesingai ir atidžiai klausytis muzikos, susikaupti. Esminis gebėjimas – iš klausos tiksliai užrašyti pateiktą muzikos tekstą.	
3.1. Išnagrinėti girdėtą muzikos tekstą.	3.1.1. Nustatyti muzikos dermę, tonaciją. 3.1.2. Nustatyti metrą ir taisyklingai grupuoti natas. 3.1.3. Nustatyti komplikuotas ritmo ar melodijos požiūriu muzikos teksto vietas.
3.2. Klausia atpažinti dermes (mažoras, minoras, senosios diatoninės), intervalus ir akordus.	3.2.1. Užrašyti duotos tonacijos pagrindinių funkcijų akordus (melodiškai ir harmoniškai). 3.2.2. Iš klausos nustatyti dermę, taisyklingai užrašyti jos garsaeilį. 3.2.3. Taisyklingai užrašyti ir įvardyti išgirstus melodinius ir harmoninius intervalus.

24.7. Turinio apimtys:

24.7.1. Muzikos teksto klausymasis, atpažinimas ir užrašymas: trys mažoro ir minoro rūšys, senosios (diatoninės) dermės, intervalai, pagrindinės harmoninės funkcijos, dominantės septakordas su apvertimais, DS_7 , junginys D_7-VI , padidinti ir sumažinti trigarsiai; melodiniai vienbalsiai diktantai su pagalbiniais ir pereinamaisiais chromatizmais (periodo forma), pasirinktinai dvibalsiai diktantai pagal smuiko raktą (sakinio apimties).

24.7.2. Intonavimas, dainavimas, solfedžiavimas: originalios ir liaudies, vienbalsės ir dvibalsės dainos, solfedžiavimas mišriaisiais metrais (diriguojant arba rodant pulsą), tetrachordai, trijų rūšių mažorinės ir minorinės gamos iki 7 ženklų imtinai, transponavimas; nurodytos tonacijos intervalai su sprendimu ir duoto garso (iki oktavos apimties).

24.7.3. Ritmavimas: mišrieji metrai, ritmo ostinato dainuojant, dvibalsis ritmo pratimų atlikimas; naujos ritminės formulės (perskaito ir atlieka):

24.8. Vertinimas.

patenkinamas	Pasiekimų lygiai	
	pagrindinis	aukštesnysis
1. Ritmavimas		
Iš dalies tiksliai atlieka ir atpažįsta ritminius darinius pagal turinio apimtį. Nustato metro pasikeitimus.	Tiksliai atlieka ir atpažįsta įvairius ritminius mišriųjų metrų darinius, melodijoms pritaiko ostinatinį ritmo piešinį.	Tiksliai ir išraiškingai atlieka ir atpažįsta įvairius ritminius mišriųjų metrų darinius, melodijoms pritaiko įvairių ritmo piešinį.
2. Intonavimas		

Iš dalies tiksliai intonuoja intervalus ir akordus mažoro ir minoro tonacijomis.	Tiksliai intonuoja intervalus ir akordus mažoro ir minoro tonacijomis, nuo garso dainuoja intervalus, kvintakordus, dominantės septakordą.	Tiksliai ir išraiškingai intonuoja mažoro ir minoro tonacijų intervalus ir akordus, nuo garso tiksliai intonuoja intervalus, kvintakordus, dominantės septakordą; muzikiniame kontekste intonuoja šalutinių laipsnių kvintakordus.
3. Muzikos klausymasis, atpažinimas ir užrašymas		
Klausa atpažįsta, analizuoja, užrašo kai kuriuos intervalus ir akordus, senųjų diatoninių dermių garsaeilius, užrašo trumpas, nesudėtingas vienbalses ir dvibalses melodijas.	Klausa atpažįsta, išvardija, analizuoja, užrašo intervalus ir akordus bei senųjų diatoninių dermių garsaeilius. Be klaidų užrašo vienbalses melodijas su neakordiniais garsais, nesudėtingas dvibalses melodijas.	Tiksliai klausia atpažįsta, analizuoja, užrašo intervalus ir akordus bei senųjų diatoninių dermių garsaeilius, užrašo vienbalses melodijas su neakordiniais garsais, nesudėtingas dvibalses melodijas su melodiniais šuoliais, taisyklingai grupuoja visų metrų natas.

25. Muzikos istorija – Pagrindinio ugdymo kartu su muzikos ugdymu programos muzikos dalies privalomojo branduolio dalis.

25.1. Dalyko paskirtis – padėti mokiniams pažinti vokalinės ir operinės muzikos ypatumus, suprasti vokalinės muzikos klasifikaciją, pažinti balso tembrus, vokalių ansamblių ir chorų rūšis, apžvelgti vokalinės ir operinės muzikos žanrus ir formas istoriniu kontekstu. Pagrindinio ugdymo pirmos dalies pakopoje mokiniai kryptingai ugdomi muzikos klausymosi ir identifikavimo, vertinimo gebėjimus, plėtoja muzikinį raštingumą pažindami įvairių epochų reikšmingiausias kompozitorių vokalinės muzikos kūrinius, operas.

25.2. Dalyko tikslas – sudaryti muzikai gabiems mokiniams palankias sąlygas kryptingai ugdytis vokalinės ir operinės muzikos pažinimą, stiliaus sampratą, požiūrį į vokalinės ir operinės muzikos reiškinius, suteikiant reikalingų muzikos kalbos žinių ir gebėjimų pagrindus.

25.3. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad mokymdamiesi muzikos istorijos mokiniai:

25.3.1. išmoktų skirti balsų tembrus, žinotų vokalių ansamblių ir chorų atlikėjų sudėtis, operos žanro ypatumus, struktūrą ir atlikėjų;

25.3.2. pažintų istorinių epochų vokalinės ir operinės muzikos žanrus ir formas;

25.3.3. susipažintų su konkrečių Vakarų Europos muzikos stilių epochomis, žymiaisiais kompozitoriais, ryškiaisiais jų vokaliniais kūriniais, operomis;

25.3.4. įgytus gebėjimus įprasmintų dalyvaudami kultūrinuose muzikiniuose renginiuose.

25.4.1 Dalyko struktūra. Dalyką sudaro dvi veiklos sritys:

25.4.1. Muzikos kūrinių klausymasis, apibūdinimas ir vertinimas.

25.4.2. Muzikos sociokultūrinio konteksto supratimas ir vertinimas.

25.5. Didaktinės nuostatos:

25.5.1. Muzikos istorijos programa nubrėžia pagrindines gaires mokytojams planuojant mokinių mokymą ir mokymąsi. Muzikos istorija yra integralus dalykas. Programoje mokinių pasiekimų užduotys individualizuojamos pagal mokinių galimybes, atitinkančias atlikėjo instrumentinės raiškos dalykus. Vokalinės, chorinės ir operinės muzikos istorijos mokymasis siejamas su bendrojo ugdymo dalykų (literatūra, istorija, geografija, užsienio kalbos, dailės istorija) turiniu, informacinėmis komunikacinėmis technologijomis. Šios integracijos padės nuo mokymo pereiti prie mokymosi, padarys mokymąsi įdomesnį, padės plėtoti mokinių gabumus ir atskleisti jų kūrybiškumą. Sudaroma galimybė vokalinės, chorinės bei operinės muzikos istorijos žinias pritaikyti sociokultūriniu kontekstu, jas sieti su pagrindinio ugdymo antros dalies programa. Aktyvios ir integralios veiklos bei užduotys padės palaikyti mokinių mokymosi motyvaciją ir suprasti įgytų vokalinės, chorinės ir operinės muzikos istorijos žinių svarbą toliau mokantis ir pritaikant žinias savo pasirinktoje specialybėje.

25.5.2. Pagrindinė ugdymo forma yra pamoka. Į ugdymo procesą pagal pamokos tikslus ir turinį integruotos edukacinės išvykos į vokalinės, chorinės muzikos koncertus, operos spektaklius, susitikimai su solistais, chorų dirigentais ir kt. Svarbu ugdyti mokinių kritinį mąstymą, gebėjimą argumentuoti, ieškoti, pasirinkti ir vertinti informaciją. Pamoka organizuojama taip, kad mokiniai mokytūsi naudotis įvairiais informaciniais šaltiniais (knygomis, enciklopedijomis, duomenų bazėmis, internetu), mokomosiomis kompiuterių programomis. Ugdymo procese taikomi aktyvieji mokymo metodai (darbas grupėmis, projektiniai darbai). Toks darbas skatina mokinių savarankiškumą, kūrybiškumą, gebėjimą bendradarbiauti su mokytoju ir mokyklos bendruomene. Svarbiausios savarankiško darbo formos yra: muzikos klausymasis, vertinimas, diskusijos, išvykos į koncertų sales. Taikomos teorinės ir praktinės užduotys – testai, kūrybinės darbo formos – pasirinktas atlikėjo raiškos repertuaro istorinis ir stilistinis pristatymas bei kūrinių apibūdinimas pagal numatytus muzikos istorijos programos kriterijus, koncertų aprašymai, interviu. Būtina skatinti mokinių savarankiškumą, domėjimąsi žymiausiais renesanso, baroko, klasicizmo, romantizmo ir XX amžiaus kompozitoriais ir jų reikšmingiausiais vokaliniais kūriniais, operomis. Pasinaudojant informacinėmis technologijomis ieškoti skirtingų kūrinių interpretacijų, kurios leistų pamokose diskutuoti, aptariant pagrindinius stilistikos ir atlikimo niansus, taikant taisyklingą muzikos terminiją, sąvokas ir žodžių formas.

25.5.3. Mokinių pasiekimai nustatomi pagal mokėjimą identifikuoti ir vertinti vokaliinius, chorinius muzikos kūrinius, operas, atliekant apklausas žodžiu ir raštu, kontrolinius rašto darbus. Taikomi visi vertinimo būdai (diagnostinis, formuojamasis, apibendrinamasis). Itin svarbus formuojamasis vertinimas, kuris padeda išsaugoti mokymosi motyvaciją, ugdyti pozityvų požiūrį į muzikos istoriją. Vertinimo informacija apie tai, kaip mokiniams sekasi, renkama

formaliojo ir neformaliojo stebėjimo būdu, atsižvelgiant į darbo formas, pamokos uždavinius, mokinių galimybes. Vertinant pabrėžiama, kokią individualią pažangą mokinys padarė. Iš vertinimo mokiniui turi būti aiški ugdymo rezultatų perspektyva, kuria linkme mokiniui reikia veikti, kad rezultatai būtų geresni.

25.6. Mokinių pasiekimai.

1. Muzikos kūrinių klausymasis, apibūdinimas ir vertinimas	
Nuostata – pažinti, suprasti ir domėtis įvairių tautų vokalinės, chorinės ir operinės muzikos tradicijomis, jausti atsakomybę už išsakomas mintis. Esminis gebėjimas – remiantis sukaupta muzikos istorijos ir kitų mokomųjų dalykų patirtimi atpažinti vokalinės, chorinės ir operinės muzikos kūrinius, juos apibūdinti ir vertinti.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Iš klausos atpažinti ir apibūdinti antikos, viduramžių, renesanso, baroko, klasicizmo, romantizmo, XX amžiaus vokalius, chorinius muzikos kūrinius, operų fragmentus.	1.1.1. Nustatyti, kuriam istoriniam periodui priklauso kūrinys. 1.1.2. Nurodyti viduramžių, renesanso, baroko, klasicizmo, romantizmo, XX amžiaus kūrinio kompozitorių. 1.1.3. Identifikuoti klausomų muzikos kūrinių atlikėjų sudėtį, atpažinti dainininkų balsus, vokalių ansamblių, chorų sudėtis.
1.2. Apibūdinti ir vertinti vokalius bei chorinius muzikos kūrinius, operos fragmentus istoriniu kontekstu nuo viduramžių iki XXI a. laikų.	1.2.1. Tikslingai ir taisyklingai vartoti specifinius terminus ir apibūdinimus. 1.2.2. Atpažinti nurodytos epochos vokalinės, chorinės ir operinės muzikos žanrus bei formas. 1.2.3. Pritaikant kompleksinę medžiagą apie epochą, kompozitorių, paaiškinti vokalių, chorinių ir operinių kūrinių skirtumus.
2. Muzikos sociokultūrinio konteksto supratimas ir vertinimas	
Nuostata – domėtis savo aplinkos muzikiniais kultūriniais reiškiniais, lankytis vokalinės muzikos koncertuose, operos spektakliuose. Mėgautis muzika – nuolat jos klausytis. Esminis gebėjimas – apibūdinti muzikos socialinį kultūrinį kontekstą, stebėti ir vertinti savo aplinkos muzikinius reiškinis, aktyviai juose dalyvauti.	
2.1. Lankyti ir vertinti vokalinės muzikos koncertus, operų spektaklius.	2.1.1. Apibūdinti išgirstų muzikos kūrinių istorinį, kultūrinį kontekstą. 2.1.2. Nusakyti nūdienos Lietuvos vokalinės, chorinės, operinės kultūros svarbą visuomenės gyvenime. 2.1.3. Nurodyti Lietuvos ir pasaulio žymiausias operos solistus, chorus, dainininkus, operos teatrus ir koncertines sales.
2.2. Aktyviai dalyvauti klasės, mokyklos kultūrinėje veikloje, meniniuose projektuose.	2.2.1. Apibūdinti meninės veiklos formas ir jų reikšmę savo aplinkos socialiniam kultūriniam gyvenimui. 2.2.2. Parengti ir pristatyti pamokose, mokyklos projektuose savo kūrybinius darbus: rašinius apie išklausytus koncertus, pristatymus apie operos solistus, chorus, operos teatrus ir koncertų sales;

--	--

25.7. Turinio apimtys:

25.7.1.1. Vokalinės muzikos bruožai, 7 klasė: žmogaus balsas (diskantas, sopranas, mecosopranas, altas, tenoras, baritonas, bosas), vokaliniai ansambliai (duetas, tercetas, kvartetas ir t. t.), chorų rūšys (lygių balsų, mišrūs); vokalinės muzikos žanrai: daina, himnas, lopšinė, baladė, barkarolė, grigališkasis choralas, organumas, madrigalas, motetas, mišios, requiem, kantata, oratorija, *Stabat Mater*, *Magnificat* ir kt.; vokalinės muzikos atlikėjai: dainininkų balsų rūšys – diskantas, sopranas, mecosopranas, altas, tenoras, baritonas, bosas; vokaliniai ansambliai (duetas, tercetas, kvartetas ir t. t.); chorų rūšys (lygių balsų (vyrų, moterų berniukų, mergaičių), mišrūs).

25.7.1.2. Vokalinės muzikos istorines epochas reprezentuojantys kompozitoriai ir kūriniai, 7 klasė:

25.7.1.2.1. Viduramžiai – grigališkojo choralo pavyzdys, sekvencija „Dies irae“, Leonino, Perotino organumai (pasirinktinai);

25.7.1.2.2. Renesansas – G. Palestrinos „Popiežiaus Marcelijaus mišios“, O. di Lasso, C. Janequino, C. Monteverdi motetai, madrigalai ir kitų kompozitorių kūriniai (pasirinktinai);

25.7.1.2.3. Barokas – G. B. Pergolesi *Stabat Mater: Stabat mater dolorosa*, J. S. Bacho Mišių *h-moll* fragmentai; kantata Nr. 147: „Jesu meine Freude“; G. F. Händelio oratorijos „Mesijas“ choras „Aleliuja“;

25.7.1.2.4. Klasicizmas – W. A. Mozarto „Requiem“ fragmentai;

25.7.1.2.5. Romantizmas – F. Schuberto daina „Forelė“, baladė „Girių karalius“, dainos iš vokalinių ciklų (pasirinktinai);

25.7.1.2.6. XX amžius – C. Orfo choras „O fortuna“ iš sceninės kantatos „Carmina burana“;

25.7.1.2.7. XX amžiaus lietuvių muzika: J. Naujalio, Č. Sasnausko, M. K. Čiurlionio, J. Gruodžio, S. Šimkaus solo dainos ir harmonizuotos liaudies dainos (pasirinktinai); E. Balsio oratorijos „Nelieskite mėlyno gaublio“ III dalis; B. Kutavičiaus oratorija „Paskutinės pagonių apeigos“ ir kitų kompozitorių kūriniai (pasirinktinai).

25.7.1.3. Operinės muzikos bruožai, 8 klasė: operos struktūra: soliniai numeriai, ansambliai, chorai, orkestriniai numeriai; operos kilmė ir istorinė raida (barokas, klasicizmas, romantizmas, XX amžius); operos žanrai: *opera seria*, *opera buffa*, istorinė opera, lyrinė opera, realistinė opera, opera pagal legendas ir mitus, tautinė opera, XX amžiaus opera, lietuvių opera; operetė, miuziklas, roko opera.

25.7.1.4. Nagrinėjami operinės muzikos istorines epochas reprezentuojantys kompozitoriai ir kūriniai, 8 klasė:

25.7.1.4.1. Barokas – C. Monteverdi operos „Orfėjas“ fragmentai;

25.7.1.4.2. Klasicizmas – Chr. W. Glūcko operos „Orfėjas ir Euridikė“, W. A. Mozarto operos „Figaro vedybos“ fragmentai;

25.7.1.4.3. Romantizmas – G. Rosini operos „Sevilijos kirpėjas“ fragmentai; G. Verdi operos „Aida“ fragmentai; R. Wagnerio operos „Tanhoizeris“ fragmentai; G. Bizet operos „Karmen“ fragmentai;

25.7.1.4.4. XX amžius opera – C. Debussy operos „Pelėjas ir Melizanda“, G. Puccinio operos „Bohema“, A. Bergo operos „Vocekas“, G. Gershvino operos „Porgis ir Besė“ ir kitų XX a. kompozitorių operos ir fragmentai (pasirinktinai);

25.7.1.4.5. lietuvių opera – M. Petrausko operos „Birutė“, V. Klovos operos „Pilėnai“ ir kitų lietuvių kompozitorių operų fragmentai (pasirinktinai);

25.7.1.4.6. operetė: J. Strausso operetės „Vienos kraujas“, F. Leharo operetės „Linksmoji našlė“, I. Kalmano operetės „Bajaderė“ fragmentai (pasirinktinai);

25.7.1.4.7. miuziklas: L. Bernsteino miuziklo „Vestsaido istorija“, R. Rodgerso miuziklo „Muzikos garsai“, G. Kuprevičiaus miuziklo „Ugnies medžioklė su varovais“, V. Ganelino miuziklo „Velnio nuotaka“ ir kitų kompozitorių miuziklų fragmentai (pasirinktinai);

25.7.1.4.8. roko opera: A. L. Weberio „Jesus Christ Superstar“ roko operos, lietuviškos roko operos pavyzdžiai.

25.8. Vertinimas.

Pasiiekimų lygiai		
patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
1. Muzikos kūrinių klausymas, analizė, apibūdinimas ir vertinimas		
Klausydamasis vokalinės, chorinės, operinės muzikos kūrinių, mokinys nurodo jų priklausomybę epochai. Nurodo pavienius, žymiausius kompozitorius reprezentuojančius vokalinius kūrinius. Pamini kelias vokalinės muzikos žanrų ir formų savybes.	Klausydamasis muzikos kūrinių mokinys identifikuoja programos turinį sudarančių kūrinių epochą ir autorių, nurodo atlikėją, kūrinių sudėtį. Apibūdina žymiausių kompozitorių vokalinius kūrinius, operas. Atpažįsta balsų tembrus. Išvardina vokalinių ansamblių ir chorų atlikėjų sudėtis. Žino vokalinės muzikos žanrų ir formų bruožus, aiškiai reiškia savo mintis.	Klausydamasis vokalinės muzikos kūrinių, mokinys tiksliai pasako, kokia epocha, identifikuoja autorių ir kūrinio pavadinimą, nusako vokalinės muzikos žanrų ir formų skiriamuosius bruožus, atlikėjų sudėtį. Palygina skirtingų epochų kūrinius. Aiškiai reiškia savo mintis, tikslingai vartoja muzikos terminiją. Pritaikydamas kompleksinę medžiagą apie epochą, kompozitorių, paaiškina vokalinių, chorinių ir operinių kūrinių skirtumus.
2. Muzikos socialinio kultūrinio konteksto supratimas ir vertinimas		

Mokinys parengia nedidelį rašinį duota tema, jį pristato klasėje. Minimaliai domisi savo aplinkos kultūriniu gyvenimu.	Mokinys dalyvauja mokyklinėje ir užklausinėje kultūrinėje veikloje. Lanko vokalinės muzikos koncertus, operų spektaklius. Pagal muzikos istorijos dalyko programos kriterijus geba pristatyti išklaustyto koncertų repertuarą. Išvardina kelis žymius Lietuvos dainininkus, chorus.	Mokinys parenka konkrečiai užduočiai atlikti deramus informacijos šaltinius. Naudoja IKT priemones užduotims atlikti, teminiams pristatymams modeliuoti. Dalyvauja mokyklos ar regiono kūrybiniuose projektuose. Noriai lanko vokalinės muzikos koncertus, operos spektaklius. Juos vertina ir apibūdina raštu, pristato klasėje. Diskutuoja, išvardina žymiausias Lietuvos ir pasaulio dainininkus, operos solistus, operos teatrus ir koncertines sales.
--	---	--

**IV. PAGRINDINIO UGDYMO KARTU SU MUZIKOS UGDYMU
PROGRAMOS MUZIKOS DALIES BRANDUOLĮ PAPILDANTYS DALYKAI 7–8
KLASĖJE**

26. Bendrasis fortepijonas – atlikėjo raiškos (išskyrus fortepijoną) Pagrindinio ugdymo kartu su muzikos ugdymu programos muzikos dalies branduolį pagal pagrindinį dalyką papildantis dalykas.

26.1. Dalyko paskirtis – tobulinti grojimo fortepijonu techniką, suteikti interpretavimo, sceninės patirties, plėtoti asmeninę, iniciatyvumo ir kūrybingumo kompetencijas.

26.2. Dalyko tikslas – tobulinti fortepijono valdymo įgūdžius, praplečiant muzikos pažinimo ir atlikimo galimybes.

26.3. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad per dalyko pamokas mokiniai:

26.3.1. plėtotų ir tobulintų skambinimo fortepijonu technikos įgūdžius;

26.3.2. panaudotų įgytas teorines žinias ir interpretacines išraiškos priemones analizuodami ir atlikdami kūrinius;

26.3.3. ugdytųsi savarankiškumą, kūrybiškumą, meninę vaizduotę ir fantaziją, plėstų savo akiratį;

26.3.4. įgytas žinias ir įgūdžius taikytų praktinėje muzikinėje veikloje.

26.4. Dalyko struktūra. Dalyką sudaro trys veiklos sritys:

26.4.1. grojimo technikos ugdymas;

26.4.2. muzikos kūrinių interpretavimas;

26.4.3. atlikėjo raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

26.5. Didaktinės nuostatos:

26.5.1. Per bendrojo fortepijono pamokas individualus repertuaras parenkamas atsižvelgiant į mokinio gebėjimus, daromą pažangą ir darbštumą, emocionalumą, kūrybiškumą,

pasiekimus.

26.5.2. Lavinami pagrindiniai muzikiniai gebėjimai: frazavimas, pedalizacija, polifoninis mąstymas, artistinė saviraiška, kuri grindžiama fantazija ir emocijomis.

26.5.3. Mokinys mokosi pateikti ir įgyvendinti kūrinio interpretacinį planą, pritaikydamas teorines žinias analizuoti muzikos kūrinius.

26.5.4. Mokiniai skatinami parengtus kūrinius atlikti per įvairius renginius. Taip jie įgyja sceninės patirties, lavinamas dėmesys, valia, meninė fantazija. Programoms parenkant aukštos meninės vertės kūrinius, diskutuojant su mokiniais apie kūrinių interpretavimo galimybes, kompozitorių ir istorinių stilių kūrybos ypatybes ugdomas kritinis ir kūrybinis mąstymas, meninis skonis.

26.5.5. Mokiniai vertinami už darbą pamokoje, savarankišką užduočių atlikimą, dalyvavimą koncertuose, galutinį kūrinių programos atlikimą per apibendrinamuosius atsiskaitymus. Per individualias pamokas mokiniai vertinami laikantis formuojamojo vertinimo normų. Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimu siekiama: motyvuoti mokinius mokytis ir siekti sėkmės, padėti koreguoti mokymąsi ir numatyti tolesnius tikslus bei siekius, apibendrinti ir nustatyti esminių dalykinių gebėjimų lygį.

26.6. Mokinių pasiekimai.

Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1. Grojimo technikos ugdymas	
Nuostata – plėtoti grojimo fortepijonu technikos galimybes ir savarankiško darbo įgūdžius. Esminis gebėjimas – kai atliekamas sudėtingesnis repertuaras, taikyti įgytus technikos įgūdžius ir teorines žinias.	
1.1. Laisvai skaityti muzikinį tekstą iš natų.	1.1.1. Pagroti nežinomą sudėtingesnės faktūros tekstą. 1.1.2. Surasti patogią pirštuotę nesudėtingam kūriniui, negrojanč ir nežiūrint į klaviatūrą. 1.1.3. Įsiminti nedidelę kūrinio atkarpą ir nežiūrint į natas ją pakartoti.
1.2. Žinoti ir taikyti garso išgavimo techniką įvairių stilių muzikoje.	1.2.1. Pritaikyti įvairaus garso išgavimo būdus. 1.2.2. Naudoti rankų judesių derinimą siekiant kantilenos įgūdžių įvaldymo. 1.2.3. Tikslingai pritaikyti pedalizaciją.
1.3. Pritaikyti pagrindinius muzikinius gebėjimus ir įgūdžius.	1.3.1. Groti gamas ir etiudus. 1.3.2. Pritaikyti įvairius grojimo technikos lavinimo būdus.
1.4. Tikslingai planuoti saviruošos laiką.	1.4.1. Suprasti nuolatinio savarankiško darbo reikšmę. 1.4.2. Naudoti metodus, kurie lavina atlikimo techniką (motoriką).
2. Muzikos kūrinių interpretavimas	
Nuostatos – panaudoti įgytas teorines žinias ir siekti įtaigaus ir savito muzikos kūrinio interpretavimo. Esminis gebėjimas – pateikti savo interpretacinį planą ir pagal jį atlikti kūrinį.	

2.1. Palyginti skirtingų stilių ir žanrų kūrinius.	2.1.1. Paaikškinti vienam ar kitam stiliui būdingus bruožus, muzikinės kalbos ypatumus. 2.1.2. Apibūdinti struktūrinius muzikos kalbos elementus ir formą.
2.2. Interpretuoti skirtingų stilių muziką.	2.2.1. Taikyti teorines žinias interpretuojant kūrinius. 2.2.2. Atskleisti muzikos emocinį turinį. 2.2.3. Pateikti interpretacinį planą.
3. Atlikėjo raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje	
Nuostata – noriai muzikuoti įvairiose aplinkose, pasitikėti savo jėgomis. Esminis gebėjimas – kūrybiškai pritaikyti savo muzikinės raiškos patirtį.	
3.1. Taikyti savikontrolės įgūdžius psichologinei įtampai valdyti.	3.1.1. Sukaupti dėmesį ir valią scenoje, kad baimės jausmas būtų nugalėtas. 3.1.2. Atlikti pratimus, skirtus įtampai valdyti.
3.2. Inicijatyviai ieškoti savo muzikinės raiškos galimybių.	3.2.1. Suplanuoti savo veiklą rengiantis pasirodymui. 3.2.2. Naudotis įvairiais informacijos šaltiniais, informacinėmis komunikacinėmis priemonėmis.
3.3. Įvertinti savo ir kitų koncertinius pasirodymus.	3.3.1. Nurodyti, kas koncertuojant pasisėkė, o ką reikėtų dar tobulinti. 3.3.2. Teikti naudingų komentarų apie kitų atlikėjų pasirodymų kokybę.

26.7. Turinio apimtys. Minimalūs reikalavimai pusmečiui – ne mažiau 4 kūriniai (polifonija, stambios formos kūrinys, skirtingo charakterio pjesės, etiudas, ansambliai). Į repertuarą įtraukiamas nežinomo teksto skaitymas (3–4 įvairaus žanro kūriniai). Gamos iki 5 ženklų, akordai, jų apvertimai, trumpas ir ilgas arpeggio:

26.7.1. grojimo technikos ugdymas: fortepijoninės technikos įgūdžių lavinimas ir tobulinimas; lavinama smulkioji, akordinė grojimo technika; pratimai, skirti pirštų bėglumui, tempui aktyvinti, įvairios faktūros etiudai;

26.7.2. muzikos kūrinių interpretavimas: skirtingų stilių ir žanrų muzikos kūrinių analizavimas ir interpretavimas;

26.7.3. muzikinė raiška: koncertinės projektinės veiklos planavimas, dalyvavimas mokyklos, miesto, regiono rengiamuose projektuose, kūrybinės iniciatyvos skatinimas, refleksija.

26.8. Vertinimas.

Pasiekimų lygiai		
patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
1. Grojimo technikos ugdymas		
Išmoksta ir naudoja nesudėtingus grojimo technikos būdus. Lėtai skaito muzikinį tekstą.	Aktyviai naudojasi įgytomis grojimo technikos žiniomis. Savarankiškai skaito sudėtingesnį muzikinį tekstą. Planuoja saviruošos laiką.	Tiksliai taiko išmokus technikos ugdymo Gerai paruošia savarankiškai muzikinį tekstą.
2. Muzikos kūrinių interpretavimas		

Paaškina skirtingų stilių, formų kūrinis. Atsiskaitydamas parodo minimalų rezultatą.	Savarankiškai analizuoja kūrinio formas, suvokia kūrinio esmę. Pritaikydamas menines išraiškos priemones atskleidžia muzikos emocinį turinį.	Geba palyginti skirtingų epochų kūrinis, išryškinant esminius panašumus ir skirtumus. Kūrybiškai interpretuoja kūrinis pagal savo interpretacinį sumanymą.
3. Muzikinė raiška		
Sunkiai sukaupia dėmesį scenoje atlikdamas programą. Fragmentiškai dalyvauja mokyklos renginiuose.	Muzikuodamas sukaupia dėmesį, gerai jaučiasi scenoje, įsivertina pasirodymą.	Scenoje sukaupia dėmesį, pasitiki savo jėgomis, išraiškingai atlieka programą. Analizuoja savo pasirodymų sėkmes ir nesėkmes. Naudojasi informacijos šaltiniais ir taiko praktinėje veikloje.

27. Ansamblinis muzikavimas – atlikėjo raiškos Pagrindinio ugdymo kartu su muzikos ugdymu programos muzikos dalies branduolį pagal pagrindinį dalyką papildantis dalykas.

27.1. Dalyko paskirtis – plėtoti kolektyvinio muzikavimo, sceninės kultūros, meno interpretacijos ir meninės saviraiškos įgūdžius.

27.2. Dalyko tikslas – ugdyti mokinių ansamblinio muzikavimo gebėjimus.

27.3. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad per dalyko pamokas mokiniai:

27.3.1. gilintųsi į ansamblinio muzikavimo specifiką ir ypatumus;

27.3.2. pritaikytų įgytus atlikimo technikos gebėjimus ir juos plėtotų muzikuodami kartu.

27.3.3. mokytųsi analizuoti, atskleisti ir interpretuoti įvairių epochų, stilių muziką;

27.3.4. ugdytųsi pasitikėjimą ir atsakomybę, bendravimo kultūrą ir kauptų sceninę patirtį.

27.4. Dalyko struktūra. Dalyką sudaro trys veiklos sritys:

27.4.1. ansamblio pojūčio ugdymas;

27.4.2. kūrinų ansambliams interpretavimas;

27.4.3. atlikėjo raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

27.5. Didaktinės nuostatos:

27.5.1. galimi įvairūs ansamblių variantai: instrumentiniai, vokaliniai ar vokaliniai-instrumentiniai;

27.5.2. ansamblio repertuarą sudaro įvairių žanrų, stilių muzika;

27.5.3. taikomi įvairūs mokymo(si) metodai: įrašų klausymas, demonstravimas, analizavimas, lyginimas;

27.5.4. mokinių mokymosi rezultatai vertinami individualiai. Vertinamas kiekvieno

mokinio aktyvumas, pastangos, pasiekimai.

27.6. Mokinių pasiekimai.

Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1. Ansambliško pojūčio ugdymas	
Nuostata – atsakingai reaguoti į individualių užduočių įvykdymą. Siekti aktyvaus tarpusavio bendradarbiavimo ir susiklausymo. Esminis gebėjimas – emocionaliai bei tiksliai techniškai atlikti savo partiją ansamblyje.	
1.1. Organizuotai pradėti ir užbaigti kūrinio struktūrinius elementus.	1.1.1. Nurodyti kūrinio formą, apibūdinti sudedamąsias dalis. 1.1.2. Nusakyti ir naudoti tikslios pradžios ir pabaigos organizavimo būdus.
1.2. Darniai ir tiksliai ansamblyje perteikti muzikos kūrinio metroritminę pulsaciją.	1.2.1. Apibūdinti ritmo ypatumus. 1.2.2. Laikytis vienodo tempo. 1.2.3. Suprasti pauzių reikšmę ir svarbą, jas tiksliai išjausti ir išlaikyti. 1.2.4. Aktyviai klausytis kūrinio visumos, girdėti bendrą muzikavimą.
1.3. Kokybiškai atlikti savo partiją.	1.3.1. Taikyti skaitymo iš lapo įgūdžius mokantis muzikinio teksto. 1.3.2. Remtis individualaus savarankiško darbo patirtimi.
1.4. Muzikuojant derinti dinامينius niuansus, harmoninius / tembrinius pojūčius, nuotaiką.	1.4.1. Apibūdinti kūrinio dinaminę skalę, kulminacines vietas. 1.4.2. Girdėti atskirų partijų garsinį balansą ir pritaikyti konkrečiame kūrinyje. 1.4.3. Taikyti harmoninio ir tembrinio derinimo principus.
2. Kūrinių ansambliams interpretavimas	
Nuostata – plėsti muzikavimo patirtį, įgytą ansamblyje. Esminis gebėjimas – išraiškingai interpretuoti atliekamą muziką.	
2.1. Diskutuojant analizuoti ir vertinti atliekamus kūrinius.	2.1.1. Apibūdinti kūrinio stilių ir formą. 2.1.2. Nusakyti kūrinio muzikos kalbos ypatumus.
2.1. Išraiškingai interpretuoti atliekamą muziką.	2.2.1. Nusakyti kūrinio tematiką ir turinį. 2.2.2. Išmanyti nagrinėjamos muzikos atlikimo ypatumus. 2.2.3. Remiantis individualia patirtimi, siūlyti savo interpretacinį sumanymą.
3. Atlikėjo raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje	
Nuostata – atsakingai ruošti pasirodymams koncertuose, konkursuose, edukacinėse programose, projektuose. Esminis gebėjimas – atlikti kolektyvo koncertinę programą.	
3.1. Atlikti kolektyvo parengtą muzikos kūrinį ar koncertinę / konkursinę programą.	3.1.1. Suprasti bendrų repeticijų svarbą ir jose dalyvauti. 3.1.2. Kokybiškai atlikti savo partiją. 3.1.3. Išmanyti scenos etiketo normas, jas praktikuoti.
3.2. Dalyvauti įvairiuose muzikiniuose renginiuose, konkursuose, projektuose.	3.2.1. Išraiškingai atlikti koncertinę programą. 3.2.2. Koncertuoti mokykloje, mieste.

27.7. Turinio apimtys. Ansambliniam muzikavimui mokiniai parengia du tris kūrinius pusmečiui (skirtingo charakterio pjesės arba stambios formos kūrinys):

27.7.1. Ansamblišumo pojūčio ugdymas: lavinami praktiniai muzikavimo įgūdžiai, tiksli intonacija, akustiniai tembriniai išraiškos būdai.

27.7.2. Kūrinių ansambliams interpretavimas: įvairių muzikinių formų interpretavimas. Kūrinių analizavimas, įrašų klausymas, interpretaciniai sprendimai.

27.7.3. Atlikėjo raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje: veikla mokykloje, mieste, šalyje. Dalyvavimas įvairiuose renginiuose, konkursuose, projektuose, edukacinėse programose. Kuriamas kolektyvo sceninis įvaizdis.

27.8. Vertinimas.

Pasiiekimų lygiai		
patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
1. Ansamblišumo pojūčio ugdymas		
Demonstruoja minimalius muzikavimo ansamblyje gebėjimus.	Ansamblyje panaudoja individualaus muzikavimo gebėjimus. Išmano ansamblinio muzikavimo specifiką. Muzikuoja ir kūrybiškai taiko ansamblinio muzikavimo įgūdžius.	Puikiai atlieka savo partiją, išmano ansamblinio muzikavimo specifiką, greitai įsimena muzikos tekstą. Geba atlikti kitų atlikėjų partijas.
2. Kūrinių interpretavimas		
Diskusijose užima pasyvaus dalyvio poziciją. Nereiškia savo nuomonės, klausosi kitų pasiūlymų.	Dalyvauja diskusijose. Siūlymus pateikia remdamasis ansamblinio muzikavimo ypatumais.	Mėgsta kūrybingai eksperimentuoti. Klausosi daug kamerinės muzikos, patirties semiasi iš kitų žinomų ansamblių atlikėjų.
3. Muzikinė raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje		
Dalyvauja koncertinėje veikloje skatinamas mokytojo. Santūriai reiškia emocijas.	Siekia gerai pasirodyti. Scenoje jaučia emocinį pasitenkinimą.	Puikiai muzikuoja, žino ir vertina kultūrinėje aplinkoje vykstančius reiškinius. Savarankiškai nagrinėja muzikines formas.

28. Balso ugdymas – choro dainavimo ir dirigavimo Pagrindinio ugdymo kartu su muzikos ugdymu programos muzikos dalies branduolį pagal pagrindinį dalyką papildantis dalykas.

28.1. Dalyko paskirtis – plėtoti ir lavinti mokinių balso tikslios intonacijos, muzikinės ir vokalinės klausos, meninės saviraiškos, kūrybiškumo ir emocionalumo įgūdžius.

28.2. Dalyko tikslas – padėti mokiniui įgyti taisyklingus dainavimo įgūdžius, skatinti mokinio saviraišką.

28.3. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad per balso ugdymo pamokas mokiniai:

28.3.1. įsisavintų ir įtvirtintų pagrindinius garso balsu išgavimo principus, tobulintų vokaličius įgūdžius;

28.3.2. plėtotų muzikinius gebėjimus ir muzikinę intuiciją;

28.3.3. ugdytų gebėjimą įtaigiai atlikti įvairių žanrų vokaličius kūrinius atsižvelgiant į

amžiaus tarpsnius, pagal savo pasirengimo lygį;

28.3.4. ugdyti kūrybiškumą ir muzikinės raiškos savarankiškumą.

28.4. Dalyko struktūra. Dalyką sudaro trys veiklos sritys:

28.4.1. vokalinės technikos ugdymas;

28.4.2. vokalinės muzikos kūrinių interpretavimas;

28.4.3. vokalinė raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

28.5. Didaktinės nuostatos:

28.5.1. mokytojas suteikia mokiniui reikalingų teorinių ir praktinių žinių, padedančių perteikti ir atlikti įvairių žanrų vokaliinius kūrinius;

28.5.2. taikomi įvairūs darbo metodai, balso lavinimo pratimai, vokalizavimas, muzikinio teksto analizavimas, naudojamos įvairios skatinimo formos;

28.5.3. repertuaras parenkamas individualiai atsižvelgiant į kiekvieno mokinio gebėjimus ir įgūdžius, balso specifiką, daromą pažangą, siekiant įgyvendinti mokymosi tikslus ir uždavinius;

28.5.4. pamokoje skiriama laiko mokymosi raidai ir rezultatams aptarti, numatomi tikslai ir uždaviniai pasiekimams planuoti;

28.5.5. ugdomi savarankiško darbo įgūdžiai, akcentuojamas motyvuotas paties mokinio įsivertinimas, skatinantis mokinį tobulėti.

28.6. Mokinių pasiekimai.

Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1. Vokalinės technikos ugdymas	
Nuostata – stebėti savo vokaliųjų pasiekimų raidą. Esminis gebėjimas – pažinti ir lavinti savo balsą, vertinti pasiekimus.	
1.1. Įsisavinti vokalinio garso išgavimo būdus ir juos taikyti atliekamuose kūriniuose.	1.1.1. Siekti tikslios intonacijos. 1.1.2. Siekti taisyklingos laikysenos dainuojant. 1.1.3. Naudoti artikuliaciją ir dikciją lavinančius pratimus. 1.1.4. Taikyti minkštą ir elastingą garso išgavimo ataką, vystyti mišrų kvėpavimą ir aukštą balso skambesio poziciją, formuoti garso atramą. Atkreipti dėmesį į balso mutaciją. 1.1.5. Vystyti vokalinę techniką, lavinti vokalinę klausą. 1.1.6. Žinoti balso aparatui kenksmingus veiksnius ir jų vengti.
1.2. Apmaščius mokymosi procesą, planuoti saviruošos laiką.	1.2.1. Tobulinti dainavimo įgūdžius mokytojo nurodytais būdais. 1.2.2. Savarankiškai parengti muzikinį tekstą.
2. Vokalinės muzikos kūrinių interpretavimas	
Nuostata – siekti paveiklaus meninio rezultato. Esminis gebėjimas – pagal pasirengimo lygį atlikti pasirinkto žanro ir stiliaus vokaliinius kūrinius.	

2.1. Teisingai vartoti atliekamo vokalinio kūrinio išraiškos priemonės, muzikos kalbos ir formos elementus.	2.1.1. Dainuojant atsižvelgti į pagrindinius muzikos kalbos, artikuliacijos, dinamikos bei tempo nurodymus. 2.1.2. Natų tekste atpažinti struktūrinius kūrinio elementus: motyvą, frazę, sakinį, kulminaciją. 2.1.3. Įvardyti kūrinio metroritmiką.
2.2. Atlikti vokaličius kūrinius, įgyvendinant interpretacinį sumanymą.	2.2.1. Pasakyti ir paaiškinti muzikos kūrinio elementus, kuriais remiantis kuriama interpretacija. 2.2.2. Sudaryti dainuojamo kūrinio interpretacijos planą.
3. Vokalinė raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje	
Nuostata – domėtis vokaline muzika, noriai dalyvauti vokalinuose kolektyvuose, klasės ar mokyklos renginiuose. Esminis gebėjimas – puoselėti asmeninius vokaličius estetinius interesus.	
3.1. Laikantis scenos elgesio taisyklių pasirengti viešam pasirodymui.	3.1.1. Kūrinius išmokti atmintinai. 3.1.2. Suplanuoti atliekamo repertuaro pristatymą.
3.2. Lankyti ir vertinti vokalinės muzikos koncertus, pasirodymus, kultūros renginius.	3.2.1. Rasti informacijos apie vokalinės muzikos renginius. 3.2.2. Įvardyti stebėtų vokalinės muzikos renginių naudą.
3.3. Įgytus gebėjimus panaudoti įvairioje muzikinėje veikloje.	3.3.1. Taikyti balso valdymo gebėjimus ansamblyje, chore, solfedžio pamokose. 3.3.2. Pagal galimybes dalyvauti koncertinėje veikloje, muzikiniuose projektuose.

28.7. Turinio apimtys:

28.7.1. Individuali programa sudaroma pusmečiui, kūriniai atliekami atmintinai. Jei mokinio balsas mutuoja, jis gali deklamuoti dainos tekstą mintinai.

28.7.2. Repertuarą galėtų sudaryti 4–5 kūriniai pasirinktinai: vokalizės, lietuvių ir kitų pasaulio tautų liaudies autentiškos ir harmonizuotos dainos, lietuvių ir pasaulio kompozitorių originalios dainos, Lietuvos ir pasaulio kompozitorių populiariosios muzikos vokaliniai kūriniai.

28.7.3. Vokalinės technikos ugdymas: balso akustika ir fiziologija, taisyklinga laikysena dainuojant, artikuliaciją ir dikciją lavinantys pratimai, minkšta ir elastinga garso išgavimo ataka, mišrus kvėpavimas, aukšta balso skambesio pozicija, garso atramos formavimas, vokalinė klausa, balso higiena ir apsauga.

28.7.4. Vokaličių kūrinių interpretavimas, kūrinių analizė: kompozitorius, meninė kūrinio mintis, forma, struktūra, stilius, metroritmika, dermė, melodika, harmonija. Atlikimo planas.

28.7.5. Vokalinė raiška sociokultūrinėje aplinkoje: koncertinė veikla pagal galimybes, kūrinių pristatymas.

28.8. Vertinimas.

Pasiiekimų lygiai		
patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
1. Vokalinės technikos ugdymas		

Žino ir naudoja vokalinio garso išgavimo būdus. Mokytoji pataria dirbti savarankiškai.	Nuosekliai naudoja vokalinio garso išgavimo būdus ir taiko juos atliekamuose kūrinuose. Taiko dainavimo įgūdžius mokytojo nurodytais būdais. Geba savarankiškai parengti muzikinį tekstą.	Tikslingai ir kūrybingai naudoja vokalinio garso išgavimo būdus ir taiko juos atliekamuose kūrinuose. Savarankiškai rengia muzikinį tekstą.
2. Vokalinės muzikos kūrinių interpretavimas		
Atpažįsta pagrindinius atliekamo vokalinio kūrinio muzikos kalbos, artikuliacijos, dinamikos bei tempo nurodymus, struktūros ir formos elementus. Įvardija kūrinio metroritmiką. Pasako muzikos kūrinio elementus, kuriais remiantis kuriama interpretacija.	Įvardija ir paaiškina pagrindinius atliekamo vokalinio kūrinio muzikos kalbos, artikuliacijos, dinamikos bei tempo nurodymus, struktūros ir formos elementus. Paaiškina muzikos kūrinio elementus, kuriais remiantis kuriama interpretacija. Sudaro vokalinių kūrinių interpretacijos planą.	Analizuoja pagrindinius atliekamo vokalinio kūrinio muzikos kalbos, artikuliacijos, dinamikos bei tempo nurodymus, struktūros ir formos elementus. Supranta ir apibūdina muzikos kūrinio elementus, kuriais remiantis kuriama interpretacija. Sudaro ir argumentuoja vokalinių kūrinių interpretacinį planą.
3. Vokalinė raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje		
Nepilnai išmoksta kūrinius mintinai. Fragmentiškai dalyvauja klasės ir mokyklos muzikinėje meninėje veikloje. Apibūdina asmeninius muzikinius interesus.	Moka kūrinius mintinai. Dalyvauja klasės ir mokyklos muzikinėje veikloje. Savo vokalinius gebėjimus naudoja muzikuodamas įvairiuose kolektyvuose. Domisi muzikiniais ir kultūriniais renginiais.	Kūrinius išmoksta mintinai. Kūrybingai naudoja įgytus gebėjimus įvairioje aktyvioje muzikinėje veikloje. Savo gebėjimus produktyviai naudoja muzikuodamas muzikiniuose kolektyvuose. Aktyviai lanko renginius, juos analizuoja ir aptaria.

V. PAGRINDINIO UGDYMO KARTU SU MUZIKOS UGDYMU PROGRAMOS MUZIKOS DALIES PRIVALOMOJO BRANDUOLIO DALYKAI 9–10 KLASĖJE

29. Atlikėjo raiška – pasirenkamasis pagrindinis Pagrindinio ugdymo kartu su muzikos ugdymu programos muzikos dalies privalomojo branduolio dalykas.

29.1. Dalyko paskirtis. Atlikėjo raiškos dalykas skirtas suteikti mokiniams muzikos atlikėjo (instrumentininko, dainininko, choro dirigento) esminės dalykinės ir bendrųjų kompetencijų, kurių reikia sėkmingam mokymuisi, pagrindus.

29.2. Dalyko tikslas – sudaryti palankias sąlygas muzikai itin gabiems mokiniams ugdytis estetinę nuovoką, plėtoti muzikos kūrinių interpretavimo patirtį ir tobulinti atlikimo technikos įgūdžius, reikalingus interpretaciniams sumanymams įgyvendinti.

29.3. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad per atlikėjo raiškos pamokas mokiniai:

29.3.1. perpratę naujus muzikos kalbos elementus, ugdytusi atlikimo techniką;

29.3.2. analizuotų atliekamų kūrinių istorinį, socialinį, kultūrinį kontekstą;

29.3.3. panaudotų vaizduotę ir emocinį intelektą kurdami interpretacinius sumanymus;

29.3.4. ugdytusi dalykinius ir bendruosius gebėjimus planuodami savo mokymąsi bei aktyviai dalyvaudami koncertinėje ir konkursinėje veikloje;

29.3.5. sąmoningai ir kryptingai skirtų laiko savarankiškam darbui, kūrybiniams ieškojimams;

29.3.6. aktyviai domėtusi šiuolaikiniu muzikiniu ir kultūriniu gyvenimu, būtų tolerantiški įvairių stilių muzikai.

29.4. Dalyko struktūra. Dalyką sudaro trys veiklos sritys:

29.4.1. muzikos atlikimo technikos įvaldymas;

29.4.2. muzikos kūrinių interpretavimas;

29.4.3. muzikos atlikėjo raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

29.5. Didaktinės nuostatos:

29.5.1. Dalyko pamokose mokytojas siekia perprasti mokinio individualybę ir įvertinti jo mokymosi sąlygas bei aplinką. Atsižvelgiant į kiekvieno mokinio gebėjimų ir pasiekimų lygį, individualias charakterio ir muzikinio mąstymo savybes, konkrečiam mokiniui parenkamas optimalus programinis repertuaras.

29.5.2. Mokymosi motyvacijos skatinimui mokinys įtraukiamas į programos parinkimą aptariant ir išsiaiškinant ugdymo(si) tikslus. Siekdami mokymosi pažangos, mokiniai groja ne tik pagrindinį programinį repertuarą, bet ir keletą papildomų kūrinių, skirtų muzikos kūrinių pažinimo ir skaitymo iš natų gebėjimams ugdyti. Pamokų metu skiriama laiko mokinio mokymosi raidai ir rezultatams aptarti, tikslams numatyti ir pasiekimams planuoti, karjeros galimybėms pristatyti. Skatinamas mokinių sąmoningumas saviugdai, aktyviam savarankiškam darbui visose veiklos srityse. Į mokinio savarankiško darbo kryptingumą atsižvelgiama vertinant pasiekimus.

29.5.3. Mokymosi metu siejamos teorinės žinios ir praktiniai gebėjimai, padedantys įtaigiai atlikti įvairių epochų, skirtingų stilių, žanrų, charakterio muzikos kūrinius. Muzikos interpretavimo patirtis plėtojama atliekant įvairaus pobūdžio – skirtingo charakterio, stiliaus, žanro muzikos kūrinius. Kūrinių įvairovės pažinimo tikslui kiekvieną pusmetį mokiniai skatinami iš natų pagroti keletą nežinomų kūrinių.

29.5.4. Plėtojant mokinio muzikos atlikimo patirtį svarbu nuolat tobulinti technines galimybes, ugdyti muzikalumą naudojant lavinančius pratimus, vokalizes, gamas, etiudus ir kt. Techninius įgūdžius geriausia ugdyti kryptingai, parenkant įvairios technikos etiudus, virtuozines pjeses, skirtingus gamų, akordų atlikimo būdus. Mokiniai, tobulindami techniką, neretai patiria tam tikrų kūno dalių įveržimą. Mokytojo padedami atlieka specialius kūno įvaržą atpalaiduojančius grojimo / skambinimo, kvėpavimo, manualinės dirigavimo technikos pratimus.

29.5.5. Atlikėjo raiškos pamokose taikomi įvairūs mokymo(si) metodai:

stebėjimas; klausymasis; demonstravimas; analizavimas; lyginimas; vaizdinių metodas; interpretacinių sumanymų kūrimas; emocinio imitavimo metodas; natų skaitymo pratybos; sceninės išraiškos pratybos.

29.5.6. Vertinimas turi atspindėti realius mokinio pasiekimus ir motyvuoti mokinių nuosekliai siekti aukštesnių tikslų. Svarbus yra paties mokinio įsivertinimas, kuris padeda suprasti savo darbą ir pasiektus rezultatus, numatyti veiklos prioritetus ir juos įgyvendinti. Savęs pažinimas, individualių savybių ir pasiekimų įsivertinimas bei mokytojo patarimai ypač padeda pagrindinio ugdymo baigiamosios klasės mokiniams modeliuoti pasirinkimus pagal gebėjimus ir kompetencijas planuojant karjerą ir susidarant individualų mokymosi planą vidurinio ugdymo programos pakopoje.

29.6. Mokinių pasiekimai.

Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1. Muzikos atlikimo technikos įvaldymas	
Nuostatos. Sąmoningai, kantriai ir kūrybiškai ugdytis muzikos atlikimo techninius įgūdžius. Suprasti savarankiško darbo naudą asmens pasiekimų raidai. Esminis gebėjimas. Išmokti specifinius garso išgavimo būdus, grojimo instrumentu / dainavimo / dirigavimo technikos elementus; panaudoti išmoktus technikos elementus programinio repertuaro interpretacijoms.	
1.1. Muzikos teorinių dalykų pamokose įgytą patirtį taisyklingai panaudoti atliekant muzikos kalbos elementus.	1.1.1. Skaityti ir paaiškinti muzikinės kalbos terminus, trumpinimus, sužinoti ir suvokti naujas sąvokas. 1.1.2. Apibūdinti kūrinį struktūrinius ir stilistinius elementus, juos reikiamai atlikti. 1.1.3. Taisyklingai vartoti muzikos terminiją ir sąvokas.
1.2. Įvairiomis pratybomis, technikai lavinti skirtais etiudais, gamomis sąmoningai plėtoti ir tobulinti manualinę / pirštuotės / kvėpavimo / pedalizacijos / dumplių valdymo / artikuliacijos techniką.	1.2.1. Išmanyti muzikos instrumento sandarą, specifiką, derinimą, pirštuotės principus ir žmogaus kūno konstrukciją, turimą suvokimą panaudoti kokybiškam muzikiniam garsui formuoti. 1.2.2. Koordinuoti raumenų ir judesių darbą naudojant lanksčius ir racionalius, ekonomiškus judesius, laisvus raumenis. 1.2.3. Suprasti ir paaiškinti technikos lavinimo užduočių paskirtį. 1.2.4. Naudoti specialius kūno įvaržą atpalaiduojančius grojimo / skambinimo, kvėpavimo, manualinės dirigavimo technikos pratimus.
1.3. Kokybiškai intonuoti, artikuliuoti muzikinio teksto melodines linijas ir atlikti visą kūrinio muzikinį audinį. Išlavintus techninius įgūdžius pajungti muzikinei raiškai, muzikos kūrinio emocijoms atskleisti.	1.3.1. Išmanyti ir taikyti technines priemones, padedančias siekti tikslios intonacijos. 1.3.2. Apibūdinti ir derinti metroritminę artikuliavimą su meninės raiškos priemonėmis – štrichais, dinaminiais niuansais bei tempiniais pokyčiais.
1.4. Veiksmingai valdyti saviruošos laiką.	1.4.1. Paaiškinti nuolatinio savarankiško darbo reikšmę ir naudą atlikimo technikos ir kūrybingo

	<p>atlikėjo asmenybės savybių ugdymui.</p> <p>1.4.2. Skaityti muzikinius tekstus iš natų, atpažinti štrichus, juos apibūdinti.</p> <p>1.4.3. Savarankiškai parengti muzikinį tekstą, taisyklingai jį atlikti.</p>
<p>2. Muzikos kūrinų interpretavimas</p>	
<p>Nuostatos. Siekti įtaigaus ir paveiklaus muzikos kūrinio interpretavimo. Domėtis atliekamų kūrinų kontekstais. Suprasti ir savarankiškai ugdytis atlikėjui reikalingas asmens savybes, saugiai elgtis su savo kūnu ir instrumentu.</p> <p>Esminis gebėjimas. Įtaigiai ir techniškai interpretuoti skirtingo stiliaus, žanro ir charakterio kūrinius.</p>	
<p>2.1. Analizuoti ir apibūdinti kūrinio muzikos kalbos elementus, jais grįsti interpretacinius sumanymus.</p>	<p>2.1.1. Savais žodžiais nusakyti kūrinio tematiką ir turinį.</p> <p>2.1.2. Apibūdinti atliekamo kūrinio žanrą, stilių ir formą, muzikos kalbos ypatybes.</p> <p>2.1.3. Nusakyti kompozitoriaus gyvenamo laikotarpio esminius stiliaus bruožus, įvardyti kitus kūrinius.</p> <p>2.1.4. Interpretacinius sumanymus pagrįsti kūrinio muzikiniu tekstu.</p> <p>2.1.5. Tikslingai vartoti žinomus terminus ir sąvokas.</p>
<p>2.2. Apgalvoti kelis konkretaus kūrinio interpretavimo variantus ir kritiškai vertinant pasirinkti geriausiąjį.</p>	<p>2.2.1. Paašškinti kūrinio dramaturgijos plėtojimo principus, pastebėti ir apibrėžti atskiras muzikos detales.</p> <p>2.2.2. Vartoti konkrečius žinomus išraiškos priemonių apibūdinimus.</p> <p>2.2.3. Pagrįsti savo meninius sumanymus remiantis kūrinio kontekstu, stiliumi, žanru.</p> <p>2.2.4. Ieškant interpretacinių sprendimų, klausytis kitų atlikėjų įrašų.</p>
<p>2.3. Atskleisti atliekamų muzikos kūrinų stiliaus, žanro, charakterio ypatumus.</p>	<p>2.3.1. Nusakyti atliekamo kūrinio stiliaus, žanro ir charakterio ypatumus.</p> <p>2.3.2. Pagrįsti samprotavimus konkrečios stilistinės epochos tradicijomis.</p> <p>2.3.3. Aiškiai ir įtikinamai frazuoti, pritaikyti štrichus, artikuliacijos elementus, dinamikos, tempo nurodymus.</p>
<p>2.4. Plėtojant interpretacinę nuovoką, pasinaudoti muzikos klausymosi patirtimi.</p>	<p>2.4.1. Paašškinti, kodėl verta klausytis iškilų muzikos interpretatorių.</p> <p>2.4.2. Saviugdod tikslui kaupti garso ir vaizdo įrašus.</p> <p>2.4.3. Įvardyti žymiausius savo specializacijos muzikos interpretatorius.</p>
<p>3. Muzikos atlikėjo raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje</p>	
<p>Nuostatos. Noriai dalyvauti muzikiniuose projektuose, renginiuose, edukacinėse programose, siekti rezultatyviai pasirodyti konkursuose. Visa esybe ir su džiaugsmu muzikuoti scenoje.</p> <p>Esminis gebėjimas. Parengti koncertines programas įvairiems tikslams.</p>	
<p>3.1. Viešai pristatyti koncertinę programą.</p>	<p>3.1.1. Korektiškai prisistatyti.</p> <p>3.1.2. Parengti informatyvų kiekvieno kūrinio pristatymą, atsižvelgiant į auditoriją.</p> <p>3.1.3. Argumentuotai įvertinti savo pasirodymą.</p>
<p>3.2. Dalyvauti šalies ir tarptautiniuose muzikiniuose renginiuose: muzikaliai ir įtikinamai atlikti programą, gauti grįžtamąjį ryšį iš klausytojų.</p>	<p>3.2.1. Suprasti ir paašškinti muzikos atlikėjo savirealizacijos praktinėje kūrybinėje veikloje naudą.</p> <p>3.2.2. Suprasti bendravimo su publika svarbą, kūrinio pateikimo klausytojams reikšmingumą.</p>

	3.2.3. Vertinti įvairią muziką, daug muzikos klausytis, lankyti įvairius kultūrinius renginius.
3.3. Pasirodymo metu taikyti savikontrolės įgūdžius psichologinei įtampai valdyti.	3.3.1. Tikslingai paskirstyti dėmesį scenoje. 3.3.2. Sutelkti valią baimės jausmui nugalėti ir sunkumams įveikti. 3.3.3. Naudoti nusiramino ir susikaupimo pratimus.

29.7. Turinio apimtys:

29.7.1. Muzikos atlikimo technikos įvaldymas:

29.7.1.1. Instrumentininkai. Instrumento sandara ir galimybės. Kūno laikysena, kvėpavimas. Garso formavimas, tembro niuansai. Smulkioji, stambioji (akordinė) technika. Pirštuotė. Rankų funkcijų koordinavimas. Artikuliaciniai štrichai. Pedalizacija, registrai, dumplių valdymas. Mažorinės, minorinės gamos (pagal metodinės grupės reikalavimus (minimaliai iki 4 ženklų)), įvairia grojimo technika atliekamos sekvencijos; grojimo būdai gitara: tremolo, portamento, rasgueado, pizzicato.

29.7.1.2. Dainininkai. Žmogaus kūno konstrukcija, laikysena. Pratimai teisingam kvėpavimui ugdyti, balso registrams lyginti, diapazonui plėsti, dikcijai ir artikuliacijai aktyvinti; garso formavimo technikos elementai. Vokalizės, etiudai. Bel canto, rečitatyvas, portamento.

29.7.1.3. Choro dirigavimas. Dirigavimas: rankų pozicijos, funkcijos, auftaktai, dinamikos amplitudės, ritminio pulsavimo įvairovė (duolės, triolės, taškuotas ritmas, sinkopės, pauzės); pratimai judesių laisvumui, plastiškumui, intensyvumui įvaldyti; paprastų, sudėtinių metrų schemas, alla breve; įstojimai / užbaigimai, fermatos įvairiose takto vietose; štrichai – legato, non legato, staccato; agogika; polifonijos elementai. Kūrinių grojimas a cappella, kūrinių iš atminties grojimas ir partijų dainavimas bei kūrinių su akompanimentu grojimas ir partijų dainavimas. Kūrinių analizė.

29.7.1.4. Fortepijono, vargonų programinį repertuarą pusmečiui sudaro: polifoninis kūrinys (J. S. Bacho preliudas ir fuga arba tribalsė invencija), stambios formos klasikinis kūrinys (sonata / variacijos / fantazija arba koncerto 1 dalis / 2 ir 3 dalys), du etiudai (smulkioji technika, dvigubų natų ar oktavų grojimo technika) arba vienas etiudas ir vienas virtuozinis kūrinys, vienas lyrinis kūrinys.

29.7.1.5. Styginių instrumentų programinį repertuarą pusmečiui sudaro: du etiudai (įvairi technika, vienas iš jų su dvigubomis natomis), stambios formos kūrinys (sonata / variacijos / fantazija, arba koncerto 1 dalis / 2 ir 3 dalys), dvi skirtingo charakterio pjesės, mažorinės, minorinės gamos (detache, legato), akordai, jų apvertimai arpeggio, legato po 3, 9, 14 garsų (T, VII₇, D₇), dvigubos natos – tercijos, sekstos, oktavos detache.

29.7.1.6. Gitaros programinį repertuarą pusmečiui sudaro: gamos Andres Segoria pirštuotė, akordų kandencijos, Matteo Carcassi mokykla. Etiudas, polifoninis kūrinys, stambios formos kūrinys, paprastos formos kūrinys (originalus kūrinys arba lietuvių / kitų tautų liaudies

dainos išdaila).

29.7.1.7. Lietuvių liaudies instrumentų programinį repertuarą pusmečiui sudaro: stambios formos kūrinys (siuita / variacijos / fantazija / koncerto ar sonatos dalis), harmonizuota lietuvių liaudies melodija, virtuozinis kūrinys ar etiudas, lyrinis kūrinys. Įvairaus pobūdžio, stiliaus ir grojimo technikos (plektras, pirštų ir mišri technika) kūriniai.

29.7.1.8. Akordeono programinį repertuarą pusmečiui sudaro: polifoninis kūrinys, stambios formos kūrinys (sonatos dalis / variacijos / fantazija arba koncerto 1 dalis / 2 ir 3 dalys); etiudas arba virtuozinis kūrinys; lyrinis kūrinys.

29.7.1.9. Pučiamųjų, mušamųjų instrumentų programinį repertuarą pusmečiui sudaro techninis etiudas, stambios formos kūrinys arba du skirtingo charakterio kūriniai.

29.7.1.10. Dainavimo programinį repertuarą pusmečiui sudaro dvi vokalizės, arijetė / arija (XVII–XVIII a.), autentiška lietuvių liaudies daina, harmonizuota lietuvių liaudies / kitų tautų daina, originali daina / romansas (iš viso 6 kūriniai). Tekstai originalo kalba.

29.7.1.11. Choro dirigavimo programinį repertuarą pusmečiui sudaro ne mažiau kaip du kūriniai chorui a cappella (vieno kūrinio balsų partijos dainuojamos atmintinai) ir du kūriniai su akompanimentu (apibendrinamojo atsiskaitymo metu vieno kūrinio choro partitūra grojama atmintinai ansamblyje, koncertmeisteriui pritariant). Visi 4 kūriniai diriguojami ir choro partitūros grojamos atmintinai. Kūrinių forma nuo periodo iki paprastos 2–3 dalių. Žodinė kūrinių analizė.

29.7.1.12. Programos vykdymo procese svarbus aspektas – naujo nežinomo teksto skaitymas. Pusmečio programą papildo 2–3 iš natų grojami kūriniai pažinimo, repertuaro kaupimo, bendro muzikinio išprusimo tikslais. Per pusmetį sistemingai plėtojami natų skaitymo įgūdžiai.

29.7.2. Muzikos kūrinių interpretavimas:

29.7.2.1. Kūrinių analizė – epochos ir kompozitoriaus esminiai ypatumai; meninė kūrinio mintis; forma, struktūrinės dalys, stilius, faktūra, agogika, metroritminiai ypatumai, derminis-tonacinis planas, melodikos, harmonijos, dramaturgijos ypatumai.

29.7.2.2. Kūrinių klausymas, vertinimas, lyginimas.

29.7.2.3. Interpretaciniai ieškojimai, demonstravimas, įgyvendinimas.

29.7.3. Muzikos atlikėjo raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje. Prisistatymas, kūrinių pristatymas, pateikimas. Bendravimo atmosferos svarba, jos sukūrimas. Atlikėjo savybės. Savireguliacija. Kritika ir savikritika. Susikaupimo ir nusiramino būdai, pratybos.

29.8. Vertinimas.

Pasiekimų lygiai		
patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
1. Muzikos atlikėjo technikos įvaldymas		

Išmokęs naujus nesudėtingus muzikos kalbos techninius elementus, taiko kūrinių atlikimo praktikoje.	Produktyviai naudojasi įgytais techniniais įgūdžiais ir juos pritaiko atlikdamas programinį repertuarą.	Aktyviu, nuosekliu savarankišku darbu pasiekia aukštų technikos įvaldymo rezultatų, kurie padeda atlikti sudėtingesnį repertuarą, kurti įtaigias interpretacijas.
2. Muzikos kūrinių interpretavimas		
Žino muzikos meninės išraiškos priemonės, supranta ir paaiškina jų reikšmę atskleidžiant kūrinio prasmes. Mokytojo padedamas įvairiais aspektais analizuoja atliekamą kūrinį. Atlieka konkrečias pateiktas užduotis, interpretuoja kūrinius pagal mokytojo nurodymus.	Savarankiškai išsamiai analizuoja muzikos kūrinius, supranta, apibūdina ir vertina kompozitorių individualių stilių istorinio laikotarpio kontekste. Pasako savo nuomonę, nurodo kūrinio vertinimo kriterijus. Pateikia mokytojui du tris galimus kūrinio interpretavimo variantus, pagrindžia juos muzikos išraiškos priemonėmis, konkretaus stiliaus ypatumais. Savarankiškai nustato, parenka ir pritaiko meninės išraiškos priemonės paveikiam kūrinių atlikimui. Domisi atliekamų kūrinių istoriniu kontekstu, pagal savo specializaciją įvardija praeities ir dabarties ryškiausias interpretacijas. Klausosi žymių atlikėjų interpretacijų įrašų, paaiškina, kuo jų naudą sau kaip būsimam atlikėjui.	Vaizdinga kalba, tikslingai vartodamas muzikinius terminus analizuoja sudėtingesnės dramaturgijos kūrinius. Pritaiko kitų dalykų metu įgytas žinias, atranda ir nusako atlikimo problematiką, numato būdus spręsti problemas. Suvokia kūrinių meninę vertę, geba puikiai perteikti meninę idėją, stilingai interpretuoja įvairių epochų kūrinius. Argumentuotai pagrindžia savo nuomonę dėl interpretacinio plano įgyvendinimo. Kuria savitą individualų atlikimo braižą.
3. Muzikos atlikėjo raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje		
Fragmentiškai dalyvauja mokyklos, vietos bendruomenės aplinkoje rengiamuose koncertuose, konkursuose. Savo parengtu numeriu integruojasi į bendrą koncertinę programą. Viešai pristato savo kūrybinės veiklos produktą 2–3 kartus per pusmetį. Domisi kultūriniais reiškiniais, gali juos įvertinti pagal pateiktus kriterijus.	Aktyviai savo kūrybinius pasiekimus demonstruoja viešoje aplinkoje, siekdamas kokybiško atlikimo rezultato. Inicijatyviai dalyvauja įvairiuose konkursuose, festivaliuose, projektinėse / edukacinėse programose. Vertina savo galimybes, planuoja tolesnius veiksmus, mąsto apie karjerą. Lankosi įvairiuose kultūrinuose renginiuose, juos komentuoja.	Rezultatyviai panaudoja įgytas dalykines ir bendrąsias kompetencijas nuolat dalyvaudamas tarptautiniuose ir šalies konkursuose, meistrų kursuose, edukacinėse programose. Kaupia koncertinį repertuarą, pritaikomą įvairiai publikai. Nuolat lankosi meniniuose renginiuose, juos aptaria, reiškia savo nuomonę. Siekia pats tapti aktyviu muzikinio gyvenimo dalyviu, tikslingai planuoja muzikos atlikėjo karjerą.

30. Garso režisūra – pasirenkamasis pagrindinis Pagrindinio ugdymo kartu su muzikos ugdymu programos muzikos dalies privalomojo branduolio dalykas.

30.1. Dalyko paskirtis. Dalykas skirtas garso režisieriaus ir muzikos programuotojo dalykinei kompetencijai ugdyti ir suteikti bendrųjų kompetencijų, kurių reikia sėkmingam mokymuisi ir tobulėjimui, pagrindus.

30.2. Dalyko tikslas – sudaryti muzikai ir technologinių įrenginių valdymui palankias sąlygas, lavintis garso režisieriui ir muzikos programuotojui reikalingus technikos valdymo įgūdžius ir gebėjimus, ugdytis garso esteto, muzikos kūrėjo nuovoką.

30.3. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad per dalyko pamokas mokiniai:

30.3.1. pažindami garso savybes, perprasdami muzikos kalbos elementus ir technologinius įrenginius, įvaldytų garso režisavimo ir muzikos programavimo techniką;

30.3.2. analizuotų aktualių kūrinių istorinį, socialinį, kultūrinį kontekstą;

30.3.3. estetiškai ir paveikiai programuotų muzikines idėjas pasinaudodami menine vaizduote ir pojūčių įvairove;

30.3.4. ugdytūsi dalykinius ir bendruosius gebėjimus aktyviai dalyvaudami bendruomenių meninėje veikloje;

30.3.5. ugdytūsi tvarų poreikį savarankiškam darbui, kūrybiniams ieškojimams ir suprastų jų svarbą;

30.3.6. aktyviai domėtūsi šiuolaikiniu muzikiniu ir kultūriniu gyvenimu.

30.4. Dalyko struktūra. Dalyką sudaro trys veiklos sritys:

30.4.1. garso savybių pažinimas ir technologinių įrenginių valdymas;

30.4.2. muzikos savybių analizė;

30.4.3. patirties sklaida socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

30.5. Didaktinės nuostatos:

30.5.1. Dalykui mokyti teorinės žinios siejamos su praktiniais įgūdžiais, skiriama laiko aptarti mokinio mokymosi raidą ir rezultatus, pristatyti karjeros galimybes, tikslų numatyti ir planuoti pasiekimus.

30.5.2. Kiekvienam mokiniui individualiai parenkamos per pusmetį būtinos atlikti užduotys, atsižvelgiant į jo asmeninį gebėjimų ir pasiekimų lygį, individualias charakterio ir muzikinio mąstymo savybes. Užduočių planą sudaro: teorinė medžiaga, technologinių įrenginių valdymo pratimai, pasirinkto žanro programuojamas muzikos kūrinys.

30.5.3. Per kiekvieno pusmečio viduryje ir pabaigoje vykdomus įgytų žinių ir įgūdžių patikrinimus kiekvienas mokinys mokytojams ir kolegoms pristato suprogramuotą muzikinį kūrinių ar jo elementus, dalyvauja teorinių žinių patikroje žodžiu arba raštu. Rezultatai įvertinami pažymiu.

30.5.4. Taikomi įvairūs mokymo(si) metodai – pasakojimas, demonstravimas,

analizavimas, lyginimas, stebėjimas, klausymas.

30.5.5. Vertinimas turi atspindėti realius mokinio pasiekimus bei motyvuoti mokinių nuosekliai siekti aukštesnių tikslų. Pažymiu vertinami: tarpinis ir baigiamasis pusmečio atsiskaitymai, per pusmetį atliekami teorinių žinių tikrinimo testai, kai kurios savarankiško darbo užduotys. Svarbus yra ir paties mokinio įsivertinimas, kuriuo jis gali analizuoti savo darbą ir pasiektus rezultatus, numatyti veiklos prioritetus ir juos įgyvendinti.

30.5.6. Skatinamas mokinių sąmoningumas saviugdai, aktyviam savarankiškam darbui visose veiklos srityse. Mokinys įtraukiamas į užduočių parinkimą aptariant ir paaiškinant ugdymo(si) tikslus.

30.5.7. Mokiniai skatinami dirbti kūrybiškai, kurti tikslingai, derinti įgytas žinias su kūrybine menine raiška, ugdytis vertybines nuostatas – populiarinti lietuvių kompozitorių kūrybą, gerbti ir toleruoti kitų tautų muzikines tradicijas, kitų sričių muzikus, menininkus, ugdyti gebėjimą bendrauti ir bendradarbiauti, puoselėti kalbą, tobulinti garso režisieriui būtinas savybes.

30.6. Mokinių pasiekimai.

Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1. Garso savybių pažinimas ir technologinių įrenginių valdymas	
Nuostatos. Sąmoningai, kantriai ir kūrybiškai ugdytis technologinių įrenginių valdymo bei muzikos programavimo techninius įgūdžius. Nuolat ir sistemingai dirbti savarankiškai. Esminis gebėjimas – įgarsinti muzikos instrumentus, programuoti muzikos kūrinius.	
1.1. Taisyklingai paruošti ir naudoti technologijos įrenginius.	1.1.1. Paaiškinti atskirų dalių techninius parametrus, jų naudojimą, teisingos priežiūros specifiką. 1.1.2. Analizuoti erdvių akustikos specifiką. 1.1.3. Parinkti skirtingiems muzikos instrumentams įgarsinti reikalingas technologinių įrenginių dalis. 1.1.4. Kontroliuoti įrenginius proceso metu.
1.2. Įgarsinant muzikos instrumentus tikslingai ir veiksmingai naudoti technologinius įrenginius.	1.2.1. Išmanyti įvairių muzikos instrumentų / balso specifiką, garso savybes, garso išgavimo principą. 1.2.2. Racionaliai ir patogiai sutvarkyti darbo vietą. 1.2.3. Pritaikyti muzikos teorinių dalykų pamokose įgytą patirtį.
1.3. Programuojant muzikos kūrinius, kūrybingai ir įtaigiai naudoti turimas idėjas, perteikti stilistiką. Savarankiškai suprogramuoti parinktą muzikinę medžiagą.	1.3.1. Išmanyti specialias kompiuterines muzikines programas. 1.3.2. Tikslingai ir įtikinamai parinkti muzikinius tembrus, garso efektus. 1.3.3. Ieškoti skirtingų kūrybinių idėjų, pademonstruoti jas ir pasirinkti įtaigiausią variantą. 1.2.4. Taikyti žinomus komponavimo principus.
1.4. Racionaliai valdyti saviruošos laiką.	1.4.1. Įvertinti užduočių sudėtingumą ir laiko sąnaudas joms atlikti. 1.4.2. Užduotis atlikti nuosekliai.
2. Muzikos savybių analizė	
Nuostatos. Nuolat ir sistemingai klausyti muzikos, ją analizuoti įvairiais aspektais. Fiksuoti išgirstas imponuojančias idėjas siekiant jas praktiškai panaudoti. Domėtis įvairių žanrų muzika. Esminis gebėjimas – analizuoti instrumentu / balsu išgaunamų garsų savybes, kūrinių muzikos kalbą, stilistinį kontekstą siekiant kokybiškiau ir skoningiau programuoti muzikos kūrinius.	

2.1. Analizuoti įgarsinamų kūrinių ir muzikai programuoti parinktų žanrų savybes.	2.1.1. Apibūdinti atliekamo kūrinio žanrą, stilių ir formą, muzikos kalbos ypatybes. 2.1.2. Nusakyti kompozitoriaus gyvenimo laikotarpio esminius stiliaus bruožus, įvardyti kitus kūrinius. 2.1.4. Įvardyti instrumentus / balso tipus, kuriais atliekamas kūrinys, ir jų savybes. 2.1.5. Tikslingai vartoti išmokus terminus ir sąvokas.
2.2. Interpretacinę nuovoką plėtoti remiantis muzikos klausymosi patirtimi.	2.4.1. Klausytis įvairių stilių ir žanrų kūrinių. 2.4.2. Kaupti savo audio- / video- bazę. 2.4.3. Fiksuoti ir kaupti išgirstas patinkamas muzikines idėjas.
3. Patirties sklaida socialinėje kultūrinėje aplinkoje	
Nuostatos. Domėtis Lietuvos ir pasaulio muzikiniais reiškiniais. Noriai dalyvauti muzikiniuose projektuose, renginiuose, edukacinėse programose. Siekti rezultatų konkursuose. Esminis gebėjimas – įgarsinti skirtingo pobūdžio renginius, programuoti muziką įvairiems tikslams.	
3.1. Įgarsinti moksleivių koncertą / egzaminą, kai vienu metu groja iki dviejų muzikos instrumentų.	3.1.1. Gauti informacijos apie koncerto / egzamino programą. 3.1.2. Iniciatyviai ir lanksčiai veikti nenumatytose situacijose renginio metu. 3.1.3. Įsiklausyti į atlikėjų poreikius, bendradarbiauti su jais. 3.1.4. Argumentuotai įvertinti savo atliktą darbą.
3.2. Suprogramuotus muzikos kūrinius pristatyti mokykloje organizuojamuose ir šalies mastu vykstančiuose renginiuose.	3.2.1. Gauti reikalingos informacijos apie renginį, kuriame ketinama dalyvauti. 3.2.2. Pateikti reikalingos informacijos apie save ir pristatomą muzikos kūrinį. 3.2.3. Muzikos kūrinių pateikti reikalingu formatu. 3.2.3. Gauti grįžtamąjį klausytojų ryšį.
3.3. Kaupti atliktus darbus savo aplanke.	3.3.1. Pasirinkti tinkamą laikmeną visai medžiagai saugoti. 3.3.2. Pasirūpinti kopijomis.

30.7. Turinio apimtys:

30.7.1. Garso savybių pažinimas ir technologinių įrenginių valdymas. Technologiniai įrenginiai: mikrofona, mikšerinis pultas, stiprintuvai, kolonėlės, laidai, midi klaviatūra; jų sandara ir galimybės. Garsinės sistemos, techniniai parametrai. Garso prigimtis. Klausos dažninis diapazonas. Garso stiprumas, slėgis, klausos dinaminis diapazonas. Akustika. Muzikos instrumentų, balso tipų savybės, diapazonai. Kompiuterinės muzikinės programos (rekomenduojama ne ankstesnė kaip Cubase 5 versija), muzikos programavimas. Kūrybiniai ieškojimai, įgyvendinimas.

30.7.2. Muzikos savybių analizė. Kūrinių analizė – stiliaus, žanro esminiai ypatumai, forma, struktūrinės dalys, faktūra, ritmikos, melodikos, harmonijos, dramaturgijos ypatumai. Kūrinių klausymas, vertinimas, lyginimas. Asmeninė audio- ar videobazė, jos pažinimas.

30.7.3. Patirties sklaida socialinėje kultūrinėje aplinkoje. Reikalingos informacijos rinkimas, tikslingas naudojimas, pateikimas, prisistatymas. Atliktų darbų aplanke. Bendravimo atmosfera su kolegomis, lankstus mąstymas. Kritika ir savikritika.

30.8. Vertinimas.

Pasiekimų lygiai		
patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
1. Garso savybių pažinimas ir technologinių įrenginių valdymas		
Mokytojo padedamas įgarsina solo grojantį muzikos instrumentą. Suprogramuoja pageidaujamo muzikos žanro bazinius elementus. Argumentuotai paaiškina padarytus technologinius sprendimus.	Savarankiškai parengia darbo vietą ir įgarsina solo grojantį muzikos instrumentą. Suprogramuoja pageidaujamo muzikos žanro kūrinį, argumentuotai paaiškina padarytus technologinius ir meninius sprendimus.	Įgarsina koncertą / egzaminą, kuriame muziką atlieka keletas skirtingų muzikos instrumentų ar balsų. Suprogramuoja du ar daugiau muzikos kūrinių, juose panaudoja skirtingas išraiškos priemones, komponavimo principus.
2. Muzikos savybių analizė		
Atpažįsta įvairius muzikos instrumentus, balso tipus, žino jų savybes. Nusako pateikto kūrinio sukūrimo laikotarpį, žanrą, esminius bruožus.	Savarankiškai analizuoja pateiktą muzikos kūrinį. Pasako savo nuomonę, nurodo kūrinio vertinimo kriterijus. Pateikia daugiau to paties žanro muzikos pavyzdžių.	Tikslingai naudodamas muzikinius ir technologinius terminus, analizuoja ir lygina kelis kūrinius, programuotas kompozicijas. Atranda ir nusako konkrečioje situacijoje grojančių instrumentų / balsų įgarsinimo problematiką, numato būdus joms spręsti.
3. Patirties sklaida socialinėje kultūrinėje aplinkoje		
Dalyvauja įgarsinant mokyklos moksleivių koncertą / egzaminą. Suprogramuotas muzikines idėjas pristato mokyklos bendruomenės organizuojamame renginyje. Savo aplanką papildė vienu nauju darbu.	Savarankiškai įgarsina mokykloje ar vietos bendruomenės aplinkoje vykstantį renginį. Suprogramuotą kompoziciją pristato mokyklos ar miesto mastu rengiamame renginyje, edukacinėje programoje. Savo aplanką papildė dviem naujais darbais.	Įgarsina keletą renginių skirtingose erdvėse miesto mastu. Savo muzikines kompozicijas pateikia miesto, šalies renginiuose ir konkursuose. Dalyvauja meistrų kursuose, kūrybinėje stovykloje ar edukacinėje programoje. Savo aplanką papildė trimis ar daugiau naujų darbų.

31. Muzikos teorija – pasirenkamasis pagrindinis Pagrindinio ugdymo kartu su muzikos ugdymu programos muzikos dalies privalomo branduolio dalykas.

31.1. Dalyko paskirtis. Dalykas skirtas analitinių polinkių mokiniams sistemingai ir kryptingai suteikti dalykinės ir bendrųjų kompetencijų, kurių reikia sėkmingam mokymuisi ir gyvenimui, pagrindus.

31.2. Tikslas – ugdyti kultūros reiškinių įvairovei atvirą, jautrią ir kūrybingą asmenybę, gebančią stebėti, analizuoti ir vertinti muziką.

31.3. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad mokiniai:

31.3.1. žinotų praeities epochų muzikos vertybes, susipažintų su dabarties meninėmis praktikomis, siektų naujų meninių patirčių;

31.3.2. plėtotų muzikos kūrinų supratimo ir vertinimo gebėjimus, įgytų reikalingų žinių;

31.3.3. išmoktų taikyti sukauptą patirtį edukacinėje ir tiriamojoje veikloje.

31.4. Dalyko struktūra. Dalyką sudaro dvi veiklos sritys:

31.4.1. smulkių žanrų muzikologinių tekstų analizavimas, vertinimas ir kūrimas;

31.4.3. muzikologinė raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

31.5. Didaktinės nuostatos:

31.5.1. Programoje numatomi mokinių pasiekimai, turinio apimtys, vertinimas.

Ugdymo turinys individualizuojamas pagal kiekvieno mokinio mokymosi poreikius ir pasiekimus. Numatomi kelių muzikologijos dalykų (muzikos teorijos, muzikos istorijos, muzikos kūrinų analizės, polifonijos) turinio integravimo aspektai. Integravimu sudaroma galimybė žinias ir gebėjimus pritaikyti socialiniame kultūriniame kontekste. Pasirenkamos muzikai tinkamos mokymosi taktikos: kūrinų muzikinės kalbos ir muzikinės raiškos identifikavimas, suvokimas ir analizavimas, meninės veiklos sociokultūrinėje aplinkoje pažinimas ir vertinimas.

31.5.2. Mokiniai supažindinami su mokymosi būdais, kurie skatintų imtis atsakomybės už sėkmingą savo pačių mokymą(si) ir gebėjimą integruoti įgytą patirtį į muzikinio ugdymo procesą. Siekiant integralaus mokymosi mokiniams skiriamas praktinis darbas, kurį atlikdami jie perpranta smulkesnius dalyko turinio elementus. Ugdymo procese vyrauja analitinį ir kritinį mąstymą, mokėjimą mokyti, pastabumą ir jautrumą garsinei aplinkai ugdantys aktyvaus mokymosi metodai. Reikšmingas yra tyrimo metodas, naudojamas renkant, kaupiant ir sisteminant mokomąją medžiagą; projekto mokymo metodas padeda ugdytiniams išmokti savarankiškai atlikti kūrybines užduotis. Pusmečių pabaigoje mokiniai savo kūrybinius ir praktinius darbus pristato mokyklos renginiuose, o straipsnius, recenzijas – rašinio konkursuose. Mokymas vyksta įvairiomis darbo formomis – be įprastų pamokų, mokiniai lankosi koncertuose, festivaliuose, dramos bei muzikos spektakliuose, muziejuose, susitikimuose su kompozitoriais, atlikėjais, muzikologais. Sukuriamos palankios sąlygos mokinių saviraiškai ugdymo procese, puoselėjama motyvacija dalyvauti mokyklos ir miesto kultūrinėje veikloje.

31.5.3. Vertinami visų veiklos sričių pasiekimai: muzikologinių tekstų analizavimas, vertinimas ir kūrimas, muzikologinė raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje. Vertinimu siekiama kelti mokinių mokymosi motyvaciją, pasitikėjimą savo jėgomis, ugdyti atsakomybę už mokymosi rezultatus, nusistatyti ateities tikslus. Vertinamos ne tik žinios ir gebėjimai, bet ir aktyvumas, daroma individuali pažanga, rodomos pastangos. Pagal mokymo tikslus taikomi skirtingi vertinimo būdai – diagnostinis, formuojamasis, apibendrinamasis.

31.6. Mokinių pasiekimai.

Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1. Muzikologinių tekstų analizavimas, vertinimas ir kūrimas	

<p>Nuostatos. Plėtoti muzikologinio teksto suvokimo gebėjimus. Aiškintis muzikos poveikį, suprasti, kad muzika turi savitas suvokimo bei vertinimo taisykles ir iš suvokėjų reikalaujama pasirengimo bei žinių.</p> <p>Esminiai gebėjimai. Skaityti, rašyti, analizuoti tekstus apie muziką, stebėti ir tikslinti savo mokymosi pasiekimus. Stebėti, fiksuoti ir apibūdinti įvairius kūrinių aspektus (muzikos forma, instrumentai, muzikinės kalbos ypatumas) klausant muzikos.</p>	
<p>1.1. Tikslingai skaityti ir rašyti smulkių žanrų muzikologinius tekstus: apmąstyti savo skaitymo ir rašymo veiklą, planuoti mokymąsi, taikyti mokytojo nurodytas mokymosi strategijas.</p>	<p>1.1.1. Referuoti svarbiausias perskaityto muzikologinio teksto idėjas.</p> <p>1.1.2. Paaikškinti tekste paminėtų kūrinių ar muzikos istorijos epochos ryškiausias bruožas.</p> <p>1.1.3. Taisyklingai vartoti muzikos terminiją ir sąvokas.</p> <p>1.1.4. Taisyklingai vartoti žodžių formas, sudaryti sakinius laikantis dabartinės rašybos ir skyrybos normų.</p> <p>1.1.5. Pritaikyti lietuvių ir užsienio kalbų, visuotinės ir meno istorijos dalykų patirtį, skaitmeninių technologijų galimybes.</p>
<p>1.2. Apibūdinti kūrinio raiškos priemones ir įvertinti jų meninę visumą.</p>	<p>1.2.1. Įvardyti muzikos raiškos priemones, stiliaus ir žanro savybes.</p> <p>1.2.2. Apibūdinti kūrinio ypatumus ir susieti juos su kūrinio menine visuma</p>
<p>2. Muzikologinė raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje</p>	
<p>Nuostatos. Siekti geriau pažinti dabarties Lietuvos muzikinę kultūrą pasaulio muzikinės kultūros kontekste.</p> <p>Esminiai gebėjimai. Pateikti asmeninį lankyto muzikinių ir kultūrinių renginių įvertinimą, samprotavimus apie muzikinės kultūros raidą.</p>	
<p>2.1. Įvertinti muzikinius kultūrinius reiškinius savo aplinkoje.</p>	<p>2.1.1. Atskirti profesionalią ir taikomąją muzikos kūrybą, įvardyti meno poveikį sociokultūrinei aplinkai.</p> <p>2.1.2. Nurodyti žymiausias lietuvių ir užsienio muzikos kūrėjus bei atlikėjus, jų svarbą muzikos istorijos raidai.</p>
<p>2.2. Parašyti argumentuotą ir asmeniniais pastebėjimais grįstą koncerto ar muzikos spektaklio recenziją.</p>	<p>2.2.1. Apibūdinti recenzijos rašymo procesą, pasirinkti reikiamą analizės metodą.</p> <p>2.2.2. Atsirinkti ir susisteminti reikalingą informaciją apie matytą renginį.</p> <p>2.2.3. Savo nuomonę susieti su girdėtos muzikos stilistika ar interpretacija.</p>
<p>2.3. Aktyviai dalyvauti mokyklos ir miesto kultūrinio gyvenimo veikloje – vesti koncertus, komentuoti programas, rengti ir eksponuoti parodas, skelbti parengtas recenzijas ir esė, dalyvauti autorių darbų aptarimuose-diskusijose, perklausose, koncertuose, meninės</p>	<p>2.3.1. Apibūdinti pažįstamas muzikologinės veiklos formas ir jų reikšmę bendruomenės gyvenimui.</p> <p>2.3.2. Apibūdinti kultūros žiniasklaidos svarbą visuomenės gyvenimui.</p>

integracijos projektuose.	
---------------------------	--

31.7. Turinio apimtys:

31.7.1. Muzikologinių tekstų analizavimas, vertinimas ir kūrimas. Skaitant, rašant, analizuojant muzikologinius tekstus ir muzikos kūrinius susipažįstama su stilistinėmis epochomis, būdingais epochų muzikos žanrais, formomis, išraiškos priemonėmis, nagrinėjamas lietuvių folkloras bei lietuvių profesionalioji muzika. Ugdomi individualaus vertinimo, muzikologijos reiškinių ir įvykių interpretacijos gebėjimai. Mokiniai mokosi rašyti smulkių formų tiriamuosius darbus. Atliekami du trys rašto darbai (recenzijos, kompozitoriaus kūrybinio portreto ar istorinės apybraižos žanro).

31.7.2. Muzikologinė raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje. Mokyklos ar miesto kultūrinio gyvenimo kontekste atliekama muzikologinė praktika: koncertų vedimas, programų komentavimas, parodų rengimas ir eksponavimas, teminiai pristatymai. Organizuojami autorinių darbų aptarimai-diskusijos, perklausos, koncertai. Puoselėjama komunikavimo kompetencija kaip menų, kalbų, technologinių ir socialinių gebėjimų visuma.

31.8. Vertinimas.

Pasiekimų lygiai		
patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
1. Muzikologinių tekstų analizavimas, vertinimas ir kūrimas		
Klausydamasis muzikos, atpažįsta ir įvardija muzikos istorijos periodus. Analizuodamas kūrinį, įvardija jo žanrą, raiškos priemones. Yra susipažinęs su vienu dviem muzikologiniais tekstais. Gali rašyti informacinius pranešimus, kūrybinius portretus, asmeninio pobūdžio tekstus, mėgina rašyti istorinę apybraižą.	Žino ir tiksliai įvardija muzikos istorijos periodus. Analizuodamas kūrinį, apibūdina jo žanrą, stilių, raiškos priemones. Susipažinęs su trimis keturiais muzikologiniais tekstais, geba paaiškinti pagrindinę teksto mintį. Sklandžiai rašo tiriamojo pobūdžio darbą, istorines apybraižas, gali parengti interviu. Tikslingai vartoja muzikinius terminus, geba reikšti nuomonę, požiūrį ir apsvarstyti muzikologinę problemą.	Skiria muzikos istorijos periodus, nurodo žymiausius kūrėjus. Apibūdina analizuojamo kūrinio formą, instrumentuotę, muzikos kalbos ypatumus, įvertina jo meninę visumą. Susipažinęs su penkiais šešiais muzikologiniais tekstais, paaiškina pagrindinę mintį ir išvadas. Rašo klausytų koncertų ir refleksijos praktikos dienoraštį atskleidžia, kaip estetiniai istorinio laikotarpio idealai, kūrėjo individualybė paveikė analizuojamo kūrinio meninį kontekstą.
2. Muzikologinė raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje		

<p>Įvardija muzikines apraiškas kasdienėje aplinkoje. Fragmentiškai apibūdina kelių žymiausių Lietuvos ir užsienio kompozitorių kūrybą. Rašydamas kūrinio analizę ar recenziją, pabrėžia asmeninius potyrius ir išgyvenimus. Paragintas lankosi muzikiniuose renginiuose.</p>	<p>Pastebi ir apibūdina muzikinius reiškinius kasdienėje aplinkoje. Apibūdina ryškiausių Lietuvos ir užsienio kompozitorių kūrybos ypatumus. Rašo argumentuotą, faktais ir asmeniniais potyriais grindžiamą kūrinio analizę ar recenziją. Kelis kartus per mėnesį lankosi koncertuose ar spektakliuose. Naudojasi įvairiais informacijos šaltiniais, skaitmeninėmis priemonėmis. Geba pristatyti savo darbus mokyklos projektinėje veikloje, muzikologijos rašinio konkursuose.</p>	<p>Apibūdina ir argumentuotai įvertina muzikinės veiklos reiškinius kasdienėje veikloje. Apibūdina žymiausių Lietuvos ir užsienio kompozitorių kūrybos ypatumus pasaulio meno tendencijų kontekste. Rašo faktais, socialiniu ir kultūriniu kontekstu bei asmeniniais potyriais grįstą kūrinio analizę ar recenziją. Dažnai lankosi koncertuose ar spektakliuose. Naudodamasis skaitmeninėmis technologijomis, pristato savo darbus, tyrimo rezultatus, inicijuoja diskusijas. Dalyvauja muzikologinio rašinio konkursuose.</p>
---	---	--

32. Solfedžio – Pagrindinio ugdymo kartu su muzikos ugdymu programos muzikos dalies privalomojo branduolio dalykas.

32.1. Dalyko paskirtis – nuosekliai ir sistemingai ugdyti esminius mokinio muzikinius gebėjimus – vokalinę, melodinę ir ritminę, derminę, harmoninę klausą, muzikinę atmintį, intonavimo, ritmavimo įgūdžius ir muzikinį raštingumą.

32.2. Dalyko tikslas – kryptingai ugdyti mokinio muzikos garsų aukščio pojūtį, dermės laipsnių ir trukmės santykių suvokimą, plėtoti muzikinę klausą derminiu bei harmoniniu aspektais; padėti mokiniams suprasti solfedžio dalyko prasmę.

32.3. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad solfedžio pamokose solfedžiuodami, klausydami ir užrašydami muzikinius tekstus, mokiniai:

32.3.1. suvoktų metro ir ritmo dėsningumus ir lavintų ritmo pojūtį, koordinaciją;

32.3.2. plėtotų vokalinę klausą, intonacijų žodyną, suprastų muzikos garsų derminius ryšius, pažintų atonalumą, tikslintų intonaciją;

32.3.3. suprastų ir analizuotų girdimą muzikos tekstą, jį užrašytų – lavintų muzikinę atmintį, vidinę klausą;

32.3.4. mokytųsi pasirinkti veiksmingas mokymosi strategijas.

32.4. Dalyko struktūra. Dalyką sudaro trys veiklos sritys:

32.4.1. ritmavimas;

32.4.2. intonavimas;

32.4.3. muzikos klausymasis, atpažinimas ir užrašymas.

32.5. Didaktinės nuostatos:

32.5.1. Solfedžio pamokose mokoma(si) skaityti ir užrašyti muzikos tekstą, praktiškai

pritaikyti muzikos teorijos, harmonijos ir muzikos istorijos dalykų metu įgytas žinias, lavinti intonavimo, vokalizavimo, skirtingų veiklų koordinavimo (solfedžiavimo, grojimo ir dirigavimo / taktavimo vienu metu) įgūdžius, ugdyti ritminį jautrumą, atonalios muzikos suvokimą ir kūrybinius bei improvizavimo gebėjimus.

32.5.2. Pradėjus naują ugdymo pakopą, mokiniams sudaroma galimybė likviduoti mokymosi spragas, lavinti ir plėtoti savo gebėjimus – parengiami išlyginamieji moduliai. Išlyginamųjų modulių tikslas – išsiaiškinti gebėjimų ir žinių trūkumus bei šalinti juos ir ugdyti pagarbą solfedžio dalykui.

32.5.3. Naudojami įvairūs mokymo(si) metodai. Jie parenkami atsižvelgiant į pamokos turinį, mokinių gebėjimus bei poreikius. Mokoma(si) klausyti ir girdėti. Įvairių melodijos ir ritmo suvokimo ir įsiminimo užduočių kontekste aktyviai lavinama muzikinė atmintis, turtinamas intonacijų žodynas. Solfedžiuojami tonalūs nežinomi muzikiniai tekstai. Mokiniai pratinami skaityti ir intonuoti atonalios muzikos fragmentus, su tonacija nesusijusias intervalų ir akordų sekas. Supažindinami su solfedžiavimo, ritmavimo, diktantų rašymo mokymosi strategijomis.

32.5.4. Mokiniai vertinami atsižvelgiant į visų ugdymo sričių pasiekimus: solfedžiavimą, ritmavimą, muzikinio teksto intonavimą, suvokimą, analizavimą bei užrašymą. Vertinimu siekiama kelti mokinių mokymosi motyvaciją, pasitikėjimą savo jėgomis, ugdyti atsakomybę už mokymosi rezultatus. Vertinamos ne tik žinios ir gebėjimai, bet ir aktyvumas, daroma pažanga, rodomos pastangos.

32.6. Mokinių pasiekimai.

Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1. Ritmavimas	
Nuostata – stengtis muzikuoti ritmiškai tiksliai. Esminis gebėjimas – tiksliai atlikti įvairius ritminius darinius, kūrinio metroritminę visumą.	
1.1. Tiksliai atlikti metroritminius darinius, klausia identifikuoti muzikos garsų trukmės santykius, juos užrašyti.	1.1.1. Paašškinti įvairius metroritminius elementus ir natų grupavimo principus. 1.1.2. Paašškinti vartojamas muzikines sąvokas.
2. Intonavimas	
Nuostata – siekti intonacijos tikslumo ir meninės raiškos solfedžiuojant muzikinį tekstą, atliekant įvairias užduotis. Esminis gebėjimas. Tiksliai ir raiškiai intonuoti muzikinį tekstą. Girdėti vidine klausia tikslų garso aukštį, perteikti jį balsu.	
2.1. Intonuoti įvairius muzikos kalbos struktūrinius elementus.	2.1.1. Išmanyti muzikinių struktūrinių darinių derminę sandarą, specifinius atspalvius. 2.1.2. Sudaryti ir solfedžiuoti intervalus, pagrindinių funkcijų akordus, jų apvertimus. 2.1.3. Nusakyti muzikos garsų aukščio santykius dermėje. 2.1.4. Intonuoti su tonacija nesusijusias intervalus ir akordus.
2.2. Išraiškingai ir tiksliai solfedžiuoti muzikos tekstus; daugiabalsiame	2.2.1. Įvardyti ir apibūdinti solfedžiuojamo muzikos fragmento tempą, tonaciją, metrą, dinamiką.

dainavime siekti ansambliškumo.	2.2.2. Apibrėžti kitas su meniniu atlikimu susijusias sąvokas ir terminus. 2.2.3. Pasirinkti konkrečiam muzikos tekstui tinkamą mokymosi strategiją. 2.2.4. Dainuojant ansamblyje sąmoningai atlikti savo partiją.
3. Muzikos teksto klausymasis, atpažinimas ir užrašymas	
Nuostata – nuosekliai ir kryptingai plėtoti muzikos klausymo, suvokimo, atpažinimo ir apibūdinimo bei užrašymo gebėjimus. Esminis gebėjimas – klausia identifikuoti, įsiminti ir užrašyti skambantį muzikos tekstą.	
3.1. Klausia skirti įvairius melodinius darinius.	3.1.1. Atpažinti žinomus muzikos kalbos elementus, taikyti taisyklingus užrašymo simbolius bei įvardyti sąvokų reikšmę. 3.1.2. Klausia identifikuoti, suvokti ir užrašyti dermės laipsnius, intervalus, akordus bei jų junginius. 3.1.3. Klausia identifikuoti, suvokti izoliuotai skambančius (su tonacija nesusijusius) intervalus, akordus.
3.2. Užrašyti natomis girdimą muziką horizontalėje ir vertikalėje.	3.2.1. Apibūdinti vienbalsių ir dvibalsių diktantų rašymo būdus, totalaus ir atonalus diktanto rašymo strategijas. 3.2.2. Įvardyti prieraktinius tonacijų ženklus bei nustatyti metrą, atpažinti atonalius fragmentus. 3.2.3. Atpažinti melodikoje laipsniškas slinktis, intervalų šuolius. 3.2.4. Nustatyti, analizuoti ir paaiškinti kūrinio struktūrą.
3.3. Įsiminti, išlaikyti atmintyje ir girdėti vidinė klausia išmokus muzikos kalbos elementus.	3.3.1. Išmanyti ir nuolat taikyti muzikinės atminties lavinimo būdus. 3.3.2. Savarankiškai pakartoti išmokus muzikos kalbos elementus.

32.7. Turinio apimtys:

32.7.1. Ritmavimas. Paprastoji ir ypatingoji ritminė dalyba; punktyrinis ritmas, ritmo dariniai su sinkopėmis.

32.7.2. Intonavimas. Muzikos pavyzdžių solfedžiavimas solo ar duetu a cappella, dvibalsiai pratimai vienam balsui pritariant instrumentu; nežinomo teksto intonavimas; pilnasis mažoras ir minoras; senovinės dermės; alteruotosios dermės; paprastieji intervalai su sprendimu ir be jo. Aukštesniųjų pasiekimų mokiniams – transponuojamos siauro ir plataus išdėstymo sekvencijos.

32.7.3. Muzikos tekstų klausymasis, atpažinimas ir užrašymas. Paprastieji intervalai, akordai-kvintakordai, dominantės septakordas, jų apvertimai ir sprendimas. Aukštesniųjų pasiekimų mokiniams – siauro ir plataus harmoninio išdėstymo akordų sekos. Vienbalsiai, dvibalsiai diktantai su išmoktais muzikos kalbos elementais.

32.8. Vertinimas.

Pasiekimų lygiai		
patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis

1. Ritmavimas		
Pakankamai tiksliai atlieka nesudėtingus ritminius darinius.	Išraiškingai ir tiksliai atlieka išmokus įvairius metroritminius elementus. Sudėtingesnių užduočių sprendimuose pasitaiko atsiktinių klaidų. Įsivertina, analizuoja savo darbą.	Taisyklingai grupuoja natas, tiksliai ir išraiškingai atlieka visus muzikos kūrinio metroritminius darinius. Laisvai atlieka koordinacijos užduotis. Įsivertina ir analizuoja savo darbą. Teikia konkrečių vertinamųjų pastabų kitiems.
2. Intonavimas		
Intonuoja muzikos kalbos elementus dermėje. Apibūdina ir iš dalies pritaiko meninės išraiškos priemonės solfedžiuojant pratimus ir muzikinius kūrinius.	Gerai suvokia garsų derinius ryšius. Su išraiška intonuoja išmokus mažoro ir minoro struktūrinius elementus. Gerai iš natų skaito nesudėtingus nežinomus muzikos tekstus. Muzikinius kūrinius atlieka atsižvelgdamas į kompozitorių nuorodas. Pastebi, užfiksuoja ir ištaiso intonavimo klaidas.	Laisvai, meniškai ir stilingai solfedžiuoja vienbalsius ir dvibalsius pratimus su chromatizmais, šuoliais, sudėtingesniais melodiniais vingiais. Laisvai nurodytu tempu skaito iš lapo įvairaus sudėtingumo muzikos tekstus. Muzikines frazes gerai ir greitai įsimena, dainuoja atmintinai.
3. Muzikos teksto klausymasis, atpažinimas ir užrašymas		
Įvardija vartojamas muzikinės kalbos sąvokas. Supranta ir atpažįsta pagrindinius muzikos kalbos elementus. Mokytojo padedamas rašo sudėtingesnius dvibalsius muzikinius diktantus.	Išsamiai paaiškina ir apibūdina svarbiausias muzikos kalbos sąvokas, supranta jų reikšmę, pritaiko veikloje. Iš klausos nustato ir analizuoja intervalus, akordus, jų apvertimus. Teorines žinias sėkmingai derina su praktika, pasiekdamas norimą rezultatą. Savarankiškai užrašo vienbalsę ir dvibalsę skambančią muziką.	Išmano sudėtingesnius muzikos kalbos elementus. Tikslingai vartodamas muzikos terminiją, įgytą supratimą, analizuodamas pritaiko muzikos kūrinio struktūrinius elementus, integruoja žinias į kitus dalykus. Rašo be klaidų sudėtingesnės melodikos diktantus. Savarankiškai ir sąmoningai turtina intonacinį žodyną. Rezultatai parodo, kad mokinys sistemingai ir aktyviai ruošiasi pamokoms.

33. Muzikos teorija ir harmonija – Pagrindinio ugdymo kartu su muzikos ugdymu programos muzikos dalies privalomojo branduolio dalykai.

33.1. Dalykų paskirtis – sistemingai ir nuosekliai plėtoti mokiniui reikalingą muzikos kalbos pažinimo, suvokimo ir analizės patirtį, ugdyti praktinius ir kūrybinius gebėjimus, suteikti reikalingų žinių.

33.2. Žemesnėse ugdymo pakopose muzikos kalbos pažinimas integruojamas į solfedžio, pagrindinį branduolio dalyką, bendrojo fortepijono, muzikos literatūros dalykus. Vėliausiame etape pradedamas nuoseklus ir sistemingas muzikos teorinių dalykų mokymasis. Pirmieji metai (9, I gimnazijos klasė) skiriami muzikos kalbos elementams pažinti, esminėms

muzikos teorijos žinioms ir terminijai suvokti, jų taikymo gebėjimams ugdyti. Antrieji metai (10, II gimnazijos klasė) skirti funkcinės harmonijos sistemos pradmenims įgyti.

33.3. Dalykų tikslas – sudaryti mokiniams sąlygas pažinti muzikos kalbą, suvokti bendruosius muzikinės medžiagos organizavimo principus, žinoti funkcinės harmonijos sistemos pagrindus bei taikyti įgytas žinias praktinėje veikloje.

33.4. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad mokiniai:

33.4.1. išmanytų muzikos raštą, gebėtų skaityti ir rašyti įprasta notacija;

33.4.2. suprastų muzikos kalbos elementus, jų semantinius ryšius bei raiškos galimybes muzikos kūrinuose;

33.4.3. pažintų bendrąsias funkcinės harmonijos taisykles;

33.4.4. įgytų praktinius akordikos panaudojimo ir muzikos kūrinių analizavimo gebėjimų pradmenis;

33.4.5. sietų muzikos teorijos ir harmonijos žinias bei gebėjimus su kitų muzikos dalykų mokymusi, praktine ir kūrybine veikla.

33.5. Dalyko struktūra. Dalyką sudaro trys veiklos sritys:

33.5.1. muzikos kalbos pažinimas ir praktika;

33.5.2. funkcinės harmonijos teorinės sistemos pažinimas;

33.5.3. harmoninės logikos ir taisyklių taikymas praktinėje veikloje.

33.6. Didaktinės nuostatos:

33.6.1. Muzikos teorijos ir harmonijos dalykų komplekse laikomasi tęstinumo principo. Muzikos teorija suteikia žinių ir įgūdžių, būtinų harmonijai ir kitiems muzikos dalykams mokytis.

33.6.2. Taikomos veiksenos:

33.6.2.1. muzikos teorijos pamokose – muzikos kalbos struktūrinių elementų sudarymas ir sprendimas raštu bei instrumentu, analizavimas, muzikos klausymas;

33.6.2.2. harmonijos pamokose – akordų, kadencijų, junginių sudarymas raštu ir instrumentu, muzikos teksto analizavimas, klausymas, melodijos ar boso harmonizavimas.

33.6.3. Ugdyimo procese gali būti taikomos informacinės technologijos, naudojant įvairias muzikines ugdomasias programas (pvz., „Musictheory“, „Musition“ ir kt.).

33.6.4. Mokinių pasiekimai nustatomi įvertinus individualių užduočių atlikimą raštu ir instrumentu, muzikos teksto analizavimą.

33.7. Mokinių pasiekimai.

Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1. Muzikos kalbos pažinimas ir praktika	
Nuostatos – domėtis muzikos kalbos sandara, siekti suprasti muzikos raiškos priemonių įvairovę ir galimybes.	

<p>Esminis gebėjimas –mokėti sudaryti ir atpažinti muzikos kalbos elementus, apibūdinti jų ypatybes ir raiškos galimybes.</p>	
1.1. Pažinti ir mokėti naudotis muzikos rašto simboliais.	1.1.1. Taikyti muzikos teksto užrašymo ženklus ir taisykles.
1.2. Gebėti tinkamai naudotis muzikos kalbos elementais.	1.2.1. Sudaryti ir atpažinti intervalus, akordus, dermių garsaeilius. 1.2.2. Taikyti nepastoviųjų ir disonansinių intervalų bei akordų sprendimo taisykles. 1.2.3. Paaiškinti mažorinių ir minorinių tonacijų bei diatonikos ir chromatikos sistemų sandarą, jų skirtumus. 1.2.4. Apibūdinti muzikinės medžiagos organizavimo ypatybes metroritminiu, intonaciniu ir sintaksiniu požiūriu.
1.3. Analizuoti muzikinį tekstą ir kalbėti apie muziką vartojant tinkamą terminiją.	1.3.1. Paaiškinti svarbiausių muzikos teorijos terminų reikšmes. 1.3.2. Nurodyti analizuojamo muzikos teksto raiškos priemones.
<p>2. Funkcinės harmonijos teorinės sistemos pažinimas</p> <p>Nuostatos – siekti pažinti daugiabalsės muzikos kalbą, suprasti funkcinės harmonijos teorinės sistemos pradmenis. Esminis gebėjimas – žinoti esmininius funkcinės harmonijos sistemos principus remiantis pagrindiniais akordais.</p>	
2.1. Tinkamai vartoti harmonijos terminiją.	2.1.1. Paaiškinti pagrindines harmonijos mokslo sąvokas ir terminus.
2.2. Žinoti ir taikyti akordų taikymo ir jungimo taisykles.	2.2.1. Sudaryti pagrindinius akordus keturbalse faktūra, išdėstant siaurai, plačiai ir mišriai. 2.2.2. Apibūdinti nuoseklus ir šuoliško balsų vedimo ypatumus. 2.2.3. Paaiškinti disonansinių akordų paruošimo ir sprendimo logiką. 2.2.4. Nusakyti funkcinės sistemos ypatumus, išmanyti akordų sekos taisykles.
<p>3. Harmoninės logikos ir taisyklių taikymas praktinėje veikloje</p> <p>Nuostatos. Suvokti harmonijos taisyklių pritaikymo galimybes. Domėtis atliekamų kūrinių harmonine kalba. Esminis gebėjimas – mokėti įgyvendinti nesudėtingų muzikinių darinių harmonizavimo idėjas pritaikant harmoninę logiką atliekamoms užduotims.</p>	
3.1. Kurti ir harmonizuoti muzikinius darinius raštu ir fortepijonu, vartojant pagrindinius akordus.	3.1.1. Paaiškinti funkcijų pasirinkimo galimybes harmonizuojant melodiją. 3.1.2. Taikyti pagrindinių akordų funkcinės sekos logiką. 3.1.3. Nusakyti kadencinei harmonijai būdingą akordiką, kadencijų tipus. 3.1.4. Pasirinkti akordų jungimo ir vietokaitos būdus.
3.2. Analizuoti ir suvokti nesudėtingų muzikos kūrinių harmoninę kalbą.	3.2.1. Nustatyti pagrindinių laipsnių akordus muzikiniame tekste. 3.2.2. Nusakyti faktūrines akordų išdėstymo galimybes. 3.2.3. Nustatyti ir paaiškinti muzikos tekstų sintaksės darinius.

33.8. Turinio apimtys:

33.8.1. Muzikos kalbos pažinimas ir praktika. Muzikos garsynas. Muzikos garso trukmės ir aukščio žymėjimas. Alteracijos ženklai. Enharmonija. Melizmos. Natų rašybos trumpinimo ženklai. Kiti muzikos rašto ženklai. Ritmas. Metras. Natų grupavimas. Sinkopė. Tempas. Melodiniai ir harmoniniai intervalai. Paprastieji ir sudėtiniai intervalai. Intervalų apvertimas. Konsonansai ir disonansai. Intervalų sprendimas. Akordas. Trigarsiai. Trigarsių apvertimai. Septakordai. Septakordų apvertimai. Akordų sprendimas. Dermė. Mažoras. Minoras. Tonacija. Lygiagrečiosios, bendravardės, enharmoninės tonacijos. Diatonika. Alteracija. Chromatiniai garsai. Chromatinė gama. Pentatonika. Septyniolaipsnės diatoninės dermės. Muzikos sintaksė. Melodija. Melodinė linija. Kulminacija. Tembrinė raiška.

33.8.2. Funkcinės harmonijos teorinės sistemos pažinimas. Harmonija. Akordai. Jų raiška kūryboje. Keturbalsis akordų išdėstymas. Pagrindinių trigarsių funkcinė sistema. Balsavada. Pagrindinių kvintakordų jungimas. Akordų vietokaita. Kadencijos. Kadencinis kvartsekstakordas. Pagrindinių laipsnių sekstakordai. Kvintakordo ir sekstakordo bei dviejų sekstakordų jungimas. Pereinamieji ir pagalbiniai kvartsekstakordai. Dominantės septakordas ir jo apvertimai.

33.8.3. Harmoninės logikos ir taisyklių taikymas praktinėje veikloje. Melodijos harmonizavimas pagrindiniais kvintakordais. Boso harmonizavimas. Išraiškingos melodijos kūrimas. Melodijos harmonizavimas panaudojant pagrindinių kvintakordų ir dominantės septakordo apvertimus. Išraiškingo boso, nuoseklių viduriniųjų balsų kūrimas. Melodijos harmonizavimas keliais variantais. Nedidelių harmoninių darinių kūrimas raštu (užbaigti periodą; sukurti antrąjį sakinį; sukurti periodą panaudojant nurodytą akordiką). Akordų junginių ir sekvencijų skambinimas fortepijonu. Akordų išdėstymo faktūros galimybės kūryboje. Akordų funkcijos ir pavidalo nustatymas. Muzikos kūrinio sintaksinių darinių (periodo, sakinio) analizė. Kadencijų radimas, jų tipų nustatymas.

33.9. Vertinimas.

Pasiiekimų lygiai		
patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
1. Muzikos kalbos pažinimas ir praktika		

<p>Išmano pagrindinius rašto ženklus. Gali sudaryti ir atpažinti dalį muzikos kalbos elementų. Nusako kai kurių muzikos raiškos priemonių ypatybes. Paaškina svarbiausias muzikos teorijos sąvokas ir terminus.</p>	<p>Geba užrašyti ir perskaityti didžiąją dalį natų rašto ženklų. Žinios apie muzikos kalbos elementus gana išsamios. Geba sudaryti, atpažinti ar apibūdinti intervalus, akordus, dermių garsaeilius. Žino muzikos elementų struktūrą ir sprendimo galimybes. Analizuoja melodiją, apibūdina melodinę liniją. Supranta ir gali atlikti įvairias ritmo struktūras. Tinkamai vartoja muzikos teorijos terminus.</p>	<p>Pažįsta ir moka naudotis visais natų rašto simboliais. Žino, gali sudaryti ir atpažinti bei apibūdinti intervalus, akordus, dermių garsaeilius. Geba nusakyti muzikos kalbos elementų struktūrą, intervalų ir akordų sprendimo galimybes. Gali apibūdinti įvairių dermių ypatybes. Analizuoja melodiją nurodydamas jos intonacinio plėtojimo būdus; apibūdina melodinę liniją, struktūrą. Supranta ir gali atlikti sudėtingas ritmo struktūras. Kalbėdamas apie muziką, tinkamai vartoja muzikos teorijos terminus.</p>
<p>2. Funkcinės harmonijos teorinės sistemos pažinimas</p>		
<p>Tinkamai vartoja harmonijos terminus. Žino ir paaškina svarbiausias teorinės sistemos taisykles. Sudaro ir jungia keturbalsės faktūros akordus .</p>	<p>Tinkamai vartoja harmonijos terminus. Žino ir paaškina daugelį su tema susijusių sąvokų ir taisyklių. Akordus išdėsto ir jungia gana taisyklingai. Remdamasis įgytomis žiniomis ir gebėjimais, susiformuoja pagrindinių akordų funkcinės sistemos sampratą.</p>	<p>Tinkamai vartoja harmonijos terminus. Supranta ir gali paašškinti visas teorinės sistemos sąvokas ir taisykles. Akordus išdėsto ir jungia logiškai ir taisyklingai, moka balsų vedimo taisykles. Remdamasis įgytomis žiniomis ir gebėjimais, susiformuoja išsamią pagrindinių akordų funkcinės sistemos sampratą.</p>
<p>3. Harmoninės logikos ir taisyklių taikymas praktinėje veikloje</p>		
<p>Harmonizuoja melodiją vartodamas paprasčiausią akordiką. Silpnai suvokia melodijos garsų funkcionalumą, akordų sekos logiką. Atliekamose užduotyse balsai ne visada vedami racionaliai. Muzikiniame tekste nurodo akordų funkciją, sakinių ir periodo apimtis.</p>	<p>Harmonizuodamas melodiją bei atlikdamas kitas kūrybines užduotis, remiasi funkcinėmis sistemos taisyklėmis. Užduotims atlikti renkasi sudėtingesnę akordiką. Siekia balsavados nuoseklumo. Sudaro akordus instrumentu. Muzikiniame tekste nustato beveik visus akordus, įvardija jų pavidalą. Nurodo sakinių ir periodo apimtis, randa cezūras.</p>	<p>Melodiją harmonizuoja kūrybiškai. Laikosi akordų jungimo ir sekos logikos taisyklių. Balsai vedami nuosekliai, soprano ir boso melodinės linijos išraiškingos. Sparčiai sudaro žinomus akordus instrumentu, gali paskambinti nurodytus akordų junginius. Atpažįsta visas harmonijos struktūras muzikos kūrinuose. Nusako sakinių ir periodo apimtis, kadencijų tipus. Žino ir taiko faktūrines akordų išdėstymo galimybes.</p>

34. Muzikos istorija – Pagrindinio ugdymo kartu su muzikos ugdymu programos muzikos dalies privalomojo branduolio dalykas.

34.1. Dalyko paskirtis. Dalykas esmingai prisideda ugdant mokinių muzikinę ir bendrąsias kompetencijas. Muzikos istorijos mokymasis padės mokiniams pažinti ir suprasti

muzikinės kultūros raidą, kompozitorių gyvenimą ir kūrybą. Pagrindinio ugdymo antros dalies pakopoje mokiniai kryptingai ugdomi muzikos klausymosi ir identifikavimo, analizės ir vertinimo gebėjimus, plėtoja muzikinį raštingumą pažindami antikos, viduramžių, baroko, klasicizmo epochų muziką ir istorinį kultūrinį kontekstą.

34.2. Dalyko tikslas – sudaryti muzikai gabiems mokiniams palankias sąlygas kryptingai ugdytis istorinį mąstymą, muzikos stiliaus sampratą, kritinį požiūrį į muzikos reiškinių įvairovę suteikiant reikalingų muzikos kalbos žinių ir gebėjimų pagrindus. Kartu ugdomos bendrosios kompetencijos užtikrina sėkmingą mokymąsi.

34.3. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad mokydamiesi muzikos istorijos mokiniai:

34.3.1. mokytūsi klausia identifikuoti, pagrįstai analizuoti ir vertinti antikos, viduramžių, baroko, klasicizmo epochų muzikos kūrinius;

34.3.2. atpažinti ir apibūdinti nagrinėjamų stilistinių muzikos istorijos epochų ypatumus, suprasti ir paaiškinti muzikinės kultūros raidos dėsnumus, tradicijų ir vertybių kaitą, priežastis;

34.3.3. gebėti pasinaudoti įgytomis muzikos istorijos žiniomis atlikdami muzikos kūrinius, analizuotų atliekamų muzikos kūrinių istorinį ir stilistinį kontekstą;

34.3.4. mokydamiesi muzikos istorijos naudotų informacinės komunikacijos technologijas (toliau – IKT), analizuotų ir vertintų savo mokymosi pasiekimus, planuotų karjerą;

34.3.5. įgytus gebėjimus įprasmintų dalyvaudami kultūriniuose muzikiniuose renginiuose.

34.4. Dalyko struktūra. Dalyką sudaro dvi veiklos sritys:

34.4.1. Muzikos kūrinių klausymasis, analizė, apibūdinimas ir vertinimas. Mokiniai pamokų metu klausosi ir analizuoja įvairių stilistinių epochų kompozitorių kūrinius, nagrinėja stiliaus ypatumus. Ši detalizuota medžiaga padeda geriau suprasti kompozitoriaus individualumą, kiekvienos stilistinės epochos savitumą.

34.4.2. Muzikos sociokultūrinio konteksto supratimas ir vertinimas. Šia veikla mokiniai skatinami suprasti muzikos reiškinių neatsiejamumą nuo socialinio kultūrinio konteksto. Informaciniais šaltiniais ir IKT priemonėmis, tiramaisiais darbais ir jų pristatymais savo aplinkoje (klasės ir mokyklos kūrybiniuose projektuose) ugdomas mokinių pastabumas ir jautrumas, kritinis mąstymas ir savarankiškumas.

34.5. Didaktinės nuostatos:

34.5.1. Muzikos istorija – integralus dalykas. Todėl mokymasis siejamas su kitų muzikinio ugdymo dalykų (elementariosios muzikos teorijos, harmonijos), bendrojo ugdymo dalykų (literatūros, istorijos, geografijos, užsienio kalbų, dailės istorijos) turiniu, informacinėmis komunikacinėmis technologijomis.

34.5.2. Planavimas. Muzikos istorijos bendroji programa nužymi gaires planuojamam mokinių mokymui(si): aprašomi mokinių pasiekimai, turinio apimtys ir vertinimas. Programoje apibrėžtų mokinių pasiekimų siekiama individualizuojant užduotis pagal mokinių galimybes, mokymosi poreikius ir muzikos atlikėjo dalykinę kompetenciją. Numatomi kelių muzikologijos dalykų bei bendrųjų mokymo programų turinio integravimo aspektai. Sudaroma galimybė žinias ir gebėjimus pritaikyti sociokultūriniame kontekste.

34.5.3. Organizavimas:

34.5.3.1. Mokiniai supažindinami su mokymosi būdais, kurie skatintų mokinius imtis atsakomybės už sėkmingą savo pačių mokymąsi ir integruoti įgytas muzikos istorijos žinias mokantis kitų dalykų ir kitų dalykų žinias pritaikant mokantis muzikos istorijos.

34.5.3.2. Mokiniai skatinami šalia pagrindinių mokymo priemonių naudoti įvairiais informacijos šaltiniais (knygomis, enciklopedijomis, periodiniais leidiniais), IKT priemonėmis. Atsiranda galimybė individualiai kelti klausimus ir gauti atsakymus. Taikomi grupinio darbo, projektų metodai skatina aktyvų mokinių įsitraukimą į mokymąsi.

34.5.3.3. Pagrindinė veikla muzikos istorijos pamokose – muzikos klausymasis, analizavimas, vertinimas, teorinių žinių apie muzikos istoriją kaupimas. Taikomos teorinės ir praktinės užduotys (testai, tiriamieji darbai) – mokinių darbo formos, atitinkančios muzikos istorijos mokymo tikslus, padedančios vertinti ir siekti numatytų rezultatų. Žodinė / informacinė apklausa – vertinimo forma, padedanti išmokti taisyklingai vartoti muzikos terminiją ir sąvokas, žodžių formas, sudaryti sakinius laikantis lingvistikos pradmenų. Pamokose, naudojantis internetu, vyksta koncertų, operos spektaklių ilgalaikės peržiūros arba trumpalaikiai atlikėjų pristatymai.

34.5.4. Vertinimas. Mokinių pasiekimai nustatomi įvertinant jų mokėjimą identifikuoti, analizuoti ir vertinti muzikos kūrinis, atliekant žodinę / informacinę apklausą bei tiriamuosius rašto darbus. Ugdymo procese taikomas formuojamasis vertinimas. Vertinant atsižvelgiama į mokinio aktyvumą pamokose, daromą asmeninę pažangą, gebėjimą kontekstualizuoti mokymosi patirtį.

34.6. Mokinių pasiekimai.

Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1. Muzikos kūrinių klausymasis, analizė, apibūdinimas ir vertinimas	
Nuostata. Pažinti, suprasti muzikos istoriją, jausti atsakomybę už išsakomą nuomonę. Gerbti ir puoselėti muzikos istorijos tradicijas. Esminis gebėjimas – remiantis sukaupta muzikos istorijos ir kitų mokomųjų dalykų patirtimi identifikuoti muzikos kūrinių fragmentus, juos apibūdinti, analizuoti ir vertinti.	
1.1. Iš klausos identifikuoti ir apibūdinti antikos, viduramžių, renesanso, baroko, klasicizmo muzikos kūrinis, jų kilmę ir	1.1.1. Įvardyti kūrinio priklausomybę istoriniam periodui, stiliui, žanrui. 1.1.2. Nurodyti renesanso, baroko, klasicizmo

ypatumus.	<p>kūrinio kompozitorių.</p> <p>1.1.3. Identifikuoti klausomų muzikos kūrinų atlikėjų sudėtį, atpažinti dainininkų balsus ir muzikos instrumentus solo, ansamblyje ir orkestre.</p> <p>1.1.4. Paašškinti muzikos kūrinio struktūrą ir išraiškos priemones.</p>
<p>1.2. Analizuoti ir vertinti muzikos kūrinį istoriniu ir stiliaus aspektais (viduramžiai, renesansas, barokas, klasicizmas).</p>	<p>1.2.1. Nurodyti muzikos istorijos raidos etapus, mokėti juos skirti ir atpažinti, suprasti kaitos dėsninumus, pritaikyti teisingą viduramžių, renesanso, baroko ir klasicizmo stilistinių epochų terminiją.</p> <p>1.2.2. Apibūdinti konkrečios epochos (antika, viduramžiai, renesansas, barokas, klasicizmas) estetinius idealus.</p> <p>1.2.3. Nusakyti antikos, viduramžių, renesanso, baroko, klasicizmo muzikos stiliaus ypatumus.</p> <p>1.2.4. Išvardyti būdingus antikos, viduramžių, renesanso, baroko, klasicizmo muzikos žanrus.</p> <p>1.2.5. Atpažinti ir apibūdinti svarbiausius viduramžių, renesanso, baroko, klasicizmo stilistinės epochos muzikinės kalbos elementus.</p> <p>1.2.6. Pritaikant kompleksinę medžiagą apie epochą, kompozitorių ir kūrybą, paašškinti individualų kompozitoriaus stilių.</p>
<p>2. Muzikos sociokultūrinio konteksto supratimas ir vertinimas</p>	
<p>Nuostata. Domėtis savo aplinkos muzikiniais kultūriniais reiškiniiais, lankytis koncertuose, operos spektakliuose, meno renginiuose. Mėgautis muzika – nuolat jos klausytis, kaupti įrašų fonoteką. Esminis gebėjimas – analizuoti muzikos socialinį kultūrinį kontekstą, stebėti ir vertinti savo aplinkos muzikinius reiškinius, aktyviai juose dalyvauti.</p>	
<p>2.1. Analizuoti ir vertinti muzikos reiškinių socialinį kultūrinį kontekstą.</p>	<p>2.1.1. Vartojant tinkamą muzikos istorijos terminiją, įvardyti muzikos poveikį socialinei kultūrinei aplinkai,</p> <p>2.1.2. Įvairiais būdais – žodžiu, raštu, vaizdu – perteikti savo supratimą apie savo aplinkos muzikinės kultūros tradicijas.</p> <p>2.1.3. Paašškinti muzikos vaidmenį konkrečioje epochoje.</p> <p>2.1.4. Nusakyti stiliaus susiklostymo priežastis, ryšius su istorinėmis aplinkybėmis.</p> <p>2.1.5. Nurodyti žymiausius renesanso, baroko ir klasicizmo kompozitorius, išskirti jų svarbą muzikos istorijos raidai.</p>
<p>2.2. Nuolat lankyti, analizuoti ir vertinti koncertus, operos spektaklius, kitus meno renginius, kultūros reiškinius istoriniame socialiniame kontekste.</p>	<p>2.2.1. Apibūdinti išgirstų muzikos kūrinų stilistinį, istorinį, kultūrinį kontekstą.</p> <p>2.2.2. Nusakyti nūdienos Lietuvos muzikinės kultūros svarbą visuomenės gyvenime.</p> <p>2.2.3. Atskirti profesionalią ir taikomąją muzikos kūrybą, paašškinti jų funkcijas.</p>
<p>2.3. Aktyviai dalyvauti klasės, mokyklos kultūrinėje veikloje, savo kūrybinius darbus pristatyti meniniuose projektuose.</p>	<p>2.3.1. Apibūdinti meninės veiklos formas ir jų reikšmę savo aplinkos socialiniame kultūriniam gyvenime.</p>

	2.3.2. Parengti ir pristatyti mokyklos rašinio konkursui straipsnius, recenzijas. 2.3.3. Apibūdinti muzikos įrašų formatų ir interneto prieigų privalumus ir trūkumus.
--	---

34.7. Turinio apimtys:

34.7.1. Istorinės epochos, stiliaus kontekstas ir bruožai. Antikos, viduramžių, renesanso, baroko, klasicizmo estetiški idealai (konkrečios epochos muzikos grožio dėsniai, generuojančios idėjos). Viduramžių, renesanso, baroko, klasicizmo stiliaus bruožai (konkrečios epochos muzikos kūrinų visumos jutiminės išraiškos savitumai). Viduramžių, renesanso, baroko, klasicizmo muzikos kalba (melodijos, ritmo, harmonijos, faktūros, formos charakteristika). Antikos, viduramžių, renesanso, baroko, klasicizmo muzikos žanrai (konkrečios epochos istoriškai susiklosčiusių muzikos kūrinų klasifikacija pagal struktūrinius požymius).

34.7.2. Nagrinėjama istorinę epochą reprezentuojantys kompozitoriai ir kūriniai:

34.7.2.1. Viduramžiai: grigališkojo choralo pavyzdys *Salve Regina*, sekvencija *Dies irae*, Leonino, Perotino organumai, G. Machaut Notre Dame mišios.

34.7.2.2. Renesansas: G. Palestrinos „Popiežiaus Marcelijaus mišios“, O. di Lasso „Aidas“, C. Janeqiuno „Paukščių balsai“, C. Monteverdi Ariadnės rauda; M. Mažvydo giesmė „Gyvenimą tas turės pašlovintą“.

34.7.2.3. Barokas: žymiausi J. S. Bacho klavyriniai ir vargoniniai kūriniai (pasirinktinai); G. F. Händelio opera „Kserksas“ Kserkso arija, oratorijos „Mesijas“ choras „Aleliuja“, instrumentiniai kūriniai (pasirinktinai); A. Vivaldi koncertas „Pavasaris“ iš ciklo „Metų laikai“; J. P. Rameau „Višta“ ir kiti šių kompozitorių kūriniai (pasirinktinai).

34.7.2.4. Klasicizmas: Chr. W. Glūcko iš operos „Orfėjas ir Euridikė“ fragmentai; J. Haydno simfonija Nr. 103 *Es-dur* „su timpanų tremolo“, oratorijos „Metų laikai“ fragmentai; W. A. Mozarto operų „Figaro vedybos“, „Don Žuanas“ fragmentai; sonata fortepijonui *A-dur*, simfonija Nr. 40 *g-moll*, koncertas fortepijonui ir orkestrui Nr. 23 *A-dur*, *Requiem* fragmentai; L. van Beethoveno sonatos fortepijonui, „Likimo simfonija“ Nr. 5 *c-moll*, simfonijos Nr. 9 *d-moll* finalas, uvertiūra „Egmontas“ ir kiti šių kompozitorių kūriniai (pasirinktinai).

34.8. Vertinimas.

Pasiiekimų lygiai		
patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
1. Muzikos kūrinų klausymas, analizė, apibūdinimas ir vertinimas		

<p>Klausydamasis muzikos kūrinių mokinys nurodo jų priklausomybę epochai, įvardija kelis būdingus muzikos kalbos elementus. Analizuodamas apibrėžia stilistinių epochų chronologines ribas, nurodo vieną ar du reprezentuojančius kūrinius. Prisimenami nereikšmingi istoriniai, biografiniai, kultūriniai faktai nesusiejami su epochos ar kompozitoriaus stiliaus ypatumais.</p>	<p>Klausydamasis muzikos kūrinių mokinys identifikuoja epochą, autorių ir kūrinių. Apibūdina esminius stiliaus bruožus, muzikos kalbos elementų reikšmę, atlikėjų sudėtį. Atpažįsta ir apibūdina individualų kompozitoriaus stilių, nurodo muzikos kalbos priemones, pagal kurias nustatė. Minimi istorijos, biografiniai, kultūriniai faktai tikslūs, tačiau pateikti be konteksto.</p>	<p>Klausydamasis muzikos kūrinių mokinys tiksliai įvardija jų epochą, stiliaus bruožus, identifikuoja autorių ir kūrinių pavadinimą, nusako muzikos kalbos skiriamuosius bruožus, atlikėjų sudėtį, apibūdina muzikos išraiškos priemones. Palygina skirtingų epochų kūrinius stiliaus bruožų aspektu. Susieja ir palygina kelių kompozitorių stilių, žanrus ir formas. Paaškina istorinio laikotarpio kultūrinių idėjų, kūrėjo individualybės poveikį analizuojamojo kūrinio meniniam kontekstui. Minimi istorijos faktai tikslūs, pateikta daug pavyzdžių.</p>
<p>2. Muzikos socialinio kultūrinio konteksto supratimas ir vertinimas</p>		
<p>Mokinys parengtą nedidelės apimties referatą duota tema pristato klasėje. Minimaliai domisi savo aplinkos kultūriniu gyvenimu. Lanko mokytojo nurodytus koncertus, apibūdina savo išgyvenimus koncerto metu.</p>	<p>Mokinys inicijuoja muzikinius projektus, dalyvauja mokyklinėje ir užklausinėje kultūrinėje veikloje. Veikia savarankiškai, planuoja ir pristato savo veiklą. Muzikos istorijos pamokose pristato ir atlieka nagrinėjamos epochos kūrinius iš savo repertuaro. Lanko įvairius meno renginius, suvokia muzikos vaidmenį konkrečioje epochoje. Nusako nūdienos Lietuvos muzikinės kultūros svarbą visuomenės gyvenime.</p>	<p>Mokinys parenka konkrečiai užduočiai atlikti deramus informacijos šaltinius. Naudoja IKT priemones užduotims atlikti, teminiams pristatymams modeliuoti. Nuolat dalyvauja mokyklos ar regiono muzikologinio rašinio konkursuose, veda koncertus, rengia kūrinių anotacijas, atlikėjų pristatymus. Noriai lanko koncertus, meninius renginius, juos recenzuoja, pristato klasėje. Vertina ir prognozuoja Lietuvos muzikinės kultūros raidą.</p>

**VI. PAGRINDINIO UGDYMO KARTU SU MUZIKOS UGDYMU PROGRAMOS
MUZIKOS DALIES BRANDUOLĮ PAPILDANTYS DALYKAI 9–10 (I–II GIMNAZIJS)
KLASĖJE**

35. Bendrasis fortepijonas – atlikėjo raiškos (išskyrus fortepijoną), garso režisūros ir muzikos teorijos Pagrindinio ugdymo kartu su muzikos ugdymu programos muzikos dalies branduolį pagal pagrindinį dalyką papildantis dalykas.

35.1. Dalyko paskirtis. Bendrojo fortepijono dalykas yra jungiamoji grandis tarp atlikėjo raiškos ir teorinių dalykų, praplečiantis mokinio dalykinę kompetenciją teoriniu, istoriniu ir praktiniu aspektais, kompleksiškai tobulinami mokinių grojimo fortepijonu techniniai, kūrinių

interpretavimo gebėjimai, praplečiamos galimybės bendrai muzikinei raiškai. Bendrojo fortepijono dalykas turi integralumo požymių – čia įgyta patirtis padės mokiniams mokantis branduolio dalykų, gerins saviruošą. Fortepijonas dėl jam būdingo universalumo padeda kompensuoti tam tikrą vienpusiškumą, atsirandantį mokantis groti pasirinktu instrumentu.

35.2. Dalyko tikslas – suteikti mokiniams pianistinių gebėjimų pagrindus, tikslingai taikomus dalykinės muzikinės kompetencijos plėtotei.

35.3. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad per dalyko pamokas mokiniai:

35.3.1. plėtotų skambinimo fortepijonu technikos įgūdžius;

35.3.2. mokytųsi analizuoti ir muzikaliai atlikti skirtingo stiliaus, žanro, formos ir faktūros kūrinius;

35.3.3. suprastų savarankiško darbo svarbą;

35.3.4. įgytas žinias ir gebėjimus savarankiškai taikytų mokydamiesi ir muzikuodami;

35.4. Dalyko struktūra. Dalyką sudaro trys veiklos sritys:

35.4.1. skambinimo fortepijonu technikos ugdymas;

35.4.2. muzikos kūrinių interpretavimas;

35.4.3. muzikinė raiška socialinėje aplinkoje.

35.5. Didaktinės nuostatos:

35.5.1. Skambinimas fortepijonu bet kurio pagrindinio dalyko besimokantiems mokiniams teikia įvairiapusę naudą – mokiniai įgyja skambinimo fortepijonu techninių įgūdžių, plėtoja interpretacijos, muzikos kūrinio supratimo, analizės ir vertinimo gebėjimus, estetinę nuovoką. Skambinant fortepijonu ugdoma judesių koordinacija, atmintis, vaizduotė, kūrinio faktūros girdėjimas ir perteikimas, polifoninis ir harmoninis mąstymas. Kartu ugdomi skaitymo iš lapo gebėjimai.

35.5.2. Bendrojo fortepijono dalykas padeda mokiniams susipažinti su plačiu repertuaru, aprėpiančiu įvairių epochų bei žanrų instrumentinę, chorinę, vokalinę literatūrą. Fortepijono valdymo įgūdžiai labai naudingi mokantis kitų dalykų (solfedžio, harmonijos, muzikos teorijos, aranžuotės, partitūrų skaitymo, muzikos istorijos, akompanavimo).

35.5.3. Dalyko pamokose naudojami įvairūs mokymo(si) metodai. Kūriniai parenkami individualiai kiekvienam mokiniui pagal atlikėjo raiškos kryptį, sudėtingumo laipsnį pritaikant pasiekimų, gebėjimų ir daromos pažangos lygiui. Be to, jie mokiniui turi būti aktualūs, teikti emocinį ir dvasinį pasitenkinimą. Programos repertuarą sudaro skirtingo žanro, charakterio, formos, stiliaus, muzikinės nuotaikos kūriniai. Programa parenkama taip, kad padėtų mokiniui atskleisti savo individualų kūrybinį mąstymą. Parengti kūriniai viešai pristatomi koncertų ar apibendrinamųjų atsiskaitymų metu. Skambinama atmintinai arba iš natų techniškai tvarkingai, ugdantis atlikėjo kultūrą ir nuovoką, siekiama įtikinamai atskleisti ir išreikšti atliekamo kūrinio idėją.

35.5.4. Ugdomi skaitymo iš natų gebėjimai. Motyvacijos skatinimo tikslais skambinamos nesudėtingos pjesės, ansambliai su mokytoju. Skaitydamas iš natų mokinys susipažįsta su muzikos kūrinių žanrų, stilių įvairove, turtina bendrą erudiciją ir patirtį. Lavinamas dėmesys, valia, atmintis, intuicija ir kūrybiškumas.

35.5.5. Atveriant instrumento pritaikymo galimybių pažinimą, mokomasi akompanuoti ir pritarti kitam atlikėjui ar sau.

35.5.6. Mokiniai vertinami už darbą pamokoje, savarankišką užduočių atlikimą, dalyvavimą koncertuose, galutinį kūrinių programos atlikimą apibendrinamųjų atsiskaitymų metu. Individualių pamokų metu mokiniams nuolat teikiamas grįžtamasis ryšys laikantis formuojamojo vertinimo normų. Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimu siekiama motyvuoti mokinius mokytis ir siekti sėkmės; padėti koreguoti mokymąsi ir numatyti tolesnius tikslus bei siekius; apibendrinti ir nustatyti esminių dalykinių gebėjimų lygmenį.

35.6. Mokinių pasiekimai.

Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1. Skambinimo fortepijonu technikos ugdymas	
Nuostatos. Domėtis skambinimo technikos galimybėmis, tobulinti individualius gebėjimus. Suprasti savarankiško darbo reikšmę ir svarbą. Esminis gebėjimas. Įgyti skambinimo technikos įgūdžių ir juos taikyti atliekant kūrinius.	
1.1. Kompleksiškai susieti regėjimo, klausos ir motorikos komponentus skaitant muzikinį tekstą iš natų.	1.1.1. Paaiškinti ir panaudoti skaitymo iš natų principus. 1.1.2. Apibūdinti ir įvertinti muzikinio teksto techninius ypatumus. 1.1.3. Išnagrinėti ir pagroti nežinomą tekstą (atskiromis rankomis, kartu su mokytoju).
1.2. Skambinti kūrinius ritmiškai tiksliai.	1.2.1. Įvardyti ir perskaityti muzikos kalbos elementus. 1.2.2. Suprasti ir paaiškinti garsų metroritminius santykius. 1.2.3. Parinkti ir naudoti teisingą pirštuotę.
1.3. Įvaldyti pagrindinius pedalizacijos principus.	1.3.1. Išmanyti ir paaiškinti pedalo naudojimo principus ir pritaikymo galimybes. 1.3.2. Paaiškinti ir įsisavinti tiesioginę ir vėluojančią pedalizaciją.
1.4. Pritaikyti skambinimo technikos įgūdžius atliekant įvairius muzikos kūrinius.	1.4.1. Skambinti gamas ir etiudus. 1.4.2. Paaiškinti gamų ir etiudų poveikį ugdant pianistinę techniką. 1.4.3. Įvaldyti ir pritaikyti įvairius skambinimo technikos lavinimo būdus.
1.5. Veiksmingai planuoti saviruošos laiką, nuolat ir sistemingai dirbti savarankiškai.	1.5.2. Racionaliai planuoti, kiek laiko per dieną skiria groti fortepijonu. 1.5.1. Paaiškinti saviruošai skirto laiko tikslus, išsikeltus uždavinius.
2. Muzikos kūrinių interpretavimas	
Nuostatos. Skambinti išraiškingai, emocionaliai ir tiksliai. Ieškoti savito įtaigaus interpretavimo stiliaus.	

Esminis gebėjimas. Išraiškingai interpretuojant atlikti įvairios stilstikos ir paskirties kūriniai.	
2.1. Analizuoti atliekamą kūrinį istoriniu, teoriniu, atlikimo aspektais.	2.1.1. Pateikti informaciją apie žymiausių kompozitorių gyvenimo, istorinio laikotarpio bruožus. 2.1.2. Išvardyti kitus kompozitoriaus kūrinius. 2.1.3. Išvardyti naudotas meninės išraiškos priemones. 2.1.4. Nusakyti dramaturgijos plėtojimo principus. 2.1.5. Apibūdinti stiliaus, formos, faktūros ir kitų muzikos kalbos elementų ypatumus.
2.2. Perteikti pagrindinę kūrinio idėją įgyvendinant interpretacinį sumanymą.	2.2.1. Paaiškinti kompozitoriaus sumanymą. 2.2.2. Apibūdinti muzikinį tekstą vaizdiniais ir emocijomis. 2.2.3. Nurodyti kulminacines vietas, dinamikos niuansus, agogiką. 2.2.4. Įtaigiai pritaikyti muzikos išraiškos elementus. 2.2.5. Pateikti pagrįstą interpretacinį kūrinio planą.
2.3. Skaityti nesudėtingą nežinomą tekstą iš natų.	2.3.1. Apibūdinti kūrinio žanrą, charakterį ir nuotaiką. 2.3.2. Peržiūrėjus nežinomą natų tekstą, išskirti komplikotas techniniu požiūriu vietas. 2.3.3. Pasirinkti tinkamą skaitymo iš lapo tempą.
3. Pianistinė raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje	
Nuostata. Gilinti individualią muzikinę patirtį ir akompanatoriaus nuovoką, išbandyti save naujose veiklose. Esminis gebėjimas. Įgytą skambinimo fortepijonu patirtį naudoti koncertinėje veikloje ir pritaikyti mokantis.	
3.1. Demonstruoti klausytojams skambinimo fortepijonu pasiekimus.	3.1.1. Paaiškinti atliekamų kūrinių vertę ir poveikį klausytojams. 3.1.2. Paaiškinti savisklaidos patirties naudą.
3.2. Pagroti pateiktus muzikos pavyzdžius / fragmentus kitų dalykų pamokose.	3.2.1. Pritaikyti skaitymo iš natų supratimą ir įgūdžius muzikos istorijos pamokose. 3.2.2. Panaudoti gebėjimus grojant harmonijos akordų junginius, solfedžio pratimus, darbo su choru metu ir pan.
3.3. Akompanuoti fortepijonu kitų atlikėjų atliekamiems kūriniams solo.	3.3.1. Suprasti ir apibūdinti akompanatoriaus funkciją. 3.3.2. Klausytis ir reaguoti į atlikėjų garsinį santykį. 3.3.3. Paaiškinti ritmo pojūčio svarbą grojant ansamblyje.

35.7. Turinio apimtis:

35.7.1. Programos apimtis nustatoma pusmečio laikotarpiui. Minimalūs reikalavimai: atlikti tris ar keturis kūrinius atmintinai – etiudą (-us), stambios formos kūrinį ar polifoninį kūrinį, pjesę (-es); groti mažorines ir minorines gamas iki 3 ženklų, akordus, jų apvertimus, trumpus ir ilgus arpeggio.

35.7.2. Skambinimo fortepijonu technikos ugdymas. Tobulinama smulkioji akordinė technika, garso artikuliacija (pagrindiniai štrichai, pedalizacija). Faktūriniai sprendimai. Etiudų mokymosi būdai. Pirštų bėglumui / tempui aktyvinti skirti metodai.

35.7.3. Muzikos kūrinių interpretavimas. Kūrinio analizė (žinios apie žymiausius kompozitorius, laikotarpį, kūrinio formą, metroritmiką, dinamiką, teminį plėtojimą, daugiaplaniškumą ir kt.), interpretacinio plano pateikimas ir įgyvendinimas. Senovinė sonatina, sonatinis allegro, polifonija – kanonas, imitacija, preliudas, invencija, fuga. Skirtingo charakterio pjesės. Ritmo, tempo stabilumas, įvairumas. Norint praplėsti repertuarą – nežinomo teksto skaitymas iš lapo (3–5 nesudėtingi kūriniai per pusmetį), galima ir atskiromis rankomis, kartu su mokytoju.

35.7.4. Atlikėjo raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje. Koncertinė veikla, kūrinių pristatymas, dalyvavimas klasės, mokyklos, regiono renginiuose. Akompanavimas, muzikavimas ansamblyje. Melodijos rinkimas iš klausos, akompanimento pritaikymas nurodytai melodijai. Žinių ir gebėjimų pritaikymas mokymuisi ugdymo procese.

35.8. Vertinimas.

Pasiiekimų lygiai		
patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
1. Skambinimo fortepijonu technikos ugdymas		
Išmoksta ir naudoja nesudėtingus skambinimo technikos tobulinimo būdus. Mokytojo padedamas iššifruoja ir įvaldo sudėtingesnio muzikinio audinio medžiagą.	Aktyviai naudojasi įgytomis skambinimo technikos tobulinimo žiniomis, supratimu ir įgūdžiais, įgytą patirtį pritaiko bendroje muzikos kūrybinėje veikloje. Savarankiškai parengia muzikinį tekstą, įvaldyta atlikimo technika pasiekia pageidaujamą meninį rezultatą. Tikslingai ir kryptingai siekia asmeninės pažangos.	Kruopščiu ir nuosekliu darbu puikiai įvaldo techniškai sudėtingesnius kūrinius, domisi ir tikslingai ugdomi techninius gebėjimus bei juos pritaiko muzikuodamas instrumentu. Savarankiškai parengia sudėtingesnę muzikinį tekstą naudodamasis įgytomis teorinėmis ir praktinėmis žiniomis.
2. Muzikos kūrinių interpretavimas		

Pagal mokytojo pateiktą planą ir nurodytus kriterijus glaustai apibūdina kūrinus, žino ir apibūdina meninės išraiškos priemones. Atlieka konkrečias pateiktas užduotis, interpretuoja kūrinus pagal mokytojo nurodymus. Silpnai skaito iš natų nežinomą tekstą. Apibendrinamųjų atsiskaitymų metu parodo patenkinamą rezultatą.	Vaizdinga kalba, vartodamas muzikinę terminiją išsamiai analizuoja kūrinus, pristato kūrinių autorius, apibūdina jų kūrybos bruožus. Savarankiškai sudaro kūrinio interpretacinį planą, parenka ir pritaiko meninės išraiškos priemones paveikiai atlikti. Gerai išmano muzikinio teksto skaitymo iš natų principus ir juos taiko praktiškai. Muzikaliai interpretuoja atliekamus kūrinus.	Argumentuodamas savo nuomonę bei pateikdamas pavyzdžių, analizuoja, lygina ir vertina atliekamus kūrinus įvairiais aspektais. Papildomai klausosi muzikos įrašų fortepijonui, domisi žymiais atlikėjais pianistais, semiasi iš jų patirties. Demonstruoja gerus skaitymo iš lapo įgūdžius. Kūrybiškai ir savitai įtaigiai interpretuoja įvairaus pobūdžio atliekamus kūrinus.
3. Pianistinė raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje		
Fragmentiškai dalyvauja meninėje veikloje klasėje ir mokykloje. Kūrinus parengia atsiskaitymams. Įgytus gebėjimus panaudoja mokymosi procese.	Aktyviai dalyvauja muzikinėje veikloje: įvairiuose konkursuose, festivaliuose, projektinėse / edukacinėse programose. Turtina meninę patirtį grodamas solo, muzikuodamas ansamblyje ir akompanuodamas. Domisi kultūriniais renginiais.	Kūrybingai ir prasmingai panaudoja gebėjimus aktyvioje veikloje. Dalyvauja konkursuose, nuolat siekia pažangos. Pritaiko grojimo įgūdžius akompanuodamas sau ir kitiems. Kaupia koncertinį repertuarą. Aktyviai lankosi meniniuose renginiuose, juos aptaria.

36. Ansamblinis muzikavimas – atlikėjo raiškos (išskyrus garso režisūros, muzikos teorijos) Pagrindinio ugdymo kartu su muzikos ugdymu programos muzikos dalies branduolį pagal pagrindinį dalyką papildantis dalykas.

36.1. Dalyko paskirtis:

36.1.1. Dalyko programa skirta muzikos atlikėjo dalykinėms ir bendrosioms kompetencijoms ugdyti muzikuojant ansamblyje. Ansamblis programos kontekste suprantamas kaip nedidelės sudėties (2–8 dalyviai) atlikėjų grupė, atliekanti kamerinę ir kitokio žanro muziką.

36.1.2. Pagal atlikėjo raiškos dalyką mokiniai renkasi instrumentinį, vokalinį, vokalinį-instrumentinį ansamblį. Kiekvienam ansamblio dalyviui sudaromos galimybės pritaikyti įgytą patirtį ir plėtoti dalykinę specializacijos kompetenciją.

36.2. Dalyko tikslas – suteikti ansamblinio muzikavimo pagrindus, plėtoti asmeninę ir socialinę mokinių kompetenciją.

36.3. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad per dalyko pamokas mokiniai:

36.3.1. gilintųsi į ansamblinio muzikavimo specifiką ir ypatumus;

36.3.2. pritaikytų įgytus atlikimo technikos gebėjimus ir plėtotų juos kolektyviai muzikuodami;

36.3.3. mokytųsi analizuoti, atskleisti ir interpretuoti įvairių epochų kamerinę muziką;

36.3.4. ugdytūsi pasitikėjimą ir atsakomybę, bendravimo kultūrą ir kauptų sceninę patirtį.

36.4. Dalyko struktūra. Dalyką sudaro trys veiklos sritys:

36.4.1. ansamblio pojūčio ugdymas;

36.4.2. kūrybinių ansambliams interpretavimas;

36.4.3. atlikėjo raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

36.5. Didaktinės nuostatos:

36.5.1. Muzikavimas ansamblyje tiek mokiniams, tiek klausytojų auditorijai pristatant kūrybinio darbo rezultatą teikia džiaugsmo ir pasitenkinimo. Ypač didelė paskata mokytis ir stengtis puikiai parengti programą atsiranda planuojant konkrečius koncertus, dalyvaujant įvairiuose renginiuose. Todėl koncertinė veikla yra viena iš svarbesnių programos įgyvendinimo sudedamųjų dalių.

36.5.2. Vidurinės paauglystės metu, kuri sutampa su šios ugdymo pakopos laikotarpiu, asmens pokyčių raidai teigiamą įtaką daro teisingai orientuota veikla. Asmenybės, ypač berniukų, tapatumo formavimui didelę įtaką daro išorinė socialinė aplinka. Todėl muzikavimas ansamblyje, suteikiantis mokiniams galimybę visapusiškai bendrauti ir bendradarbiauti kūrybinėje veikloje, ugdo bendruosius gebėjimus, veikia charakterį, atsakomybę, organizuotumą, drausmę ir kitas savybes.

36.5.3. Programa parenkama atsižvelgiant į kiekvieno ansamblio nario gebėjimų ir pasiekimų lygį, individualias charakterio ir muzikinio mąstymo savybes. Per pamokas siejamos įgytos teorinės žinios ir praktiniai įgūdžiai padeda perteikti ir atlikti įvairių epochų, skirtingos stilistikos ir nuotaikos kamerinės muzikos kūrybinius, ugdomi interpretaciniai gebėjimai. Geriausias rezultatas pasiekiamas sudarius optimalią ansamblio sudėtį pagal suderintą visų dalyvių pajėgumo santykį ir atliekamų funkcijų paskirstymą. Repertuaro sudėtingumo lygis neturi viršyti visų atlikėjų bendro pajėgumo. Šiuo atžvilgiu didelė atsakomybė už rezultatą tenka dalyko mokytojui.

36.5.4. Taikant įvairius mokymo(si) metodus – individualų ir grupinį darbą, diskusijas, bendrus kūrybinius ieškojimus, atlikto kūrinio ar koncertinės programos aptarimą, koncertų lankymą, įrašų klausymą – mokiniai skatinami dirbti kūrybiškai, ieškoti visiems priimtino interpretacinio sprendimo ir darnaus muzikavimo.

36.5.5. Per pamokas tobulinami skaitymo iš natų gebėjimai, ugdomas poreikis aktyviam savarankiškam individualiam darbui ir repetavimui grupėje.

36.5.6. Nors veikla ansamblyje daugeliu atžvilgių organizuojama bendravimo ir bendradarbiavimo principu, vertinamas kiekvieno mokinio individualus darbas, įnašas į bendrą veiklos produktą ir pasiekimai. Mokytojas mokinių mokymosi rezultatus korektiškai aptaria bendrai ir individualiai su kiekvienu ansamblio dalyviu. Aptarime dalyvauja visi mokiniai, jiems svarbus

grįžtamasis ryšys, padedantis įvertinti daromą pažangą ar priešingai. Atsiskaitymai organizuojami viešo koncerto forma.

36.6. Mokinių pasiekimai.

Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1. Ansambliško pojūčio ugdytas	
Nuostatos. Ugdytis atlikėjo muzikinę reakciją ir organizuotumą. Atsakingai reaguoti į individualių užduočių įvykdymą. Siekti aktyvaus tarpusavio bendradarbiavimo ir susiklausymo. Esminis gebėjimas. Intuityviai emocionaliai jausti, girdėti ir tiksliai techniškai atlikti savo partiją ansamblyje.	
1.1. Organizuotai pradėti ir užbaigti kūrinio struktūrinius elementus.	1.1.1. Nurodyti kūrinio formą, apibūdinti sudedamąsias dalis. 1.1.2. Įvardyti ir naudoti tikslios pradžios ir pabaigos organizavimo būdus. 1.1.3. Atidžiai sekti kolegas akimis ir reaguoti į sutartus lyderio aufaktus.
1.2. Darniai ir preciziškai ansamblyje perteikti muzikos kūrinio metroritminę pulsaciją.	1.2.1. Įvardyti kūrinio metrą, tempą, apibūdinti ritmo ypatumus. 1.2.2. Naudoti pratimus, tobulinančius ritminio pulsavimo pojūtį ansamblyje. 1.2.3. Laikytis vienodo tempo. 1.2.4. Suprasti pauzių reikšmę ir svarbą, jas tiksliai išjausti ir išlaikyti. 1.2.5. Aktyviai klausytis kūrinio visumos, girdėti bendrą muzikavimą.
1.3. Kokybiškai pademonstruoti savo atliekamą partiją.	1.3.1. Taikyti skaitymo iš natų įgūdžius suvokiant muzikos tekstą. 1.3.2. Naudoti individualaus savarankiško darbo patirtį mokantis savo partijos. 1.3.3. Praplėsti muzikinės atminties potencialą.
1.4. Muzikuojant derinti dinامينius niuansus, harmoninius / tembrinius pojūčius, nuotaiką.	1.4.1. Apibūdinti kūrinio dinaminę skalę, kulminacines vietas. 1.4.2. Suprasti atskirų partijų garsinį balansą ir pritaikyti konkrečiame kūrinyje. 1.4.3. Išmanyti harmoninio ir tembrinio derinimo principus, ieškoti garso skambėjimo grožio.
2. Kūrinių ansambliams interpretavimas	
Nuostatos. Bendromis pastangomis ieškoti ir rasti visiems priimtinius kūrinio atskleidimo ir perteikimo sprendimus. Kūrybingumui pasitelkti lakią fantaziją, eksperimentuoti. Esminis gebėjimas. Pasitelkus bendrąjį muzikinį mąstymą suvokti, išgyventi ir paveikiai interpretuoti atliekamą kamerinę muziką.	
2.1. Diskutuojant analizuoti ir vertinti atliekamus kūrinius.	2.1.1. Pasiskirsčius funkcijomis, informacijos apie kūrinius ir jų autorius paieškai naudoti įvairius šaltinius, informaciją perteikti atlikėjų grupėje. 2.1.2. Detaliai apibūdinti kūrinio muzikos kalbos ypatumus, trūkstamą informaciją kolektyviai papildyti. 2.1.3. Pasakyti savo nuomonę apie kūrinio poveikį atlikėjui, klausytojui ir išklausti kitų nuomonę.
2.1. Bendradarbiaujant suderinti kūrinio interpretacinį sumanymą.	2.2.1. Savais žodžiais nusakyti kūrinio tematiką ir turinį. 2.2.2. Išmanyti nagrinėjamos muzikos specifiškumą ir

	<p>atlikimo ypatumus.</p> <p>2.2.3. Pritaikant individualią patirtį siūlyti savo interpretacinius sumanymus, nebijant suklysti eksperimentuoti pasitelkiant fantaziją ir vaizdinius.</p> <p>2.2.4. Tartis ir derinti savo nuomonę su kitais ansamblio dalyviais, pagrįsti ją įtikinamais teiginiais, pavyzdžiais.</p>
3. Atlikėjo raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje	
<p>Nuostatos. Entuziastingai lygiomis partnerystės teisėmis, atliekant savo funkciją, dalyvauti koncertiniuose pasirodymuose, konkursuose, edukacinėse programose, projektuose. Ugdytis atsakomybę, sceninį laisvumą, intonavimo, elgesio, estetinę kultūrą.</p> <p>Esminis gebėjimas. Susitelkti emociniam ir ekspresyviai muzikavimui ansamblyje ir perteikti atliekamų kūrinių kompozitorių sumanymus klausytojams.</p>	
3.1. Pristatyti kolektyvo parengtą muzikos kūrinių ar koncertinę / konkursinę programą.	<p>3.1.1. Suprasti bendrą repetitijų svarbą ir reguliariai bei rezultatyviai jose dalyvauti.</p> <p>3.1.2. Būti atsakingam kitiems ir kokybiškai atlikti savo partiją, numatytą funkciją.</p> <p>3.1.3. Bendrauti tarpusavyje scenoje vizualiai ir susiliesti su visais vidine emocine išraiška, dalyvauti išreiškiant kūrinio visumą (ir pasyvaus dalyvavimo intarpuose).</p> <p>3.1.4. Įgyvendinti interpretacijos sumanymą.</p> <p>3.1.5. Išmanyti scenos etiketo normas, jas praktikuoti.</p> <p>3.1.6. Reflektuoti ir įsivertinti pasirodymus.</p>
3.2. Mokėti elgtis nestandartinėse situacijose.	<p>3.2.1. Greitai reaguoti ir pritaikyti improvizavimo gebėjimus pamiršus tekstą.</p> <p>3.2.2. Perimti lyderio ar kito atlikėjo funkciją susirgus ansamblio dalyviui ar esant panašioms aplinkybėms.</p>

36.7. Turinio apimtis:

36.7.1. Minimaliai ansambliniam muzikavimui mokiniai parengia du ar tris kūrinius per pusmetį. Pajėgesnės sudėties ansambliai savo repertuarą praplečia iki penkių ir daugiau kūrinių, nelygu kūrinių programos paskirtis ir siejami tikslai (konkursų nuostatų reikalavimai, proginiai koncertai ir pan.).

36.7.2. Ansambliško pojūčio ugdymas. Metroritminio pulsavimo, tembrinio, intonavimo, dinaminio, garsinio balanso pojūčio tobulinimas (teorija, technikos tobulinimo būdai, praktiniai pratimai); pauzės, tušti taktai; atlikėjų funkcijos; kūrinio įžangos, frazių pradžios, pabaigos organizavimas, „paslėptas“ aufaktas, bendra vidinė pulsacija.

36.7.3. Kūrinių ansambliams interpretavimas. Atsižvelgiant į ansamblio rūšį, sudėtį ir paskirtį, rekomenduojama į repertuarą įtraukti įvairesnės muzikos. Įvairių laikotarpių instrumentinė ir vokalinė kamerinė muzika, romansai, vokaliniai ciklai, liaudies dainų išdailos, senovinės, baroko epochos kompozitorių sonatos, folkloro, populiarioji, šiuolaikinė muzika. Kūrinių analizavimas, įrašų klausymas, interpretaciniai sprendimai.

36.7.4. Atlikėjo raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje. Koncertinė ir konkursinė veikla mokykloje, mieste, šalyje ir užsienyje, dalyvavimas įvairiuose renginiuose, projektuose, edukacinėse programose; komunikavimas, scenos kultūra, sceninis įvaizdis.

36.8. Vertinimas.

Pasiiekimų lygiai		
patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
1. Ansambliško pojūčio ugdymas		
Reikia daug pastangų, kad pasiektų minimalų rezultatą. Klausosi savęs, nejaučia atlikėjų visumos. Pritrūksta susitelkimo bendrai siekti tikslo. Demonstruoja minimalius muzikavimo ansamblyje gebėjimus.	Ansamblyje panaudoja individualaus atlikėjo muzikavimo gebėjimus. Gerai išmano ansamblinio muzikavimo specifiką. Muzikuodamas jaučia ir kūrybiškai taiko klausymosi, derinimo įgūdžius. Geba pavaduoti lyderį.	Puikiai išmano ansamblinio muzikavimo specifiką. Imasi lyderio vaidmens, rodo aktyvumą ir iniciatyvumą. Daug dirba savarankiškai, puikiai įvaldo savo partiją, greitai įsimena muzikos tekstą. Geba pademonstruoti kitų atlikėjų partijas.
2. Kamerinės muzikos kūrinių interpretavimas		
Diskusijose užima pasyvaus dalyvio poziciją. Vangiai reiškia savo nuomonę, daugiau klausosi kitų pasiūlymų. Pasitiki mokytojo ir kitų atlikėjų siūlymais dėl interpretacijos.	Dalyvauja informacijos paieškoje, jos aptarime, diskusijose, jaučia atsakomybę ir išipareigojimą už geros ir paveikios kūrinių interpretacijos pateikimą. Siūlymus pateikia remdamasis ansamblinio muzikavimo ypatumais.	Pateikia argumentuotai kelis interpretacijos variantus, siūlo įvairius bandymų būdus. Mėgsta kūrybingai eksperimentuoti. Klausosi daug kamerinės muzikos, patirties semiasi iš kitų žinomų ansamblių atlikėjų.
3. Muzikinė raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje		
Mokytojo skatinamas dalyvauja koncertinėje veikloje. Santūriai reiškia emocijas, sunkiai pritampa prie kitų atlikėjų. Atlieka pritariamąjį vaidmenį ar mažiau reikšmingą funkciją. Vidinė įtampa trukdo demonstruoti aukštą rezultatą.	Pozityvi nuostata papildomoms repeticijoms prieš koncertus. Siekia gerai pasirodyti. Scenoje jaučia emocinį pasitenkinimą, muzikuoja laisvai be vidinės įtampos, atsiduodamas bendram tikslui. Kontaktuoja su kitais ansamblio nariais.	Inicijuoja papildomų repeticijų laiką ir vietą. Scenoje trykšta džiaugsmu, puikiai muzikuoja imponuodamas ir uždegdamas ansamblio narius ir klausytojus. Inicijuoja ansamblio sceninio įvaizdžio kūrimą, siūlo įvairias idėjas.

37. Balso ugdymas – choro dainavimo ir dirigavimo Pagrindinio ugdymo kartu su muzikos ugdymu programos muzikos dalies branduolį pagal pagrindinį dalyką papildantis dalykas.

37.1. Dalyko paskirtis. Balso ugdymo dalykas skirtas prigimtiniam mokinio balsui, intonacijai, vidinei muzikinei klausai ugdyti, meninei saviraiškai, kūrybiškumui ir emociniam intelektui plėtoti.

37.2. Dalyko tikslas – kryptingai ir nuosekliai ugdyti mokinio vokalius gebėjimus, muzikalumą ir estetinę nuovoką plėtojant muzikinę kompetenciją ir pritaikant tolesnėje profesinėje veikloje.

37.3. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad per balso ugdymo pamokas mokiniai:

37.3.1. išmokyti ir įtvirtinti pagrindinius garso balsu išgavimo principus, tobulintų vokalius įgūdžius;

37.3.2. plėtoti muzikinius gebėjimus ir meninę intuiciją;

37.3.3. ugdyti gebėjimą stilingai ir emocionališkai atlikti įvairių epochų, žanrų ir formų vokalius kūrinis pagal savo pasirengimo lygį;

37.3.4. ugdyti kūrybiškumą ir muzikinės raiškos savarankiškumą.

37.4. Dalyko struktūra. Dalyką sudaro trys veiklos sritys:

37.4.1. vokalinės technikos įvaldymas;

37.4.2. vokalių kūrinių interpretavimas;

37.4.3. vokalinė raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

37.5. Didaktinės nuostatos:

37.5.1. Dalyko pamokos vyksta **pavienio** darbo forma, mokytojas suteikia mokiniui reikalingų teorinių ir praktinių žinių, padedančių įtaigiai perteikti ir atlikti įvairių epochų, stilių bei žanrų kūrinis. Individualioje pamokoje taikomi įvairūs darbo metodai: balso lavinimo pratimai, vokalizavimas, atliekamo kūrinio muzikinio teksto, akompanimento reikšmės analizavimas ir kt.

37.5.2. Repertuaras parenkamas individualiai, atsižvelgiant į kiekvieno mokinio daromą pažangą, balso specifiką, vokalius gebėjimus ir įgūdžius, mokymosi tikslus bei siekius.

37.5.3. Pamokų metu skiriama laiko mokinio mokymosi raidai ir rezultatams aptarti, tikslams numatyti ir pasiekimams planuoti.

37.5.4. Svarbus yra ir paties mokinio įsivertinimas, kuris padeda suprasti savo pasiektus rezultatus, numatyti veiklos prioritetus ir juos įgyvendinti.

37.5.5. Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimu siekiama:

37.5.5.1. suteikti paskatų mokiniams mokytis ir siekti gerų rezultatų;

37.5.5.2. padėti koreguoti mokymąsi ir numatyti tolesnius siekius;

37.5.5.3. apibendrinti ir nustatyti esminių dalykinių gebėjimų lygmenį.

37.5.6. Mokiniai vertinami už savarankiškai atliktas užduotis, už darbą pamokoje, už tarpinius atsiskaitymus, už galutinį atsiskaitymą pusmečio pabaigoje, už dalyvavimą koncertuose ir muzikiniuose projektuose.

37.6. Mokinių pasiekimai.

Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1. Vokalinės technikos įvaldymas	
Nuostata. Pažinti, saugoti ir nuolat lavinti savo balsą. Suprasti savarankiško darbo naudą asmens pasiekimų raidai.	
Esminis gebėjimas: Naudoti išmokus technikos elementus ir vokalinio garso išgavimo principus atliekant vokalius kūrinis.	

1.1. Analizuoti vokalinio garso išgavimo principus ir juos taikyti atliekamuose kūrinuose.	1.1.1. Siekti tikslios intonacijos. 1.1.2. Taikyti artikuliaciją, dikciją ir balso dinamiškumą lavinančius pratimus. Vystyti vokalinę techniką. 1.1.3. Naudoti minkštą, elastingą ir aktyvią garso išgavimo ataką, mišrų kvėpavimą, garso atramą ir aukšto balso skambesio poziciją. 1.1.4. Žinoti balso raidos kritinius laikotarpius – atkreipti dėmesį į balso mutaciją ir pomutacinį periodą. 1.1.5. Įvardyti balso aparatui kenksmingus veiksnius ir jų vengti.
1.2. Skaityti vokalinį tekstą iš natų.	1.2.1. Apibūdinti skaitymo iš natų principus. 1.2.2. Sutelkti dėmesį ir atmintį.
1.3. Apmąščius mokymosi procesą, planuoti saviruošos laiką.	1.3.1. Savarankiškai parengti muzikinį tekstą. 1.3.2. Paaiškinti savarankiško mokymosi naudą.
2. Vokalinės muzikos kūrinų interpretavimas	
Nuostata. Siekti geresnio poveikio meninio rezultato. Esminis gebėjimas. Atlikti pasirinkto žanro ir stiliaus bei sudėtingumo vokalinius kūrinius pagal pasirengimo lygį.	
2.1. Analizuoti atliekamo vokalinio kūrinio išraiškos priemones, muzikos kalbos ir formos elementus.	2.1.1. Natų tekste atpažinti ir paaiškinti pagrindinius muzikos kalbos, artikuliacijos, dinamikos bei tempo nurodymus. 2.1.2. Natų tekste nurodyti struktūrinius kūrinio elementus: motyvą, frazę, sakinį, kulminaciją ir kt. 2.1.3. Atlikti kūrinį laikantis metroritminių ir tempo reikalavimų. 2.1.4. Apibūdinti vokalinio kūrinio kultūrinį istorinį kontekstą.
2.2. Atlikti vokalinius kūrinius įgyvendinant interpretacinį sumanymą.	2.2.1. Nurodyti muzikos kūrinio elementus, kuriais remiantis kuriama interpretacija. 2.2.2. Apibūdinti ir pateikti dainuojamo kūrinio interpretaciją. 2.2.3. Nurodyti struktūros elementus, padedančius atskleisti interpretacijos įtaigumą.
3. Vokalinė raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje	
Nuostata. Domėtis vokaline muzika, jos apraiškomis sociokultūrinėje aplinkoje. Fiksuoti savo vokalinių pasiekimų raidą, ieškoti savitų saviraiškos bruožų. Noriai dalyvauti vokaliniuose kolektyvuose, klasės ar mokyklos renginiuose. Esminis gebėjimas. Plėtoti asmeninius vokalinius estetinius interesus.	
3.1. Laikytis scenos elgesio taisyklių.	3.1.1. Atliekamus kūrinius išmokti atmintinai. 3.1.2. Parengti atliekamo repertuaro pristatymą ir korektiškai prisistatyti.
3.2. Lankyti, analizuoti ir vertinti vokalinės muzikos koncertus, pasirodymus, kultūros renginius.	3.2.1. Nurodyti vietas, kur galima pamatyti vokalinės muzikos pasirodymų. 3.2.2. Įvardyti stebėtų vokalinės muzikos renginių naudą.
3.3. Įgytus gebėjimus panaudoti kitoje veikloje.	3.3.1. Pritaikyti taisyklingo dainavimo principus ruošiant solfedžio užduotis. 3.3.2. Taikyti balso valdymo gebėjimus ansamblyje, chore.

	3.3.3. Pagal galimybes dalyvauti koncertinėje veikloje, muzikiniuose projektuose.
--	---

37.7. Turinio apimtys:

37.7.1. Individuali programa mokiniui sudaroma pusmečiui. Programa dainuojama atmintinai. Repertuarą galėtų sudaryti: vokalizės; lietuvių ir kitų pasaulio tautų liaudies autentiškos ir harmonizuotos dainos; lietuvių ir pasaulio kompozitorių dainos; senovinės XVII–XVIII a. arijos ir arietės; Lietuvos ir pasaulio kompozitorių populiariosios muzikos vokaliniai kūriniai; iš viso 4–5 kūriniai.

37.7.2. Vokalinės technikos ugdymas: balso akustika ir fiziologija: artikuliaciją ir dikciją lavinantys pratimai, minkšta, elastinga ir aktyvi garso išgavimo ataka, aukšta balso skambesio pozicija, garso atrama, mišrus kvėpavimas, balso higiena ir apsauga, vokalinė klausa.

37.7.3. Vokalinių kūrinių interpretavimas. Kūrinių analizė: epocha, kompozitorius, meninė kūrinio mintis, forma, struktūra, stilius, metroritmika, dermė, melodika, harmonija, dramaturgija.

37.7.4. Vokalinė raiška sociokultūrinėje aplinkoje: koncertinė veikla pagal galimybes mokyklos renginiuose.

37.8. Vertinimas.

Pasiiekimų lygiai		
patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
1. Vokalinės technikos ugdymas		
Įgyja ir naudoja teorines žinias ir vokalinę techniką. Mokytojo padedamas nežinomus vokalinius tekstus skaito iš natų. Pagal sutartus kriterijus vertina savo gebėjimą mokytis savarankiškai.	Produktyviai naudoja įgytas teorines ir praktines žinias tobulindamas vokalinę techniką. Skaito iš natų lėtu tempu, jaučia tiksliai atliekamą ritminį piešinį. Geba mokytis savarankiškai ir siekti asmeninės pažangos.	Tikslingai ir kūrybingai tobulina vokalinės technikos įgūdžius, analizuoja teorines žinias, savo individualius gebėjimus pritaiko praktinėje veikloje. Tiksliai skaito iš natų vidutiniu tempu. Mokymosi rezultatai atskleidžia, kad mokinys sistemingai skiria laiko saviruošai, laikas išnaudojamas tikslingai ir sąmoningai.
2. Vokalinių kūrinių interpretavimas		

<p>Atpažįsta atliekamo vokalinio kūrinio muzikos kalbos, išraiškos, struktūros ir formos elementus.</p> <p>Įvardija kūrinio autorių ir jo kūrybinės veiklos laikotarpį. Interpretuoja vokalius kūrinius pagal mokytojo nurodymus.</p>	<p>Įvardija ir paaškina atliekamo vokalinio kūrinio muzikos kalbos, išraiškos, struktūros ir formos elementus. Tinkamai apibūdina kompozitoriaus kūrybos istorinį laikotarpį. Atlieka vokalius kūrinius pagal susidarytą ir mokytojo pakoreguotą interpretacinį planą.</p>	<p>Analizuoja atliekamo vokalinio kūrinio visus muzikos kalbos, išraiškos, struktūros ir formos bruožus. Supranta, apibūdina ir vertina kompozitoriaus stilių istorinio laikotarpio kontekste. Argumentuoja vokalinio kūrinio interpretacinį sumanymą įvairiais aspektais.</p>
<p>3. Vokalinė raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje</p>		
<p>Fragmentiškai dalyvauja klasės ir mokyklos muzikinėje meninėje veikloje.</p> <p>Įgytus gebėjimus panaudoja mokymosi procese.</p> <p>Apibūdina asmeninius muzikinius interesus.</p>	<p>Aktyviai dalyvauja klasės ir mokyklos muzikinėje veikloje. Savo vokalius gebėjimus naudoja muzikuodamas įvairiuose kolektyvuose. Domisi muzikiniais ir kultūriniais renginiais.</p>	<p>Kūrybingai naudoja įgytus gebėjimus įvairioje aktyvioje muzikinėje veikloje. Savo gebėjimus produktyviai naudoja muzikuodamas muzikiniuose kolektyvuose. Aktyviai lanko renginius, juos analizuoja ir aptaria.</p>

IV. VIDURINIO UGDYMO KARTU SU MUZIKOS UGDYMU PROGRAMOS MUZIKOS DALIS

I. VIDURINIO UGDYMO KARTU SU MUZIKOS UGDYMU PROGRAMOS MUZIKOS DALIES PRIVALOMOJO BRANDUOLIO DALYKAI

38. Atlikėjo raiška – pasirenkamasis pagrindinis Vidurinio ugdymo kartu su muzikos ugdymu programos muzikos dalies privalomojo branduolio dalykas.

38.1. Dalyko paskirtis. Dalykas skirtas mokinio pasirinkto pagrindinio dalyko kompetencijai tobulinti. Sudėtingėjimo principu nuosekliai ir kompleksiskai plėtojama mokinio muzikos kūrinių interpretavimo patirtis. Pagrindinis dėmesys sutelkiamas praktinei interpretavimo veiklai ir atlikėjo raiškai socialinėje kultūrinėje aplinkoje. Mokiniai skatinami dalyvauti įvairios reikšmės konkursuose, festivaliuose, koncertuose ir panašiuose renginiuose, skatinamas jų iniciatyvumas, kūrybiškumas, siekiama aukštos atlikimo kokybės ir rezultatyvumo. Susitelkiama ties individualaus mokinio kūrybinio stiliaus išgryninimu.

38.2. Dalyko tikslas – kryptingai plėtoti mokinių individualų kūrybinį mąstymą ir raiškos braižą parenkant techninius įgūdžius ir interpretavimo gebėjimus ugdantį repertuarą.

38.3. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad per atlikėjo raiškos pamokas mokiniai:

38.3.1. ugdytusi techninius įgūdžius, kurių reikia sprendžiant sudėtingus interpretavimo uždavinius;

38.3.2. įvaldytų sudėtingus muzikos kalbos elementus ir juos pritaikytų praktiškai;

38.3.3. interpretuodami skirtingų pasaulio šalių kompozitorių, stilių ir žanrų muzikos

kūrinius ugdytūsi analitinį / kritinį mąstymą, interpretacinę nuovoką;

38.3.4. mokėjimo mokytis kompetenciją plėtotų atlikdami saviruošos užduotis;

38.3.5. demonstruotų profesines ambicijas, poreikį puoselėti ir kurti Lietuvos muzikinę kultūrą.

38.4. Dalyko struktūra. Dalyką sudaro trys veiklos sritys:

38.4.1. muzikos atlikimo technikos įvaldymas;

38.4.2. muzikos kūrinių interpretavimas;

38.4.3. muzikos atlikėjo raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

38.5. Didaktinės nuostatos:

38.5.1. Ugdant jaunąjį atlikėją labai svarbu išlaikyti pusiausvyrą tarp techninių įgūdžių lavinimo ir kūrybiškumo ugdymo. Per pamokas mokytojas siekia visaverčio kūrybinio proceso – kūrybinės vaizduotės, mokinio emocionalumo, išsamios kūrinio analizės, atlikimo raiškos priemonių ir techninių įgūdžių tobulinimo dermės. Tam tarnauja tinkamai parinktas repertuaras.

38.5.2. Mokiniam sudaromos individualios programos atsižvelgiant į kiekvieno asmeninį gebėjimų lygį, interesus ir poreikius. Į šį procesą įtraukiant mokinius, ugdoma jų savimonė, atsakomybė, iniciatyvumas. Parinktų kūrinių pažinimas, suvokimas ir atlikimas visapusiškai tobulina mokinio asmenybę, turtina jo techninių priemonių bagažą ir intelektualinį mąstymą. Abiturientams parinktos baigiamojo specializacijos egzamino programos įgyvendinimas geriausiai atspindi jų gebėjimus, pasiektus rezultatus ir meninę brandą.

38.5.3. Daug dėmesio skiriama muzikos stilistikai ir interpretavimui, kūrinių atlikimo ypatumų, jų perteikimo klausytojui reikšmės suvokimui. Panaudojant tarpdalykinius ryšius mokomasi kūrinius visapusiškai analizuoti, skaityti nežinomą tekstą, vertinti, sisteminti informaciją, įgytas žinias integruoti į savarankišką veiklą. Aptariama pasiekta sėkmė, įsivertinami pasiekimų rezultatai, ieškoma būdų spręsti problemas. Į pusmečio programą įtraukiami 2–3 įvairių stilių kūriniai, skirti bendram muzikiniam akiračiui plėsti, repertuarui kaupiti ir atlikėjo saviraiškai skatinti (jie atliekami klasėje).

38.5.4. Mokiniam, kurie plėtodami techniką patiria tam tikrų kūno dalių įveržimą, rekomenduojama savarankiško darbo metu ir pamokose taikyti specialius kūno įvaržą atpalaiduojančius grojimo / skambinimo, kvėpavimo, manualinės dirigavimo technikos pratimus.

38.5.5. Programos vykdymo procese svarbus aspektas – kūrybiškumas, atvirumas naujoms idėjoms, ieškojimams, eksperimentams. Formuojamas tolerantiškas požiūris į klasikinės ir šiuolaikinės (atonali ir kt.) muzikos atlikimą ir interpretavimą. Mokytojas mokinį orientuoja reikiama linkme ir paskatina jį kūrybiniam ieškojimams.

38.5.6. Sudedamoji programos turinio dalis – koncertų lankymas, vaizdo ir garso įrašų klausymasis, jų analizė ir vertinimas atlikėjo išraiškingumo, paveikumo, meninio sąmoningumo,

emocinės raiškos požiūriais. Mokiniai skatinami sąmoningai kurtis savitą atlikėjo įvaizdį.

38.5.7. Mokiniai išsamiai supažindinami su karjeros planavimo ir studijų pasirinkimo galimybėmis. Su parengtomis programomis ir prisistatymu, remdamiesi sukaupta menine patirtimi, mokiniai dalyvauja įvairiuose edukaciniuose renginiuose pristatydami muzikos atlikėjo profesiją.

38.5.8. Vertinimu apibūrinami mokinio pasiekimai, analizuojami veiklos pokyčiai, numatomos tolesnio ugdymo(si) gairės ir tikslai. Siekiama didinti asmens atsakomybę už savo veiksmus, priimtus sprendimus ir išipareigojimus. Savęs pažinimas, individualių savybių ir pasiekimų įšivertinimas bei mokytojo patarimai padeda baigiamosios klasės mokiniams modeliuoti ir planuoti savo tolesnę veiklą bei karjerą.

38.6. Mokinių pasiekimai.

Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1. Muzikos atlikimo technikos įvaldymas	
Nuostatos. Siekti kokybiško muzikos garso formavimo. Savarankiškai, kryptingai ir atkakliai siekti užsibrėžto tikslo, planuoti mokymosi veiklą. Suprasti, kad sąmoningi sprendimai lemia gerus rezultatus, padeda tobulinti techniką ir meninę atlikimo kokybę. Esminis gebėjimas. Sąmoningai sieti atlikimo technikos įgūdžius ir interpretavimo gebėjimus.	
1.1. Analizuoti garso išgavimo būdus, panaudojimo tikslingumą.	1.1.1. Apibūdinti garso skambėjimo įvairumą, garsą suvokti vidine klausa. 1.1.2. Nurodyti ir susieti garso specifiką su stiliaus, epochos ypatumais. 1.1.3. Techninėmis pratybomis ir savarankišku darbu įvaldyti įvairius garso tembro ir atspalvių išgavimo būdus.
1.2. Savarankiškai pasirinkti patogios pirštuotės / kvėpavimo ir kitas atlikimo technikos tobulinimo priemones ir būdus.	1.2.1. Įvardyti konkrečios technikos panaudojimo tikslą ir principus. 1.2.2. Įvertinti klaidas aiškinantis nesėkmių priežastis, jas sąmoningai šalinti.
1.3. Šalinti kūno įvaržą, atsiradusią plėtojant atlikimo techniką.	1.3.1. Žinoti ir naudoti įvairius specialiai kūno įvaržai mažinti skirtus grojimo / skambinimo, kvėpavimo, manualinės dirigavimo technikos pratimus.
1.4. Sąmoningai ir tikslingai pritaikyti techninius įgūdžius įgyvendinant atliekamų kūrinių interpretacinę idėją, atskleisti kūrinių atlikimo išraiškos subtilumus ir įvairumą.	1.4.1. Diferencijuoti pojūčius, pritaikyti juos artikuliuojant ir apibendrinant muzikinio kūrinio tekstą. 1.4.2. Paskirstyti dėmesį muzikavimo daugiaplaniškumui (melodija, fonas, akompanimentas), atskiroms detalėms, naudoti racionalius judesius.
2. Muzikos kūrinių interpretavimas	
Nuostatos. Plėtoti audiacinę patirtį – savarankiškai klausytis įvairių atlikėjų įrašų, gyvo garso koncertų. Tobulinti muzikinį skonį, ugdyti geresnį atlikėjų meno supratimą ir estetinę nuovoką atliekant įvairių epochų, žanrų ir stilių muzikos kūrinius. Esminis gebėjimas. Stilingai, išraiškingai ir įtaigiai, atskleidžiant interpretatoriaus nuovoką, atlikti įvairius muzikos kūrinius.	
2.1. Išmanyti istorinę muzikos interpretacijos raidą.	2.1.1. Paaiškinti muzikos reikšmę ir poveikį žmogui. 2.1.2. Suvokti ir nusakyti įvairių epochų muzikos

	<p>esminius panašumus bei skirtumus lyginant su kitomis meno šakomis.</p> <p>2.1.3. Klasifikuoti muzikos kūrinius pagal istorinį tarpsnį, siejant juos su kūrėjais ir jų kūrybos bruožais.</p> <p>2.1.4. Įvardyti ir apibūdinti konkretaus kūrinio ypatumus, raiškos priemones, stiliaus ir žanro ypatumus.</p>
2.2. Pasinaudoti kūrinio analize kuriant ir pagrindžiant interpretacinį sumanymą.	<p>2.2.1. Domėtis ir nagrinėti kompozitorių kūrybą.</p> <p>2.2.2. Analizuoti kūrinių stilių, žanrą, formą, faktūros ypatumus, harmoninį planą.</p> <p>2.2.3. Skaityti iš natų įvairių stilių ir žanrų kūrinius.</p> <p>2.2.4. Klausytis atliekamų kūrinių žymių atlikėjų interpretacijų įrašų, lyginti ir vertinti įvairias kūrinio interpretacijas.</p>
2.3. Tiksliai, įtaigiai ir savitai perduoti kompozitoriaus idėjas klausytojui, perteikti kūrinių epochos ir stiliaus ypatumus, savo emocijas.	<p>2.3.1. Išskirti kūrinio problematiką ir suvokti prasmę.</p> <p>2.3.2. Suprasti ir perimti kūrinio žadinamas emocijas.</p> <p>2.3.3. Įvaldytus techninius įgūdžius ir meninės išraiškos elementus pritaikyti kūrinio interpretaciniam sumanymui atskleisti.</p> <p>2.3.4. Derinti interpretacijos sumanymą su koncertmeisteriu, suprasti ansambliško reikšmę muzikavimui.</p>
3. Muzikinė atlikėjo raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje	
<p>Nuostatos. Aktyviai dalyvauti kultūrinuose, muzikiniuose renginiuose, konkursuose, festivaliuose. Ugdytis atlikėjo meninį skonį, kūrybiškumą, artistiškumą, meninę fantaziją, atlikėjo valią, pasitikėjimą savimi, meno estetiką ir supratimą, atlikėjui būtinas asmenybės savybes. Suvokti iniciatyvumo, viešų pasirodymų patirties ir turimų kompetencijų nuoseklaus tobulinimo reikšmę.</p> <p>Esminis gebėjimas. Parengti ir pristatyti įvairias koncertines programas regiono ir tarptautinio masto kultūrinuose muzikiniuose renginiuose; reflektuojant savo patirtį planuoti karjerą.</p>	
3.1. Kaupiti ir plėsti savo individualų repertuarą, pasirinkti jį ir panaudoti atitinkamoje aplinkoje.	<p>3.1.1. Suprasti meno estetikos dėsnius, tautos tradicijų išlaikymo ir propagavimo reikšmę.</p> <p>3.1.2. Inicijuoti koncertus (rečitalius), muzikinius projektus ir įgyvendinti juos.</p> <p>3.1.3. Kūrybiškai pritaikyti įgytas žinias organizuojant kultūrinę sklaidą.</p>
3.2. Dalyvauti šalies ir tarptautiniuose renginiuose ir projektuose.	<p>3.2.1. Suprasti savarankiško darbo svarbą ruošiantis renginiams.</p> <p>3.2.2. Kaupiti sceninę patirtį ir kokybiškai pristatyti savo muzikinės veiklos produktus.</p> <p>3.2.3. Sieti kūrybinės raiškos pasiekimus su numatoma profesine karjera.</p> <p>3.2.4. Analizuoti ir kritiškai į(si)vertinti muzikos kūrinių koncertinį atlikimą.</p>
3.3. Tobulinti atlikėjui būtinas asmenines savybes.	<p>3.3.1. Paaiškinti reikalingas atlikėjo savybes kūrybiškumui puoselėti.</p> <p>3.3.2. Taikyti savikontrolės, pasitikėjimo savo jėgomis, baimės įveikimo priemones prieš pasirodymus.</p> <p>3.3.3. Valdyti dėmesį ir kūną, reguliuoti emocijas scenoje.</p>
3.4. Nuolat stebėti ir įsivertinti savo mokymąsi, pasiekimus, nuostatas ir tuo	<p>3.4.1. Nurodyti galimybes tęsti muzikos atlikėjo raiškos studijas.</p>

remiantis planuoti būsimą karjerą.	3.4.2. Įvardyti muzikos atlikėjui reikalingas savybes. 3.4.3. Nurodyti galimybes keisti tolesnio mokymosi kryptį.
------------------------------------	--

38.7. Turinio apimtys:

38.7.1. Muzikos atlikimo technikos įvaldymas:

38.7.1.1. Veiklos sritį apima atlikėjo technikai ir interpretavimo gebėjimams ugdyti skirti pratimai, gamos (mažorinės, minorinės gamos, pagal metodinės grupės reikalavimus – minimalūs iki 5 ženklų) ir kūriniai, kurių apimtį, išreikštą kiekybiniais ir kokybiniais rodikliais, lemia mokinio individualios (prigimtinės ir įgytos) savybės. Išlaikant klasikinio meno, lietuviškos muzikos puoselėjimo tradicijas, gilinamasi į įvairių XX a. ir dabar pasaulyje vyraujančių kompozicinių technikų suvokimą bei naujų šiuolaikinių išraiškos priemonių įsisavinimą. Turinio apimtis taip pat varijuoja priklausomai nuo mokinio pasirinktos specializacijos dalyko tradicijų.

38.7.1.2. Instrumentininkai. Plėtoja melizmą, glissando, arpeggio, chromatinių pasažų, laužytų intervalų ir akordų atlikimo smulkiąją ir stambiają techniką. Šiuolaikinės muzikos komponavimo technika. Demonstruojamas virtuoziškumas.

38.7.1.3. Dainininkai. Pratimais, vokalizėmis stiprina taisyklingo kvėpavimo, jo trukmės ilginimo įgūdžius, tobulina rezonatorių veiklos pojūtį, puoselėja individualų balso tembrą, plečia balso diapazoną, techninius garso artikuliacijos gebėjimus.

38.7.1.4. Choro dirigentai. Tobulina intonaciją, tembrą, manualinę techniką, mokosi batuta diriguoti kūrinius chorui ir solistams su instrumentiniu pritarimu, skaidyti ir stambinti taktavimo schemas, įsisavina liuftpauzių, cezūrų, polimetrijos, poliritmijos, muzikos be takto brūkšnių dirigavimą.

38.7.1.5. Fortepijono, vargonų programinį repertuarą pusmečiui sudaro polifoninis kūrinys (J. S. Bacho preliudas ir fuga) arba stambios formos klasikinis kūrinys (sonata / variacijos / fantazija / koncertas); du etiudai (įvairi technika, koncertinis etiudas); 1–2 skirtingo charakterio kūriniai.

38.7.1.6. Styginių instrumentų programinį repertuarą pusmečiui sudaro du etiudai; stambios formos kūrinys (sonata / variacijos / fantazija / koncertas); dvi skirtingo charakterio pjesės.

38.7.1.7. Gitaros programinį repertuarą pusmečiui sudaro etiudas; polifoninis kūrinys; stambios formos kūrinys; miniatiūra.

38.7.1.8. Lietuvių liaudies instrumentų programinį repertuarą pusmečiui sudaro stambios formos kūrinys (siuita / variacijos / fantazija / koncertas / sonata); lietuvių liaudies išdaila; virtuoziškas kūrinys ar etiudas; lyrinis kūrinys.

38.7.1.9. Akordeono programinį repertuarą pusmečiui sudaro polifoninis kūrinys; stambios formos kūrinys (sonatos dalis / variacijos / fantazija / koncertas); etiudas arba virtuoziškas kūrinys; lyrinis kūrinys.

38.7.1.10. Pučiamųjų, mušamųjų instrumentų programinį repertuarą pusmečiui sudaro techninis etiudas; stambios formos kūrinys arba du skirtingo charakterio kūriniai.

38.7.1.11. Dainavimo programinį repertuarą pusmečiui sudaro dvi vokalizės; senovinė arba klasikinė arija; išplėtotą lietuvių liaudies daina; daina / romansas (iš viso 6 kūriniai). Rekomenduojama šiuolaikinė muzika. Tekstai originalo kalba.

38.7.1.12. Choro dirigavimo programinį repertuarą pusmečiui 11 klasei (gimnazijos III klasei) sudaro ne mažiau kaip du kūriniai chorui a cappella (vieno kūrinio balsų partijos dainuojamos atmintinai) ir du kūriniai su akompanimentu: scena iš operos, ištraukos iš kantatos, mišių ar kitų stambios (ciklinės) formos kūrinių. Programos atsiskaitymo metu vieno kūrinio choro partitūra atliekama atmintinai ansamblyje, koncertmeisteriui pritariant. Visi 4 kūriniai diriguojami, choro partitūros grojamos atmintinai. Kūrinių forma nuo paprastos (periodo, posminės) iki sudėtinės 2–3 dalių.

38.7.1.13. Choro dirigavimo programinį repertuarą metams 12 klasei (gimnazijos IV klasei) sudaro ne mažiau kaip keturi kūriniai. Du kūriniai stambios formos su pritarimu (atsiskaitymo metu vieno kūrinio choro partitūra atliekama atmintinai ansamblyje, koncertmeisteriui pritariant), vienas kūrinys a cappella (balsų partijos dainuojamos atmintinai), vienas kūrinys su pritarimu smulkios formos (kūrinio akompanimentas grojamas iš natų). Visi 4 kūriniai diriguojami, choro partijos grojamos atmintinai.

38.7.2. Muzikos kūrinių interpretavimas. Garso tembras, frazavimo logika ir išraiškingumas, tikslus harmonijos ir faktūros pajautimas, logiškas formos plėtojimas. Kūrybiškai įgyvendinami dinamikos, tempo, emocinės būsenos ir nuotaikų kaitos niuansai. Greta programinių miniatiūrų tobulinamas ciklinės formos kūrinių pažinimas, atskirų dalių ar viso ciklo mokymasis. Rekomenduojami faktūrinių sprendimų reikalaujantys, polifoninį mąstymą plėtojantys, didesnės apimties kūriniai su ryškesne dramaturgine linija, harmoniniu-polifoniniu plėtojimu, specifiniais ritmo ypatumais.

38.7.3. Muzikos atlikėjo raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje. Išmoktas repertuaras atliekamas atmintinai koncertinėje aplinkoje. Visi mokiniai pasiekia minimalų lygmenį – įvykdo programą ir atsiskaito mokykloje. Atsiskaitymai organizuojami viešo ar uždaro koncerto forma. Kiekvieno mokinio siekis – dalyvauti šalies ir tarptautiniuose konkursuose, realizuoti parengtas programas siekiant atskleisti savo individualumą, įgyti patirties, būti įvertintam ir pripažintam platesniu mastu. Individuali meninė patirtis plečia mokinio akiratį, erudiciją, mentalitetą.

38.7.4. Sudaromose programose turi būti techniniu ir meniniu požiūriu skirtingo sudėtingumo, stiliaus, žanro, formos, charakterio kūrinių. Mokytojai, įvertindami kiekvieno mokinio techninę, kūrybinę, psichologinę raidą, sudaro individualius planus. Planuose nurodomi pasiekimai ir siekiamybė visose veiklos srityse.

38.7.5. Baigiamosios klasės mokiniai rengia individualias programas specializacijos baigiamajam egzaminui. Programos kūrinį apimtis ir turinio sudėtingumas orientuotas į stojamųjų egzaminų aukštosiose mokyklose reikalavimus bei mokinio profesinę brandą. Programos trukmė nuo 15 iki 40 minučių (atsižvelgiant į atlikėjo raiškos kryptį).

38.8. Vertinimas.

Pasiekimų lygiai		
patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
1. Muzikos atlikėjo technikos įvaldymas		
Įgytus naujus muzikos kalbos techninius elementus taiko praktiškai.	Produktyviai naudojami įgytomis technikos ugdymo žiniomis, supratimu ir įgūdžiais, aktyviai taiko juos kūrybinėje veikloje. Mokinys įvaldyta atlikimo technika pasiekia pageidaujamą meninį rezultatą.	Tikslingai ir kūrybingai naudoja įgytas technikos ugdymo žinias ir gebėjimus. Demonstruoja virtuozinius techninius gebėjimus, juos panaudoja įtaigiai atlikdamas meninį kūrinį.
2. Muzikos kūrinių interpretavimas		
Žino muzikos meninės išraiškos priemones, supranta ir paaiškina jų reikšmę atskleisdamas kūrinio meninį turinį. Mokytojo padedamas įvairiais aspektais analizuoja atliekamą kūrinį. Atlieka konkrečias pateiktas užduotis, perpranta ir interpretuoja kūrinius pagal mokytojo nurodymus. Skaito iš lapo lėtu tempu.	Savarankiškai išsamiai analizuoja muzikos kūrinius, supranta, apibūdina ir vertina kompozitorių individualių stilių istorinio laikotarpio kontekste. Pasako savo nuomonę, nurodo kūrinio vertinimo kriterijus. Gerai interpretuoja kūrinius pagal susidarytą interpretacinį sumanymą. Savarankiškai nustato, parenka ir pritaiko meninės išraiškos priemones paveikiam kūrinių atlikimui. Domisi atliekamų kūrinių istoriniu kontekstu, klauso žymių atlikėjų interpretacijų įrašų. Gerai skaito iš lapo, jaučia metroritminę struktūrą, naudoja patogią pirštuotę.	Vaizdinga kalba, tikslingai naudodamas muzikinius terminus analizuoja komplikotos dramaturgijos kūrinius. Pritaiko kitų dalykų metu įgytas žinias, atranda ir nusako atlikimo problemas, numato būdus joms spręsti. Suvokia kūrinių meninę vertę, puikiai perteikia turinį, stilingai interpretuoja įvairių epochų kūrinius. Puikiai skaito nežinomus kūrinius. Argumentuotais palyginimais pagrindžia savo nuomonę dėl interpretacinio plano įgyvendinimo. Turi savitą individualų atlikimo braižą.
3. Muzikinė raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje		

<p>Fragmentiškai dalyvauja mokyklos, vietos bendruomenės aplinkoje rengiamuose koncertuose, konkursuose. Savo parengtu numeriu integruojasi į bendrą koncertinę programą. Savo kūrybinės veiklos produktą pristato 2–3 kartus per pusmetį. Domisi kultūriniais reiškiniais, juos vertina pagal pateiktus kriterijus.</p>	<p>Aktyviai savo kūrybinius pasiekimus demonstruoja viešoje aplinkoje, susitelkdamas į menišką ir subtilų rezultatą. Inicijatyviai dalyvauja įvairiuose konkursuose, festivaliuose, projektinėse / edukacinėse programose. Vertina savo galimybes, planuoja tolesnius veiksmus. Remdamasis savo menine patirtimi ir pasiekimais, planuoja muziko karjerą. Lankosi įvairiuose kultūrinuose renginiuose, juos komentuoja. Rašo recenzijas.</p>	<p>Rezultatyviai panaudoja įgytas dalykines ir bendrąsias kompetencijas dalyvaudamas tarptautiniuose ir šalies konkursuose, meistriško kursuose, edukacinėse programose. Sukaupią koncertinį repertuarą parenka ir pristato įvairiai publikai. Aktyviai dalyvauja kultūrinuose renginiuose, juos aptaria, recenzuoja, parašo straipsnius. Tikslingai planuoja muzikos atlikėjo karjerą.</p>
--	--	---

39. Garso režisūra – pasirenkamasis pagrindinis Vidurinio ugdymo kartu su muzikos ugdymu programos muzikos dalies privalomojo branduolio dalykas.

39.1. Dalyko paskirtis:

39.1.1. Dalykas skirtas mokinio esminei dalykinei kompetencijai plėtoti ir tobulinti.

39.1.2. Turinio sudėtingėjimo principu nuosekliai ir kompleksiškai lavinami muzikos įrašintojo ir programuotojo techniniai įgūdžiai ir gebėjimai, plėtojama estetinė nuovoka.

39.1.3. Daug dėmesio sutelkiama praktinei veiklai ir patirties sklaidai sociokultūrinėje aplinkoje. Mokiniai motyvuojami siekti atliekamo darbo kokybės ir rezultatyvumo, dalyvauti įvairios reikšmės konkursuose, festivaliuose, koncertuose ir panašiuose renginiuose. Skatinamas jų iniciatyvumas, kūrybiškumas.

39.1.4. Mokydamiesi dalyko, mokiniai įgis muzikinę patirtį ir gebėjimus, kuriuos panaudos pasirinktos specializacijos ar kitos muzikos krypties studijoms aukštojoje mokykloje.

39.2. Dalyko tikslas – skatinant ir puoselėjant individualų mąstymą ir kūrybinį braižą, įvaldyti garso režisavimo, muzikos įrašymo ir programavimo techniką, reikalingą kokybiškam įvairių garso šaltinių skirtingose erdvėse įgarsinimui, įrašymui ir suvedimui, skoningam ir kūrybiškam muzikos programavimui ir pristatymui viešose erdvėse.

39.3. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad per specializacijos pamokas mokiniai:

39.3.1. lavintųsi techninius gebėjimus, sprenddami vis sudėtingesnius uždavinius;

39.3.2. ugdytųsi analitinį / kritinį mąstymą analizuodami ir vertindami pasaulinę muziką bei meno reiškinis;

39.3.3. ugdytųsi gebėjimą savarankiškai planuoti, parengti ir įgyvendinti pasirinktą veiklą;

39.3.4. plėtotų bendrąją meninę ir estetinę kompetenciją.

39.4. Dalyko struktūra. Dalyką sudaro trys veiklos sritys:

39.4.1. garso savybių pažinimas ir technologinių įrenginių valdymas;

39.4.2. muzikos savybių analizė;

39.4.3. patirties sklaida socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

39.5. Didaktinės nuostatos:

39.5.1. Dalyko pamokos vyksta individualaus darbo forma, teorinės žinios siejant su praktiniais įgūdžiais, skiriant laiko mokinio mokymosi raidos ir rezultatų aptarimui, karjeros galimybių pristatymui, tikslų numatymui ir pasiekimų planavimui.

39.5.2. Kiekvienam mokiniui individualiai parenkamos užduotys, atsižvelgiant į jo asmeninį gebėjimų ir pasiekimų lygį, individualias charakterio ir muzikinio mąstymo savybes, interesus ir poreikius. Į šį procesą įtraukiami ir patys mokiniai, ugdant jų savimone, atsakomybę bei iniciatyvumą. Užduočių planą sudaro: nauja teorinė medžiaga, technologinių įrenginių valdymo pratimai, parinkto garso šaltinio (muzikos instrumentas / balsas) įrašymas ir suvedimas, parinkto žanro programuojamas muzikos kūrinys.

39.5.3. Taikomi įvairūs mokymo(si) metodai – pasakojimas, demonstravimas, analizavimas, lyginimas, stebėjimas, klausymas. Procese sureikšminamas koncertų lankymas, audio- ar videoįrašų klausymasis, savo kūrybinės veiklos produktų kaupimas ir pristatymas visuomenei.

39.5.4. Vertinimu apibrėžiami mokinio pasiekimai, analizuojami veiklos pokyčiai, numatomos tolesnio ugdymo(si) gairės ir tikslai. Vertinimas turi atspindėti realius mokinio pasiekimus bei motyvuoti mokinį nuosekliai siekti aukštesnių tikslų. Pažymiu vertinami: mokyklos baigiamasis egzaminas, tarpinis ir baigiamasis kiekvieno pusmečio atsiskaitymai, per pusmetį atliekami teorinių žinių patikrinimo testai, kai kurios savarankiško darbo užduotys. Svarbus yra ir paties mokinio įsivertinimas, kuriuo jis gali analizuoti savo darbą ir pasiektus rezultatus, numatyti veiklos prioritetus ir juos įgyvendinti.

39.5.5. Skatinamas mokinių sąmoningumas saviugdai, aktyviam savarankiškam darbui visose veiklos srityse. Siekiama didinti asmens atsakomybę už savo veiksmus, prisiimant sprendimus ir išipareigojimus, padedama pasirengti savarankiškam gyvenimo etapui pabaigus ugdymo programą.

39.5.6. Mokiniai išsamiai supažindinami su karjeros planavimo ir studijų pasirinkimo galimybėmis.

39.6. Mokinių pasiekimai.

Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1. Garso savybių pažinimas ir technologinių įrenginių valdymas	
Nuostatos. Siekti sklandaus technologinių įrenginių valdymo, muzikos komponavimo principų	

<p>panaudojimo. Savarankiškai, kryptingai ir atkakliai siekti užsibrėžto tikslo. Ugdyti valią, išvermę, interesus, kurie padeda sukaupti dėmesį, mažina nuovargį, kelia darbingumą.</p> <p>Esminis gebėjimas. Įrašyti ir suvesti skirtingais muzikos instrumentais, balsais atliekama muziką, programuoti muzikines kompozicijas.</p>	
<p>1.1. Įrašant ir suvedant muziką tikslingai ir veiksmingai naudoti technologinius įrenginius.</p>	<p>1.1.1. Analizuoti patalpų akustikos specifiką.</p> <p>1.1.2. Sujungti parinktas reikalingas technologinių įrenginių dalis.</p> <p>1.1.3. Diferencijuoti pojūčius, pritaikyti juos įvertinant atlikimo specifiką, dviejų instrumentų / balsų tarpusavio balansą.</p> <p>1.1.4. Taikyti įvairius garso valdymo ir apdorojimo būdus naudojantis technologiniais įrenginiais.</p>
<p>1.2. Programuojant muzikines kompozicijas, pritaikyti techninius įgūdžius, kad būtų įgyvendinta kūrinio meninė idėja, estetinis sumanymas.</p>	<p>1.2.1. Garso šaltinio įrašymo įgūdžius kūrybiškai naudoti programuojant savo kompozicijas.</p> <p>1.2.2. Taikyti žinomus komponavimo principus.</p> <p>1.2.3. Suformuoti įtaigų kūrinio dramaturgijos planą.</p> <p>1.2.4. Paskirstyti dėmesį programuojamos muzikos daugiasluoksniškumui (ritmas, harmonija, melodija, fonas, akompanimentas, efektai), atskiroms detalėms.</p> <p>1.2.5. Eksperimentuoti su naujomis kūrybinėmis idėjomis.</p>
<p>2. Muzikos savybių analizė</p>	
<p>Nuostatos. Plėsti audiacinę patirtį – savarankiškai klausytis įvairių atlikėjų įrašų, gyvo garso koncertų. Tobulinti muzikinį skonį, ugdyti gilesnį garso režisavimo supratimą ir estetinį suvokimą įrašinėjant, suvedant ir programuojant įvairių epochų, žanrų ir stilių muzikos kūrinius.</p> <p>Esminis gebėjimas. Analizuoti garso įrašų skambesį, siekiant įrašymo ir suvedimo kokybe padėti atlikėjui atskleisti kūrinio atlikimo išraiškos subtilumus ir meninius užmojus. Nagrinėti muzikinį audinį siekiant plėsti kūrybinių idėjų paletę.</p>	
<p>2.1. Analizuoti klausomos muzikos savybes.</p>	<p>2.1.1. Įvardyti ir apibūdinti konkretaus kūrinio ypatumus, raiškos priemones, stiliaus ir žanro ypatybes.</p> <p>2.1.2. Apibūdinti muziką atliekančių skirtingų instrumentų / balsų specifiką / problematiką ir tarpusavio balansą.</p> <p>2.1.3. Klasifikuoti muzikos kūrinius pagal istorinį tarpsnį ir sieti su kūrėjais ir jų kūrybos bruožais.</p>
<p>2.2. Pasinaudoti muzikos kūrinių analize pasirenkant ir pagrindžiant savo kūrybinį sumanymą.</p>	<p>2.2.1. Domėtis įvairių žanrų ir kompozitorių muzika, nagrinėti ją.</p> <p>2.2.2. Analizuoti kūrinių stilių, žanrą, formą, faktūros ypatumus, harmoninį planą.</p> <p>2.2.3. Lyginti ir vertinti skirtingų žanrų įvairaus sudėtingumo kūrinius.</p> <p>2.2.4. Suprasti muzikos reikšmę ir poveikį žmogui.</p>
<p>3. Patirties sklaida socialinėje kultūrinėje aplinkoje</p>	
<p>Nuostatos. Tobulinti bendravimo kultūros pojūtį, toleranciją, lankstumą dirbant įrašų studijoje, dalyvaujant konkursuose, meniniuose projektuose, mainų programose. Dalyvaujant įvairiuose meniniuose reiškiniuose, plėsti akiratį, ugdytis meninį skonį, kūrybiškumą.</p> <p>Esminis gebėjimas. Bendradarbiauti su įvairiais atlikėjais įrašant muziką skirtingiems projektams, panaudoti savo kūrybinius užmojus įvairiems tikslams.</p>	
<p>3.1. Planuoti, parengti ir pristatyti savarankišką muzikinį projektą.</p>	<p>3.1.1. Turėti aiškią projekto koncepciją, sudaryti nuoseklų įgyvendinimo planą.</p>

	<p>3.1.2. Kontaktuoti ir susitarti su kitais projekto dalyviais.</p> <p>3.1.3. Apskaičiuoti laiko, erdvės, finansinius poreikius ir galimybes.</p> <p>3.1.4. Gauti projekto dalyvių ir klausytojų grįžtamąjį ryšį. Analizuoti ir kritiškai į(si)vertinti atliktą darbą.</p>
3.2. Suprogramuotus kūrinius pristatyti šalies ir tarptautiniuose projektuose, konkursuose.	<p>3.2.1. Gauti reikalingą informaciją apie projektą / konkursą, kuriame ketinama dalyvauti.</p> <p>3.2.2. Pateikti reikalingą informaciją apie save ir pristatomą muzikinę kompoziciją.</p> <p>3.2.3. Informatyviai ir patraukliai raštu ar žodžiu apibūdinti savo asmenybę.</p> <p>3.2.4. Muzikinę kompoziciją ir visą reikalingą informaciją pateikti reikalingu formatu ir pageidaujama kalba.</p>
3.3. Kaupti atliktus darbus savo aplanke.	<p>3.3.1. Atrinkti darbus aplankei pildyti.</p> <p>3.3.2. Prireikus sukauptą medžiagą pateikti tinkamu formatu bei informatyviai apipavidalintą.</p>

39.7. Turinio apimtis:

39.7.1. Garso savybių pažinimas ir technologinių įrenginių valdymas. Tai muzikos įrašinėtojo, programuotojo technikai lavinti skirtos užduotys. Jų sudėtingumą lemia mokinio individualios (prigimtinės ir įgytos) savybės. Garso įrašų studijos akustika, garsinės sistemos, techniniai parametrai. Garso šaltinis ir jo įrašymo būdai, linijinis įrašymo būdas, vokalo įrašymas. Įrašyto garso apdorojimas, spalva, balanso pajautimas, efektų parinkimas. Programuojamos muzikos ritmo, harmonijos ir faktūros formavimas, melodinių idėjų frazavimo logika ir išraiškingumas, logiškas formos plėtojimas, muzikinių tembrų atranka, tikslingas garso efektų naudojimas. Kūrybiškai įgyvendinami dinamikos, tempo, emocinės būsenos ir nuotaikų kaitos niuansai. Greta programinių miniatiūrų plėtojamas ciklinės formos kūrinių pažinimas, programavimas.

39.7.2. Muzikos savybių analizė. Garso spalva, frazavimo logika ir išraiškingumas, tikslus harmonijos ir faktūros pajautimas, instrumentų / balsų tarpusavio balansas. Kūrinių klausymas, vertinimas, palyginimas. Asmeninė audio- ar videobazė.

39.7.3. Patirties sklaida socialinėje kultūrinėje aplinkoje. Reikalingos informacijos rinkimas, tikslingas panaudojimas, pateikimas, prisistatymas. Savo darbų portfolio plėtimas. Bendravimo atmosfera su kolegomis, lankstus mąstymas. Kritika ir savikritika.

39.8. Vertinimas.

Pasiiekimų lygiai		
patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
1. Garso savybių pažinimas ir technologinių įrenginių valdymas		

<p>Mokytojo padedamas įrašo solo grojantį muzikos instrumentą, atlieka muzikos suvedimą. Suprogramuoja išbaigtą pageidaujamo muzikos žanro ir formos muzikinę kompoziciją. Argumentuotai paaiškina padarytus meninius ir technologinius sprendimus.</p>	<p>Savarankiškai pasiruošia darbo vietą ir įrašo solo grojantį muzikos instrumentą / balsą. Atlieka įrašytos muzikos suvedimą. Suprogramuoja pageidaujamo muzikos žanro ir formos muzikinę kompoziciją, joje panaudodamas paties moksleivio įrašytą garso medžiagą. Argumentuotai paaiškina padarytus technologinius ir meninius sprendimus.</p>	<p>Įrašo keletą muzikos kūrinių, atliekamų vieno ar dviejų skirtingų muzikos instrumentų ar balsų, suveda juos. Suprogramuoja ciklinės formos muzikinę kompoziciją su aiškia koncepcija. Nestandartiškai pritaiko įvairias išraiškos priemones, kūrinys įgyvendina originalias idėjas.</p>
<p>2. Muzikos savybių analizė</p>		
<p>Įvairiais aspektais analizuoja garso šaltinį, skirtingų erdvių akustiką. Analizuoja muzikos meninės išraiškos priemones, supranta ir paaiškina jų reikšmę atskleidždamas kūrinio meninį turinį. Nusako pateikto kūrinio sukūrimo laikotarpį, žanrą, esminius bruožus.</p>	<p>Analizuoja pateiktus muzikos kūrinius, juos lygina tarpusavyje įvairiais aspektais. Pasako savo nuomonę jų atžvilgiu, nurodo kūrinių vertinimo kriterijus. Pateikia su nagrinėjama tema susijusių muzikos pavyzdžių iš asmeninės klausymo patirties. Domisi klausomos muzikos istoriniu kontekstu ir kita aktualia informacija.</p>	<p>Tikslingai naudodamas muzikinius ir technologinius terminus analizuoja ir lygina kelis sudėtingesnės formos ir faktūros kūrinius, programuotas kompozicijas. Atranda ir nusako įrašinėjamą garso šaltinio problematiką, numato sprendimo būdus.</p>
<p>3. Patirties sklaida socialinėje kultūrinėje aplinkoje</p>		
<p>Suprogramuotą kompoziciją pristato mokyklos bendruomenės organizuojamame renginyje. Domisi kultūriniais reiškiniais, juos vertina pagal pateiktus kriterijus. Savo aplanką papildo dviem naujais darbais.</p>	<p>Savo darbus pristato miesto ir šalies mastu rengiamose projektinėse / edukacinėse programose. Dalyvauja kūrybinėje stovykloje / projekte. Lankosi įvairiuose kultūrinuose renginiuose, juos komentuoja. Savo portfolio papildo trimis naujais darbais.</p>	<p>Savo darbus pateikia miesto, šalies, tarptautiniuose konkursuose ir festivaliuose. Dalyvauja meistriškumo kursuose, edukacinėse programose. Inicijuoja kūrybinį projektą su įvairaus žanro muzikais, kitų sričių menininkais. Savo aplanką papildo keturiais naujais darbais.</p>

40. Muzikos teorija – pasirenkamasis pagrindinis Vidurinio ugdymo kartu su muzikos ugdymu programos muzikos dalies privalomojo branduolio dalykas.

40.1. Dalyko paskirtis:

40.1.1. Dalykas skirtas muzikos teoriją kaip pagrindinį dalyką pasirinkusių mokinių dalykinei ir bendrosioms kompetencijoms plėtoti, suteikiant brandą atitinkančių žinių, gebėjimų ir nuostatų.

40.1.2. Dalyko ugdymo turinys siejamas su praeities ir dabarties kultūrinio gyvenimo problemomis, integruojant ir apibendrinant muzikologijos komplekso dalykų (solfedžio, muzikos istorija, harmonija, polifonija, muzikos kūrinių analize) mokymosi patirtį.

40.1.3. Mokiniai susipažįsta su tolesnėmis mokymosi perspektyvomis, muzikologinės karjeros galimybėmis ir kryptingai pasirengia studijoms.

40.2. Dalyko tikslas – plėtoti muzikos teorijai gabių mokinių gebėjimus suteikiant reikiamų žinių ir patirties, ugdyti muzikos reiškinių įvairovei atvirą ir kritiškai ją vertinti galinčią asmenybę.

40.3. Dalyko uždaviniai. Įgyvendinant programą, siekiama, kad mokiniai:

40.3.1. plėtotų suvokimą apie vientisą muzikos pasaulį, neatsiejamą nuo kitų visuomenės veiklos sričių – meno, mokslo, socialinės kultūrinės veiklos;

40.3.2. išmanytų praeities ir dabarties kultūros, meno, muzikos ir kūrybinės veiklos vertybes, būtų tolerantiški ir atviri naujoms estetinėms patirtims;

40.3.3. savarankiškai taikytų sukauptą muzikologinės ir kūrybinės veiklos patirtį;

40.3.4. pagrįstai planuotų mokymąsi ir karjeros galimybes.

40.4. Dalyko struktūra. Dalyką sudaro dvi veiklos sritys:

40.4.1. muzikologinių tekstų analizavimas, vertinimas ir kūrimas;

40.4.2. muzikologinė raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

40.5. Didaktinės nuostatos:

40.5.1. Nustačius mokinių pasiekimų lygį, numatomas nuoseklus jau turimų žinių ir įgūdžių įtvirtinimas, laipsniškas perėjimas nuo paprastesnių dalykų prie sudėtingesnių, siekiama kompetentingumo. Mokiniai toliau supažindinami su kultūriniu bei istoriniu muzikos kūrinio kontekstu ir įvairiais dabarties muzikos aspektais. Mokymo(si) procese aktyviai ugdomas mokinių analitinis mąstymas, sprendimų priėmimo gebėjimai, puoselėjami kūrybingumas, vaizduotė. Užduotys labiau individualizuojamos pagal mokinių mokymosi motyvaciją, tiriamuose darbuose pasirenkant gvildinti juos itin dominančias temas. Didelis dėmesys skiriamas IKT pritaikymui. Naudodami muzikines kompiuterines programas, mokiniai parengia kūrinių natas, muzikinių fragmentų pavyzdžius, atlieka garso įrašus.

40.5.2. Muzikos teorijos specializacijos dalykas sąveikauja su bendrųjų dalykų kursais – istorija, meno istorija, literatūra, užsienio kalbomis, be to, su muzikologiniais dalykais (muzikos istorija, harmonija, polifonija, muzikos kūrinių analize ir kt.). Susidaro integralių projektų, kurių patirtis pritaikoma socialiniame kultūriniame kontekste, galimybės. Aptariant ir analizuojant muzikos kūrinius, vertinant šiuolaikinius kultūros reiškinius, taikomi aktyvaus mokymo metodai, tarp jų – individualus darbas ar darbas nedidelėse grupėse, ilgalaikiai tiriamieji projektai, dialoginės interpretacijos metodas.

40.5.3. Taikomas projekto mokymosi metodas ugdo savarankiško darbo gebėjimus; mokiniai pristato savo kūrybinius ir praktinius darbus. Ieškoma galimybių pristatyti menotyrinę mokinių veiklą kultūrinės žiniasklaidos ar internetinės sklaidos kontekste.

40.5.4. Mokymas vyksta ne tik įprastomis formomis klasėje, bet ir po pamokų: mokiniai skatinami lankytis koncertuose, festivaliuose, dramos bei muzikos spektakliuose, susitikimuose su muziką kuriančiais autoriais, žymiais muzikologais. Socialinės edukacijos požiūriu ypač aktualūs tarpdalykiniai šiuolaikinio meno projektai, jiems stebėti, interpretuoti ir vertinti skiriamas didelis dėmesys.

40.5.5. IKT tampa svarbia virtualia terpe, joje išbandomos naujos muzikinės technologijos. Puoselėjami informacijos paieškos, atrankos ir apibendrinimo gebėjimai, skatinamas mokinių imlumas naujoms technologijoms, individualios paieškos technologinio muzikinio raštingumo lygmeniu. Skatinama motyvuota ir aktyvi mokinių raiška mokyklos ir miesto kultūrinėje veikloje.

40.5.6. Vertinama skirtingų sričių veikla (rašto darbai, muzikologinė raiška), siekiama kelti mokinių mokymosi motyvaciją ir ugdyti atsakomybę už mokymosi rezultatus. Atlikę praktines kūrybines užduotis mokiniai yra skatinami išmokyti įvertinti ir pateikti savo darbus įvertinti kitiems. Mokytojas pasiūlo ir su mokiniais aptaria užduočių vertinimo kriterijus, atsižvelgdamas į konkrečios klasės mokinių pageidavimus ir pasiūlymus. Taikomi įvairūs vertinimo būdai (kriterinis, formuojamasis, diagnostinis, apibendrinamasis).

40.6. Mokinių pasiekimai.

Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1. Muzikologinių tekstų analizavimas, vertinimas ir kūrimas	
Nuostatos. Domėtis profesionalių muzikologų darbais, išsiugdyti muzikologinės veiklos pradinius įgūdžius, siekti geresnės mokymosi kokybės. Atsakingai planuoti, stebėti ir vertinti savo mokymąsi įgyvendinant muzikos teorijos programą. Puoselėti muzikologinę interpretacinę kultūrą Esminiai gebėjimai. Klausant, stebint ir analizuojant muzikos kūrinius, užrašant stebėjimus ir vertinimus, siekti individualios muzikologinės raiškos.	
1.1. Taisyklingai ir tiksliai reikšti mintis, jausmus, nuomones rašant muzikologinį tekstą.	1.1.1. Įvaldyti įvairius interpretacinius žanrus (apžvalginis, kritinis straipsnis, tyrimas, esė, interviu, kūrybinis portretas ir pan.). 1.1.2. Taisyklingai vartoti muzikos terminiją ir sąvokas. 1.1.3. Taisyklingai rašyti žodžių formas, sudaryti sakinius laikantis dabartinės rašybos ir skyrybos normų, pagrįstų lingvistikos pradmenimis.
1.2. Nagrinėti muzikos kūrinio ypatumus ir jų prigimtį.	1.2.1. Palyginti skirtingų muzikos kūrinių raiškos savitumus, nustatyti priklausomybę istorinei epochai, stiliui. 1.2.2. Apibūdinti muzikos kūrinio formą, technines ir estetines savybes, paaiškinti jas konkrečius kompozitoriaus gyvenimo epochos kontekstu. 1.2.3. Išryškinti gretinamų panašių pavyzdžių panašumus ir skirtumus, nusakyti meninę ir estetinę kūrinio vertę.
1.3. Įvertinti kūrinio naujumą, jo aktualumą iš istorinės ir dabarties pozicijų.	1.3.1. Skirti ir atpažinti esminius muzikos raidos etapus. 1.3.2. Suvokti savo kaip klausytojo reikšmę ir

	<p>funkciją muzikos kūryboje.</p> <p>1.3.3. Apibūdinti meninės kūrybos suvokimo ir vertinimo kriterijus, mokėti juos taikyti konkrečiam kūriniiui.</p>
1.4. Ieškoti sąsajų tarp muzikos ir kitų menų.	<p>1.5.1. Atpažinti panašius, giminingus meno raidos faktus.</p> <p>1.5.2. Įvardyti giminingus siužetus, motyvus, personažus muzikoje ir literatūroje, dailėje, teatre, kine ir pan.</p>
2. Muzikologinė raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje	
<p>Nuostatos. Siekti geriau pažinti dabarties Lietuvos muzikinę kultūrą pasaulio muzikinės kultūros kontekste.</p> <p>Esminiai gebėjimai. Pateikti asmeninį dabarties Lietuvos muzikinės kultūros vertinimą, samprotavimus apie pasaulio muzikinės kultūros raidą.</p>	
2.1. Apibūdinti muzikologinius reiškinius kasdienėje bei sociokultūrinėje veikloje.	<p>2.1.1. Atskirti profesionalią ir taikomąją muzikos kūrybą, suprasti ir įvardyti meninės veiklos poveikį gyvenamajai aplinkai.</p> <p>2.1.2. Nurodyti žymiausius lietuvių ir užsienio muzikos kūrėjus, jų svarbą muzikos istorijos raidai. Nusakyti socialinę ir politinę meno reikšmę ir funkciją.</p>
2.2. Parašyti motyvuotą ir pagrįstą muzikos kūrinio (-ių) analize pagrįstą rašto darbą pagal nustatytus reikalavimus.	<p>2.2.1. Atsirinkti ir susisteminti reikalingą informaciją, pagrįsti pasirinkimo motyvus.</p> <p>2.2.2. Paašškinti svarbiausius muzikos kūrinio analizės kriterijus ir pritaikyti juos praktiškai.</p> <p>2.2.3. Savo išpūdžius, estetinius potyrius susieti su analizuojamo kūrinio menine visuma.</p>
2.3. Parašyti argumentuotą ir asmeniniais pastebėjimais pagrįstą koncerto ar spektaklio recenziją pagal susitartus reikalavimus.	<p>2.3.1. Atsirinkti ir susisteminti reikalingą informaciją, kritikų atsiliepimus apie matytą renginį.</p> <p>2.3.2. Pagal atitinkamą kritikos tipą pasirinkti reikiamą recenzijos rašymo formą.</p> <p>2.3.3. Savo išvadas susieti su renginio stilistika, remtis asmenine patirtimi, polemizuoti su kritikų vertinimais.</p>
2.4. Aktyviai dalyvauti mokyklos ir miesto kultūriniame gyvenime: vesti ar komentuoti koncertus, skaityti pranešimus, rengti ir eksponuoti parodas, rengti pristatymus apie kompozitorių kūrybinius portretus, muzikos istorijos laikotarpio apžvalgas, reportažus, interviu; dalyvauti autorinių darbų aptarimuose-diskusijose, perklausose, koncertuose, meninės integracijos projektuose.	<p>2.4.1. Apibūdinti muzikologinės veiklos reikšmę sociokultūriniam gyvenimui.</p> <p>2.4.2. Pasitelkus IKT, pristatyti savo kritines išvalgas apie tam tikrų šiuolaikinio meno problemų.</p> <p>2.4.3. Paašškinti informatyvaus komentavimo būdus.</p> <p>2.4.4. Pasinaudoti patirtimi, įgyta tobulinant savo muzikologinę ir kūrybinę raišką.</p>
2.5. Pateikti įvairiems kūrybos konkursams savo kūrinių.	<p>2.5.1. Nurodyti keletą muzikos kūrybos konkursų, juos apibūdinti.</p> <p>2.5.2. Paašškinti kūrinio pateikimo konkursui taisykles, būdus.</p> <p>2.5.3. Parengti savo kūrinio anotaciją / pristatymą.</p>
2.6. Vertinti savo mokymosi pasiekimus, interesus ir polinkius. Remiantis savianalize planuoti karjerą.	<p>2.6.1. Apibūdinti savo mokymosi pasiekimus, interesus, polinkius.</p> <p>2.6.2. Įvardyti pasiekimų stipriąsias ir silpnąsias, tobulintinas sritis.</p>

	2.6.3. Nurodyti tolesnio mokymosi galimybes – aukštąsias mokyklas Lietuvoje ir užsienyje, artimas specialybes.
--	--

40.7. Turinio apimtys:

40.7.1. Muzikologinių tekstų analizavimas, vertinimas ir kūrimas. Muzikos teorijos specialusis kursas siekia tobulinti muzikologinio teksto suvokimą ir gebėjimus. Skaitant, rašant, analizuojant muzikologinius tekstus ir muzikos kūrinius, susipažįstama įvairiomis stilistinėmis epochomis, būdingais muzikos žanrais, formomis, išraiškos priemonėmis, nagrinėjama lietuvių profesionaliosios muzikos raida. Ugdomi individualaus vertinimo, muzikologijos reiškinių ir įvykių interpretacijos gebėjimai. Mokiniai mokosi rašyti tiriamuosius darbus. Kasmet atliekami du trys rašto darbai (harmoninės variacijos, polifoninės invencijos, tam tikro kūrinio formos analizavimas; istorinės apybraižos ar kompozitorių kūrybiniai portretai ir pan.).

40.7.2. Muzikologinė raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje. Mokyklos ar miesto kultūrinio gyvenimo kontekste mokiniai atlieka muzikologinę praktiką (koncertų vedimas, programų komentavimas, pranešimų skaitymas, parodų rengimas ir eksponavimas, teminiai pristatymai). Organizuojami autorinių darbų aptarimai-diskusijos, perklauskos, koncertai. Puoselėjama komunikavimo kompetencija kaip menų, kalbų, technologinių ir socialinių gebėjimų visuma. Tiriant ir vertinant muzikos reikšmę sociokultūrinėje aplinkoje, pageidaujama individualiai ir kartu su mokytoju lankyti koncertus, šokio ir teatro spektaklius, susitikimus su menininkais ir atlikėjais. Per matytų renginių ir projektų aptarimus, savo rašiniuose mokiniai skatinami apibūdinti patirtus individualius išpūdžius ir išgyvenimus, išsakyti kritinius vertinimus.

40.8. Vertinimas

Pasiekimų lygiai		
patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
1. Muzikologinių tekstų analizavimas, vertinimas ir kūrimas		

<p>Atpažįsta ir įvardija muzikos istorijos periodus, atpažįsta avangardinius ieškojimus.</p> <p>Analizuodamas kūrinį, nusako jo žanrą, raiškos priemones. Yra susipažinęs su vienu dviem sudėtingais muzikologiniais tekstais. Parašo informacinius pranešimus, kūrybinius portretus, asmeninio pobūdžio tekstus, nedidelės apimties istorinę apybraižą.</p>	<p>Žino ir tiksliai įvardija muzikos istorijos periodus, įvardija avangardinių ir modernių ieškojimų ypatumus.</p> <p>Analizuodamas kūrinį, apibūdina jo žanrą, stilių, raiškos priemones, argumentuotai nusako estetinius išpūdžius.</p> <p>Susipažinęs su trimis keturiais muzikologiniais tekstais, geba paašškinti pagrindinę teksto mintį.</p> <p>Sklandžiai rašo tiriamąjį darbą, istorines apybraižas, rengia interviu. Rašiniuose tikslingai vartoja muzikologinę terminiją, geba išreikšti nuomonę, požiūrį ir apsvarstyti muzikologinę problemą.</p>	<p>Skiria muzikos istorijos periodus, nurodo žymiausius kūrėjus, pateikia avangardinių ir modernistinių pavyzdžių.</p> <p>Apibūdina analizuojamo kūrinio formą, autoriaus braižo specifiką, technines ir estetines priemones, įvertina meninę visumą.</p> <p>Susipažinęs su penkiais šešiais muzikologiniais tekstais, paašškina pagrindinę mintį ir interpretaciją.</p> <p>Sklandžiai rašo tiriamuosius darbus, istorines apybraižas, geba paašškinti estetinių istorinio laikotarpio idealų, kūrėjo individualybės poveikį analizuojamo kūrinio meniniam kontekstui.</p>
<p>2. Muzikologinė raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje</p>		
<p>Nusako muzikinės veiklos svarbą kasdienėje aplinkoje. Nusako garsiausių Lietuvos ir užsienio kompozitorių kūrybos ypatumus. Rašo faktais ir asmeniniais potyriais grindžiamą kūrinio analizę ar recenziją. Paragintas nueina į koncertą ar spektaklį.</p>	<p>Apibūdina muzikinės veiklos prioritetus kasdienėje veikloje.</p> <p>Apibūdina garsiausių Lietuvos ir užsienio kompozitorių kūrybos ypatumus, paašškina stilistines sąsajas su meno tendencijomis. Pateikdamas muzikologinių pavyzdžių, rašo argumentuotą, faktais ir asmeniniais potyriais grindžiamą kūrinio analizę ar recenziją. Kelis kartus per mėnesį lankosi koncertuose ar spektakliuose. Naudojasi įvairiais informacijos šaltiniais, informacinės komunikacijos priemonėmis. Geba pristatyti savo darbus mokyklos projektinėje veikloje.</p>	<p>Apibūdina ir kritiškai apmąsto muzikinės veiklos prioritetus kasdienėje veikloje. Paašškina žymiausių Lietuvos ir užsienio kompozitorių kūrybos ypatumus pasaulio meno tendencijų kontekste, išsako ir pakomentuoja savo požiūrį. Rašo argumentuotą, faktais, socialiniu ir kultūriniu kontekstu bei asmeniniais potyriais grįstą kūrinio analizę ar recenziją.</p> <p>Nuolat lanko koncertus, spektaklius, parodas. Pasitelkęs IT, pristato savo darbus, tyrimo rezultatus, inicijuoja diskusijas.</p>

41. Solfedžio – Vidurinio ugdymo kartu su muzikos ugdymu programos muzikos dalies privalomojo branduolio dalykas.

41.1. Dalyko paskirtis:

41.1.1. Dalykas skirtas ugdyti muzikai gabių ir talentingų mokinių muzikinę klausą ir atmintį, plėtoti muzikos suvokimo, skaitymo ir muzikinio teksto užrašymo gebėjimus.

41.1.2. Solfedžio programa orientuota į loginį ir kūrybinį mąstymą skatinančių užduočių atlikimą.

41.1.3. Mokoma(si) skaityti ir užrašyti sudėtingesnę muzikos tekstą, praktiškai pritaikyti harmonijos, polifonijos, muzikos istorijos, muzikos kūrinių analizės, dirigavimo dalykų žinias.

41.2. Dalyko tikslas – sudaryti sąlygas mokiniams tobulinti muzikinę klausą, gilinti muzikos garsų aukščio ir trukmės santykių suvokimą, plėtoti sudėtingesnės muzikinės kalbos girdėjimą ir supratimą, gebėjimus koordinuoti kelias skirtingas veiklas, suprasti ir atlikti tonalią bei atonalią muziką.

41.3. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad per solfedžio pamokas solfedžiuodami, klausydami ir užrašydami įvairius muzikinius tekstus bei darinius mokiniai:

41.3.1. tobulintų vidinę, melodinę ir ritminę, polifoninę ir harmoninę bei tembrinę klausą;

41.3.2. lavintų muzikinę atmintį analizuodami girdimą muzikinį tekstą ir jį užrašydami;

41.3.3. lavintųsi ritmo ir metro pojūtį, gebėjimą koordinuoti keletą skirtingų muzikavimo veiklų;

41.3.4. plėtotų vokalinę klausą, intonacijų žodyną dermėse su chromatizmais; mokytųsi tinkamai pasirinkti veiksmingiausią strategiją konkrečiai užduočiai atlikti, ugdytų pagarbą muzikos – tonaliosios ir atonaliosios – įvairovei.

41.4. Struktūra. Dalyką sudaro trys veiklos sritys:

41.4.1. ritmavimas – ritminių darinių analizavimas, suvokimas, atlikimas;

41.4.2. intonavimas – tonalios ir atonalios muzikos kūrinių fragmentų skaitymas, supratimas ir atlikimas;

41.4.3. muzikos teksto klausymasis, atpažinimas ir užrašymas.

41.5. Didaktinės nuostatos:

41.5.1. Pradėjus naują ugdymo pakopą, mokiniams sudaroma galimybė likviduoti mokymosi spragas, pastiprinti savo gebėjimus – parengiami išlyginamieji moduliai. Išlyginamųjų modulių tikslas – išsiaiškinti mokinių gebėjimų bei žinių spragas ir jas šalinti, kartu padėti mokiniams suprasti solfedžio svarbą tolesnei jų mokymosi kokybei.

41.5.2. Lavinami intonavimo, vokalizavimo, skirtingų veiklų koordinavimo (groti ir dainuoti; ritmuoti, groti ir dainuoti; ritmuoti dviem rankomis ir dainuoti, kt.) igūdžiai, ugdomas ritminis nuovokumas ir jautrumas, sudėtingesnių tonaliųjų ir atonaliųjų ryšių suvokimas, kūrybiniai bei improvizaciniai gebėjimai.

41.5.3. Solfedžio pamokose vertėtų taikyti informacines technologijas, naudoti kompiuterines muzikinio ugdymo programas, garso įrašus – muzikiniams diktantams rašyti ir analizės užduotims atlikti, klausai įvairiapusiškai lavinti.

41.5.4. Vertinami mokinių ritmavimo, intonavimo, bei muzikos užrašymo pasiekimai. Apibendrinus skirtingų veiklos sričių įvertinimus, nustatomas solfedžio dalyko galutinis įvertinimas, atskleidžiantis mokinių pasiekimų lygį.

41.6. Mokinių pasiekimai.

Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1. Ritmavimas	
Nuostata. Suprasti ritmiškumo svarbą, gilinti ir tobulinti ritmiškumo patirtį muzikuojant. Esminis gebėjimas. Tiksliai perteikti muzikinio teksto metroritminius elementus.	
1.1. Sklandžiai atlikti įvairias ritmines formules muzikos tekstuose.	1.1.1. Išnagrinėti ir suprasti sudėtingus ritminius darinius, mišriųjų bei kintamųjų metrų ritmines struktūras. 1.1.2. Suprasti improvizavimo principus atliekant betaktį ritmą. 1.1.3. Skirti ir analizuoti muzikos stilius ritmo požiūriu.
1.2. Tiksliai ritmiškai ir emocionaliai muzikuoti ansamblyje.	1.2.1. Suprasti tikslaus ritmo reikšmę ansambliniame muzikavime. 1.2.2. Apibūdinti savo vaidmenį atliekant daugiabalsių kūrinių fragmentus, išlaikyti tolygų tempą.
2. Intonavimas	
Nuostata. Plėtoti intonavimo patirtį, noriai atlikti savarankiško darbo užduotis. Esminis gebėjimas. Tiksliai intonuoti muzikinį tekstą demonstruojant derminio ir atonalus, harmoninio ir polifoninio mąstymo bei vokalius įgūdžius, stiliaus pojūtį.	
2.1. Intonuoti įvairius struktūrinius muzikos kalbos elementus taikant harmonijos balsavados principus.	2.1.1. Išvardyti žinomas dermes, gamų rūšis, nurodyti jų struktūrinius ypatumus. 2.1.2. Išmokti ir atliekant demonstruoti balsavados taisykles, akordų funkcijas, jų jungimo logiką. 2.1.3. Sudaryti intervalus, garsaeilius, akordus, jų apvertimus, akordų junginius, dermes. 2.1.4. Intonuoti intervalų sekas ne tonacijoje. 2.1.5. Įvardyti pirmo giminingumo tonacijas atliekant nukrypimus bei moduliacijas.
2.2. Tinkamu tempu stilingai atlikti muzikos kūrinių / kūrinių fragmentą, jį transponuoti.	2.2.1. Nustatyti dermę ir tonaciją pagal kamertoną. 2.2.2. Atsižvelgti ir įgyvendinti visas muzikiniame tekste pateiktas nuorodas. 2.2.3. Suvokti kūrinių atlikimo stiliaus ypatumus. 2.2.4. Išmanyti transponavimo principus ir juos paaiškinti.
2.3. Dainuoti daugiabalsius kūrinius atskleidžiant išlavintą koordinaciją.	2.3.1. Suvokti, paaiškinti ir atlikti savo partiją ansamblyje. 2.3.2. Atliekant dvibalsius pratimus, vieną balsą groti, kitą – dainuoti; vieną balsą groti, kitą – ritmuoti; vieną balsą dainuoti, kitą – groti, arba atlikti kūno perkusijos ar kitomis priemonėmis ir pan.
2.4. Greitai skaityti nežinomą muzikinį tekstą.	2.4.1. Nustatyti tonaciją, metrą, tempą, formą. 2.4.2. Apibūdinti ritmo, melodikos ypatumus. 2.4.3. Nustatyti intonavimo sunkumus ir pasirinkti būdus jiems spręsti.
3. Muzikos teksto klausymasis, atpažinimas ir užrašymas	
Nuostatos. Suprasti, kada ir kaip solfedžio žinios gali būti naudingos mokantis kitų dalykų.	

Esminis gebėjimas. Analizuoti ir užrašyti girdimą muzikos tekstą, identifikuoti muzikos kalbos struktūrinius elementus, užrašyti jų sekas.	
3.1. Klausia atpažinti ir įvardyti intervalus, akordus, jų sekas ir junginius.	3.1.1. Atpažinti muzikos kalbos struktūrinius elementus. 3.1.2. Žinoti garsų, akordų funkcijas ir jų priklausomybės santykius dermėje. 3.1.3. Suvokti ir atpažinti atsietai skambančius intervalus, akordus. 3.1.4. Nustatyti ir analizuoti įvairių tipų kadencijas, nukrypimus, moduliacijas.
3.2. Klausiant analizuoti muzikos kūrinių ištraukas.	3.2.1. Įvardyti išgirstus melodinius ir harmoninius darinius. 3.2.2. Nurodyti struktūrinius ypatumus, akordų funkcijas. 3.2.3. Apibūdinti muzikos stilių ir meninės raiškos priemones.
3.3. Užrašyti skambančios muzikos tekstą, laikantis natografijos reikalavimų.	3.3.1. Pasirinkti veiksmingiausią diktanto užrašymo strategiją. 3.3.2. Nustatyti tonaciją ir metrą. 3.3.3. Atpažinti muzikos kalbos struktūrinius elementus, raiškos priemones, formą. 3.3.4. Pastebėti tempo kaitos, dinamikos ir muzikinės artikuliacijos niuansus. 3.3.5. Atpažinti laipsniškas slinktis melodikoje, tercijų žingsnius, šuolius intervalais. 3.3.6. Nustatyti neakordinius garsus.

41.7. Turinio apimtys:

41.7.1. Ritmavimas. Ypatingoji ritminė dalyba; mišriojo ir kintamojo metro ritminės formulės; sudėtingos šiuolaikinės muzikos ritminės struktūros dariniai (smulkios ritminės vertės natos, sinkopės ir pan.); betaktis ritmas / improvizavimas. Kelių veiklų koordinavimas – ritmavimas pasitelkiant skirtingas kūno perkusijos priemones, balsą derinant su kūno perkusija, koordinuojant galūnes skirtingoms ritmo partijoms atlikti ir pan.

41.7.2. Intonavimas. Muzikos pavyzdžių su išmoktomis detalėmis, atonalios muzikos pavyzdžių solfedžiavimas; daugiabalsis dainavimas – vieną balsą dainuojant, kitą grojant ir ritmuojant; nežinomo tonalaus ir atonalaus teksto intonavimas; septyniolaipsnės diatoninės dermės, pilnasis mažoras–minoras, alteruotos, chromatinės dermės, pentatonika; paprastųjų su tonacija susijusių intervalų sprendimai ir atsieti intervalai. Aukštesniųjų pasiekimų mokiniams – diatoninės, chromatinės, transponuojamosios akordų sekvencijos siauru ir plačiu išdėstymu.

41.7.3. Klausymasis, atpažinimas ir apibūdinimas. Su tonacija susiję ir atsieti intervalai bei akordai (D₇, II₇, VII₇, jų apvertimai) tonacijoje ir izoliuoti, akordų sekos, kadencijos; nukrypimai, moduliacijos į pirmojo giminingumo tonacijas; neakordiniai garsai; vienbalsiai ir dvibalsiai diktantai (iki 10 taktų) su išmoktais muzikos kalbos elementais (sudėtingesnė ritmika, alteruotos, chromatinės dermės elementai, homofoninė, mišrioji faktūra su polifonijos elementais).

41.8. Vertinimas.

Pasiiekimų lygiai		
patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
1. Ritmavimas		
Atlieka nesudėtingus ritminius darinius. Sunkiau atskleidžia šiuolaikinės muzikos ritmikos ypatumus, pritrūksta tikslumo atliekant užduotis.	Gerai išlavintas trukmių santykio, pulsavimo metro pojūtis. Siekia meniškai atlikti pratimus. Pastebi ritmavimo klaidas.	Puikiai susieja kūrinio ritminį piešinį su melodika, meniškai įtikinamai atlieka užduotis. Įvaldo betakčio ritmo dėsnius, kūrybingai improvizuoja.
2. Intonavimas		
Intonuoja įvairius su tonacija susijusius melodinius ir harmininius darinius. Apibūdina ir iš dalies pritaiko meninės išraiškos priemonės solfedžiuodamas pratimus ir muzikinius kūrinius. Neišvengia klaidų skaitydamas iš natų nežinomą muzikos tekstą, atlikdamas užduotis su sudėtingesne melodine linija.	Atlikdamas užduotis demonstruoja gerai išlavintą garso aukščio ir trukmės pojūtį. Girdi intonavimo netikslumus. Be klaidų solfedžiuoja vienbalsius ir dvibalsius pratimus su chromatizmais, šuoliais, sudėtingesniais melodiniais vingiais. Intonuoja įvairius su tonacija susijusius melodinius ir harmoninius darinius. Pasitaiko atsitiktinių klaidų. Neišvengia klaidų skaitydamas iš natų sudėtingesnį nežinomą muzikos tekstą.	Be klaidų solfedžiuoja vienbalsius ir dvibalsius pratimus su visų tipų chromatizmais, nukrypimais bei moduliacijomis į gimingąsias tonacijas. Intonaciniu ir ritminiu požiūriu tiksliai ir išraiškingai intonuoja bet kokį muzikinį tekstą. Gerai transponuoja. Turi puikią koordinaciją – vieną balsą dainuoja, kitą groja fortepijonu ir diriguoja / ritmuoja ir pan. Gerai išlavinta muzikinė atmintis.
3. Muzikos teksto klausymasis, atpažinimas ir užrašymas		
Paaškina žinomas sąvokas, taisykles, žino kai kuriuos dėsnius. Identifikuoja kai kuriuos muzikos kalbos elementus. Įvardija reiškinis vartodamas tinkamas sąvokas. Supranta ir atpažįsta pagrindinius muzikos kalbos elementus. Mokytojo padedamas rašo sudėtingesnius daugiabalsius muzikinius diktantus. Diktantuose neišvengia garso aukščio ir trukmės rašybos klaidų.	Paaškina ir palygina tonacijų kaitos taisykles. Girdi ir dažniausiai atpažįsta melodikoje laipsniškas slinktis, tercijų žingsnius, šuolius padidintais ar sumažintais intervalais. Atpažįsta akordų sekas su nukrypimais, fiksuoja moduliacijas. Rašydamas muzikinius diktantus, padaro klaidų.	Išmoktą mokomąją medžiagą analizuoja, lygina, nurodo skirtumus. Tiksliai vartoja muzikinę terminiją, turi turtingą muzikinį žodyną. Turi gerus darbo pamokoje ir savarankiško darbo namie įgūdžius. Turi gerai išlavintą loginį mąstymą, puikią klausą ir intuiciją. Įgytas žinias ir gebėjimus pritaiko praktiškai. Rezultatyviai dalyvauja solfedžio konkursuose.

42. Harmonija – Vidurinio ugdymo kartu su muzikos ugdymu programos muzikos dalies privalomojo branduolio dalykas.

42.1. Dalyko paskirtis. Harmonijos dalyko programa skirta ankstesniame ugdymo etape mokinio įgytai muzikos kalbos pažinimo, suvokimo ir analizės patirčiai gilinti, praktiniams ir kūrybiniais gebėjimams plėtoti. Integraliai siekiama plėtoti bendrąsias kompetencijas, stiprinti estetines nuostatas. Harmonijos dalyko objektas – funkcinė sistema. Ankstesniame etape

suformuota funkcinės harmonijos samprata plečiama pilnosios diatoninės bei chromatinės sistemų akordika, moduliacijų teorija ir praktika.

42.2. Dalyko tikslas – sudaryti sąlygas mokiniams ugdytis sudėtingesnės harmoninės kalbos supratimą, plėtojant jų patirtį pilnosios diatoninės ir chromatinės sistemų akordika bei moduliacijomis, gilinant muzikinės minties plėtros ir harmoninės kalbos sąveikos sampratą.

42.3. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad mokiniai:

42.3.1. suprastų ir taikytų pilnąją diatoninę ir chromatinę harmonines sistemas bei tonacijų kaitos taisykles;

42.3.2. lavintųsi muzikinį mąstymą ir kūrybingumą, ugdytųsi muzikos stiliaus pojūtį;

42.3.3. sietų harmonijos žinias bei įgūdžius su kitų muzikos dalykų (specializacijos, solfedžio, muzikos istorijos) mokymusi, praktine ir kūrybine veikla.

42.4. Dalyko struktūra. Harmonijos dalyką sudaro šios veiklos sritys:

42.4.1. funkcinės harmonijos teorijos pažinimas;

42.4.2. harmoninės logikos ir taisyklių taikymas praktinėje veikloje.

42.5. Didaktinės nuostatos:

42.5.1. Šiame ugdymo etape tęsiamas harmoninės kalbos pažinimas. Pagrindinis dėmesys skiriamas esminių funkcinės logikos dėsningumų supratimui, akordų vaidmens funkcinėje sistemoje aiškinimuisi.

42.5.2. Vidurinio ugdymo pakopoje didėja harmoninės analizės svarba. Harmonijos taisyklės, kiekvieno akordo vaidmuo funkcinėje sistemoje turi būti iliustruojami muzikos kūrybos pavyzdžiais. Muzikos kūrinių harmonijos analizavimas suteikia mokiniams galimybę įtvirtinti ir patikrinti teorines žinias. Analizuojant muzikos tekstą siekiama atskleisti kūrinių harmonijos svarbą muzikinės minties formavimui. Kūriniai harmoninei analizei gali būti parenkami ir pagal pasirinktą mokinio pagrindinį programos dalyką.

42.5.3. Mokinių kūrybinės galios plėtojamos įvairinant užduotis. Melodijos harmonizavimas chorine faktūra, kreipiant kartais nepagrįstai didelį dėmesį į balsavados taisykles, neturėtų būti vienintelė užduočių forma. Mokinių kūrybiškumą galima skatinti skiriant įvairesnes kūrybines užduotis, pvz., akompanimento kūrimas melodijai įvairiomis faktūromis, boso harmonizavimas keliais harmoniniais ir faktūriniais variantais, muzikinių darinių kūrimas pagal pateiktą planą. Harmonizuojama melodija gali būti užrašoma atskiroje penklinėje. Akompanimento viršutinis balsas nebūtinai turi dubliuoti melodiją, jis kuriamas laisvai, melodijos garsai pasirinktinai traktuojami kaip akordiniai ar neakordiniai, kūrybiškai parenkama akordika bei faktūra.

42.5.4. Harmonijos taisyklių taikymo gebėjimai plėtojami atliekant užduotis instrumentu (fortepijonu). Harmoninių darinių skambinimas formuoja įgūdžius sparčiai operuoti

harmoninės kalbos elementais, drauge lavina mokinio harmoninę klausą. Įvaldžiusiam akordiką mokiniui skiriamos kūrybinės užduotys. Skatinamas improvizavimas fortepijonu pradedant nuo nurodytų akordų sekų skambinimo pasirinkta faktūra, vėliau pereinant prie improvizavimo laisvai pasirinktu harmoniniu planu. Šios užduotys skiriamos atsižvelgiant į individualius mokinių gebėjimus.

42.5.5. Mokomosios užduotys atliekamos individualiai ir grupėse. Harmonijos pamokų specifika – didelis individualių užduočių kiekis, dalis jų atliekamos instrumentu – reikalauja žymių pamokos laiko sąnaudų, todėl mokinių skaičius pogrupyje turėtų būti kuo mažesnis.

42.5.6. Aukštos mokymosi motyvacijos mokiniams, siekiantiems geriau pasirengti muzikos krypties studijoms sudaroma galimybė mokytis papildomų muzikos kūrinių analizės ir polifonijos modulių.

42.5.7. Muzikos kūrinių analizės modulio metu mokiniai mokytųsi analizuoti muzikos kūrinius formos požiūriu – sudaryti muzikos kūrinio formos schemą, nurodyti kūrinio formos dalis (padalas), jų apimtį taktais; sudaryti kūrinio tonacinį ir teminį planą; nustatyti kūrinio formos, formos dalies, struktūros tipą.

42.5.8. Polifonijos modulio metu mokiniai mokytųsi analizuoti polifonines formas polifoninių technikų požiūriu – įvardyti polifonines technikas, sudaryti polifoninio kūrinio formos schemą, nurodyti kūrinio formos dalis (padalas), jų apimtį taktais, kūrinio tonacinį planą.

42.5.9. Mokinių pasiekimai nustatomi įvertinant harmonijos taisyklių suvokimą, individualių užduočių atlikimą raštu ir instrumentu, muzikos teksto analizavimą.

42.6. Mokinių pasiekimai.

Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1. Funkcinės harmonijos teorinės sistemos pažinimas	
Nuostatos. Plėsti harmonijos sampratą, pažinti sudėtingesnės harmoninės kalbos elementų funkcionavimo galimybes. Esminis gebėjimas. Išmanyti diatoninės ir chromatinės sistemų struktūrinius darinius, jų tarpusavio sąsajas.	
1.1. Gebėti laisvai naudotis harmoninės kalbos elementais.	1.1.1. Nurodyti šalutinių laipsnių akordų sudarymo ypatybes. 1.1.2. Paaiškinti keturgarsių akordų tonų įvedimo ir sprendimo logiką.
1.2. Aprėpti pilnosios diatoninės ir chromatinės harmonijos sistemų elementų tarpusavio ryšius ir funkcionavimą.	1.2.1. Nusakyti šalutinių laipsnių akordų priklausomybę funkcinėms grupėms ir jų sekos ypatybes. 1.2.2. Paaiškinti derminės traukos suaktyvinimo galimybes alteruojant akordų garsus. 1.2.3. Nusakyti tonacijų kaitos taisykles, nurodyti tonacijų funkcinčius ryšius.
2. Harmoninės logikos ir dėsningumų taikymas praktinėje veikloje	
Nuostatos. Įgusti kūrybiškai taikyti harmonijos žinias ir gebėjimus muzikinėje praktikoje. Esminis gebėjimas. Analizuoti ir apibūdinti muzikos kūrinių harmoninę kalbą; taikyti harmoninę logiką įgyvendinant kūrybines idėjas.	

2.1. Tikslingai ir kūrybingai vartoti pilnosios funkcinės sistemos akordiką harmonizuojant bei improvizuojant.	2.1.1. Aptarti pagrindinių ir šalutinių laipsnių akordų taikymo ir įvairovės galimybes. 2.1.2. Taikyti įvairias faktūros formas.
2.2. Kūrybiškai naudoti nukrypimų ir moduliacijų galimybes harmonizavimo praktikoje.	2.2.1. Paaiškinti šalutinių dominančių sudarymo ir panaudojimo galimybes. 2.2.2. Nusakyti moduliacijų eigos taisykles.
2.3. Analizuoti ir apibūdinti muzikos kūrinių harmoninę kalbą.	2.3.1. Atpažinti pilnosios funkcinės sistemos akordus ir nusakyti esmines akordų taikymo kūryboje raiškos galimybes. 2.3.2. Apibūdinti kūrybos lemiamus nukrypimus nuo akordų jungimo taisyklių. 2.3.3. Paaiškinti tonacijų kaitos požymius bei nukrypimų ir moduliacijų eigos ypatybes muzikos kūriniuose. 2.3.4. Atpažinti neakordinius garsus muzikiniame tekste, įvardyti ir apibūdinti jų rūšis bei taikymo ypatybes. 2.3.5. Nusakyti harmonijos įtaką muzikinės minties formavimui ir plėtotei.

42.7. Turinio apimtys.

42.7.1. Funkcinės harmonijos teorijos pažinimas. Pilnoji mažoro ir harmoninio minoro funkcinė sistema, jos raiška kūryboje. Šalutinių laipsnių kvintakordai ir sekstakordai. Vylingoji kadencija. II laipsnio septakordas ir jo apvertimai. VII laipsnio septakordas ir jo apvertimai. Dominantės nonakordas. Dominantė su seksta. Natūralusis minoras. Fryginis junginys. Diatoninės sekvencijos. Šalutiniai septakordai. Dviguboji dominantė. Nukrypimas. Chromatinė sistema. Moduliacija į pirmo giminingumo tonacijas. Neakordiniai garsai. S ir D akordų alteracija.

42.7.2. Harmoninės logikos ir taisyklių taikymas praktinėje veikloje. Kūrybiškas melodijos harmonizavimas, panaudojant pilnosios funkcinės sistemos akordiką. Boso harmonizavimas. Moduluojančio periodo harmonizavimas ir kūrimas. Darinių su nurodyta akordika kūrimas. Nukrypimų ir moduluojančio periodo skambinimas fortepijonu. Transponuojančių, diatoninių ir chromatinių sekvencijų skambinimas. Akordų išdėstymo galimybės įvairesne faktūra. Pilnosios funkcinės sistemos akordų identifikavimas muzikos kūriniuose. Tonacijų pasikeitimas. Moduliacijos eigos apibūdinimas. Išsami vienatonacinio ir moduluojančio periodo harmonijos analizė muzikos kūriniuose.

42.7.3. Muzikos analizės modulis. Smulkiosios formos: periodas, paprastosios 2 ir 3 dalių, sudėtinės 2 ir 3 dalių, posminė (kupletinė) ir tarpinės. Stambiosios vientisinės formos: variacijos, rondo. Ciklinės formos: sonatos forma. Laisvosios ir mišriosios formos bei žanrai. Muzikos kūrinių muzikos kalbos, teminė ir struktūrinė analizė.

42.7.4. Polifonijos modulis. Polifonijos tipai: imitacinė, kontrastinė, slapta, pobalsinė. Imitacinės polifonijos tipai: reali, tonali, laisva imitacijos. Kanonai. Sutartinės. Tema, kontratema, intermedija. Paprasčiausios polifoninės formos: senovinis ir barokinis periodai, senovinės dviejų ir

trijų dalių formos. Kontrapunktas: sudėtingasis, vertikalusis, dvilypis ir trilypis oktavos kontrapunktai, horizontalusis ir dvigubai judrusis kontrapunktai, apverstinis kontrapunktas. Fuga: paprastoji ir daugiatemė fugos. Fugato ir fugetė.

42.8. Vertinimas.

Pasiekimų lygiai		
patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
1. Funkcinės harmonijos teorinės sistemos pažinimas		
Žino ir paaiškina svarbiausias harmonijos teorijos taisykles. Moka sudaryti akordus, žino jų vartojimo sąlygas. Apibūdina moduliacijų eigą.	Žino ir paaiškina beveik visas su tema susijusias sąvokas ir harmonijos teorijos taisykles. Akordus išdėsto ir jungia gana taisyklingai. Žino moduliacijų ir nukrypimų eigą. Remdamasis įgytomis žiniomis ir gebėjimais, susiformuoja pilnosios funkcinės sistemos sampratą.	Supranta ir gali paaiškinti visas teorinės sistemos sąvokas ir taisykles. Akordus išdėsto bei jungia logiškai ir taisyklingai, žino balsų vedimo taisykles. Suvokia moduliacijų ir nukrypimų eigą bei ypatumus. Remdamasis įgytomis žiniomis ir gebėjimais, susiformuoja išsamią pilnosios funkcinės sistemos sampratą.
2. Harmoninės logikos taisyklių taikymas praktinėje veikloje		
Harmonizuoja melodiją bei atlieka kitas užduotis vartodamas nesudėtingą akordiką. Kūrybines užduotis dažniausiai atlieka chorine faktūra. Skambina fortepijonu elementarius akordų junginius. Muzikiniame tekste identifikuoja dalį akordų. Analizuoja sintaksės struktūras. Nurodo kai kuriuos neakordinius garsus.	Harmonizuodamas melodiją ir atlikdamas kitas kūrybines užduotis, remiasi funkcinės sistemos taisyklėmis. Skambina fortepijonu vienatonacinius ir moduliuojančius akordų junginius. Improvizuoja pagal pateiktą harmoninį planą, pasirinkdamas įvairių faktūrą. Visas užduotis atlieka kūrybiškai. Muzikiniame tekste identifikuoja beveik visus akordus. Nurodo sakinių ir periodo apimtis, randa cezūras, moduliacijas. Apibūdina moduliacijos eigą, nustato akordinius ir neakordinius garsus.	Harmonizuodamas melodiją ir atlikdamas kitas kūrybines užduotis remiasi funkcinės sistemos taisyklėmis. Užduotis fortepijonu atlieka tinkamu tempu, ritmiškai. Improvizuoja pagal savo sugalvotą harmoninį planą, pasirinkdamas įvairias faktūrines akordų išdėstymo galimybes. Visas užduotis atlieka pasitelkdamas kūrybinę išmonę. Atpažįsta visas harmonijos struktūras muzikos kūriniuose. Nusako sakinių ir periodo apimtis, kadencijų tipus, moduliacijų eigą. Išskiria neakordinius garsus, nurodo jų rūšis. Nusako muzikinės minties plėtojimo ir harmoninės kalbos sąsajas.

43. Muzikos istorija – Vidurinio ugdymo kartu su muzikos ugdymu programos muzikos dalies privalomojo branduolio dalykas.

43.1. Dalyko paskirtis. Dalykas skirtas esminėms mokinių dalykinėms ir bendrosioms kompetencijoms ugdyti. Mokiniai toliau kryptingai tobulina muzikos klausymosi ir pažinimo, analizės ir vertinimo gebėjimus, plėtoja muzikinį raštingumą pažindami romantizmo, modernizmo, avangardo, postmodernizmo muziką ir istorinį kultūrinį kontekstą.

43.2. Dalyko tikslas – sudaryti muzikai gabiems mokiniams palankias sąlygas

kryptingai ugdytis istorinį mąstymą, muzikos stiliaus sampratą, kritinį požiūrį į Lietuvos ir Vakarų Europos muzikos reiškinių įvairovę, suteikiant reikalingų muzikos kalbos žinių ir gebėjimų pagrindus. Kartu ugdomos bendrosios kompetencijos, užtikrinančios sėkmingą mokymąsi.

43.3. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad mokydamiesi muzikos istorijos mokiniai:

43.3.1. išmoktų klausa atpažinti, pagrįstai analizuoti, vertinti romantizmo tautinių kompozitorių mokyklų, modernizmo, avangardo, postmodernizmo, lietuvių folkloro ir profesionalios muzikos kūrinius;

43.3.2. atpažintų ir apibūdintų romantizmo tautinių mokyklų, XX amžiaus muzikinių srovių ypatumus, suprastų ir paaiškinę lietuvių profesionaliosios muzikinės kultūros raidos dėsninumus, tradicijų ir vertybių kaitą, priežastis;

43.3.3. gebėtų pasinaudoti įgytomis muzikos istorijos žiniomis atlikdami muzikos kūrinius, analizuotų atliekamų muzikos kūrinių istorinį ir stilistinį kontekstą;

43.3.4. mokydamiesi muzikos istorijos naudotų IKT, analizuotų ir vertintų savo mokymosi pasiekimus, planuotų karjerą;

43.3.5. įgytus gebėjimus įprasminę dalyvaudami kultūriniuose meniniuose renginiuose.

43.4. Dalyko struktūra. Dalyką sudaro dvi veiklos sritys:

43.4.1. Muzikos kūrinių klausymas, analizė, supratimas ir vertinimas. Mokiniai pamokų metu klauso ir analizuoja romantizmo tautinių kompozitorių mokyklų, modernizmo (impresionizmo, ekspresionizmo, neoklasicizmo) srovių, avangardo, postmodernizmo muziką, XX amžiaus lietuvių kompozitorių kūrinius. Išnagrinėta medžiaga padeda geriau suvokti kiekvieno muzikos stiliaus savitumą, kompozitoriaus individualumą.

43.4.2. Muzikos socialinio kultūrinio konteksto supratimas ir vertinimas. Ugdo mokinio pasitikėjimą savimi, kritinį mąstymą ir savarankiškumą naudojantis informaciniais šaltiniais ir IT priemonėmis, rengiant kūrybinius darbus ir pristatant juos savo aplinkoje, mokyklos ir miesto kūrybiniuose projektuose.

43.5. Didaktinės nuostatos:

43.5.1. Lietuvių muzikos istorijos kursas praplečia ugdytinių istorinę sampratą. Labai svarbus dalyko mokymo nuoseklumas, turimų žinių ir įgūdžių įtvirtinimas, laipsniškas perėjimas prie lietuvių folkloro, XV–XIX amžių muzikinės kultūros Lietuvoje ir XX amžiaus profesionaliosios muzikos pažinimo. Naujų kompetencijų formavimas padės suvokti Lietuvos muzikinės kultūros raidą, jos reikšmę Vakarų Europos kultūros kontekste.

43.5.2. Muzikos istorija – integralus dalykas. Todėl mokymasis siejamas su kitų muzikinio ugdymo dalykų (harmonijos, muzikos kūrinių analizės, polifonijos, kompozicijos), bendrojo ugdymo dalykų (literatūros, istorijos, geografijos, užsienio kalbų, dailės istorijos) turiniu,

IKT priemonėmis.

43.5.3. Planavimas. Muzikos istorijos programa nustato pagrindines gaires planuojamam mokinių ugdymui, mokymui(si). Apibrėžiamos turinio apimtys. Nustatomi mokinių pasiekimų lygiai (patenkinamas, pagrindinis, aukštesnysis). Užduotys individualizuojamos pagal mokinių mokymosi poreikius ir esminę dalykinę kompetenciją. Numatomi kelių muzikologijos dalykų (harmonijos, muzikos kūrinių analizės, polifonijos, kompozicijos) turinio integravimo aspektai. Integravimu sudaroma galimybė žinias ir gebėjimus pritaikyti socialiniame kultūriniame kontekste.

43.5.4. Mokiniai supažindinami su mokymosi būdais, kurie skatintų imtis atsakomybės už sėkmingą savo pačių mokymą(si) ir gebėjimą integruoti mokymo kursą į muzikinio ugdymo procesą.

43.5.5. Į ugdymo procesą pagal pamokos tikslus ir turinį integruotos edukacinės pamokos muziejuose, susitikimai su kompozitoriais ir muzikos atlikėjais.

43.5.6. Muzikos istorijos programos mokymo(si) procese numatomi padedantys perprasti mokymo turinį metodai: minčių lietus, atvejo studija, darbas grupėse, projekto metodas.

43.5.7. Pagrindinė veikla muzikos istorijos pamokose – muzikos klausymasis, analizavimas, vertinimas. Taikomos teorinės ir praktinės užduotys – mokinių darbo formos, atitinkančios muzikos istorijos mokymo tikslus, padedančios vertinti ir siekti numatytų rezultatų. Žodinė / informacinė apklausa – vertinimo forma, padedanti taisyklingai vartoti muzikos terminiją ir sąvokas, žodžių formas, sudaryti sakinius laikantis lingvistikos pradmenų. Pamokose naudojantis internetu vyksta koncertų, operos spektaklių ilgalaikės peržiūros arba atlikėjų trumpalaikiai pristatymai.

43.5.8. Mokinių pasiekimai nustatomi įvertinus muzikos istorijos suvokimą, analizę, skambančios muzikos atpažinimą, teorines ir praktines užduotis, žodinę / informacinę apklausą bei muzikos raišką socialiniame kultūriniame kontekste. Taikomi formuojamasis ir apibendrinamasis vertinimo būdai. Vertinamos ne tik žinios ir gebėjimai, bet ir aktyvumas, daroma pažanga.

43.6. Mokinių pasiekimai.

Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1. Muzikos klausymasis, analizė, supratimas ir vertinimas	
Nuostata. Suprasti ir domėtis Lietuvos ir kitų tautų muzikinės kultūros tradicijomis, suvokti jų istorinį kontekstą, jausti atsakomybę už išsakomą nuomonę. Esminis gebėjimas. Remiantis sukaupta muzikos istorijos ir kitų mokomųjų dalykų patirtimi, apibūdinti klausomus kūrinius, įvairius muzikos reiškinius ir tradicijas.	
1.1. Skambant romantizmo, modernizmo, avangardo bei postmodernizmo, XX amžiaus lietuvių profesionaliai muzikai, skirti kūrinio prigimtį ir ypatumus.	1.1.1. Įvardyti kūrinio priklausomybę istoriniam periodui, stiliui, žanrui. 1.1.2. Nurodyti kūrinio kompozitorių. 1.1.3. Nustatyti klausomų muzikos kūrinių atlikėjų sudėtį, atpažinti dainininkų balsus ir muzikos instrumentus solo, ansamblyje ir orkestre.

	1.1.4. Paaiškinti muzikos kūrinio struktūrą ir išraiškos priemones.
1.2. Analizuoti, suprasti ir vertinti muzikos kūrinį istoriniu aspektu (romantizmas, modernizmas, avangardas bei postmodernizmas).	1.2.1. Nurodyti muzikos istorijos raidos etapus, mokėti juos skirti ir atpažinti, suprasti kaitos dėsningumus, pritaikyti teisingą romantizmo, modernizmo, avangardo bei postmodernizmo terminiją. 1.2.2. Apibūdinti konkrečios epochos (romantizmas, modernizmas, avangardas bei postmodernizmas) estetinius idealus. 1.2.3. Nusakyti romantizmo, modernizmo, avangardo bei postmodernizmo stiliaus ypatumus. 1.2.4. Išvardyti būdingus romantizmo, modernizmo, avangardo bei postmodernizmo muzikos žanrus. 1.2.5. Atpažinti ir apibūdinti svarbiausius romantizmo, modernizmo, avangardo bei postmodernizmo muzikos kalbos elementus. 1.2.6. Pritaikant kompleksinę medžiagą, apibūdinančią epochą, kompozitorių ir kūrybą, paaiškinti kompozitoriaus individualų stilių.
1.3. Nagrinėti ir vertinti lietuvių folklorą, profesionalios muzikos užuomazgas ir XX amžiaus muzikos raidą (Atgimimas, tarpukaris, pokaris, 7-ojo dešimtmečio lūžis, 8–9 dešimtmečiai).	1.3.1. Įvardyti Lietuvos etnografinės sritis. 1.3.2. Atskleisti lietuvių liaudies dainų ir instrumentinės muzikos ypatumus (žanrus, raiškos savybes). 1.3.3. Apibūdinti lietuvių dainų rinkimo ir publikavimo faktus. 1.3.4. Palyginti lietuvių ir kitos tautos liaudies kūrybos ypatumus. 1.3.5. Gebėti apibendrinti Lietuvos muzikinį gyvenimą XIII–XIX amžiuje. 1.3.6. Atpažinti XX amžiaus lietuvių muzikos laikotarpius (Atgimimas, tarpukaris, pokaris, 7-ojo dešimtmečio lūžis, 8–9 dešimtmečiai), apibūdinti jų stilių, raiškos priemones. 1.3.7. Įvertinti naujų kompozicinių technikų įtaką XX amžiaus lietuvių kompozitorių kūrybai. 1.3.8. Pritaikant kompleksinę medžiagą apibūdinančią XX amžiaus lietuvių profesionalios muzikos raidą, paaiškinti individualų kompozitoriaus stilių.
2. Muzikos socialinio kultūrinio konteksto supratimas ir vertinimas	
Nuostata. Gerbti Lietuvos muzikos ir kitų šalių kultūrą ir tradicijas. Ugdyti toleranciją skirtingiems muzikinės kultūros vertinimo požiūriams, komunikuoti socialinėje kultūrinėje aplinkoje. Esminis gebėjimas. Suvokti muzikos reikšmę socialiniame kultūriniame visuomenės gyvenime, skatinti mokinių dalyvauti savo aplinkos muzikiniuose edukaciniuose projektuose.	
2.1. Nagrinėti ir pristatyti muzikos reiškinių socialinį kultūrinį kontekstą.	2.1.1. Įvardyti meno poveikį socialinei kultūrinei aplinkai, vartoti tinkamą muzikos istorijos terminiją. 2.1.2. Perteikti savo supratimą apie miesto ir Lietuvos muzikinės kultūros reiškinius, naudoti savąją muzikos pažinimo interpretaciją. 2.1.3. Paaiškinti ir palyginti muzikos vaidmenį XIX

	<p>ir XX amžiuje.</p> <p>2.1.4. Įvardyti ir palyginti stiliaus susiklostymo priežastis XIX ir XX amžiaus muzikoje, nusakyti ryšius su istorinėmis aplinkybėmis.</p> <p>2.1.5. Nurodyti žymiausius XIX ir XX amžių Lietuvos ir Vakarų Europos kompozitorius, išskirti jų svarbą muzikos istorijos raidai.</p>
2.2. Aktyviai dalyvauti mokyklos ir miesto kultūrinuose renginiuose, susitikimuose su kompozitoriais ir atlikėjais; pristatyti savo kūrybinius darbus meninės integracijos projektuose.	<p>2.2.1. Apibūdinti meninės veiklos formas ir jų reikšmę nūdienos Lietuvos kultūriniam gyvenimui.</p> <p>2.2.2. Parengti ir pristatyti klasėje arba mokyklos rašinio konkursui straipsnius, recenzijas apie matytus renginius.</p> <p>2.2.3. Atsirinkti ir susisteminti reikalingą informaciją, pagrįsti pasirinkimo motyvus.</p> <p>2.2.4. Savo išpūdžius, estetines išvalgas susieti su analizuojamo kūrinio ar muzikos reiškinių menine visuma.</p>
2.3. Panaudoti komunikavimo gebėjimus kaip galimybę integruotis į žinių ir informacinės sklaidos visuomenę.	<p>2.3.1. Išvardyti pagrindinius Lietuvos periodinius leidinius, kuriuose rašoma apie muziką.</p> <p>2.3.2. Paaiškinti komunikavimo kompetencijos ir muzikinio komunikavimo sąsajas ir skirtumus.</p> <p>2.3.3. Nusakyti, kaip komunikavimo kompetencija gali padėti siekti profesinės karjeros.</p>

43.7. Turinio apimtis. Muzikos istorijos turinys planuojamas atsižvelgiant į konkrečios mokyklos tradicijas, mokinių pasirengimo ir pasiekimų lygį. Tradiciškai pirmieji vidurinio ugdymo metai skiriami romantizmo muzikos analizei, o antrieji – XX amžiaus muzikai. Lietuvos muzikos istorija gali būti integruojama į visuotinės muzikos istorijos kontekstą arba išdėstoma atskiru moduliu:

43.7.1. Istorinės epochos, stiliaus kontekstas ir bruožai:

43.7.1.1. Romantizmo tautinių kompozitorių mokyklų, modernizmo (impresionizmo, ekspresionizmo, neoklasicizmo) srovių, avangardo bei postmodernizmo estetiniai idealai (konkreto laikotarpio muzikos grožio samprata, idėjos).

43.7.1.2. Romantizmo tautinių kompozitorių mokyklų, modernizmo (impresionizmo, ekspresionizmo, neoklasicizmo) srovių, avangardo bei postmodernizmo stiliaus bruožai (konkreto laikotarpio muzikos kūrinių visumos jutiminės išraiškos savitumai).

43.7.1.3. Romantizmo tautinių kompozitorių mokyklų, modernizmo (impresionizmo, ekspresionizmo, neoklasicizmo) srovių, avangardo bei postmodernizmo muzikos kalba (melodijos, ritmo, harmonijos, faktūros, formos charakteristika).

43.7.1.4. Romantizmo tautinių kompozitorių mokyklų, modernizmo (impresionizmo, ekspresionizmo, neoklasicizmo) srovių, avangardo bei postmodernizmo muzikos žanrai (konkreto laikotarpio istoriškai susiklosčiusių muzikos kūrinių klasifikacija pagal struktūrinius požymius).

43.7.2. Nagrinėjamų romantizmo tautinių kompozitorių mokyklų reprezentuojantys

autoriai ir kūriniai:

43.7.2.1. XIX amžiaus austrų ir vokiečių tautinė kompozitorių mokykla: F.Schuberto daina „Forelė“, baladė „Girių karalius“, dainos iš ciklų „Gražioji malūnininkė“, „Žiemos kelionė“, „Nebaigtoji simfonija“ *h-moll*; F. Mendelssohno koncertas smuikui ir orkestrui *e-moll*, fragmentai iš muzikos W. Shakespearo'o komedijai „Vasarvidžio nakties sapnas“; R. Schumanno pjesės iš ciklo „Karnavalas“, dainos iš vokalinio ciklo „Poeto meilė“; R. Wagnerio operų fragmentai; J. Brahmsio simfonijos Nr. 4 *e-moll* IV dalis, koncerto smuikui ir orkestrui *D-dur*; G. Mahlerio simfonija Nr. 1 *D-dur*; simfonijos Nr. 5 IV dalis. (*Adagietto*); R. Strausso simfoninė poema „Tilio Oilenšpygelio išdaigos“ ir kiti šių kompozitorių kūriniai (pasirinktinai).

43.7.2.2. XIX amžiaus prancūzų tautinė kompozitorių mokykla: H. Berlioza „Fantastinė simfonija“; G. Bizet operos „Karmen“ fragmentai; Ch. Gounod Mefistofelio kupletai iš operos „Faustas“.

43.7.2.3. XIX amžiaus italų tautinė kompozitorių mokykla: G. Rosini operos „Sevilijos kirpėjas“ fragmentai; G. Verdi operų „Rigoletas“, „Traviata“, „Aida“ fragmentai; G. Pučini operų „Bohema“, „Madam Baterflai“ fragmentai ir kiti šių kompozitorių kūriniai (pasirinktinai).

43.7.2.4. XIX amžiaus lenkų tautinė kompozitorių mokykla: S. Moniuszko „Aušros Vartų litanija Nr. 3“, Halkos arija (I v.) iš operos „Halka“; F. Chopino įvairių žanrų fortepijono kūriniai (pasirinktinai).

43.7.2.5. XIX amžiaus vengrų tautinė kompozitorių mokykla: F. Liszto simfoninė poema „Preliudai“ ir kiti žymūs šio kompozitoriaus kūriniai (pasirinktinai).

43.7.2.6. XIX amžiaus čekų tautinė kompozitorių mokykla: B. Smetanos operos „Parduotoji nuotaka“ fragmentai; A. Dvořako simfonija Nr. 9 *e-moll* „Iš Naujojo pasaulio“ ir kiti šių kompozitorių kūriniai (pasirinktinai).

43.7.2.7. XIX amžiaus norvegų tautinė kompozitorių mokykla: E. Griego koncertas fortepijonui ir orkestrui *a-moll* op. 16; muzikos H. Ibseno dramai „Peras Giuntas“ fragmentai.

43.7.2.8. XIX amžiaus rusų tautinė kompozitorių mokykla: M. Musorgskio operos „Borisas Godunovas“ fragmentai; pjesės iš ciklo fortepijonui „Parodos paveikslėliai“; P. Čaikovskio simfoniniai kūriniai (pasirinktinai); operų „Eugenijus Oneginas“, „Pikų dama“ fragmentai; koncertas fortepijonui ir orkestrui Nr. 1 *b-moll*; A. Skriabino, S. Rachmaninovo ir kitų rusų kompozitorių kūriniai (pasirinktinai).

43.7.3. Nagrinėjamus XX amžiaus stilistinius laikotarpius reprezentuojantys kompozitoriai ir kūriniai:

43.7.3.1. Impresionizmas: C. Debussy, M. Ravelio žymiausi kūriniai (pasirinktinai).

43.7.3.2. Ekspresionizmas: A. Bergo, A. Weberno žymiausi kūriniai (pasirinktinai).

43.7.3.3. Neoklasicizmas: I. Stravinskio baletų „Petruška“, „Šventasis pavasaris“ fragmentai; S. Prokofjevo „Klasikinė simfonija“ *D-dur*; baletų „Romeo ir Džiuljeta“ fragmentai; D. Šostakovičiaus „Leningrado simfonija“ *C-dur*; C. Orfo choras „O fortuna“ iš sceninės kantatos „Carmina Burana“; P. Hindemitho preliudas, fuga *in G* iš ciklo *Ludus tonalis* ir kiti kompozitorių neoklasicistiniai kūriniai (pasirinktinai).

43.7.3.4. Muzikinis avangardas, minimalizmas ir postmodernizmas: O. Messiaeno, K. Pendereckio, K. Stockhauseno, T. Riley, P. Glasso, S. Reicho, L. Berio, J. Cage'o, A. Përto ir kitų kompozitorių kūriniai (pasirinktinai).

43.7.4. Lietuvių muzikos istorija:

43.7.4.1. Lietuvių folkloras: etnografinės sritys, dainų žanrai, muzikinės raiškos bruožai:

43.7.4.2. Lietuvos muzikos istorija iki XIX a. pabaigos: bažnytinės muzikos raida, Renesanso epochos kompozitoriai ir opera, XVIII a. pab.–XIX a. pasaulietinės ir bažnytinės muzikos kaita, muzikinis gyvenimas Vilniuje;

43.7.4.3. XX amžiaus lietuvių muzikos laikotarpiai, stiliaus kontekstas, bruožai: Atgimimo, tarpukario, pokario, 7–8 dešimtmečių, Naujojo romantizmo ir postmodernizmo laikotarpių estetika (konkreto laikotarpio muzikos grožio dėsniai, generuojančios idėjos, muzikos kūrinių visumos jutiminės išraiškos savitumai), muzikos žanrai ir muzikos kalba (melodijos, ritmo, harmonijos, faktūros, formos charakteristika), naujų kompozicinių technikų įtaka XX amžiaus lietuvių kompozitorių kūrybai.

43.7.5. Nagrinėjamų XX amžiaus lietuvių muzikos laikotarpių reprezentuojantys kompozitoriai ir kūriniai:

43.7.5.1. Atgimimo laikotarpis: J. Naujalio dainos (pasirinktinai), „Svajonė“ styginių kvartetui; noktiurnas fortepijonui; Č. Sasnausko dainos (pasirinktinai); fragmentai iš M. Petrausko operos „Birutė“; M. K. Čiurlionio simfoninės poemos „Miške“, „Jūra“; žymiausi fortepijoniniai kūriniai, harmonizuotos liaudies dainos (pasirinktinai);

43.7.5.2. Tarpukario laikotarpis: J. Gruodžio *Adagio (A la Chopin)* iš baletų „Jūratė ir Kastytis“; dainos, instrumentinė muzika (pasirinktinai); S. Šimkaus dainos (pasirinktinai); fragmentai iš J. Karnavičiaus operos „Gražina“; J. Tallat-Kelpšos dainos: „Kur lygūs laukai“, „Mano sieloj šiandien šventė“; V. Bacevičiaus „Elektrinė poema“ simfoniniam orkestrui op. 16; kitų kompozitorių kūriniai (pasirinktinai);

43.7.5.3. 5–6 dešimtmečių laikotarpis: B. Dvariono, S. Vainiūno, V. Klovos ir kitų kompozitorių žymiausi kūriniai (pasirinktinai).

43.7.5.4. 7–8 dešimtmečių laikotarpis: J. Juzeliūno, E. Balsio, V. Barkausko, B. Kutavičiaus, O. Balakausko, F. Bajoro žymiausi kūriniai (pasirinktinai).

43.7.5.6. Neoromantikai ir mašinistai: A. Martinaičio, V. Bartulio, M. Urbaičio, Š. Nako, R. Mažulio ir kitų kompozitorių kūriniai (pasirinktinai).

43.8. Vertinimas.

Pasiekimų lygiai		
patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
1. Muzikos klausymasis, analizė, supratimas ir vertinimas		
Klausydamas muzikos nurodo istorinį laikotarpį, priskiria kūrinius konkrečiam autoriui, įvardija kelis muzikos kalbos elementus, atlikėjų sudėtį. Kalbėdamas nurodo žinomus kūrinius, apibūdina muzikos kalbos elementus. Minimie keli neaiškiai apibrėžti istorijos faktai. Nurodyti kai kurie stiliaus bruožai, pateikti pavyzdžiai iš dalies teisingi.	Klausydamas muzikos nurodo laikotarpį, atpažįsta autorių ir kūrinių, iš dalies suvokia stiliaus ypatumus ir muzikos kalbos elementų reikšmę, atlikėjų sudėtį. Įvardija ir apibūdina XIX ir XX amžiaus kūrinius, muzikos stiliaus, muzikinės kalbos ypatumus. Atpažįsta individualių kompozitoriaus stilių, nurodo muzikos kalbos priemones, pagal kurias nustatė. Minimie istorijos faktai tikslūs, tačiau pateikti be lyginamosios medžiagos (konteksto).	Klausydamas muzikos tiksliai įvardija laikotarpį, stiliaus bruožus, atpažįsta autorių ir kūrinių fragmentą, nusako muzikos kalbos skiriamuosius bruožus, atlikėjų sudėtį. Susieja ir palygina kelių kompozitorių stilių, žanrus ir formas. Paaškina istorinio laikotarpio kultūrinių idėjų, kūrėjo individualybės įtaką analizuojamojo kūrinių meniniam kontekstui. Aiškiai apibrėžti svarbiausi bruožai. Minimie istorijos faktai tikslūs, pateikta daug pavyzdžių.
2. Muzikos socialinio kultūrinio konteksto supratimas ir vertinimas		
Mokytojo padedamas parengia nedidelės apimties darbą duota tema, jį pristato klasėje. Minimaliai domisi kultūriniu mokyklos ir miesto gyvenimu. Apibūdina matytą koncertą, renginį vartodamas muzikinės sąvokas ir terminus.	Inicijuoja muzikinius projektus, dalyvauja mokyklinėje ir užklasinėje kultūrinėje veikloje. Geba veikti savarankiškai, planuoti ir pristatyti savo veiklą. Įvardija meno poveikį socialinei kultūrinei aplinkai, vartoja tinkamą muzikos istorijos terminiją. Savo išpūdžius, estetines išvalgas susieja su analizuojamo kūrinių ar muzikos reiškinių menine visuma.	Parenka, įvertina ir pristato konkrečiai užduočiai atlikti deramus informacijos šaltinius ir kompiuterines technologijas. Tinkamai vartoja muzikologines sąvokas bei terminus rašydamas apie muziką, jos reiškinius ir savo muzikinę patirtį. Naudoja kompiuterines programas kūrybinėms užduotims atlikti, teminiams pristatymams modeliuoti. Perteikia savo supratimą apie miesto ir Lietuvos muzikinės kultūros reiškinius, naudoja savąją muzikos pažinimo interpretaciją.

II. VIDURINIO UGDYMO KARTU SU MUZIKOS UGDYMU PROGRAMOS MUZIKOS DALIES BRANDUOLĮ PAPILDANTYS DALYKAI

44. Bendrasis fortepijonas – atlikėjo raiškos (išskyrus fortepijoną), garso režisūros ir muzikos teorijos Vidurinio ugdymo kartu su muzikos ugdymu programos muzikos dalies branduolį pagal pagrindinį dalyką papildantis dalykas.

44.1. Dalyko paskirtis:

44.1.1. Bendrojo fortepijono dalykas labai reikšmingas ir svarbus muziko atlikėjo rengimui, savo turiniu ir tikslais įsikomponuoja į bendrą mokomųjų dalykų kompleksą. Ryšys tarp teorinio ir praktinio rengimo sukuria kokybiškai naują žinių sistemą, užtikrinančią visavertį profesionalaus muziko rengimą.

44.1.2. Programa skirta atlikėjo raišką (išskyrus fortepijono) pasirinkusių mokinių skambinimo fortepijonu įgūdžiams ir interpretaciniams gebėjimams tobulinti, bendrai meninei erudicijai turtinti. Dėl reguliaraus mokymosi skambinti fortepijonu įgyti gebėjimai sėkmingai pritaikomi mokantis visų programos dalykų.

44.2. Dalyko tikslas – sudaryti sąlygas mokiniams įvaldyti ir pritaikyti pianistinius įgūdžius ir gebėjimus mokantis muzikos branduolio dalykų ir rengiantis aukštojo mokslo studijoms ar savarankiškai veiklai.

44.3. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad per dalyko pamokas mokiniai:

44.3.1. tobulintų skambinimo fortepijonu technikos įgūdžius;

44.3.2. mokytųsi meniškai interpretuoti įvairių epochų, stilių ir žanrų kūrinius fortepijonui;

44.3.3. sąmoningai ir kryptingai planuotą saviruošos laiką;

44.3.4. įgytą sampratą, žinias ir gebėjimus prasmingai naudotų mokymuisi ir įvairiose muzikavimo veiklose.

44.4. Dalyko struktūra. Dalyką sudaro trys veiklos sritys:

44.4.1. grojimo fortepijonu technikos ugdymas;

44.4.2. muzikos kūrinių interpretavimas;

44.4.3. muzikinė raiška socialinėje aplinkoje.

44.5. Didaktinės nuostatos:

44.5.1. Vidurinio ugdymo pakopoje kryptingai ir nuosekliai plėtojama ankstesnėse ugdymo pakopose įgyta skambinimo fortepijonu patirtis. Perteikdami kūrinio emocinį turinį, mokiniai siekia muzikos suvokimo ir atlikimo brandumo. Įgytus gebėjimus, demonstruodami savo iniciatyvumą ir savarankiškumą, plačiai naudoja kitų muzikinių dalykų pamokose ir muzikinėje veikloje mokyklos bendruomenėje ir už jos ribų. Mokiniai skatinami aktyviai dalyvauti įvairiuose projektuose, regionuose ir šalyje rengiamuose konkursuose.

44.5.2. Repertuarą sudaro įvairių stilių ir žanrų kūriniai. Jis parenkamas turinio sudėtingėjimo principu ir mokiniui turi būti artimas ir mielas, teikiantis muzikavimo džiaugsmą,

uždegantis norą groti, skatinantis kūrybiškumą. Kūrinių sudėtingumo lygmuo nustatomas kiekvienam mokiniui individualiai, atsižvelgus į mokinio poreikius, atlikėjo raiškos kryptį, gebėjimus, daromą pažangą, mokymosi tikslus bei siekius. Rekomenduojama į programą įtraukti lengvojo žanro, džiazo stiliaus, šiuolaikinius kūrinius, kūrinių transkripcijas, kad išmoktą repertuarą mokinys noriai demonstruotų namų aplinkoje, draugams ir pan. Įgytos teorinės žinios ir sukaupta praktinė atlikimo patirtis teikia galimybę į repertuarą įtraukti vis sudėtingesnių kūrinių.

44.5.3. Parengti kūriniai viešai atliekami koncertų ar apibendrinamųjų atsiskaitymų metu. Grojama atmintinai arba iš natų techniškai tvarkingai, siekiama perteikti kūrinio emocijas ir charakterį.

44.5.4. Pamokose plėtojamas gebėjimas skaityti iš natų. Siekiant mokinius motyvuoti ir praplėsti repertuarą, skambinami įvairių žanrų, stilių kūriniai, kūriniai ansambliams. Skaitymas iš lapo lavina vidinę klausą, motorinius įgūdžius, dėmesio sutelkimą ir kryptingumą, ugdo emocinę reakciją, padeda „maštyti į priekį“. Šios savybės skatina jaunojo atlikėjo iniciatyvą, gebėjimą aprėpti meninius įvaizdžius, suprasti ir perteikti kūrinio esmę.

44.5.5. Greta muzikavimo solo ugdomi akompanavimo ir muzikavimo ansamblyje gebėjimai. Įgyta patirtis pritaikoma praktiškai – muzikuojant ansamblyje, akompanuojant solistams, ansambliams, chorams. Mokiniai supažindinami su grojimo iš klausos, muzikos atkūrimo, kūrybiškumo ugdymo būdais. Pritaikant teorines žinias, įgūdžius ir gebėjimus parenkamas sudėtingesnės harmonijos, faktūros akompanimentas melodijai. Tai skatina muzikinės klausos ir atminties lavinimą, stiprinama klausos ir judesių koordinacija.

44.5.6. Mokiniai vertinami už darbą pamokoje, savarankišką užduočių atlikimą, dalyvavimą koncertinėje veikloje, galutinį kūrinių programos atlikimą apibendrinamųjų atsiskaitymų ar koncertų metu.

44.6. Mokinių pasiekimai.

Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1. Grojimo technikos ugdymas	
Nuostata. Sistemingai ir nuosekliai plėtoti fortepijoninę techniką, ugdytis valią ir kantrumą, planuoti mokymosi veiklą. Esminis gebėjimas. Tobulinti ir pritaikyti fortepijoninės technikos įgūdžius atliekant įvairaus sudėtingumo kūrinius.	
1.1. Skaityti sudėtingesnę muzikinį tekstą iš natų.	1.1.1. Peržvelgus natų tekstą, nurodyti techniškai sudėtingas vietas, paaiškinti notacijos ženklus. 1.1.2. Derinti vertikalųjį ir horizontalųjį skaitymo iš natų būdus.
1.2. Išmokti ir taisyklingai atlikti sudėtingesnio ritmo darinius.	1.2.1. Nustatyti ir susieti metro, ritminio pulsavimo ir ritminių verčių tarpusavio ryšį ir santykį. 1.2.2. Perskaityti, suploti ar kitaip atlikti kūrinyje aptinkamus sudėtingus ritmo elementus.
1.3. Savarankiškai pasirinkti pedalizaciją.	1.3.1. Paaiškinti atliekamos skirtingos stilistikos ir žanrų muzikos pedalizacijos ypatumus.

1.4. Įvaldyti atliekamo sudėtingesnio repertuaro grojimo technikos įgūdžius.	1.4.1. Panaudoti ir pritaikyti etiudų, gamų ir pratimų praktinę patirtį mokantis ir atliekant kūrinius. 1.4.2. Analizuoti techninius atlikimo sunkumus ir pasirinkti tinkamiausius ir optimalius mokymosi būdus jiems įveikti.
1.5. Sąmoningai ir kryptingai planuoti saviruošos laiką.	1.5.1. Valdyti savo laiko išteklius. 1.5.2. Pasirinkti veiksmingas mokymosi strategijas.
2. Muzikos kūrinių interpretavimas	
Nuostata. Gilinti fortepijoninės muzikos pažinimą ir įvaldyti jos perteikimo galimybes. Esminis gebėjimas. Analizuoti, vertinti ir įtaigiai interpretuoti kūrinius fortepijonui.	
2.1. Analizuoti ir vertinti atliekamus muzikos kūrinius teoriniu, istoriniu, meniniu aspektais.	2.1.1. Apibūdinti kūrinių stilistikos ypatybes. 2.1.3. Paaiškinti žanro, formos ypatumus, palyginti su kitais kūrinių.
2.2. Suvokti ir perteikti atliekamų kūrinių dramaturgiją.	2.2.1. Apibrėžti kūrinio charakterį, emocinį krūvį, galimą poveikį klausytojui ir atlikėjui. 2.2.2. Paaiškinti ir valdyti artikuliacijos, dinamikos, tempo nurodymus, muzikos išraiškos elementus. 2.2.3. Pateikti įmanomus interpretacijos variantus. 2.2.4. Logiškais teiginiais pagrįsti pasirinktą interpretacijos sumanymą.
2.3. Skaityti sudėtingesnės harmonijos, faktūros, ritminio piešinio nežinomą kūrinį iš natų.	2.3.1. Skaityti kūrinį iš natų laikantis bendro ir pastovaus tempo. 2.3.2. Tiksliai atlikti natų tekstą. 2.3.3. Atlikti nurodytus tekste interpretacinius ženklus.
3. Muzikinė raiška socialinėje aplinkoje	
Nuostatos. Noriai muzikuoti įvairiose aplinkose, ugdytis psichofizinį laisvumą scenoje. Integruoti žinias ir gebėjimus į kitus mokomuosius dalykus, praktinę veiklą. Esminis gebėjimas. Pritaikyti įgytus gebėjimus mokantis ir koncertinėje veikloje.	
3.1. Viešai atlikti parengtą programą.	3.1.1. Išmokti kūrinius atmintinai. 3.1.2. Kaupti ir panaudoti koncertinį repertuarą.
3.2. Analizuoti ir kritiškai įvertinti savo sceninį patyrimą.	3.2.1. Apibūdinti savo skambinimo fortepijonu stiprybes ir silpnybes. 3.2.2. Apibūdinti savo išgyvenimus pasirodymo metu. 3.2.3. Nurodyti, kas pasirodymo metu pasisekė, o ką reikėtų tobulinti.
3.3. Taikyti skambinimo fortepijonu gebėjimus per muzikos istorijos, solfedžio, aranžuotės, partitūrų skaitymo pamokas, dirbant su choru, grojant harmonijos užduotis, kuriant melodijai pritarimą, muzikuojant ansamblyje, akompanuojant.	

44.7. Turinio apimtys:

44.7.1. Individuali mokinio programa sudaroma pusmečiui. Minimalūs reikalavimai programai: mintinai techniškai ir išraiškingai atlikti keturis kūrinius – etiudą (-us), stambios formos ar polifoninį kūrinį, pjesę (-es):

44.7.2. Skambinimo technikos ugdymas. Mažorinės, minorinės gamos iki 5 ženklų, T, D₇, VII₇ akordai; arpeggio trumpi, ilgi su apvertimais. Techniniai pratimai. Etiudai įvairioms technikos rūšims tobulinti.

44.7.3. Muzikos kūrinių interpretavimas. Išsami kūrinio analizė, vertinimas. Daugiabalsiškumas: dvibalsė, invencija, preliudas, fuga, tematinio plėtojimo būdai (imitacija, kanonas, kontrapunktas). Kontrastinių vaizdų dramaturgija: sonatinis allegro, variacijos, rondo. Skirtingo charakterio pjesės – kantileninio pobūdžio, šokio žanras, džiazo stilius, transkripcijos. Lietuvos kompozitorių kūryba. Skaitymas iš lapo: 3–5 kūriniai per pusmetį, atsižvelgiant į mokinio poreikius, atlikėjo raiškos kryptį, specifika, gebėjimus.

44.7.4. Muzikinė raiška socialinėje aplinkoje. Dalyvavimas koncertuose, konkursuose, projektuose. Muzikavimas ansamblyje. Akompanavimo pagrindai, akompanimento pritaikymas melodijai naudojant sudėtingesnę harmoniją, faktūrą. Gebėjimų panaudojimas kitų dalykų mokymuisi, savarankiška veikla.

44.8. Vertinimas.

Pasiekimų lygiai		
patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
1. Grojimo technikos ugdymas		
Naujai išsiugdytus muzikos atlikimo technikos gebėjimus pritaiko atlikdamas programos kūrinius. Skaitydamas muzikinį tekstą, neišlaiko bendro tempo, daro daug klaidų. Teorinės žinios ir atlikimo technika atitinka minimalias turinio apimtis.	Gerai įvaldęs demonstruoja daugiasluoksnės faktūros, kontrastingos dramaturgijos kūriniuose naudojamą skambinimo techniką. Savarankiškai parengia muzikinį tekstą, parenka ir taisyklingai pritaiko pirštuotę, pedalizaciją. Naudoja įvairius garso išgavimo būdus, atitinkančius kūrinių stilių.	Savarankiškai pasirenka ir pritaiko veiksmingus mokymosi metodus, nuosekliai ugdomi skambinimo technikos gebėjimus, kuriuos demonstruoja atlikdamas įvairaus techninio sudėtingumo kūrinius.
2. Muzikos kūrinių interpretavimas		

<p>Žino ir apibūdina esminius muzikos kalbos, meninės išraiškos ypatumus. Interpretuodamas vadovaujasi mokytojo rekomendacijomis. Per apibendrinamuosius atsiskaitymus parodo minimalų rezultatą.</p>	<p>Detaliai analizuoja ir vertina kūrinius, pateikia išsamią informaciją apie kūrinių autorius, laikotarpį, pagrindinius kūrybos bruožus. Įtaigiai interpretuoja kūrinius pagal pateiktą savo interpretacinį planą. Naudoja plačią dinamikos amplitudę, įtikinamai perteikia muzikos stilių ir kūrinio dramaturgijos idėją. Skaito sudėtingesnės faktūros, harmonijos, ritminio piešinio nežinomą tekstą iš natų.</p>	<p>Argumentuodamas savo nuomonę pavyzdžiais, remdamasis turimais šaltiniais, savarankiškai analizuoja, lygina ir vertina atliekamus kūrinius. Domisi ir klausosi muzikos įrašų fortepijonui, lanko koncertus, diskutuoja su bendraminčiais kūrinių interpretavimo klausimais, pritaiko specializacijos žinias. Menišškai paveikiai interpretuoja atliekamus kūrinius, įtikinamai perteikia jų meninį įvaizdį. Pritaiko skaitymo iš natų principus ir įgytus įgūdžius praktinėje veikloje, rodo iniciatyvą ir pats savo noru papildomai skaito daug muzikinės literatūros pavyzdžių iš natų.</p>
<p>3. Muzikinė raiška socialinėje aplinkoje</p>		
<p>Epizodiškai dalyvauja meninėje veikloje klasėje ir mokykloje. Kūrinius parengia atsiskaitymams. Įgytus gebėjimus panaudoja mokymosi procese. Domisi ir lanko tik patinkamus kultūrinius renginius.</p>	<p>Aktyviai dalyvauja muzikinėje veikloje mokykloje ir mieste, praktiškai panaudoja įgytus gebėjimus. Turtina meninę patirtį skambindamas solo ir akompanuodamas, muzikuodamas ansamblyje. Domisi ir lankosi įvairiuose kultūriniuose renginiuose, juos komentuoja.</p>	<p>Kūrybingai ir prasmingai naudoja gebėjimus aktyvioje veikloje. Dalyvauja konkursuose, nuolat siekia pažangos. Teorines žinias ir praktinius įgūdžius pritaiko akompanuodamas sau ir kitiems, muzikuodamas ansamblyje. Sukauptą repertuarą naudoja koncertuodamas, turtindamas sceninę patirtį. Nuolat lankydamasis kultūriniuose renginiuose, geba analizuoti, vertinti, lyginti, pasisemti patirties.</p>

45. Ansamblinis muzikavimas – atlikėjo raiškos (išskyrus garso režisūrą ir muzikos teoriją) Vidurinio ugdymo kartu su muzikos ugdymu programos muzikos dalies branduolį pagal pagrindinį dalyką papildantis dalykas.

45.1. Dalykas skirtas muzikos atlikėjo ansamblinio muzikavimo dalykinei kompetencijai plėtoti tobulinant vidinės klausos, ansambliskumo pojūčio gebėjimus.

45.2. Dalyko tikslas – tobulinti atlikėjo – ansamblisto, koncertmeisterio ir interpretatoriaus – gebėjimus.

45.3. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad per muzikavimo ansamblyje ir koncertmeisterio pamokas mokiniai:

45.3.1. įgytų patirties pritaikyti turimas kūrinio atlikimo technikos priemones muzikuojant ansamblyje;

45.3.2. lavintųsi muzikinius atlikėjiškus įgūdžius, susipažintų su įvairių epochų kamerine muzika, jos interpretacija;

45.3.3. analizuotų atliekamų kūrinių istorinį, socialinį, kultūrinį kontekstą;

45.3.4. ugdytųsi gebėjimą savarankiškai planuoti, rengti ir įgyvendinti muzikinę veiklą;

45.3.5. plėtotų bendrąją meninę ir estetinę kompetenciją.

45.4. Dalyko struktūra. Dalyką sudaro trys veiklos sritys:

45.4.1. ansamblio pojūčio ugdymas;

45.4.2. kūrinių ansambliams interpretavimas;

45.4.3. atlikėjo raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

45.5. Didaktinės nuostatos:

45.5.1. Taikydami individualizuoto darbo formą mokytojai, atsižvelgdami į kiekvieno mokinio gebėjimų ir pasiekimų lygį, individualias charakterio ir muzikinio mąstymo savybes, parenka optimalų programinį repertuarą.

45.5.2. Pamokų metu siejamos jau įgytos teorinės žinios ir praktiniai įgūdžiai padeda perteikti ir atlikti įvairių epochų, skirtingos stilistikos, nuotaikos ir žanrų kamerinės muzikos kūrinius, tobulinami interpretatoriaus gebėjimai.

45.5.3. Taikomi įvairūs mokymo(si) metodai – įrašų klausymas, demonstravimas, analizavimas, lyginimas. Mokiniai skatinami dirbti kūrybiškai, ieškoti visiems ansamblio dalyviams priimtino kūrybinio sprendimo.

45.5.4. Tobulinamas gebėjimas skaityti iš lapo naują tekstą ansamblyje, plačiau susipažinti su įvairiais kamerinės muzikos pavyzdžiais, pajauti ir atskleisti kūrinio turinį, stilių ir charakterį.

45.5.5. Plėtojamas gebėjimas bendrauti ir bendradarbiauti, derinti įgytas žinias su kūrybine menine raiška.

45.5.6. Vertinamas mokinio gebėjimas klausytis, girdėti ir kartu su kitais ansamblio dalyviais rasti tinkamą kūrinio interpretacijos variantą, kritiškai, argumentuotai įsivertinti, analizuoti savo darbą ir pasiektus rezultatus.

45.6. Mokinių pasiekimai.

Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1. Ansamblio pojūčio ugdymas	

<p>Nuostata. Kūrybiškai ir kantriai ugdytis ansamblinio grojimo įgūdžius, sistemingai dirbti savarankiškai.</p> <p>Esminis gebėjimas. Perprasti tembrinės spalvos, harmoninės klausos, ansamblinio atlikimo specifiką grojant įvairios sudėties ansambliuose.</p>	
1.1. Tiksliai ritmiškai ir emocionaliai muzikuoti ansamblyje.	<p>1.1.1. Suprasti tikslaus ritmo reikšmę, jausti pulsavimą grojant (dainuojant) ansamblyje.</p> <p>1.1.2. Nusakyti savo funkciją atliekant kūrinį ansamblyje.</p> <p>1.1.3. Suprasti ir mokėti paaiškinti tembro ir harmonijos reikšmingumą grojant (dainuojant) keliems atlikėjams.</p> <p>1.1.4. Reikšti emocinę būseną remiantis turima teorine ir praktine patirtimi.</p>
1.2. Kokybiškai skaityti nežinomą muzikinį tekstą, melodines linijas ir atlikti visą kūrinio muzikinį audinį.	<p>1.2.1. Skaityti muzikinius tekstus iš natų, atpažinti štrichus, dinamiką, juos apibūdinti.</p> <p>1.2.2. Įvardyti tonaciją, metrą, tempą, formą.</p> <p>1.2.3. Apibūdinti ritmo, melodikos ypatumus, atskirų partijų svarbą ir vietą kūrinyje.</p> <p>1.2.4. Naujus grojimo (dainavimo) ansamblyje įgūdžius pajungti muzikinei raiškai atskleidžiant meninio turinio emocijas.</p>
1.3. Demonstruoti ansamblio pojūtį.	<p>1.3.1. Girdėti kartu muzikuojančius ansamblio dalyvius.</p> <p>1.3.2. Reaguoti į susidarančius iššūkius.</p>
1.4. Veiksmingai planuoti saviruošos laiką.	<p>1.4.1. Suprasti nuolatinio savarankiško darbo reikšmę ir naudą ansamblinio-kamerinio grojimo įgūdžiams ugdyti.</p> <p>1.4.2. Savarankiškai parengti muzikinį tekstą, taisyklingai jį atlikti.</p>
<p>2. Kūrinių ansambliams interpretavimas</p>	
<p>Nuostatos. Siekti turtingesnio muzikos kūrinio interpretavimo. Domėtis atliekamų kūrinių kontekstais.</p> <p>Esminis gebėjimas. Analizuoti atliekamų kūrinių muzikos kalbą, stilistinį kontekstą siekiant išraiškiau ir kokybiškiau interpretuoti atliekamus kūrinius.</p>	
2.1. Analizuoti kūrinio muzikos kalbos elementus, jais grįsti interpretacinių sumanymą.	<p>2.1.1. Savais žodžiais nusakyti kūrinio tematiką ir turinį.</p> <p>2.1.2. Apibūdinti atliekamo kūrinio žanrą, stilių ir formą, muzikos kalbos ypatybes.</p> <p>2.1.3. Nusakyti kompozitoriaus gyvenamojo laikotarpio esminius stiliaus bruožus, įvardyti kitus kūrinius.</p> <p>2.1.4. Palyginti įvairių epochų ir žanrų kūrinius.</p>
2.2. Sudaryti įtikinamą kūrinio interpretacinių planą.	<p>2.2.1. Paaiškinti kūrinio dramaturgijos plėtojimo principus, pastebėti atskiras muzikos detales ir jas apibrėžti.</p> <p>2.2.2. Vartoti konkrečius žinomus išraiškos priemonių apibūdinimus.</p> <p>2.2.3. Ieškant interpretacinių sprendimų, klausytis kitų atlikėjų įrašų.</p> <p>2.2.4. Derinti savo turimą nuomonę su kitais ansamblio dalyviais, įtikinamai ją pagrįsti.</p>

2.3. Atskleisti atliekamų kamerinės muzikos kūrinių charakterį, stilių ir turinį.	2.3.1. Ieškoti įvairių interpretacijos būdų ir pasirinkti įtaigiausią atlikimo variantą. 2.3.2. Aiškiai ir įtikinamai frazuoti ansamblyje, pritaikyti štrichus, artikuliacijos elementus, dinamikos, tempo nurodymus.
3. Atlikėjo raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje	
Nuostatos. Domėtis Lietuvos ir pasaulio muzikiniais reiškiniais. Noriai dalyvauti muzikiniuose projektuose, renginiuose, edukacinėse programose, koncertuose. Esminis gebėjimas. Parengti kūrinius įvairioms koncertinėms programoms.	
3.1. Viešai pristatyti koncertinius kamerinės muzikos kūrinius.	3.1.1. Korektiškai prisistatyti. 3.1.2. Parengti informatyvų kiekvieno kūrinio pristatymą atsižvelgiant į auditoriją. 3.1.3. Kitiškai įvertinti savo pasirodymą.
3.2. Dalyvauti mokyklos, miesto, kamerinio muzikavimo renginiuose, konkursuose.	3.2.1. Suprasti ir paaiškinti ansamblinio muzikavimo praktinėje kūrybinėje veikloje naudą. 3.2.2. Įtikinamai meniškai perteikti atliekamą muzikinę programą, būti įvertintam klausytojų. 3.2.3. Klausytis daug įvairios muzikos, lankyti koncertus.

45.7. Turinio apimtys:

45.7.1. Ansambliško pojūčio ugdymas. Tai atlikėjo interpretavimo, skaitymo iš lapo gebėjimams ugdyti skirti kūriniai, kurių apimtį, išreikštą kiekybiniais ir kokybiniais rodikliais, lemia mokinio individualios (prigimtinės ir įgytos) savybės. Išlaikant klasikinio meno, lietuviškos muzikos puoselėjimo tradicijas, gilinamasi į įvairių XX a. pasaulyje vyravusių kompozicinių technikų suvokimą ir naujų šiuolaikinių išraiškos priemonių naudojimą. Turinio apimtis taip pat varijuoja, nelygu mokinio pasirinktos specializacijos dalyko tradicijos.

45.7.2. Kūrinių ansambliams interpretavimas. Garso koloristinis skambėjimas, frazavimo logika ir išraiškingumas, tikslus harmonijos ir faktūros pajautimas, logiškas formos plėtojimas. Kūrybiškai įgyvendinami dinamikos, tempo, emocinės būsenos ir nuotaikų kaitos niuansai. Greta programinių miniatiūrų lavinamas ciklinės formos kūrinių pažinimas, atskirų dalių ar viso ciklo mokymasis. Rekomenduojami faktūrinių sprendimų reikalaujantys, polifoninį mąstymą plėtojantys, didesnės apimties kūriniai su ryškesne dramaturgine linija, harmoniniu-polifoniniu plėtojimu, specifiniais ritmo ypatumais.

45.7.3. Atlikėjo raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje. Išmoktas repertuaras atliekamas koncertinėje aplinkoje. Visi mokiniai pasiekia minimalų lygmenį – įvykdo programą ir atsiskaito mokykloje. Atsiskaitymai organizuojami viešo ar uždaro koncerto forma. Kiekvieno mokinio siekiamybė – dalyvauti šalies ir tarptautiniuose konkursuose, realizuoti parengtas programas siekiant atskleisti savo individualumą, įgyti patirties, būti įvertintiems ir pripažintiems platesniu mastu. Individuali meninė patirtis plečia mokinio akiratį, erudiciją ir mentalitetą.

45.7.4. Sudaromose programose turi būti techniniu ir meniniu požiūriu skirtingo sudėtingumo, stiliaus, žanro, formos, charakterio kūrinių. Mokytojai, įvertinę kiekvieno mokinio

techninę, kūrybinę, psichologinę raidą, sudaro bendrus ansamblio planus. Planuose nurodomi pasiekimai ir siekiamybė visose veiklos srityse.

45.8. Vertinimas.

Pasiekimų lygiai		
patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
1. Ansambliško pojūčio ugdymas		
Išmokus ansamblinio muzikavimo elementus taiko praktiškai. Teorinės žinios ir ansamblinio grojimo įgūdžiai atitinka minimalias turinio apimtis. Susipažinęs su nesudėtingais, įvairių epochų kompozitorių kamerinės muzikos kūriniais.	Gera skaito iš lapo mažai pažįstamą tekstą. Produktyviai naudojami įgytomis ansamblinio muzikavimo žiniomis, aktyviai pritaiko jas kūrybinėje, koncertinėje veikloje. Mokinys pasirinkta atlikimo technika pasiekia pageidaujamą meninį rezultatą.	Tikslingai ir kūrybingai naudoja įgytas ansamblinio grojimo žinias ir gebėjimus. Aktyviai, nuosekliu darbu pasiekta aukšta girdėjimo, ansambliavimo, tembro pajautimo, akompanavimo rezultatus naudoja įtaigiai atlikdamas meninį kūrinį.
2. Kamerinės muzikos kūrinių interpretavimas		
Žino muzikos meninės išraiškos priemones, supranta ir paaiškina jų reikšmę atskleidžiant kūrinio meninį turinį. Mokytojo padedamas įvairiais aspektais analizuoja atliekamą kūrinį. Atlieka konkrečias pateiktas užduotis, interpretuoja kūrinius pagal mokytojo nurodymus.	Savarankiškai išsamiai analizuoja muzikos kūrinius, supranta, apibūdina ir vertina kompozitorių individualių stilių istorinio laikotarpio kontekste. Pasako savo nuomonę, ją pagrindžia, nurodo kūrinio vertinimo kriterijus. Gerai interpretuoja kūrinius pagal susidarytą interpretacinį sumanymą. Savarankiškai nustato, parenka ir pritaiko meninės išraiškos priemones kūriniams atlikti. Klausosi žymių atlikėjų interpretacijų įrašų.	Vaizdinga kalba, tikslingai vartodamas muzikinius terminus analizuoja sudėtingesnius dramaturgijos kūrinius. Pritaiko kitų dalykų metu įgytas žinias, atranda ir nusako interpretacijos skirtumus, stilingai interpretuoja įvairių epochų kūrinius. Suvokia kūrinių meninę vertę, geba puikiai perteikti meninį turinį. Randa savo, kaip atlikėjo ansamblisto, koncertmeisterio vietą bendrame ansamblyje.
3. Muzikinė raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje		
Fragmentiškai dalyvauja mokyklos, vietos bendruomenės aplinkoje rengiamuose koncertuose. Savo parengtu numeriu integruojasi į bendrą koncertinę programą. Viešai pristato savo kūrybinės veiklos produktą 2–3 kartus per metus. Domisi kamerinės muzikos reiškiniais, juos vertina pagal pateiktus kriterijus.	Savo kūrybinius pasiekimus demonstruoja viešoje aplinkoje, susitelkdamas į kokybišką atlikimo rezultatą. Rodo iniciatyvą dalyvauti įvairiuose koncertuose, konkursuose. Vertina savo galimybes, planuoja tolesnius veiksmus. Domisi įvairiais kamerinės muzikos renginiais, lankosi juose, vertina ir komentuoja.	Rezultatyviai naudoja įgytas kamerinio muzikavimo dalykines ir bendrąsias kompetencijas dalyvaudamas koncertuose, šalies konkursuose, festivaliuose. Kaupia koncertinį repertuarą. Nuolat lankosi meniniuose renginiuose, juos aptaria, reiškia savo nuomonę.

46. Balso ugdymas – choro dainavimo ir dirigavimo Vidurinio ugdymo kartu su muzikos ugdymu programos muzikos dalies branduolį pagal pagrindinį dalyką papildantis dalykas.

46.1. Dalyko paskirtis. Tęsimas išlavėjusio mokinio balso valdymo, intonacijos, vokalinės klausos ugdymas, plėtojamas meninis įtaigumas, kūrybiškumas ir emocionalumas, plėtojama mokinių vokalinių kūrinių interpretavimo patirtis.

46.2. Dalyko tikslas – sudaryti mokiniams palankias sąlygas toliau kryptingai ir nuosekliai ugdyti savo vokalinius gebėjimus, muzikalumą ir estetinę nuovoką. Mokinių įgyta patirtis galės būti pritaikoma realizuojant meninius interesus, planuojant tolesnę profesinę karjerą.

46.3. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad per balso ugdymo pamokas mokiniai:

46.3.1. susidarytų vokalinio garso išgavimo principų sistemą;

46.3.2. plėtotų muzikos raiškos ir meninės intuicijos patirtį analizuodami ir vertindami atliekamus vokalinius kūrinius;

46.3.3. pritaikytų įgytą muzikinę patirtį stilingai ir emocionaliai interpretuodami įvairių epochų, žanrų ir formų vokalinius kūrinius;

46.3.4. dalyvaudami muzikinėje veikloje, demonstruotų savarankiškumą, kūrybiškumą, plėtotų estetinę ir emocinę patirtį.

46.4. Dalyko struktūra. Dalyką sudaro trys veiklos sritys:

46.4.1. vokalinės technikos įvaldymas;

46.4.2. vokalinių muzikos kūrinių interpretavimas;

46.4.3. vokalinė raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

46.5. Didaktinės nuostatos:

46.5.1. Mokytojas, įvertinęs mokinio pasiekimus, polinkius ir interesus, ieško, parenka ir taiko įvairius ugdymo metodus: vokalines pratybas, atliekamo vokalinio kūrinio muzikinio ir žodinio teksto, akompanimento reikšmės analizavimą ir kt.

46.5.2. Repertuaras parenkamas individualiai atsižvelgiant į kiekvieno mokinio balso raidos perspektyvą, aprėpiant kiek galima įvairesnę žanrų, stilių ir formų paletę.

46.5.3. Pamokoje skiriama laiko numatyti tikslus, planuoti pasiekimus ir aptarti mokinio mokymosi pažangą ir rezultatus.

46.5.4. Svarbus yra ir paties mokinio įsivertinimas, kuris padeda suprasti savo pasiektus rezultatus, numatyti veiklos prioritetus ir juos įgyvendinti.

46.5.5. Mokiniai vertinami kas pusmetį už savarankiškai atliktas užduotis, darbą pamokoje, už tarpinius atsiskaitymus ir galutinį atsiskaitymą pusmečio pabaigoje, už dalyvavimą koncertuose ir muzikiniuose projektuose, kitose edukacinėse erdvėse.

46.6. Mokinių pasiekimai.

Gebėjimai	Žinios ir supratimas
-----------	----------------------

1. Vokalinės technikos įvaldymas	
Nuostata. Dėmesingai stebėti savo vokalinių pasiekimų raidą ir siekti geriausio rezultato. Esminis gebėjimas. Demonstruojant išlavėjusią vokalinę techniką, atlikti įvairaus žanro ir stiliaus vokalinius kūrinius muzikiniuose renginiuose.	
1.1. Taisyklingai atlikti įvairių žanrų ir stilių vokalinius kūrinius.	1.1.1. Tiksliai intonuoti. 1.1.2. Demonstruoti artikuliacijos, dikcijos ir balso dinamiškumo pasiekimus. 1.1.3. Valdyti minkštą ir aktyvią garso išgavimo ataką, suformuoti garso atramą, mišrų kvėpavimą ir aukštą balso skambesio poziciją. 1.1.4. Plėtoti vokalinę techniką, išlavinti vokalinę klausą. 1.1.5. Išlyginti balso registrus.
1.2. Skaityti vokalinį tekstą iš natų tinkamu tempu.	1.2.1. Apibūdinti ir įvertinti skaitomo teksto techninius ypatumus. 1.2.2. Skaitant iš lapo, kompleksiškai jungti regėjimą, vidinę klausą ir gebėjimą numatyti tolesnį muzikos teksto plėtojimąsi.
1.3. Kontroliuoti mokymosi procesą, tobulinti mokymosi rezultatus.	1.3.1. Įvertinti savo vokalinių gebėjimų tobulinimo galimybes. 1.3.2. Tikslingai planuoti mokymosi ir saviruošos laiką. 1.3.3. Veikti savarankiškai: pasirinkti repertuarą, repetuoti, teikti muzikines iniciatyvas, išsakyti pasiūlymus ir kt.
2. Vokalinės muzikos kūrinių interpretavimas	
Nuostata. Siekti įtaigaus ir savito meninio rezultato. Esminis gebėjimas. Demonstruojant interpretatoriaus nuovoką, stilingai, išraiškingai atlikti įvairių epochų, žanrų ir formų kūrinius.	
2.1. Analizuoti vokalinį kūrinį įvairiais aspektais.	2.1.1. Tinkamai atlikti tempo, dinamikos, artikuliacijos ir muzikos kalbos elementus, demonstruoti stiliaus pojūtį. 2.1.2. Susieti struktūrinius kūrinio elementus su kūrinio interpretaciniu sumanymu. 2.1.3. Apibūdinti ir komentuoti vokalinio kūrinio kultūrinį istorinį kontekstą, stilistinius principus.
2.2. Pateikti pagrįstą ir savitą atliekamo vokalinio muzikos kūrinio interpretaciją.	2.2.1. Logiškai pagrįsti pasirinktą interpretacijos sumanymą. 2.2.2. Apibūdinti savo balso specifiką, techninį pasirengimą ir kūrinio interpretacinio sumanymo ryšį. 2.2.3. Paaiškinti, kaip ir kodėl pavyko įgyvendinti interpretacijos sumanymą.
3. Vokalinė raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje	
Nuostata. Domėtis vokaline muzika, jos apraiškomis kultūrinėje erdvėje. Noriai ir aktyviai koncertuoti, dalyvauti mokyklos kolektyvuose, pasirodyti kitoje muzikinėje edukacinėje veikloje. Siekti paveiklaus ir savito meninio rezultato. Esminis gebėjimas. Nustatyti asmeninius estetinius poreikius ir interesus.	

3.1. Demonstruoti sceninę kultūrą.	3.1.1. Apibūdinti pasirodymo paskirtį. 3.1.2. Išsiaiškinti pasirodymo trukmę. 3.1.3. Įvertinti savo sceninę patirtį ir artistišškai atlikti pasirinktą repertuarą. 3.1.4. Turtinti sceninę patirtį koncertuojant.
3.2. Argumentuotai įvardyti muzikos ir kultūros renginių pažinimo ir sceninė patirties naudą.	3.2.1. Nurodyti, kur galima pamatyti ir kokių vokalinės muzikos pasirodymų. 3.2.2. Nusakyti savo muzikinių vokaliųjų interesų raidą, tobulinimosi ir savišvietos galimybes.
3.3. Įgytą dainavimo patirtį panaudoti kitų muzikinių dalykų pamokose ar įvairiuose renginiuose.	3.3.1. Pritaikyti taisyklingo dainavimo principus solfedžio, choro ar ansamblio pamokose. 3.3.2. Taikyti taisyklingus dainavimo įgūdžius kitose muzikinėse edukacinėse veiklose. 3.3.3. Dalyvauti koncertuose ir muzikiniuose projektuose.

46.7. Turinio apimtys:

46.7.1. Repertuarą galėtų sudaryti dainuojami atmintinai 4–6 kūriniai pusmečiui: vokalizės, lietuvių liaudies harmonizuotos posminės ir išplėtos dainos, lietuvių ir pasaulio tautų kompozitorių dainos ir romansai, senovinės XVII–XVIII a. arijos ir arijetės, įvairių stambių vokaliųjų kūrinių fragmentai, Lietuvos ir pasaulio kompozitorių populiariosios muzikos vokaliniai kūriniai.

46.7.2. Vokalinės technikos ugdymas: techninis balso paslankumas, vokalinė kalba, balso dinamiškumas, taisyklingas kvėpavimas, tikslus intonavimas, registrų lyginimas, diapazono plėtimas, dikcijos ir artikuliacijos įvaldymas.

46.7.3. Vokaliųjų kūrinių interpretavimas: išsami kūrinio analizė, meninis įtaigumas, emocionalumas, išraiškingumas, sceniškumas, interpretacijos planas, padedantis atskleisti kūrinio turinį ir charakterį.

46.7.4. Vokalinė raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje: koncertinė veikla, kūrinių pristatymas, atlikėjo savybės.

46.8. Vertinimas.

Pasiekimų lygiai		
patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
1. Vokalinės technikos ugdymas		
Įvaldo ir naudoja naujus vokalinės technikos būdus. Teorinės žinios ir vokalinė technika atitinka minimalias ugdymo turinio apimtis. Skaito iš lapo lėtu tempu, neįaučia ritminio piešinio. Geba planuoti saviruošos laiką.	Išmaniai naudoja įgytas teorines-praktines žinias ir įgūdžius vokalinei technikai tobulinimui. Išmano vokalinės technikos būdus, moka analizuoti ir tobulinti. Skaito iš lapo, jaučia metroritminę struktūrą. Geba savarankiškai dirbti ir siekti asmeninės pažangos.	Kryptingai ir kokybiškai tobulina vokalinės technikos įgūdžius, analizuoja, kontroliuoja ir pritaiko savo individualius gebėjimus praktinėje veikloje. Skaito iš lapo tinkamu tempu. Siekia geresnių rezultatų.

2. Vokalinių kūrinių interpretavimas		
Gana gerai žino ir geba naudotis muzikinėmis meninės išraiškos priemonėmis, supranta jų reikšmę. Įvardija vokalinio kūrinio autorių ir jo kūrybinės veiklos laikotarpį. Interpretuoja vokalinius kūrinius pagal mokytojo pateiktus ir nurodytus kriterijus.	Savarankiškai išsamiai analizuoja vokalinių kūrinių visais aspektais. Siekia individualaus atlikimo braižo. Savarankiškai susidaro interpretacijos planą.	Savarankiškai išsamiai analizuoja ir argumentuoja vokalinio kūrinio interpretacinį planą įvairiais aspektais. Suvokia kūrinio meninę vertę, geba puikiai perteikti meninį turinį, stilingai interpretuoja įvairių epochų ir stilių vokalinius kūrinius.
3. Vokalinė raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje		
Dalyvauja klasės, mokyklos muzikinėje meninėje veikloje. Įgytus gebėjimus naudoja mokymosi procese. Domisi kultūriniais reiškiniais, juos vertina pagal pateiktus kriterijus.	Aktyviai dalyvauja muzikinėje kūrybinėje veikloje, klasės ir mokyklos konkursuose, festivaliuose. Savo gebėjimus naudoja muzikuodamas įvairiuose kolektyvuose. Domisi muzikiniais ir kultūriniais renginiais, apibūdina savo muzikinius poreikius.	Tikslingai ir kūrybingai naudoja įgytus gebėjimus įvairioje muzikinėje veikloje, dalyvauja mokyklos, miesto, regiono konkursuose ir festivaliuose. Aktyviai lanko renginius, juos analizuoja ir aptaria.

47. Muzikos kūrinių analizė – muzikos teorijos Vidurinio ugdymo kartu su muzikos ugdymu programos muzikos dalies branduolį pagal pagrindinį dalyką papildantis dalykas.

47.1. Dalyko paskirtis. Dalykas skirtas tikslingai ugdyti ir tobulinti mokinių muzikos kūrinių analizavimo gebėjimus, integruojant solfedžio, muzikos istorijos, harmonijos dalykų žinias.

47.2. Dalyko tikslas. Sudaryti sąlygas mokiniams kryptingai ugdytis sąmoningo muzikos klausymosi ir analizavimo gebėjimus, suvokti muzikos kalbos elementus, jų funkcijas kūrinio struktūroje, gebėjimą visapusiškai, kompleksiskai nagrinėti muzikos kūrinius.

47.3. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad mokiniai:

47.3.1. suprastų muzikos kalbos išraiškos priemones bei muzikinių darinių sandarą;

47.3.2. sąmoningai klausytųsi ir visapusiškai (kompleksiškai) nagrinėtų muzikos kūrinius, atskleistų jų struktūros, žanro ir stiliaus savitumus;

47.3.3. suvoktų muzikos kūrinių dramaturgijos dėsnius;

47.3.4. gebėtų apibūdinti muzikinių epochų stilistinius formų ir žanrų ypatumus;

47.3.5. įgytas žinias susietų su praktine ir kūrybine veikla.

47.4. Dalyko struktūra. Dalyką sudaro šios veiklos sritys:

47.4.1. muzikos kūrinių tekstų nagrinėjimas (iš klausos ir iš natų) suvokiant muzikos kalbos elementus, muzikos kūrinių sintaksinės struktūros dėsnius, atpažįstant muzikinės formos sudarymo principus;

47.4.2. muzikos kūrinių analizavimas muzikinių stilistinių epochų ir žanrų raidos požiūriu.

47.5. Didaktinės nuostatos:

47.5.1. Muzikos kūrinių analizės dalykas plėtoja mokinių muzikos supratimo ir raiškos galimybes, sudaro prielaidas profesionaliau interpretuoti muzikinį tekstą, suvokti muzikos kūrinio dramaturgiją. Dalyko žinios ir įgūdžiai taikomi ugdymo procese, kūrybinėje ir atlikėjiškoje veikloje. Dalykas sistemina kitų dalykų (muzikos teorijos ir istorijos, specialybės, meno istorijos, literatūros) mokimosi patirtį.

47.5.2. Pamokose siekiama kompleksiskai nagrinėti kūrinį: pabrėžiama jo struktūros elementų atpažinimo svarba klausantis ir atliekant muzikos kūrinį, aptariama jo architektonika.

47.5.3. Taikomi įvairūs mokymo(si) stiliai ir metodai atitinkantys pamokos tikslus, turinį, moksleivių gebėjimus: aiškinimas, demonstravimas, iliustravimas; muzikinio teksto analizė iš natų ir klausa, lyginamoji analizė. Ypač svarbus praktikumų vaidmuo.

47.5.4. Pamokose taikomos įvairios veiklos: skaitymas iš lapo, muzikos klausymas, analizavimas, kūryba ir kt.

47.5.5. Rekomenduojama taikyti IKT, kompiuterines muzikinio ugdymo programas, naudoti garso įrašus.

47.5.6. Mokinių pasiekimai nustatomi įvertinant muzikos kūrinių formų darybos dėsnių suvokimą, kūrinių analizavimą iš natų, nesudėtingos struktūros kūrinių - klausa, analizės žinių pritaikymą praktinėje veikloje.

47.6. Mokinių pasiekimai.

Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1. Muzikos kūrinių teksto nagrinėjimas iš klausos ir iš natų.	
Nuostata. Suvokti muzikos kalbos elementus, sintaksės dėsningumus, atpažinti pagrindinius muzikinės formos sudarymo principus. Esminis gebėjimas. Atpažinti muzikos kūrinio formą, ją apibūdinti, sudaryti muzikos kūrinio formos schemą-lentelę.	
1.1. Analizuoti kūrinio formą.	1.1.1. Analizuoti ir vertinti įvairaus sudėtingumo kūrinius. 1.1.2. Suvokti muzikos kūrinio dramaturgiją. 1.1.3. Pagal struktūros ypatumus nustatyti kūrinio formą, įvardyti formos dalis (padalas), jų apimtis taktais, tonacinį planą. 1.1.4. Identifikuoti klausomo muzikos kūrinio formą.
1.2. Nagrinėti kūrinio sintaksę.	1.2.1. Pažinti muzikinės kalbos elementus, jų sąveiką kūrinyje. 1.2.2. Apibūdinti tematinę struktūrą. 1.2.3. Suvokti sintaksės ypatumus.
1.3. Tinkamai vartoti svarbiausias sąvokas.	1.3.1. Paaiškinti svarbiausių muzikos kūrinių analizės sąvokų turinį. 1.3.2. Tikslingai naudoti specialiuosius terminus .
2. Muzikos kūrinių analizavimas muzikinių stilistinių epochų ir žanrų evoliucijos požiūriu	
Nuostata. Sąmoningai klausytis ir visapusiškai (kompleksiškai) nagrinėti muzikos kūrinius. Esminis gebėjimas. Analizuoti įvairių stilių ir žanrų muzikos pavyzdžius.	

2.1. Apibūdinti kūrinis atsižvelgiant į istorinę stilistiką.	2.1.1. Apibūdinti svarbiausius stilistinių epochų žanrus ir formas. 2.1.2. Skirti būdingas stilistinių epochų muzikinės raiškos priemones. 2.1.3. Suvokti muzikos formų raidą. 2.1.4. Nustatyti analizuojamo kūrinio stilistinę epochą.
--	--

47.7. Turinio apimtys.

47.7.1. Muzikos kūrinų teksto nagrinėjimas iš klausos ir iš natų:

47.7.1.1. Muzikos formos. Smulkiosios formos: periodas (pasikartojančios ir skirtingos tematikos, moduliacinis ir vienatonacinis, kvadratinis ir nekvadratinis, normatyvinis ir nenormatyvinis, paprastas ir sudėtinis, dalusis ir nedalusis, vieno, dviejų ir trijų sakinių), paprastosios formos (2 ir 3 dalių, reprizinė, nereprizinė, kontrastinė, plėtojamojo pobūdžio), sudėtinės formos (2 ir 3 dalių, reprizinė, nereprizinė, su viduriniąja dalimi: trio ar epizodu), tarpinės formos (tarpinė trijų dalių, sudėtinė trijų–penkių dalių, *bar*, paprastoji trijų–penkių dalių), posminė (kupletinė) forma. Stambiosios vientisinės formos: variacijų forma (griežtosios (ornamentinės, ostinatinės), laisvosios (būdingosios), paprastosios, sudėtingosios), rondo (senovinis (kupletinis), moduliacinis, klasikinis, siuitinis (romantiku)). Ciklinės formos (dviejų dalių, monociklinė, siuitos (senovinė, naujoji), sonatinė-simfoninė, superciklinė), sonatos forma (sonatina, sonata su epizodu, sonata su dviguba ekspozicija, rondo-sonata). Laisvosios ir mišriosios formos bei žanrai. Muzikos kūrinų struktūriniai dėsningumai, formos sudarymo principai.

47.7.1.2. Muzikinės kalbos elementai ir sintaksė. Faktūra. Melodija. Ritmas. Metras. Tempas. Temos sąvoka, tema ir muzikinis vaizdas, temos vystymo logika, modifikavimo būdai. Muzikinės kalbos dalumas, vidinė darinių struktūra, sintaksinių darinių tipai.

47.7.2. Muzikos kūrinų analizavimas stilistinių epochų ir žanrų evoliucijos požiūriu. Muzikos stilių raida (viduramžių, renesanso, baroko, klasicizmo, romantizmo, XX a. stiliai). Būdingos išraiškos priemonės. Svarbiausi baroko, klasicizmo ir romantizmo žanrai, jų dramaturgijos principai (smulkioms formoms būdingi žanrai; stambūs vientisiniai žanrai; sonatinis – simfoninis ciklas; stambieji instrumentiniai, vokaliniai instrumentiniai žanrai).

47.8. Vertinimas.

Pasiekimų lygiai		
patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
1. Muzikos kūrinų teksto nagrinėjimas iš klausos ir iš natų		
Analizuodamas kūrinį atpažįsta pagrindinius muzikinės formos sudarymo principus. Pagal struktūros ypatumus nustato kūrinio formą, dalis (padalas), jų apimtis taktais, tonacinį planą. Geba sudaryti muzikos formų schemas-lenteles.	Analizuodamas kūrinį ne tik atpažįsta, bet ir paaiškina pagrindinius muzikinės formos sudarymo principus. Lengvai nustato kūrinio formą, sudaro muzikos formos schema-lentelę. Analizuoja nesudėtingų struktūrų kūrinis klausia. Pažįsta muzikos	Detaliai analizuoja ir vertina įvairaus sudėtingumo kūrinis. Suvokia sintaksinės struktūros ypatumus, apibūdina tematinę kūrinio struktūrą. Gerai pažįsta muzikos kalbos elementus, suvokia jų sąveiką kūrinyje.

	kalbos elementus. Suvokia muzikos kūrinių dramaturgijos dėsnius. Tikslingai naudoja specialiuosius terminus .	Geba paaiškinti svarbiausių muzikos kūrinių analizės sąvokų turinį. Žinias pritaiko praktinėje veikloje.
2. Muzikos kūrinių analizavimas muzikinių stilistinių epochų ir žanrų evoliucijos požiūriu		
Įvardija svarbiausių muzikos stilistinių epochų žanrus ir formas. Juos apibūdina. Nustato analizuojamo kūrinio istorinį periodą.	Tiksliai įvardija muzikos stilistines epochas, būdingus jų žanrus ir formas. Analizuodamas kūrinių apibūdina ne tik jo žanrą, formą, bet ir stilių, raiškos priemones. Suvokia muzikinių formų raidą.	Kūrinių analizuoja kompleksiskai, kūrybingai apjungdamas visų muzikologijos dalykų, literatūros, istorijos ir kitų meno šakų žinias. Geba apibūdinti kompozitoriaus stiliaus ypatumus, kūrinyje panaudotas raiškos priemones. Įvertina meninę visumą, argumentuotai grindžia savo nuomonę.

48. Polifonija – muzikos teorijos Vidurinio ugdymo kartu su muzikos ugdymu programos muzikos dalies branduolį pagal pagrindinį dalyką papildantis dalykas.

48.1. Dalyko paskirtis. Apibendrinant ankstesniame ugdymo etape mokinių įgytas muzikos kalbos pažinimo, suvokimo ir analizės patirtis, muzikos istorijos ir harmonijos žinias, polifonijos dalyke toliau plėtojami praktiniai ir kūrybiniai gebėjimai, formuojamas muzikos reiškinių įvairovės supratimas. Dalyko objektas – griežtojo bei laisvojo stiliaus daugiabalsė muzika.

48.2. Dalyko tikslas – sudaryti sąlygas mokiniams kryptingai ugdytis daugiabalsės muzikos pažinimą, griežtojo ir laisvojo polifoninio stiliaus sampratą, formuojant jų polifoninės stilistikos ir kontrapunkto technikos gebėjimų pagrindus.

48.3. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad mokiniai:

48.3.1. atpažintų polifonines priemones, taikytinas įvairių epochų ir žanrų muzikos kūriniuose;

48.3.2. lavintųsi muzikinį mąstymą ir kūrybingumą, ugdytųsi muzikos stiliaus pojūtį;

48.3.3. sietų polifonijos žinias bei įgūdžius su kitų muzikos dalykų (muzikos teorijos, solfedžio, harmonijos, muzikos istorijos) mokymusi, praktine ir kūrybine veikla;

48.3.4. gebėtų paaiškinti polifonijos elementų panaudojimą įvairių kompozitorių kūryboje, palyginti kelių autorių kūrybos savitumą;

48.3.5. gebėtų taikyti polifoninio mąstymo ir taisyklingos balsavados pagrindus savo kūrybinėse užduotyse.

48.4. Dalyko struktūra. Polifonijos dalyką sudaro šios veiklos sritys:

48.4.1. kontrastinės ir imitacinės polifonijos technikų įsisavinimas;

48.4.2. daugiabalsių kūrinių analizavimas ir polifoninių priemonių atpažinimas;

48.4.3. polifonijos logikos ir dėsningumų taikymas praktinėje veikloje.

48.5. Didaktinės nuostatos:

48.5.1. Mokantis polifonijos dalyko mokiniai taiko muzikos istorijos, muzikos kūrinų analizės, harmonijos žinias, komponavimo įgūdžius.

48.5.2. Polifonijos dalyko programa supažindina su pagrindinėmis sąvokomis, dviejų ir daugiau balsų polifonijos savybėmis, akordiniais bei neakordiniais garsais, disonansų sprendimu pagal griežtojo ir laisvojo stiliaus taisykles. Mokydamiesi kontrastinę bei imitacinę polifoniją mokiniai susipažįsta su įvairiomis kontrapunkto technikomis, temos polifoninio vystymo galimybėmis.

48.5.3. Mokiniai atlieka rašto darbus – įvairias praktines kontrapunkto užduotis, teorinių žinių patikrinimo testus, komponuoja nedidelės apimties daugiabalses pjeses ir dviejų-trijų balsų invencijas (fugas). Muzikos kūrinų analizavimas suteikia mokiniams galimybę įtvirtinti ir patikrinti teorines žinias. Analizuojant muzikos tekstą, siekiama atskleisti polifoninės formos ypatumus.

48.5.4. Polifonijos užduotys atliekamos raštu ir instrumentu. Dviejų ar trijų savarankiškų balsų skambinimas padeda patikrinti užduotis, lavinti harmoninę klausą ir muzikinį skonį.

48.5.5. Mokinių pasiekimai nustatomi įvertinant polifonijos dėsnių suvokimą, individualių užduočių atlikimą raštu ir instrumentu, daugiabalsių kūrinų analizavimą bei polifoninių pjesių komponavimą.

48.6. Mokinių pasiekimai.

Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1. Kontrastinės ir imitacinės polifonijos technikų įsisavinimas	
Nuostatos. Formuoti daugiabalsumo supratimą, pažinti įvairias kontrapunkto technikas, imitacinės polifonijos dėsnius. Esminis gebėjimas. Išmanyti dviejų ir daugiau balsų melodinių linijų tarpusavio sąsajų dėsningumus.	
1.1. Tikslingai naudoti polifonijos temos sampratą, dviejų ar daugiau balsų derinimo galimybes.	1.1.1. Atpažinti griežtojo ir laisvojo polifoninio stiliaus melodijas; 1.1.2. Atpažinti neakordinius garsus muzikiniame tekste, įvardyti ir apibūdinti jų rūšis, taikymo ypatybes ir sprendimo logiką; 1.1.3. Paaiškinti polifoninės temos sampratą, nurodyti jos modifikavimo galimybes.
1.2. Gebėti laisvai operuoti įvairiomis kontrapunkto technikomis.	1.2.1. Nusakyti įvairių kontrapunkto rūšių savybes; 1.2.2. Paaiškinti imitacinės polifonijos ypatumus; 1.2.3. Atpažinti tam tikrai užduočiai taikytinas polifonijos priemones.
2. Daugiabalsių kūrinų analizavimas ir polifoninių priemonių atpažinimas	
Nuostatos. Įgusti taikyti polifonijos žinias ir gebėjimus analizuojant muzikinius tekstus. Esminis gebėjimas. Analizuoti ir apibūdinti kūrinų muzikinę kalbą, išskirti polifonines priemones, paaiškinti formos ypatumus.	

2.1. Gebėti laisvai nustatyti polifonines technikas polifoniniuose ir homofoniniuose kūrinuose.	2.1.1. Atpažinti kontrapunktinių technikų ar imitacinės polifonijos taikymą polifoninėse pjesėse; 2.1.2. Paaikškinti polifonijos priemonių taikymą homofoniniame kūrinėje.
2.2. Analizuoti ir apibūdinti muzikos kūrinių polifonines priemones bei formą.	2.2.1. Nustatyti dvibalsių ir tribalsių J. S. Bacho invencijų formas, nubraižyti jų schemas. 2.2.2. Analizuoti dvibalses ir tribalses J. S. Bacho fugas, nustatyti jų formas, nubraižyti jų schemas.
3. Polifonijos logikos ir dėsningumų pritaikymas praktinėje veikloje	
Nuostatos. Įgusti kūrybiškai taikyti polifonijos žinias ir gebėjimus muzikinėje praktikoje. Esminis gebėjimas. Komponuoti daugiabalses pjeses; taikyti polifoninę logiką įgyvendinant kūrybines idėjas.	
3.1. Gebėti pritaikyti teorines žinias komponuojant polifoninę pjesę.	3.1.1. Sukurti ir užrašyti polifonijos temą; 3.1.2. Sukurti ir užrašyti įvairius temos kontrapunkto variantus; 3.1.3. Sukurti dvibalsę ar tribalsę invenciją (fugą) naudojant paties sukurtą temą ir formos schemą.
3.2. Komponuojant taikyti įvairius temas modifikavimo būdus, įvairias kontrapunkto technikas.	3.2.1. Sukurti invencijos intermedijas, taikant kanoninės sekvencijos metodą; 3.2.2. Sukurti veidrodinį temas variantą ir kontrapunktą; 3.2.3. Taikyti įvairias technikas pjesės vidurinėje dalyje ir reprizoje.

48.7. Turinio apimtys.

48.7.1. Kontrastinės ir imitacinės polifonijos technikų įsisavinimas. Polifonijos objektas, daugiabalsumo istorinė apžvalga, griežtojo ir laisvojo stiliaus polifonija. Polifonijos tema, neakordinių garsų taikymo ir sprendimo taisyklės; dvibalsės polifonijos savybės – disonansų sprendimo būdai. Paprastasis ir sudėtinis kontrapunktas; judrusis kontrapunktas – vertikalusis ir horizontalusis kontrapunktas, dvigubai judrusis kontrapunktas; veidrodinis kontrapunktas. Imitacinės polifonijos samprata – įvairios imitacinės technikos; kanonai; kanoninės sekvencijos. Įvairios kontrapunktų rūšys ir imitacinės polifonijos savybės tribalsėje ir keturbalsėje faktūroje. Užduočių atlikimas raštu ir prie instrumento.

48.7.2. Daugiabalsių kūrinių analizavimas ir polifoninių priemonių atpažinimas. Polifoninės formos – periodas, dviejų ar trijų dalių forma, invencija, fuga. J. S. Bacho dvibalsių ir tribalsių invencijų, „Gera temperuoto klavyro“ I ir II tomo preliudų ir fugų analizavimas, formos nustatymas, formos schemas užrašymas. Polifoninių priemonių atpažinimas homofoniniuose įvairių epochų (baroko, klasicizmas, romantizmas) autorių kūrinuose.

48.7.3. Daugiabalsio mąstymo dėsningumų pritaikymas praktinėje veikloje. Smulkių polifoninių pjesių, dvibalsių ar tribalsių invencijų (pajėgesniems mokiniams – dviejų, trijų balsų fugų) kūrimas. Įvairių kontrapunkto technikų naudojimas, imitacinės polifonijos taikymas, kanoninės sekvencijos panaudojimas intermedijose. Invencijos užrašymas kompiuteriu, viešas atlikimas ir įvertinimas.

48.8. Vertinimas.

Pasiekimų lygiai		
patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
1. Kontrastinės ir imitacinės polifonijos technikų įsisavinimas		
Žino ir paaiškina svarbiausias polifonijos sąvokas. Moka sukurti polifonijos temą. Apibūdina skirtingas kontrapunkto technikas. Supranta imitacinės polifonijos ypatybes. Atlieka nesudėtingas polifonines užduotis.	Žino ir paaiškina beveik visas su tema susijusias sąvokas. Gali sukurti polifonijos temą, žino jos modifikavimo galimybes. Pakankamai taisyklingai atlieka kontrapunkto užduotis, supranta neakordinių garsų taikymo taisykles. Remdamasis įgytomis žiniomis ir gebėjimais, susiformuoja imitacinės polifonijos sampratą; taisyklingai atlieka imitacinės polifonijos užduotis.	Supranta ir gali paaiškinti visas polifonijos sąvokas ir taisykles. Geba sukurti polifoninę temą ir įvairiai ją modifikuoti. Kontrapunktų užduotis atlieka taisyklingai ir kūrybingai, taiko įvairias neakordinių garsų rūšis. Remdamasis įgytomis žiniomis ir gebėjimais, susiformuoja išsamią imitacinės polifonijos sampratą; taisyklingai ir kūrybiškai atlieka imitacinės polifonijos užduotis.
2. Polifoninių kūrinių analizavimas ir polifoninių priemonių atpažinimas		
Išmano pagrindines daugiabalses formas, analizuoja nesudėtingus kūrinius, nustato jų formas. Moka atpažinti kai kurias polifonines priemones homofoniniame kūrinyje. Nustato kūrinių tonacijų kaitą. Nurodo kai kuriuos neakordinius garsus.	Atpažįsta daugiabalses formas, geba analizuoti periodus, dviejų ir trijų dalių polifonines formas; analizuodamas invencijas, nustato jų tematikos pasikeitimus, tonacijų kaitą, taikytas technikas. Atpažįsta polifonijos priemones homofoniniame kūrinyje. Nustato akordinius ir neakordinius garsus. Visas užduotis atlieka kūrybiškai.	Išmano visas daugiabalses formas, geba analizuoti dviejų-trijų dalių formas, dviejų ir trijų balsų invencijas, trijų ir keturių balsų fugas – nustato jų tematikos pasikeitimus, tonacijų kaitą, taikytas kontrapunktines technikas. Išmano neakordinių garsų taikymo ir sprendimo specifiką. Visas užduotis atlieka kūrybiškai.
3. Polifonijos logikos ir dėsningumų pritaikymas praktinėje veikloje		
Atlieka nesudėtingas polifonijos užduotis. Sukuria dviejų ar trijų balsų invencijos ekspoziciją, geba sukurti temos kontrapunktą.	Pagal mokytojo nurodytą planą sukuria dviejų ar trijų balsų invencijos ekspoziciją, vidurinę dalį ir reprizą. Geba sukurti temos kontrapunktą, intermedijose pritaiko nesudėtingą kanoninę sekvenciją. Invenciją užrašo kompiuteriu.	Pagal sugalvotą planą sukuria tribalsę invenciją arba dviejų-trijų balsų fugą. Geba sukurti keletą temos kontrapunktų, modifikuoja temą, taiko jos veidrodinį pavidalą. Intermedijoms pritaiko kanoninę sekvenciją iš tam tikro temos segmento. Sukurtą intenciją / fugą užrašo kompiuteriu ir pasirengia atlikimui.